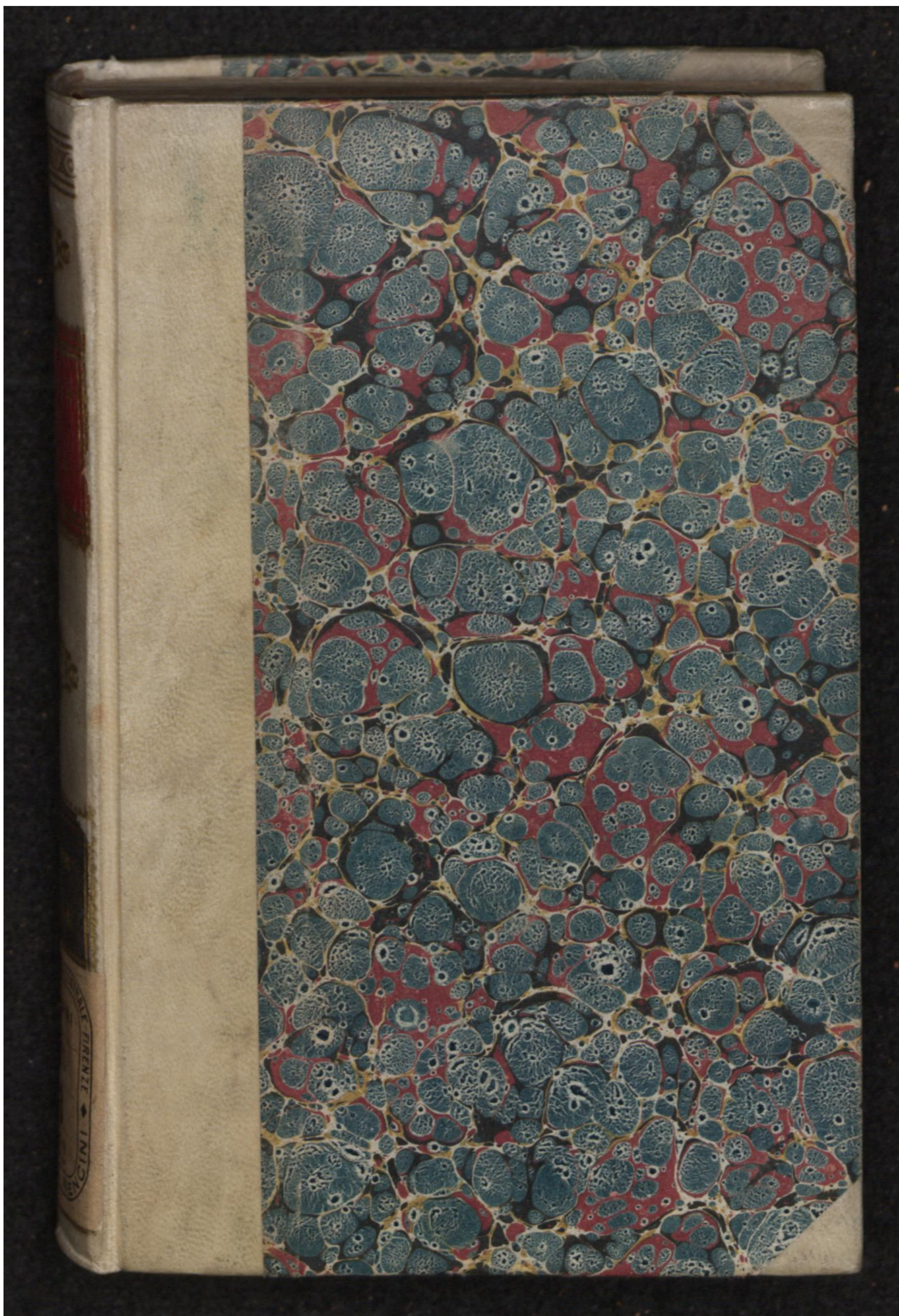
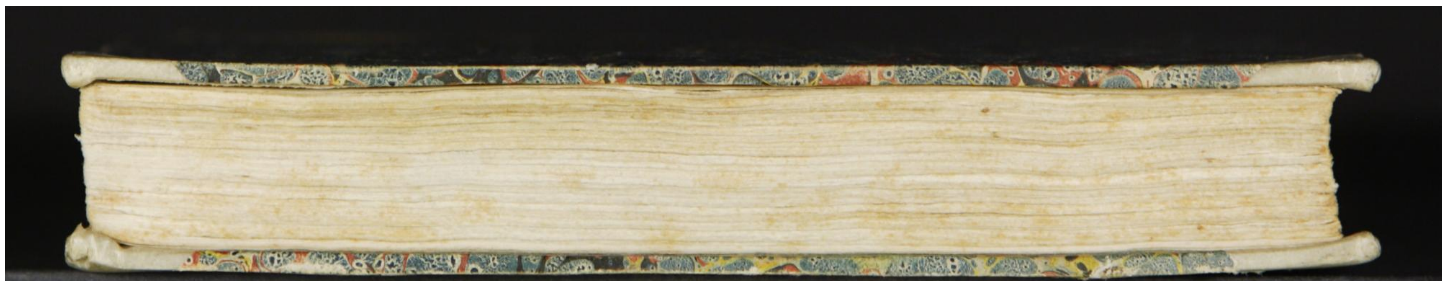

CATULLUS
CUM
STATIO
ALDUS
J566
BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE-FIRENZE ◆ RACCOLTA NENCINI
ALDINI
II
3
22

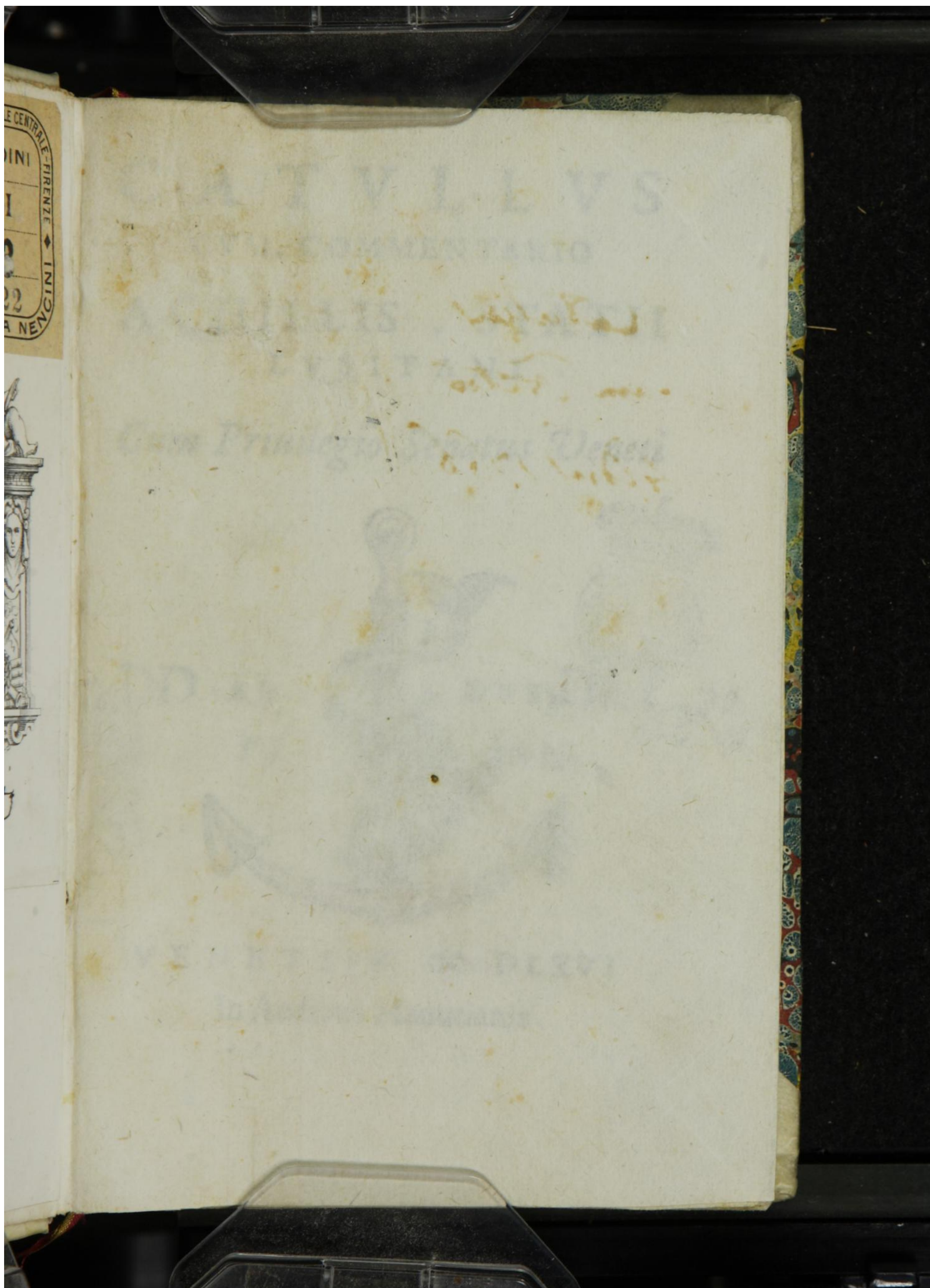

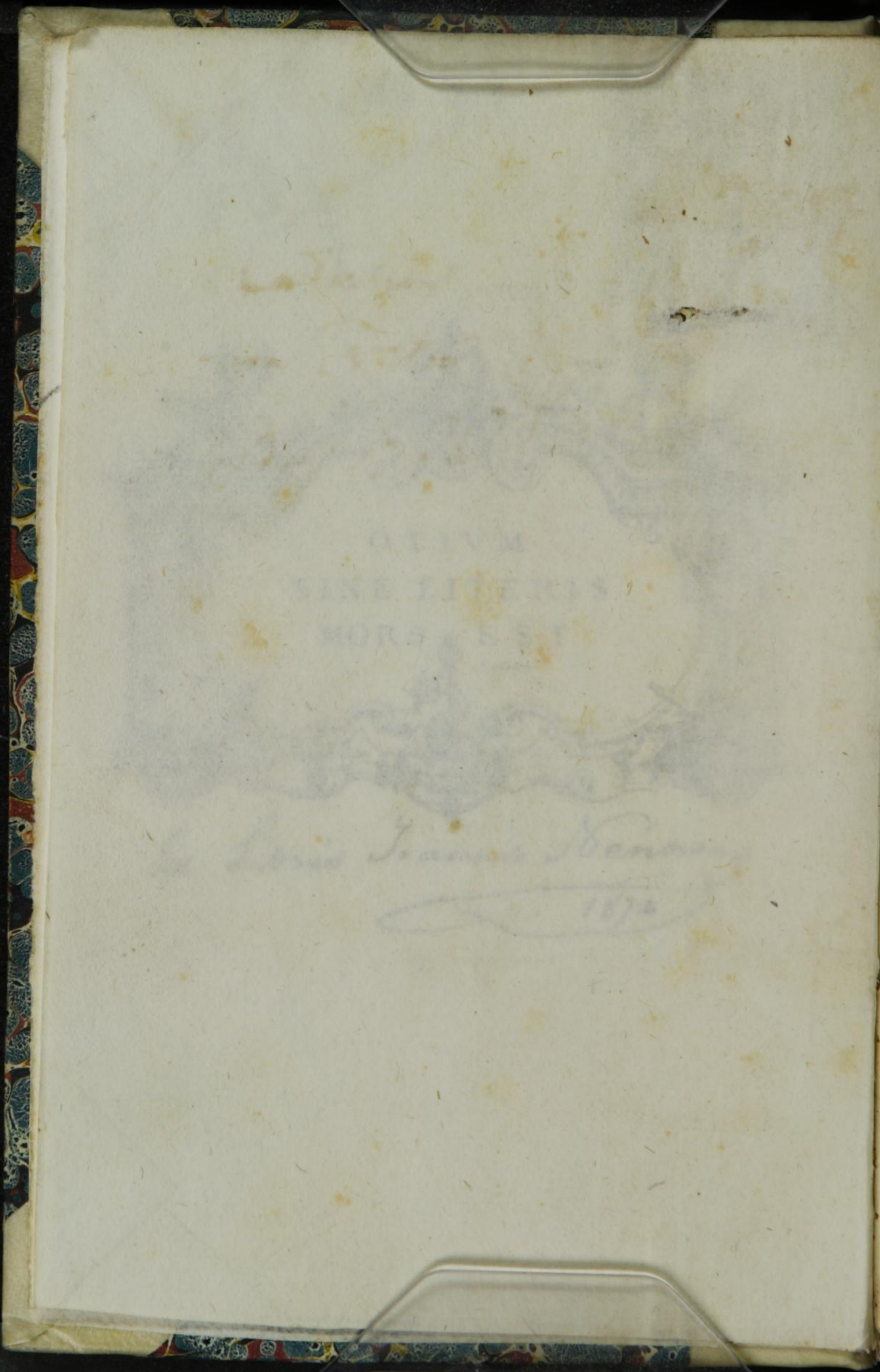

Ex Libris Joannis Nencini
1874.

CATVLLVS
CVM. COMMENTARIO
ACHILLIS . STATII
LVSITANI

Cum Priuilegio Senatus Veneti

VENETIIS. ∞DLXVI
In Aedibus Manutianis

ACHILLES. STATIVS
HIERONYMO. RVSTICVCCIO
PII. V. PONT. MAX
SECRETARIO
SAL

EGO uero de Catulli commentario edendo non magis profecto cogitabam, quam de Tibulli, Vergilij, Horatij, Lucretiiq. commentarijs, quos partim institutos, partim uero confectos iam, atq. absolutos habeo. casus uero mirificus interuenit, quasi testis industriae diligentiaeq. in lectitando meae. Namque aliud agenti & spectanti mihi longe aliud euenit. Equidem inuitus, quia nondum maturum iudicabam, sed tamen necessario consilij mei rationes exponam. Versatur in animo meo cogitatio iampridem suscepta de Sacrorum librorum poësi, Latinis uersib. exprimenda. quae cum uaria, multiplexq. sit, nec enim generis unius sunt, quae Dauid

Rex, quae Iob, quae alij deniq. ſanctiſſi mi uiri modulatiſſimis uerſibus cecinerunt, non unum quoq. Latini carminis eſſe adhibendum genus intelligebã. quo uel numerorum ſimilitudinem, uel illorum uarietatem, ſi nihil aliud, ipſa demũ uarietate repraeſentarem. Itaq. ad id opus antequam adgrederer, quo paratior hoc ipſum politis, ornatisq. uerſibus praeſtarem, ſummos in ſuo quemq. genere, Latinos poëtas diligenter euolui. Inter legẽdum autem, quod adſolet, ita multa notaram, ut iuſtũ prope uolumen effectura uiderentur. ea mei ſtudioſis hominib. cum placita eſſent, contenderunt a me ſcilicet etiam atq. etiam, ne ceteros celarem, neue publico inuiderem. Ergo, uictus, a Catullo initium duxi. quem ſuperior aetas omnis tãti fecit, ut elegantia illum poëtis omnibus facile praeſtare cẽſuerit. certe Diuus Hieronymus dignum putauit, cuius nomẽ Euſebii, quae conuertebat in Latinum, Chronicis intexeret. Nam, quod idem laſciuius, ac mol

lius

lius ſcripſit, id uero temporum illorum ſiue mos, ſiue licentia potius, ac uitium fuit. quamquam de ſe ipſe tamquã ſuppudens dicit, Nam caſtum eſſe decet pium Poëtam Ipſum, uerſiculos nihil neceſſe eſt. Vt & ille alter, Muſa iocoſa mihi eſt, uita pudica tamen. Cum autem operis huius editio in idem tempus incidiſſet, quo me Pius. V. Pont. Max. in ſuis eſſe uoluiſſet, atq. ego tum, Hieronyme Ruſticucci, in amicitiam, atque adeo in familiaritatem tuam ueniſſem, quaſi quodam fato, quidquid hoc eſt libelli, deberi tibi ſum arbitratus. Accedebat eo ſingularis humanitas tua, qua me complexus, non modo tuendum tibi, ſed etiam augendum, ornandumq. ſuſcepiſti. Sed me quidem hoc ipſo nomine tibi iam deuinctum, atq. obligatũ, praeterea commouebat ingenii tui praeſtantia, naturae bonitas, morum facilitas, ac ſuauitas tanta, quantã in ullo, qui iſtuc aetatis nunc ſit, aut umquam alias fuerit, meminiſſe non poſſum. Quamob-

rem Pius. V. Pont. Max. uir ut auctoritate, sic iudicio plane diuino, te, cuius opera fidelissima, integerrimaq. usus fuisset, industriam cognouisset, eundem etiam nunc in suis principem locum tenere, curarum, & consiliorum sibi esse conscium, ac participem uoluit, unum deniq. te merito suorum omnium carissimum semper habuit. Sed de te satis apud te, uerissimas tuas laudes modeste nimis auersantem. De Catullo ipso, laudatissimo poëta, nihil amplius dicam, illius commendandi caussa. De lucubratione hac mea, uere uideor posse dicere, eo consilio, & conatu institutam, quod me tamen adsecutum non profiteor, quem multa fugerint, plura fortasse fefellerint hominē uix mediocri praeditum ingenio, ut optimum poëtam, neglegentia temporum ualde corruptum, si non omnino restituerem, at paullo quidem certe meliorem redderem. Vale. Romae. Kal. Mart.

ACHILLIS . STATII LVSITANI

Commentarius Catulli.

D E CATVLLO *plura dixissem, nisi hoc Crinitum munere praeclare functum uiderem. sed tamen, quod ille mihi reliqui fecit, id in principio mearum in optimum Poetam commentationum esse ponendum duxi. ac mihi quidem Criniti ipsius scripta legenti ualde probatur, quod praenomen* CAI *Catullo praeposuerit, auctorem opinor Appuleium, atq. Hieronymum Eusebij interpretem, quod tamen non exprimit, secutus, illum in Apologia.* I. *Antonius Augustinus, Ilerdae Episcopus, praestante uir ingenio, pariq. probitate, nummum mihi Romae ostendit aereum, cuius in altera parte uidere erat expressam incudem, tum haec in orbem ducta, atq. exstantia uerba,* III. VIR. A. A. A. F. F. *in altera item in orbem,* L. VALERIVS CATVLLVS. *intra quae, litterae singulares erant,* S. C. *quae nisi omnia patere iam, ac nota omnibus esse putarem, interpretarer scilicet. Octauiae Catullae nomine in hortis Rodulfi Pij Card. amplissimi, hodieq. exstat inscriptum monumentum.*

DIS. MANIB
OCTAVIAE. P. F. CATVLLAE
GELADI. DIVAE. AVGVST. L
VXORI

Grauissimum sane testimonium summo huius inge-
nio Poëtae tribuit Cornelius Nepos in T. Pomponi
» Attici uita, L. inquit, Iulium Calidium, quem
» post Lucreti, Catulliq. mortem multo elegantissi-
» mum Poëtam nostram tulisse aetatem uere uideor
» posse contendere. & quae sequuntur. Hunc ego ipse
Valerium esse puto, quem Cicero in. vij. epist. ad
» Trebatium nominat, Deniq. inquit, si cito te ret-
» tuleris, sermo nullus erit. Si diutius frustra afueris,
» non modo Laberium, sed etiam sodalem nostrum
» Valerium pertimesco. mira enim persona induci
» potest Britannici Iureconsulti. &c. Nam quod La
berium mimorum scriptorem nominat, eumq. di-
cacem, hoc probabilius etiam fit, Valerium quem
addit, esse Catullum, acrē in dicendo hominem, atq.
in eodem genere acerbitatis prope singularem. In
hoc enim, & Bibaculo, & Horatio iambi acerbita-
tem fuisse scribit in x. Quinctilianus. Sodalem ue-
ro vocat ob usum, credo, domesticum, summamq. fa
miliaritatem. qui pro illo etiam dixerit. Nam Q.
Catullum intelligere nullo modo possumus, qui an-
tiquior fuerit. auctor Gellius in. xix. cap. ix. Ca-
tullum idem Gellius in. vij. cap. xx. poëtarum dicit
elegantissimum. Sed accidit tamen, vt pro antiquio
re illo hunc nostrum, ac pro nostro illum fortasse
nonnumquam accipiamus. & difficile quidem est
iudicium, an illius quoq. nomen Catullus per LL du
plex scribatur. varie enim legi uideo. apud Gel-
lium geminato LL impressum lego Q. Catullum an
tiquiorem

tiquiorem illum. at apud Paterculum anceps id quoq. horum utrum intelligamus. apud quem vulgatis in libris per L unicum legitur scriptum. Auctoresq. carminum, inquit, Varronem ac Lucretium, neq. ullo in suspecti operis sui carmine minorem Catulum, & quae sequuntur. Hunc ego tamen ab eo dici intelligebam, Nepotis, quae supra posui, uerbis adductus. Martialis in. V. propter uarietatem, credo, carminum, Scaenam Catulli facundi poëtae dicit. sic enim ad Varronem. Differ opus, nec te facundi Scaena Catulli Detineat. Neq. enim fabulam illum aliquam docuisse legi. At Diomedes in iambici carminis illum auctoribus numerat, vt & Quinctilianus, Iambici, inquit, carminis scriptores praecipui apud Graecos Archilochus, & Hipponax. apud Latinos Lucilius, Catullus, Horatius, Bibaculus. Hieronymus Eusebij interpres Lyricum uocat, ac XXX. aetatis anno Roma mortuum scribit. Ouidius non una Catullum Lesbia contentum fuisse declarat in. II. Tristium, apud quem est, Sic sua lasciuo cantata est saepe Catullo Femina, cui falsum Lesbia nomen erat. Nec contentus ea multos uulgauit amores, In quibus ipse suum fassus adulterium est. Lesbiam uero idest Clodiam sororem Clodij fuisse dicit Sidonius Apollinaris. Ille uero uersus apud Nonium Marcellum de indiscretis aduerbijs, Animula miserula properiter abit, uereor ut Catuli siue Catulli sit antiquioris illius. Ad quem autem Catullum referamus

etiam

etiam illud, quod adducit Seruius interpretans Ver
» gilij uersum, Purpureae, pretiaeq. Hanc uuam,
» inquit, praecipue Cato laudat in libris, quos scripsit
» ad filium. cõtra Catullus eã uituperat, & dicit nulli
» rei esse aptam, miraturq. cur eam laudauerit Cato.
Versus ipsi, quibus utitur primoribus, hendecasyl-
labi, ab Sentio Augurino in epigrammate apud Pli
» nium iuniorem minuti dicuntur. Canto carmina
» uersibus minutis, His olim quibus & meus Catul-
» lus, Et Caluus, ueteresq.

Cvi dono lepidum nouum libellum,
Arido modo pumice expolitum
Corneli, tibi. namq. tu solebas
Meas esse aliquid putare nugas,
Iam tum, cum ausus es unus Italorum
Omne aeuum tribus explicare chartis,
Doctis, Iuppiter, & laboriosis.
Quare habe hoc tibi quidquid est libelli.
Qualecumq. quidem ora per uirorum
Plus uno maneat perenne saeclo.

Cvi dono lepidum nouum libellum] *in duobus manuscriptis,* CVI, *ut est etiam impressum. in uno* QVOI. *in Patauino altero* QVIN. *quae scriptura ad eam, quam ueteres in scribenda uoce hac tenebant, consuetudinem propius accedit, si tantum modo N litteram a fine sustuleris. cuius rei auctor Donatus, illud in Andria Terentij interpretans,*

Exorandus.

" *Exorandus. Legitur inquit, et Expurgandus. si Ex-*
" *purgandus, lege* CVI, *non* QVI. *quia Cui per Q*
" *veteres scripsere.* Arido modo pumice expolitum Corneli] *praue ante, Arida. quod cum est ipsum contra manuscriptorum librorum fidẽ, tum veterum omniũ auctoritatem. eodem enim modo Plautus in Aulul. Pumex non aeque est aridus, atq. hic est senex. Seruius tamen Arida Catullum scripsisse testatur, qui uerba interpretãs poetae in.* XII. *Aeneid. illa, Inclusas vt cum latebroso Pumice pa-*
" *stor Vestigauit apes. Pumicem, inquit, iste in gene-*
" *re masculino posuit, & hunc sequimur. licet Catul-*
" *lus dixerit in genere feminino. sed & Atilius Fortunatianus, & Victorinus celebres grammatici, Arido legunt hoc ipso in loco. Eam lectionem Plinius uidetur agnoscere, cuius in.* XXXVI. *Nat. Hist.*
" *verba sunt haec, Sed & ij pumices, qui sunt in usu*
" *corporum leuigandorum feminis, iam quidem &*
" *uiris, atq. ut ait Catullus, libris, & quae sequun-*
" *tur. Et Martialis in.* VIII. *Nondum murice cul-*
" *tus asperoq. Morsu pumicis aridi expolitus. Hunc ipsum pumicis usum in leuigandis, & tondendis libris idem Catullus post significat, Et pumice omnia aequata. & Tibullus in.* I. *Pumicet & canas tondeat ante comas. siue aliter, Pumex & canas tondeat ante comas. summam uero ariditatem qui significant, pumicem adhibent. ut auctor obsceni*
" *carminis, Quae suco caret, ut putrisq. pumex,*
" *Nemo uiderit hanc ut exspuentem. sed quod expoli*

tum

tum dicit, elegantem nitidumq. significat, cuius contrarium, Impolitum. Quod Gellius in. IV. *cap.* XII. *quid sit, docet. Item si quis eques Romanus equum habere gracilentum, aut parum nitidum uisus erat, impolitiae notabatur. id verbum significat, quasi tu dicas, Incuriae. Cornelium uero hunc alij Gallum, alij Nepotem putant. hunc autem Chronicon libros scripsisse, declarat Gellius in* XVII. *Noct. Att. cap.* XXI. *Et Lactantius Firmian. in.* I. *Nepotis historiam commemorans. Et Iulius Solinus cap.* II. *Macrobius in.* I. *Satur. Cornelium Labeonem nominat, qui eius generis aliquid uidetur scripsisse. Ego eundem Cornelium esse existimo, ad quem etiam post, Si quidquam tacito, &c. Iornandis quoq. in libro rerum Geticarum de Britannia, In extrema, inquit, eius parte Memma, quam Cornelius etiam, Annalium scriptor, narrat, metallis plurimis copiosam. &c. Figura uero orationis eadem, quae post, Cui faueam potius Caeli, tibi. Et apud Hom. in α. Iliad.* τίς τ' ἄρ σφωε θεῶν ἔριδι ξυνέηκε μάχεσθαι; Λητοῦς καὶ Διὸς υἱός. Meas esse aliquid putare nugas] *per* ταπείνωσιν *Nugas. ut & Horat. & Martialis. Iam uero, cur duriusculum conterraneum suum Plinius dicat, equidem non dispicio. in prooemio enim operis scribit. Namq. tu solebas meas esse aliquid putare nugas, ut obiter emolliam Catullum conterraneum meum. agnoscis & hoc castrense uerbum. ille enim, ut scis, permutatis prioribus syllabis duriusculum se fecit, quam uolebat*

uolebat existimari a Veraniolis suis, & Fabullis. Haec ille. Quod si uitio uertit, quod principes uersuum huius generis pedes non semper spondaeos, sed & trochaeos, & iambos ponit, in idem crimen optimum quemq. uocet Graecorum poëtarum, quorum hic non dubitauit exemplum sequi. De quo Atilius Fortunatianus de metris haec scribit: Nam et Hēdecasyllabus, quē Phalaecium uocamus, apud antiquos auctores eodem modo solebat incipere, alias a spōdaeo, alias ab iambico, alias a trochaeo, ut apud Catullum, Arido modo pumice expolitum. ab iambo, Meas esse aliquid putare nugas. quae omnia genera hendecasyllabi Catullus, et Sappho, et Anacreonta, & alios auctores secutus, non tamquam uitiosa uitauit, sed tamquam legitima inseruit. Haec Fortunatianus. Mihi quidem haec scribenti ueniebat in mentem uersus Alphaei Mitylenaei, ab iambo incipiens. τὸ μηθὲν γὰρ ἄγαν, ἄγαν μὲ τέρπει. Cur autem Catullum Plinius duriusculum existimarit pedes syllabasq. priores permutantem in prima sede, caussa erat nimirum suis illis temporibus eius rei, ut ita dicam, insolentia. Nec enim fere aliter Martialis, aut Statius, aut illorum aequalis temporum aliquis poëta fecit; nisi solus, ut opinor, Martialis, idq. semel in. II. Iter iungere quaeris ad camaenas. Quamobrem etiā Plinius maioris nepos, praeter cetera, duriusculos Catulli, & Calui uersus fuisse significat in. I. ad Erucium. De Saturnino enim Pompeio haec, Praeterea, inquit, facit uersus,

qualis Catullus, aut Caluus. quantum illis dulcedinis, amaritudinis, amoris inserit. Sane, sed data opera mollius, leuiusq. duriusculos quosdam, & hoc quasi Catullus, aut Caluus. Probus in Institutis artium huius generis phalaecium, hendecasyllabũ Sapphicum dicit, credo quod eo frequenter Sappho sit usa. Iam tum, cum ausus es unus Italorũ] Notatio temporum, ad Corneli laudem omnino pertinens. Nam quod more aliorum fecisset, si Consulum usus nominibus fuisset, maluit historiam Corneli adhiberi, itaq. tum tempus scriptionis quoq. suae significare, atq. illum summis laudibus adficere. Omne aeuum] Res omnis aeui. omnem re-
» rum memoriam. sic Cic. in Bruto de Attico, An
» mihi potuit umquam esse aut gratior ulla salutatio,
» aut ad hoc tempus aptior, quam illius liber, quo me
» hic adfatus quasi iacentem excitauit. Tum ille,
» Nempe eum dicis, inquit, quo iste omnem rerum me
» moriam breuiter, & ut mihi uisum est, perdiligen-
» ter complexus est. Ac post idem Cicero, Ille uero &
» noua, inquam, mihi quidem multa, & eam utili-
» tatem, quam requirebam, ut, explicatis ordinibus
» temporum, uno in conspectu omnia uiderem. Ego haec Ciceroni de Attici dici Annalibus puto, quos citat Pedianus in commentatione in Orationem cõ
» tra Pisonem. Tradunt, inquit, & Antiochi regis
» filio obsidi domum publice aedificatam, inter quos
» Atticus in Annalibus. Et Corneli quidem huius Annales fuisse existimo. Valerius Max. in prooe-

mio

» mio totius operis, omnis aeui gesta dixit. Quis enim,
» inquit, omnis aeui gesta modico uolumine numero
» comprehenderit. Tribus explicare chartis]
» Eodem prope modo Martialis, Versibus explici-
» tum est omne duobus opus. Et Cicero, Explicatis or
» dinibus temporum. Tribus autem quod dicit, pau-
» citatem eo numero sic alibi significat, Si tria ama-
» torum basia reppererit. Et tribus uerbis, cum pau-
» cissimis, etiam dicimus. Doctis, Iuppiter, & la-
» boriosis] similiter Cato senex, Vita deum im-
» mortalium. quam Statilius Maximus, ut scribit
» in. II. Carisius, ἐκφώνησιν ἀρχαϊκὴν, ὡς ὦ πόποι
» dicebat. Sic Terentius in Eunucho, Iuppiter ma-
» gne, o scelestum, atq. audacem hominem. Idem Ca
» tullus, alij q. similiter dicunt, Di magni. Et idem
» Catullus alibi, Iuppiter ut tristi lumina saepe ma-
» nu. Liuius, ut opinor, Andronicus apud Festum in
» uerbo, Quande, Iuppiter ut muro fretus magis. &
» quae sequuntur. similiter Aristophanes, Ω ζεῦ
» τῆς λεπτότητος τῶν φρενῶν. Qualecumq. quidem
ora per uirorum] in manuscriptis omnibus erat, Qualecumq. quod patrona uirgo. Alij, quo uersus staret, fecerunt, Qualecumq. quidem patrona uirgo. Alij etiam non Patrona, sed Patroa legendum censent. idq. fortasse propter πατρῴους θεοὺς, in quibus est Minerua. quorum Deorum & Pausanias, & Macrobius in. III. Saturn. meminere. quibusdam etiam uenit in mentem hoc loco Chartae Virginis, cuius & Martialis, &, ut opinor, etiam Plinius mentionem

mentionem fecerunt. Ego uero, quid scriptum uiderim, testari uolui. legebam tamen, Qualecumq. quod est, patrona uirgo. sed ante hunc uersum desit fortasse quippiam. aut si nihil deest, ea sententia sit, quod qualecumq. est, id tu Minerua diu uiuere, ac peruenire ad posteros uelis. Patronam enim Mineruam dicit, cuius in clientela, tutelaq. sint ingenia. Eam uero ut hic Patronam, Ennius & Dominam, & Heram dixit. & eandem virginem dici, Delphica illa tabula, de qua Plinius in. VII. *Nat. hist. indicio est, cuius verba sunt, Veteres Graecas,*
" *fuisse easdem paene, quae nunc Latinae, indicio erit*
" *Delphica Tabula antiqui aeris, quae est hodie in Pa*
" *latio dono principum Mineruae dicata in bibliothe*
" *ca, cum inscriptione tali.* ΝΑΥΣΙΚΡΑΤΗC ΤΙΣΑΜΕΝΟΥ. ΑΘΗΝΑΙΟC. ΚΟΡΑΙ ΚΑΙ. ΑΘΗΝΑΙ. ΑΝΕΘΗΚΕΝ. *Sic enim est nonnullis in libris.* Κόρα *uero etiam Virginem significat. Romae quoq. in Aedib. Melinorum eandem Deam virginemq. significare uidetur monumentum uctus,*

ΘΕΑΝ. ΚΟΡΗΝ
CΑΡΔΙΑΝΟΙC
Α. ΑΥΡ. CΑΤΥΡΟC
ΑΠΕΛ. CΕΒΑC
ΑΝΕΘΗΚΕΝ

Perenne] *Metaphora nota, non ut torrens aliquis, qui, cum imbre creuerit, fertur, idem mox deficit, sed ut maiora flumina sempiterno cursu feruntur.*

tur, ſic etiam hoc opus duret in omnis aeui memoriam. Graeci Perenne ſic ἀέναον dicunt, ut in Antipatri carmine in .I. Epigr. Πάσας ἀενάων ἐργατίδας σελίδων. Vergil. in .XI. Aen. famam perennem, perpetuam dicit & constantem. Dicite, priſca fides facto, ſed fama perennis. ſic etiam Horat. Exegi monumentum aere perennius. plus uno ſaeclo, ideſt ſaecula. Cinna de Diana Catonis, ut eſt apud Sueton. de inluſtribus Grammat. Saecula permaneat noſtri Diana Catonis.

AD . PASSEREM . LESBIAE

PASSER, deliciae meae puellae,
Qui cum ludere, quem in ſinu tenere,
Cui primum digitum dare adpetenti,
Et acris ſolet incitare morſus,
Cum deſiderio meo nitenti;
Carum neſcio quid lubet iocari,
Ut ſolaciolum ſui doloris:
Credo, ut tum grauis acquieſcat ardor,
Tecum ludere, ſicut ipſa, poſſem,
Et triſtes animi leuare curas.
Tam gratum mihi, quam ferunt puellae,
Pernici aureolum fuiſſe malum,
Quod Zonam ſoluit diu ligatam.

PASSER, deliciae meae puellae] ſic erat omnibus in manuſcriptis. alij ſe legiſſe adfirmant, pro Deli-

ciae, Delicium. sed illo modo scriptum fuisse, uidetur indicare Martialis in . VII. de sua puella, illis uersibus. Accidit infandum nostrae scelus Aulae puellae, Amisit lusus delicias q; suas : Non quales teneri plorauit amica Catulli, Lesbia, nequitiis passeris orba sui. Hoc autem blandimento utebantur in reb. carissimis appellandis. Idem post, Amabo mea dulcis Ipsithilla, Meae deliciae, mei lepores. In ueterib. monumētis, quae Romae uiderim, mariti cōiuges suas, et matres filias blande uocant. DELICIO. & DELICIO. SVO. & DELICIO SVO. CARISSIMO. Ego uero post hunc uersum legerem libenter illum, Et solaciolum sui doloris. minus enim molestiae legentib. adferret horum sententia, atq. ordo uersuum. nec erit, cur, Et, in, Vt, mutemus, cum sit illo modo scriptum in libris omnibus. saepe uero factum id animaduertimus in hoc praesertim poeta, ut suis locis moti uersus alienissimis legantur. Qui cū ludere, quem in sinu tenere] similis saepe apud optimos auctores frequentatio. Cic. Cui in manu sit, quem esse dementem uelit, quem sapere, quem insanire, quem in morbum inici, quem contra amari, quem accersiri, quē expeti. Qui cū ludere] Ingenuorum lusus hic puerorum olim fuit. Plaut. in Capt. Nam, ubi illo adueni, quasi patriciis pueris aut monedulae, aut anates, aut coturnices dantur, quiscum lusitent. Et Ouid. in. X. Metam. de Pygmaleone, & uirginis statua, quam ille amabat, Munera fert illi con

chas,

» *chas, teretesq. lapillos, Et paruas uolucres, & flo-*
» *res mille colorum.* Cui primum digitum dare
adpetenti] *Vno in manuscripto veterum more*
Qui, pro Cui scriptum legebatur. Primum uero di
» *gitum dicit, quod Chrysostomus* , τὸ ἄκρον τοῦ δακ-
» τύλου. *& Hippocrates in Aphorismo.* XII. τὰ ἄκρα
τῶν δακτύλων. Et acris solet incitare morsus]
» *Acris morsus etiam dicit Cic. in.* II. *de Offic. Acrio*
» *res autem morsus, inquit, sunt amissae libertatis,*
quam retentae. Cum desiderio meo nitenti]
» *idest puellae meae. sic Cic. ad Terentiam, opinor,*
» *Meum desiderium, mea lux. Sic Phanocles de Or*
» *pheo,* Πολλάκι δὲ σκιεροῖς ἐιν ἄλσεσιν ἕζετ' ἀείδων Ον
» πόθον. ἐυδ' ἦν οἱ θυμὸς ἐν ἡσυχίῃ. *Et Bion in Bucoli*
» *cis,* Θνατῶν ἀθανάτων τε πόθους. *Et in veteribus*
monumentis Romae nomen puellae legitur, inde de
ductum, POTHVSAE. Carum nescio quid lu
bet iocari.] *In Maffei libro erat Rarum. quod fa*
ctum opinor ex eo quod erat Karum. sic enim id
uerbum veteres scripsisse nonnumquam, multa ue-
tustatis monumenta declarant. Carum autem id
exprimit hoc loco, quod etiam Graecis est φίλόν τι.
Credo, ut cum grauis acquiescet ardor] *le-*
gendum censeo, ut & Aldus olim impressit, Credo
» *ut tum grauis acquiescat ardor. Similiter Tibul-*
» *lus in.* I. *Infelix dũ requiescit amor.* Tecum lu
dere, sicut ipsa, possem] *sic quoq. erat in manu-*
scriptis omnibus. Aldus olim impressit, Secum lu-
dere, sicut ipse, possẽ. Et tristes animi leuare cu

 ras]

ras] *In manuſcriptis veterum more, Triſtis. ut ſu
pra Acris, non, Acres.* Tã gratum mihi] *In
manuſcriptis omnibus, Tam gratum eſt mihi.
Guarinus ſignum* ἐλλείψεως *ſuo in libro fuiſſe de-
monſtrat. Et uero haec cũ ſuperioribus uſquequaq.
non cohaerent.* Quod zonã ſoluit diu ligatã]
*Adducit in. I. Priſcianus, quo doceat conſonan-
tem. V. pro uocali accipi. Ab huiuſmodi uero zona*
Βαθύζωνοι, & Χρυσόζωνοι Γυναῖκες *a Graecis di-
cuntur. Eadẽ de zona Martialis, Longa ſatis nunc
» ſum: dulci ſed pondere uenter Si tumeat, fiam tunc
» tibi zona breuis. Soluendae zonae morem refe-
runt ad Lycurgum auctorem. Sed, cum fere zonam
ſoluere pleriq. intelligant id eſſe tantum quod uitia
re, aut grauidam relinquere, Hyperides etiam pa-
rere uidetur interpretari, cuius uerba ſunt apud
» Hermogenis interpretem haec.* Λέγεται γὰρ τὴν λη
» τὼ κύουσαν τοὺς παῖδας ἐκ διὸς ἐλαύνεσθαι ὑπὸ τῆς
» ἥρας κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν. ἤδη δὲ αὐτὴν βα-
» ρυνομένην καὶ ἀποροῦσαν εἰς τὴν γῆν ἐλθεῖν τὴν ἡμετέ-
» ραν, καὶ λῦσαι τὴν ζώνην ἐν τῷ τόπῳ. ὃς νῦν Ζωστὴρ κα-
» λεῖται. *Idem ſcribit Stephanus* περὶ πόλεων *in uerbo*
Ζωστήριον. *Interpres quoq. Apollonij templum Athe
nis fuiſſe dicit Dianae dicatum* λυσιζώνῳ. *quod par
turientibus ſcilicet praeeſſe putabatur. quam ob
cauſſam etiam auctor Hymni in Dianam,* λυσιζώ-
νον *eandem uocat. Hanc pelliceam Zonam fuiſſe do
» let Placiades in Gloſſis. Incaeſtum, inquit, puto. A.
» litteram debere retinere: ab eo quod eſt Incaſtum
uenit.*

uenit. Caestum dicunt zonam pelliceam Veneris, quae legitimas nuptias ligat. Siquis ergo alieni legitimiq. matrimonij iura uiolauerit, incaestum dicitur admisisse, id est, quasi castitatis uinculum, zonamq. Veneris uiolasse.

LVCTVS. PASSERIS

LVGETE, o Veneres, Cupidinesque,
Et quantum est hominum uenustiorum.
Passer mortuus est meae puellae,
Quem plus illa oculis suis amabat.
Nam mellitus erat, suamq. norat
Ipsam tam bene, quam puella matrem,
Nec sese a gremio illius mouebat;
Sed circumsiliens modo huc, modo illuc,
Ad solam dominam usq. pipillabat.
Qui nunc it per iter tenebricosum,
Illuc, unde negant redire quemquam.
At uobis male sit malae tenebrae
Orci, quae omnia bella deuoratis;
Tam bellum mihi passerem abstulistis.
O factum male, o miselle passer,
Tua nunc opera meae puellae
Flendo turgiduli rubent ocelli.

Et quantum est hominum uenustiorum] sic
» Plaut. in Capt. O mihi quantum est Hominum
» optimorum optime. Et Terent. Quãtum hominum

est in furo. Et alibi, in Phorm. ut opinor, O omnium, quantum est qui uiuant, hominum honoratissime. Passer mortuus est meae puellae] *Post hunc uersum in Aldi libro sequitur ille, quem supra posuit, Passer, deliciae meae puellae. qui tamen in manuscriptis hoc loco non legitur.* Quē plus illa oculis suis amabat] *sic veteres de his, quae sibi essent carissima. Terent. in Adel. Di me pater omnes oderint, ni magis te, quam oculos nunc amo meos. sic quoq. Callimachus in hymno in Dianam.* Καί δέ σέ φασὶ καλὴν Ἀντίκλειαν ἴσον φάεσι φιλῆσαι. Ipsam tā bene] *In manuscriptis quibusdam, Ipsa. quod placet etiam.* Ad solā dominā usq. pipillabat] *In Maffei libro erat, Piplabat. scriptum fuisse opinor, Piplilabat. alij uiderint. nihil enim adfirmo.* Qui nūc it per iter tenebricosum] *In manuscriptis omnibus, Tenebrosum. sed illud rectius. Per iter tenebricosū, idest sub terras, ut ait poeta. similiter Theocritus in epigrammate.* Οἴχεται ἁ χίμαρος τὸ καλὸν τέκος, οἴχεται εἰς ἅδαν. Illuc] *In manuscriptis omnibus, Illud. quod non displicet. Seneca ludo suo de morte Claudij Caesaris uersiculum hunc Catulli uno uerbo minus inseruit. Nec mora, inquit, Cyllenius illum collo obtorto trahit ad inferos e caelo, unde negāt redire quemquam. Sic autem significat quam alij dicunt viam irreducem,* οὐκ ἄψορρον. Quae omnia bella deuoratis] *Metitis. Horat. Si metit Orcus Grandia cū paruis.* O factum male, o miselle passer

ser] *Aldus olim edidit, O factum male, bellus ille passer. In manuscriptis omnibus erat, Bonum factum male, bonus ille passer. Ego uero, Latini sermonis adductus proprietate, legendum puto, quo modo supra posui, O factum male, o misselle passer. in rebus enim tristibus usurpabant, O factum male. Cic. in.* XV. *Epist. ad Att. O factum male de Alexione. Contra in secundis rebus, Factũ bene. Plaut. in Mostellaria, Factum optime. Ac post, Male hercle factum.* Tua nunc opera] *sic etiam est omnibus in manuscriptis. Aldus tamẽ impressit olim, Vestra nunc opera. sed illud aptius uidetur. ut ad passerem scilicet referamus. est autem Tua opera, idem quod Propter te, Tua caussa. sic enim veteres loquebãtur. quale illud Atti apud Non. Mar. Numquam erit tam immanis, cum mea opera extinctum sciat, quin frangescat. & Aemili Probi illud de Lysandro. Hac uictoria Lysander elatus, cum antea semper factiosus, audaxq. fuisset, sic sibi indulsit, ut eius opera in maximum odium Graeciae Lacedaemonÿ peruenerint.* Flendo turgiduli rubent ocelli] *sic melioribus in libris. in alÿs, pro Rubent, Tument. quod esse superuacaneum uidetur, cum Turgidulos dicat. quo modo etiam Propert. in.* I. *Quid nostro gemitu turgentia lumina torques. Martialis hunc Lesbiae fletum commemorans in.* XIIII. *de cauea lusit, Si tibi talis erit, qualem dilecta Catullo Lesbia plorabat, hic habitare potest.*

PHASELLI . LAVS . ET . DEDICATIO

PHASELLVS *ille, quem uidetis hospites,*
Ait fuisse nauium celerrimus,
Neq. ullius natantis impetum trabis
Nequisse praeterire, siue palmulis
Opus foret uolare, siue linteo.
Et hoc negat minacis Adriatici
Negare litus, insulas ue Cycladas,
Rhodum ue nobilem, horridam ue Thraciam,
Propontida, trucem ue Ponticum sinum;
Vbi iste, post phasellus, antea fuit
Comata silua. nam Cytorio in iugo
Loquente saepe sibilum edidit coma.
Amastri Pontica, & Cytore buxifer
Tibi haec fuisse, & esse cognitissima,
Ait phasellus: ultima ex origine
Tuo stetisse dicit in cacumine,
Tuo imbuisse palmulas in aequore,
Et inde tot per impotentia freta
Herum tulisse, leua, siue dextera
Vocaret aura, siue utrumq. Iuppiter
Simul secundus incidisset in pedem;
Nec ulla uota litoralibus dijs
Sibi esse facta, cum ueniret a mare
Nouissime hunc ad usq. limpidum lacum.
Sed haec prius fuere: nunc recondita
Senet quiete, seq. dedicat tibi
Gemelle Castor, & gemelle Castoris.

Phasellus

Phaſellus ille] *ſic omnino ſcribendum uerbum, Phaſellus, auctoribus libris duobus antiquiſſimis Vergilij, Vaticano, & illo altero Rodulfi Pij Cardinalis Carpenſis. in quibus uerſus ille in.* IIII. *Georg. ſcriptus legitur hoc modo, Et circum pictis uehitur ſua rura phaſellis.* Ait fuiſſe nauiũ celerrimus] *ſic omnino legendum uel auctore illo, qui, Catulli abuſus uerſibus his, Sabino cuidam conuicium fecit. & ſane Graeca tota ratio eſt.* Neq. ullius natãtis impetum trabis] *Impetum dixit nauis ipſius celerem curſum, ut etiam Ennius in.* XIIII. *Annal ut Macrobius citat. Labitur uncta carina, uolat ſuper impetus undas. Et auctor Hymni in Neptunum,* Καὶ νηῶν εὔδρομον ὁρμὴν. *Et idem in Leucotheam,* Ἐν σοὶ γὰρ νηῶν πελαγοσδρόμος ἄστατος ὁρμή. *Ennius quoq. Trabem pro Naui poſuit. apud Varronem in.* VI. *de lingua Lat. illius uerſus eſt non integer, Vna trabes remis roſtrata per altum.* Siue palmulis Opus foret uolare, ſiue linteo] *Ouid. in.* I. *Triſt. uidetur imitatus, Eſt mihi, ſitq. precor flauae tutela Mineruae Nauis, & a picta caſſide nomen habet. Siue opus eſt uelis, minimam bene currit ad undam, Siue opus eſt remo, remige carpit iter. Nec comites uolucri contenta eſt uincere curſu, Occupat egreſſas quamlibet ante rates.* Propontida, trucem ue Ponticum ſinum] *ultimam ſyllabam uerbi Propontida producit, propter duas uerbi ſequentis conſonãtes principes litteras. ut poſt, Per impotentia freta. Et alibi.*

bi, Nec deprecor iam si nefaria scripta. Et Ennius apud Cic. in. I. Diuin. Conspicit inde sibi data Romulus esse priora Auspicio regni stabilita scamna solumque. Quod est factum more Graecorum. Trucem sinum sic dixit, ut Horat. in. I. Carm. Qui fragilem truci commisit pelago ratem. Vbi iste, post phasellus] *Post phasellus*. τὸ ὕστερον πλοῖον. *more enim Graeco dixit.* Loquente saepe sibilum edidit coma] *sibilū* ψιθύρισμα, *ut Theocritus. Vergil. Argutumq. nemus, pinosq. loquentes. sic etiam apud Athenaeum Bion in Bucolicis.* Ἔνθα καὶ ἦν πνά ψη πολὺς ὤνεμος ἁ πίτυς ἄδει. *Lycophron Argo nauem* Κίσσαν λάλητρον, *sed alia de causa. namq.* κίσσαν *auem esse dicunt humanae imitatricem uocis. eoq. sic dictam nauem illam, quod e lignis Dodonae, unde reddebantur oracula, facta esset. Id quod & Claudianus de bello Getico significat. – licet omnia uates In maius celebrata ferant, ipsamq. secādis Argois trabib. iactent sudasse Mineruam, Nec nemoris tūtum iunxisse carentia sensu Robora, sed caeso monitu Iouis augure luco, Arbore praesaga tabulas animasse loquaces.* Et Cytore buxifer] *Vibius Sequester de montibus. Cytorus in Ponto Paphlagoniae buxo potens.* Vltima ex origine] *sic Corn. Nepos in uita Attici. Pomponius Atticus ab origine ultima, stirpis Romanae fuit.* Tuo stetisse dicit in cacumine] *Tuo in uertice. Verg. Nos sumus idaeae sacro de uertice pinus.* Stetisse] *sic Columella*

in.

» in. V. cap. VIII. *Vel ubi arbutus, aut ilex ſtete-*
» *rant.* - ſiue utrumq. Iuppiter Simul ſe-
cundus incidiſſet in pedem] *Iuppiter ſecundus*
» *is ab eo dicitur, qui a Pauſania in Laconicis* Ζεῦς
» Εὐάνεμος. *Cuius eſſe illis in locis templum ſcribit.*
» *De eodem Ioue Papinius, Ductorq. ſecundi Quod*
» *ſupereſt conuexa Iouis. Pedem uero quid in naui di*
» *cerent, alij docent. Cic. in.* III. *de Orat. Nam, ſi*
» *res, inquit, ſuum nomen & proprium uocabulum*
» *non habet, ut pes in naui. Et Plin. in.* II. *Nat. hiſt.*
» *Iſdem autem uentis in contrarium nauigatur pro-*
» *latis pedibus, ut noctu plerumq. uela concurrant.*
» *Et Seneca tragicus in Medea. Nūc praealto pede*
» *tranſuerſos captare notos. Euripides in Iphigenia.*
» Αέρι δ' ἱςία, πρότονοι, κατὰ πρῶραν, ὕπερ ςόλον Ἐκ-
» πετάσουσι πόδα Ναὸς ὠκυπόμπου. *Luſitani di-*
cunt, Poia. rudentem ſcilicet, ſiue funem, quo ue-
lum trahitur, ac tenetur. pes ipſe & quaſi ueli ra-
dix. Incidiſſet] *De uentis etiam Homer.*
» ξὺν δ' εὖρός τ' ἔπεσε Ζέφυρός τε νότός τε δασίης. *Et*
Apollonius in. I. *Argon. totidem prope uerbis, quot*
» *Catullus eandem efferens ſententiam,* Ἐν δὲ λιγὺς
» πέσεν οὖρος ἐπ' ἰκρίοφιν δὲ κάλωας. *Sic etiam Cic. in*
» *Arateis uerſibus, Sin grauis inciderit uehementi*
» *flamine uentus. Et Vergil. Aut ubi nauigijs uiolen*
» *tior incidit Eurus.* Nec ulla uota litorali-
» bus diis] αἰγιαλίοις. *Ouid. Di maris, & terrae.*
Hoc de genere uotorum intelligēdum illud Poetae.
» *Votaq. ſeruati ſoluunt in litore nautae. Dijs autem*

διασυλλά-

„ διασυλλάβως etiam Lucan. extulit in. II. O utinam
„ caeliq. dijs, erebiq. liceret. ſic enim eſt in uetuſto,
„ optimoq. Fuluij Vrſini libro. Cum ueniret a
mari] In Maffei libro, A mare. in alijs, Amaret.
itaq. legendum omnino, A mare. quod & Gram-
matici veteres Priſcian. & Caris. in. I. notarunt,
„ & Lucreti uerſus in. I. poſſe fieri declarat, E ma-
„ re primum homines, e terra poſſet oriri Squamige-
„ rum genus. Et Ouid. in Ibin, Et ſummam Libyco
„ de mare carpat aquam. Nouisſime] ſic o-
mnibus in manuſcriptis, non, Nouiſſimo. Hunc
ad uſq. limpidum lacum] Idem poſt de eodem
„ lacu. Saluete uosq. Lydiae lacus undae. Sed
„ haec prius fuere] prius, Olim. Idem alibi, Otiū
„ & Ciues prius & beatas Perdidit vrbes. Et Hom.
„ Iliad. Σ. Πρὶν μὲν γὰρ πριάμοιο πόλιν μέροπες ἄνθρωποι
„ Πάντες μυθέσκοντο πολύχρυσον, πολύχαλκον. Simi
„ liter Cic. ad Cornificium, Sed illud & praeterijt, &
„ leuius eſt. Nunc recondita Senet quiete]
Mirari ſatis non poſſum, cur hos uerſus contra me
tricam rationem aliter Priſcianus legerit in. VIII.
„ cuius uerba ſunt. Et multa praeterea a uetuſtiſſi-
„ mis ſimiliter ſunt prolata participia praeteriti a
„ neutralibus uerbis, ut a Seneo, Senectus. Ac dein-
„ de exēpli cauſſa ſubicit, Catullus. Sed haec fuere,
„ nūc recondita Senecta quiete. Seneſco enim inchoa
„ tiuum eſt. Salluſt. in. IIII. hiſtor. Omnes, quibus ſe
„ necto corpore animus militaris erat. Qui autem
uerſus in Sabinum fecit, legiſſe hoc loco uidetur, Se-
det.

det. quo modo hoc ipſo in genere Claudius Rutilius in Itinerario loquitur, Tranquilla puppes in ſtatione ſedent. Tametſi Cariſius, quo loco de Inchoatiuis diſputat, & Diomedes Senet agnoſcere, ac legere uidentur hoc loco. Eodem uerbo Lucretius utitur in. V. Nunc etiam ſenet, & trepido terrore repleta eſt. Vide Nonium Marcell. in uerbo Macore. Sententia uero ſimilis Enniana illa apud Cic. Sicut fortis equus, ſpatio qui ſaepe ſupremo Vicit Olympia, nunc ſenio confectus quieſcit.

AD. LESBIAM

VIVAMVS, mea Lesbia, atq. amemus,
Rumoresq. ſenum ſeueriorum
Omnes unius aeſtimemus aſſis.
Soles occidere, & redire poſſunt:
Nobis cum ſemel occidit breuis lux,
Nox eſt perpetua una dormienda.
Da mi baſia mille, deinde centum,
Dein mille altera, dein ſecunda centum:
Dein uſq. altera mille, deinde centum.
Dein cum millia multa fecerimus,
Conturbabimus illa, ne ſciamus,
Aut ne quis malus inuidere poſſit,
Cum tantum ſciat eſſe baſiorum.

Viuamus, mea Lesbia] Fuluius Vrſinus meus Ζῆν ſic Graecos quoq. dicere annotauit, quale illud Agathiae, Πῦς γέρων, ζῆθι Sic quoq. Cic. Quando uiuemus.

uemus. Et Martial. Postume uiue hodie. Et Nonius Marcellus, Vitulantes veteres gaudentes dixerũt, sicuti qui nunc est in summa laetitia viuere eum dicimus. Rumoresq. senum seueriorum, Omnes unius aestimemus assis] *Mimnermus eodem prope modo,* τὴν σαυτοῦ φρένα τέρπε δυσηλεγέων δὲ πολιτῶν Ἄλλος τίς σε κακῶς, ἄλλος ἄμεινον ἐρεῖ. *Simillimis uerbis & sententia Cato apud Festum Pompeium in verbo, Obstinato. Rumorem, famam floccifecit, captus stupris, obstinatus insignibus flagitijs. Seueriores senes morosos dicit. Horat. in. 1. Carm. Donec uirenti canicies abest morosa.*

Omnes unius aestimemus assis:] *Nihil curemus. Sic obsceni auctor carminis, Matronae procul hinc abite castae, Turpe uos legere impudica uerba, Non assis faciunt, euntq. recta. Et Plaut. in Capt. Neq. ridiculos iam teruncij faciunt. Augent huius leporem carminis,* ἀντίθετα, *Omnes, Vnius.*

Soles occidere, & redire possunt] *Eiusdem sententiae totum est illud asma in.* IIII. *Carm. apud Flaccum. Diffugere niues, & quae sequuntur.*

Nobis cum semel occidit breuis lux] *sic omnino distinguendum, ut sit, Nobis cum occidit. sic Homer. in Odyss.* Οἲ ζυραὶ δὲ οἱ αἰεὶ, φθίνουσι νύκτές τε καὶ ἤματα δακρυχεούσῃ. Nox est perpetua una dormienda] *Hoc ipso de somno etiam auctor hymni in Mortem,* Τὸν μακρὸν ζωοῖσι φέρων αἰώνιον ὕπνον. *Venustissime uero monosyllabum superioris uersus, Lux, excipit sequentis monosyllabum,*

bum, Nox. Da mi basia mille, deinde centum, Dein mille altera, da secunda centum] *Posterior versus in manuscriptis legitur, Dein mille altera, Deinde secunda centum. legendum puto, Dein mille altera, dein secunda centum.* Dein usq. altera.] *In manuscriptis, Deinde usq. altera. quod retinendum censeo, ne semper, Dein dicat, et δ'φωνότερον uidetur propter sequentem dictionem a uocali incipientem.* Millia multa] *sic alibi, Multa millia lusuum.* Conturbabimus illa] *Proprie dixit. Namq. rationes conturbari proprie dicuntur.* Aut ne quis malus
„ inuidere posit] *Malus, inuidus. Vt post, Nec*
„ *posit mala fascinare lingua. Et Vergil. Ne noceat*
„ *uati mala lingua futuro.* Cum tantum sciat esse basiorum] *Quam post segetem dicit osculationis.*

AD. FLAVIVM

FLAVI *delicias tuas Catullo,*
Ni sint illepidae, atque inelegantes,
Velles dicere, nec tacere posses.
Verum nescio quid febriculosi
Scorti diligis: hoc pudet fateri.
Nam, te non uiduas iacere noctes,
Nequidquam tacitum cubile clamat,
Sertisq. Assyrio fragrans oliuo,
Puluinusq. peraeque & hic, & illic

Attritus,

Attritus, tremuliq. quassa lecti
Argutatio, inambulatioque.
Nam ni praeualet ista, nil taceres
Cur non tam latera exfututa pandas,
Ne tu quid facias ineptiarum.
Quare quidquid habes boni, malique,
Dic nobis. uolo te, ac tuos amores
Ad caelum lepido uocare uersu.

Flaui delicias tuas Catullo] *An Flauius hic Caper fuit, Ennij, atq. ut opinor antiquiorum interpres poetarum. quem saepe citat Carisius: an potius ille, cuius meminit Horat. in.* I. *Serm. sat.* VI. *quem ueteres interpretes fuisse calculatorem scribunt: an Flauius tribunus plebis factus biennio ante Caesarem Consulem primo: an alter ille, cuius in.* I. *Epist. ad Q. Fratrem meminit Cic.* Nam, te non uiduas iacere noctes] *Sic noctes uiduas uidetur dicere, ut & alibi, Lectum caelibem.* Nequid quam tacitum cubile clamet] *frustra tacitum cum uestros lusus tam multis rebus alijs prodat. Nisi si forte legendum sit, Nequaquam tacitum cubile clamet. sin illo modo malumus, sit, quale Ciceronis*
,, *illud in Diuin. Etiam si tacent, satis dicunt. &*
,, *quod addit Pedianus, Cum tacent, clamant.* Sertisq. Assyrio fragrans oliuo] *In manuscriptis, Sertis Assyrio. legendum omnino, Sertis, ac Syrio. Assyrij namq. idem postea dicti Syrij. auctor Iustinus in.* I. *Hoc opinor de genere oliui Martialis in.*

VIII. *Si ſapis Aſſyrio ſemper tibi crinis amomo Splendeat. Et Propert. in.* II. *Leuis odorato ceruix manabit oliuo. Et ante hos Callimachus in Hymno in Apollinem,* Αἱ δὲ κόμαι θυόεντα πέδῳ λείβουσιν ἔλαια. *Horat. in.* II. *Carm. Malobatrũ Syrium uocat.* Puluinusq. peraeq. & hic, & illic] *In manuſcriptis omnibus non Illic, ſed Ille. ſubaudiendum, Puluinus. Poteſt & illo etiam modo ſubaudiri, ut ſit Illic nomen, non aduerbium. Ouid. in.* III. *Amor. ſimiliter, Cur preſſus prior eſt, interiorq. torus. Puluinus, inquit Placiades in Gloſſis, priuati hominis ceruical, uel culcitral; puluinar uero, ac puluinaria principum ſunt, uel regum, id eſt lectiſternia.* Tremuliq. quaſſa lecti Argutatio] *illa, ut ita dicam, lecti garrulitas. Feſt. Pomp. in uerbo, Tacitus, Tacitus inquit, etiã argutus, quia poteſt aliquãdo tacere. Sic alibi idem Catul. argutam ſoleam dixit crepitãtem. niſi qui breuem malit intelligere. Cratinus apud Ephaeſtionem hanc dicere uidetur,* ἰκρίων ψόφησιν. *eius enim uerſum illum ponit,* Εὐδαίμον' ἔτικτέ σε μήτηρ ἰκρίων ψόφησις. *Ouid. in.* III. *Amor. ſimiliter, Spondaq. laſciua mobilitate premat.* Inambulatioq.] *Verbo Perambulare uti uidetur eodem in genere alibi, Perambulabit omnium cubilia.*

Nam ni praeualet iſta, nil taceres, Cur non tam latera exfututa pandas, Ne tu quid facias ineptiarum] *In manuſcriptis omnibus leguntur hi uerſus hoc modo, Nam in iſta praeualet nihil ta-*

cere, Cur non tam latera & futura panda, Nec tu quid facias ineptiarum. Difficilis omnino uerae, germanaeq. lectionis inuestigatio. conabar tamen ipse a scriptae lectionis uestigijs quam poteram minime longe discedens, Nam ni est turpe, uolens nihil taceres, Cui nunc tam latera exfututa, pandus Ni tu quid facias ineptiarum. Res ipsa tota obscaenissima. latus autem exhauriri nimia uenere, & consumi solet. Ouid. in. II. *Amor. Et lateri dabit in uires alimenta uoluptas. & in.* III. *Inualidum referens emeritumq. latus. Facere uero ineptias sic dixit, ut Plautus Stultitiam facere. Indidem, inquit, unde oritur, facito ut facias stultitiam insepilibilem.* Quidquid habes boni malique,] *Venusti, inuenustiq. Belli, non belli. Idem alibi, Verum a te metuo, tuoq. penne, Infesto pueris bonis, malisq.* Habes: *Graece, ἔχεις, possides. Vergil. Postquam nos Amaryllis habet.* Volo te, ac tuos amores Ad caelum lepido uocare uersu] *sic Cic. in.* II. *de Legibus, Et ollos, quos in caelum merita uocauerint. Et pro Deiotaro. Rex enim Deiotarus uestram familiam abiectam & obscuram e tenebris in lucem uocauit.*

AD . LESBIAM

QVAERIS, *quot mihi basiationes*
Tuae Lesbia sint satis, superque.
Quam magnus numerus Libyssae harenae

Laser-

Laserpiciferis iacet Cyrenis,
Oraclum Iouis inter aestuosi,
Et Batti veteris sacrum sepulcrum s
Aut quam sidera multa, cum tacet nox,
Furtiuos hominum uident amores,
Tam te basia multa basiare,
Vesano satis & super Catullo est:
Quae nec pernumerare curiosi
Possint, nec mala fascinare lingua.

Quam magnus numerus Libyssae harenae] *Eo-*
» *dem genere cõtentionis utitur Callimachus in Hy-*
» *mno in Dianam.* Επὶ δὲ ϛρατὸν ἱππημαλγῶν ἤγαγε
» κιμμερίων ψαμάθῳ ἴσον. *Et idem Catullus alibi, Illa*
» *pulueris Erytij, Siderumq. micantium Subducat*
» *numerum prius. Quod autem modo Harenam, mo*
» *do Pulverem dicit, utrumq* Ομηρικῶς. Οσα ψάμαθός
» τε κόνιϛτε. Laserpiciferis iacet Cyrenis] *La-*
ser herba. cur autem Laserpiciferas Cyrenas dicat,
intelligi potest ex iis, quae scribit Sudas in uerbo
» Σίλφιος. *Caper Grammat. Laserpicium, inquit, flo*
» *rem, aut caulem aiunt. Sic autem Ouid. in.* XV. *Me*
» *tam. Lentisciferum linternum dicit.* Et Batti
ueteris] *Battus urbem Cyrenas condidit, de quo*
» *Callimachus in Hymno in Apollinem,* Φοῖβος καὶ βα
» θύγειον ἐμὴν πόλιν ἔφρασε βάττῳ. *Battum uero vete-*
» *rem sic dixit, ut & Horat. in.* III. *Carm. Saturnũ*
» *ueterem.* Aut quam sidera multa, cum ta
cet nox, Furtiuos hominum uident amores.]

& silentem, & tacentem noctem dicunt. Tibul. Deuouit tacito tempore noctis anus. Vergil. Aut intempesta silet nox. Et, Sub nocte silenti. Et, Per amica silentia noctis. Et Tibul. Vota nouem Veneri nocte silente tuli. Neq. uero semper mediam, atq. intempestam noctem debemus intelligere, quotiens silentem audimus. sed non numquam etiam serenam, &, ut Vergil. uocat, puram. Quid quae te pura solum sub nocte canentem Audieram. Plinius Silens caelum dicit in. XVIII.*cap.* XXVIII. *Alia sunt illa, quae silente caelo, serenisq. noctibus fiunt.* Furtiuos hominum uident amores] *Auctor Hymni in Apollinem astra ipsa noctis oculos dicit, & silentem noctem, silensq. caelum, & pacatum significat,* Νυκτὸς ἐν ἡσυχίαισιν ἐπ' ἀστερόμματον ὄρφνην. *Et Iuuenalis in.* VIII. *de nocturnis adulteris, Nocte quidem sed Luna uidet, sed sidera testes Intendunt oculos. De nocte namq. circum uagantur amatores. Ex hoc genere est illud Theocriti,* Ἀλλὰ σελάνα φαῖνε καλόν. Tam te basia multa basiare] *Vel ut Te ipse basia tã multa basier; Vel potius, ut Tu tam multa basiere basia. dixit enim ante, Da mi basia mille.* Nec possit mala fascinare lingua] *Malã, Inuidã dici, iam monui. sic Vergil. Ne noceat uati mala lingua futuro. Et auctor incertus carminis illius, Effundit mala lingua uirus atrum. Callimachus in Hymno in Delum, mala lingua feminam dixit,* Σὺ δὲ τέκνα κακογλώσσοιο γυναικὸς Ἔλλαχες.

AD . SE IPSVM

MISER *Catulle, desinas ineptire,*
Et, quod uides perisse, perditum ducas.
Fulsere quondam candidi tibi soles,
Cum uentitabas, quo puella ducebat
Amata nobis, quantum amabitur nulla.
Ibi illa multa tum iocosa fiebant,
Quae tu uolebas, nec puella nolebat,
Fulsere uere candidi tibi soles.
Nunc iam illa non uult: tu quoq. impotens esto.
Nec, quae fugit, sectare: nec miser uiue:
Sed obstinata mente perfer, obdura.
Vale puella: iam Catullus obdurat:
Nec te requiret, nec rogabit inuitam.
At tu dolebis, cum rogaberis nulli.
Scelesta te ne. quae tibi manet uita.
Quis nunc te adibit. cui uideberis bella.
Quem nunc amabis. cuius esse diceris.
Quem basiabis. cui labella mordebis.
At tu Catulle destinatus obdura.

Et, quod uides perisse, perditum ducas] *Pro perdito habeas, ut loquitur Festus in uerbo Vallescit.* ›› *Plautus in Cistellaria similiter, Quod periyt, periyt.* ›› *Et alibi sic uerbo Duco est usus Plautus, Ego Illum* ›› *perisse duco, cui periyt pudor.* Fulsere quondã ›› candidi tibi soles] *Dies ipsos poetae Soles dicunt.* ›› *Lucretius in. VI. Nec tamen omnino temere illis*

Addendus est hic uersus
Vide emendationes Josephi Scaligeri.

ſolibus ulla comparebat auis. Et Vergil. Cantando longos memini me condere ſoles. Et apud Stobaeũ Euphorion. Ηελίους ἢλις σε τρινκοσίους ἐφόρησα. *Candidum ſolem felicem diem Catullus appellat, ut Horat. nigrum, infelicem. Huncine ſolem Tam nigrũ ſurrexe mihi. Lucret. candentem ſolem, diem cum ſignificaret, etiam dixit, in.* VI. *Octauoq. fere cãdenti lumine ſolis. eſt enim is lucis color. Sic Ennius apud Feſtum, Prodinunt famuli, tum candida lumina lucent.* Ibi illa multa tum iocoſa fiebant] πολλὰ τερπνά, *quomodo apud Stobaeum Tyrtaeus loquitur.* Quae tu uolebas, nec puella nolebat] *ſimiliter Ouid. in.* III. *Amor. Cupiens pariter cupiente puella.* Nunc iam illa non uult, tu quoq. impotens eſto] *In manuſcriptis & mancus hic uerſus, & uarie legitur. In alÿs, pro, Impotẽs, Impote. In alÿs, Inepte. atq. in omnibus pes deeſt extremus. Ego coniecturam faciebam hanc, Nunc iam illa non uult, tu quoq. impotens noli. ſicut Impotens* ἐπιλατικῶς *dictum accipiamus. Vel illo modo legamus, Nunc iam illa non uult, tuq. inepte iam nolis.* Nec miſer uiue] *Graecorum more, ut & Horat. Et ſine uiuat ineptus. Idem poſt, Sed tu inſulſa male, & moleſta uiuis.* Perfer, obdura.] *ſic Ouid. in.* III. *Amor. Perfer & obdura, poſtmodo mitis erit.* At tu dolebis, cum rogaberis nulli. Sceleſta te ne] *In manuſcriptis alÿs, Cum rogaberis nulla Sceleſta ne te. In alÿs, Cum rogaberis nulla ſceleſta nec te. Legẽdum puto,*

 Cum

Cum rogaberis nulla scelesta nocte. Quae tibi manet uita.] *Idem paene dixit Arrianus illis*
» *uerbis*, Βιότοιο ὅς κ' ἐπιδευὴς Στρωφᾶται.

AD . VERANNIVM

VERANNI, *omnibus e meis amicis*
Antistas mihi millibus trecentis,
Venisti ne domum ad tuos penates,
Fratresq. unanimes, tuamq. matrem.
Venisti. o mihi nuntij beati.
Visam te incolumem, audiamq. Iberum
Narrantem loca, facta, nationes,
Ut mos est tuus, applicansq. collum
Iucundum os, oculosq. suauiabor.
O quantum est hominum beatiorum,
Quid me laetius est, beatius ue.
~~At tu Catulle destinatus obdura~~

Veranni, omnibus e meis amicis Antistas mihi millibus trecentis] *In manuscriptis omnibus, Antistes, ut nomen id sit, non uerbum. quasi id dicat, Veranni trecentis millibus, ex omnibus meis amicis, praeposite, ac praelate. Verbum uero ipsum translatum a religionibus. Placidus in Glossis in-*
» *terpretans, Antistant, inquit, meliores sunt. Macrobius in.* III. *Saturn. Veranium quendã citat de uerbis Pontificalibus, quem esse eundem puto, cuius utitur testimonio Festus in uerbo, Oletum. Et, quod ad hunc ipsum scriberet Catullus, propterea fortas-*

se Pontificali uerbo libentius est usus. Venisti ne domum ad tuos penates, Fratresq. unanimes, tuamq. matrem] *In manuscriptis aliis, Fratresq. uno animo, sanamq. matrem. In aliis, Fratresq. uno animo, suamq. matrem. Gabriel Faernus, uir acerrimo iudicio, praestanteq. doctrina, legendum putabat, Fratresq. unanimos, anumq. matrem. quod eo probabilius esse dicebat, quod meminisset Gellium in.* III. *cap.* XV. *in Annalibus Romanis scriptum commemorare, qua tempestate apud Cannas exercitus Pop. R. caesus est, anum matrem nuntio de morte filij allato luctu atq. maerore adfectam esse. Legi etiam possit, Fratresq. unanimos, tuamq. matrem. Et, Fratresq. unanimos senemq. matrem. Senem enim feminino etiam genere dicebant. Varro in.* VI. *de ling. Lat. uersus ponit Pomponij. Ridiculum est, cum te Cascam tua dicit amica Casca Philotonis ipsa senex puerum. Vnanimos fratres & Vergil. in.* VII. *sic dixit, Tu potes unanimos miscere in proelia fratres. Et in.* IIII. *Cum sic unanimem adloquitur male sana sororem. Vnanimos autem, pro Vnanimes, etiam alibi idem posuit. Vnanimis false sodalibus. Et alibi, Non prius unanimis corpora coniugibus.* Visam te incolumem] Εὐλυχοῶντα καὶ σεσωσμένον. *ut Menander apud Macrob. in.* V. *Saturn. loquitur.*

De. varri. scorto

VARRVS *me meus ad suos amores*
Visum duxerat e foro otiosum,
Scortillum ut mihi tum repente visum est,
Non sane illepidum, nec inuenustum.
Huc ut uenimus, incidere nobis
Sermones uarij, in quibus, quid esset
Iam Bithynia, quo modo se haberet,
Et quonam mihi profuisset aere.
Respondi, id quod erat, nihil nec ipsi,
Nec praetoribus esse, nec cohorti,
Cur quisquam caput unctius referret,
Praesertim quibus esset inrumator
Praetor, nec faceret pili cohortem.
At certe tamen, inquiunt, quod illic
Natum dicitur, aere comparasti
Ad lecticam homines. ego, ut puellae
Vnum me facerem beatiorum,
Non, inquam, mihi tam fuit maligne,
Vt, prouincia quod mala incidisset,
Non possem octo homines parare rectos.
At mi nullus erat neq. hic, neq. illic,
Fractum qui veteris pedem grabati
In collo sibi collocare posset.
Hic illa, ut decuit cinaediorem,
Quaeso, inquit, mihi mi Catulle paulum
^ *Istos commoda. nam uolo ad Serapin*

Deferri

istos. commodo nam &
Ita in emend: Scal: commodo idest opportune
ut Plauto: commodo dicitemus. Triuol:

Deferri, mane me inquio puellae:
Istud, quod modo dixeram me habere,
Fugit me ratio. meus sodalis
Cinna est Caius: is sibi parauit.
Verum, utrum illius, an mei, quid ad me.
Vtor tam bene, quam mihi pararim.
Sed tu insulsa male, & molesta uiuis,
Per quam non licet esse neglegentem.

VARRVS me meus ad suos amores Visum duxerat] *Alij Varum per unum. R. scribunt, & Quinctilium Varum hunc esse adfirmant. In manuscriptis omnibus erat, Varius. quod quidem ipsum uitiosum est, sed ad eam propius scripturam, quam sequimur. ac nescio an Q. Varrum intelligat, praefectum equitum Domitij, de quo Caesar in.* III. *de bello ciuili: an potius, si modo non idem est, Varrum Cinnae contubernalem De quo L. Caecilius Minutianus de Batto iambico poeta Ouidi contubernali, in ijs fragmentis, quae scripta extãt* ,, *apud paucos, De quo, inquit, Varrus, & Cinna* ,, *contubernales in suis poematis meminere. Seruius in illud Vergili in Bucolicis, Tu post carecta latebas, Varrum tragoediarum scriptorem appellat.* ,, *Ad eundem, credo, post scribit, illa, Suffenus iste,* ,, *Varre, quem probe nosti. et quae sequuntur. Quod autem dicit se a Varro ad suos amores ductum esse* ,, *uisum, simile hoc illius est Plautini in Poenulo, Hem* ,, *amores tuos si uis spectare.* Scortillum mihi

hi

hi tum repente uisum est] *In manuscriptis omnibus, Scortillum ut mihi tum repente uisum est. quod est probandum. Ut, autem, pro ubi. sic post, Litus ut longe. Et alibi, Verum totius ut lacus.* Huc ut uenimus] *Ad eam postquam propius accessimus ad colloquium. sic Horat. ut huc nouus incola uenit. Et Aemil. Probus in uita Pausaniae, Huc ut uenit, ab Ephoris in uincula publica coniectus est.* Quomodo se haberet.] *In manuscriptis, Quomodo posse haberet. quod factum puto, quod supra uerbum, Modo, scriptum esset Pacto: e quo & sequente uerbo, se coaluit alienum huic loco uerbum Posse.* Et quonam mihi profuisset aere.] *In manuscriptis omnibus eodem modo. Legēdum forte, Ecquonam. Sic post, Ecquidnam in tabulis patet lucelli. Sic Cic. in Part. Orat. Ecquonam modo, ecquonam loco artis indigent.* Respondi, id quod erat, nihil nec ipsi.) *In manuscriptis omnibus, Nihil neq. in ipsis. Ego legendum putabam, Mihi nec ipsi. Idq. eo magis, quod & Ciceronem, & Caesarem sic fere loqui animaduerto, Est cur, Non est cur.* Cur quisquam caput unctius referret] *Unctum caput, diuitiarum argumentum. Lucil. Hi, quos diuitiae producunt, & caput ungunt. Et Uncti diuites dicuntur Iuuenal. Unctamq. Corinthon. Facete Cic. in. IIII. contra Verrem, Ita palestritas, inquit, defendebat, ut ab illis unctior disccderet. Itaq. aeredirutos omnes ea in prouincia fuisse dicit,*

idq.

idq. praetoris culpa ipsius. Praesertim qui bus esset inrumator Praetor] *Qui praetorem haberent libidinosum, ac luxu perditũ.* Nec faceret pili cohortem] *sic post, Nec pili facit uni.* Quod illic Natum dicitur, aere cõ parasti] *In manuscriptis omnibus non Aere, sed Esse, idest, quod illic esse natum dicitur. nisi quis Esse, in Asse, mutandum putet. Quod natum, genere neutro sic dixit, cum de homine loquatur, ut & Terent. in Andria, Nam quod peperisset, iussit tolli. Item Plautus in Amphitruone, Verum quod erit natum, tollito. & Cic. in* XI. *Epist. ad Atticum. Haec ad te die natali meo scripsi. quo utinam susceptus non essem, aut nequid ex eadem ma tre postea natum esset. Et Horat. in* V. *Carm. de diis. At o deorum quidquid in caelo regis Terras, & humanum genus.* Ad lecticam homines] *Non lecticarios. hi namq. lecticarum fabri sunt. sed qui portant. a quibus exaphorum, & octophorum lecticarum genera a portantium numero, qui fere Cappadoces erant.* Vnum ut me facerem beatiorum] *In manuscriptis omnibus, Beatiorem. illud rectius uidetur. Sic Cic. pro Plancio, Feci me unum ex is, qui ad aquas uenerant.* Vt, prouincia quod mala incidisset] *sic in Maffei libro. in aliis, Qui mala incidisset. legendum forte, Ut prouincia quum mala incidisset.* Non possem octo homines pa rare rectos] *octophorum significat. Rectos autem,*

tem, proceros, praestanti corpore. Sic post de Quinctia, Mihi candida, longa, Recta est. Et Horat. in I. Serm. Candida, rectaq. sit. Parare, pro Emere etiam Horat. Opinor, pretio maiore parandi. Et Plinius in. XXXVII. Nat. hist. Sed Nero, ut par erat, uicit omnis. CCC. sestertijs capidem unam parando. memoranda res, tanti imperatorem, patremq. patriae bibisse. Fractum qui ueteris pedem grabati] *Maior esse extenuatio non potest. Vetus autem grabatum sic dicit, ut alibi, Vetus ploxemum.* In collo sibi collocare posset] *Venuste* παρωνύμως, *In collo collocare.* Vt decuit cinaediorem] *Impudentiorem, callidiorem. Vt a Cinaedo autem Cinaediorem Catullus, sic a Patico Paticissimos fecit Martialis in.* XII. *ad Rufum, Musaei paticissimos libellos.* Quaeso, inquit, mihi mi Catulle paulum Istos commoda. nam uolo ad Serapin] *sic etiam erat omnibus in manuscriptis, praeterquam in uno, in quo erat, Paululum. ut ultima syllaba a sequenti excipiatur. Versus autem ipse stare, ac procedere non uidetur, impediente extrema syllaba uerbi Commoda. nam, quod ante Aldus impressit Commodita, id sine consensu scriptorum librorum fecit. Ego sic emendabam, Quaeso, inquit, mihi mi Catulle paululum Istos. nam uolo commode ad Serapin. ut illud prius* ἐλλειπτικῶς *dixerit. cuius generis multa sunt exempla. Serapis autem Romae post Pisonem, & Gabinium Cos. coli coepit. au-*

ctor

ctor Arnobius. Deferri, mane me inquio puellae] *In manuſcriptis omnibus, Deferri, mane me inquit puellae. nec dubitandum, quin, Inquio, legendum ſit. Ego uero legendum puto, Deferri, mane inquio puellae. abundare namq. Me, uſus ipſe*
» *antiquorum docet. De quo Caris. in.* II. *Mane ma-*
» *ne, inquit, porro ut audias, cupiditatis adſectus eſt.*
» *Sic Plaut. in Caſin. Cedo, mane, unum uenit in men*
» *tem modo. Et alibi, Sed mane dum, num iſta popul-*
» *na ſors, aut abiegna eſt tua. Et in Pſeud. Hem ma-*
» *ne quãti iſtuc unũ coquinare doces. Et Plin. in.* VIII.
» *Epiſt. ad Mõtanũ, Finem exiſtimas mane dũ, et ma*
» *iora accipe. Et eodẽ modo Sophocles in Oedipo Tyr.*
» Ποίοισι μεῖνον. τίς δέ μ' ἐκφύει βροτῶν. Cinna eſt Caius] *C. Heluius Cinna. cuius citat epigrammata Nonius in uerbo Clypeat.* Vtor tam bene, quam mihi pararim] *In manuſcriptis quibuſdam extrema littera uerbi Pararim ſic ſcribit, ut a figura.* s. *elementi parum abſit. quomodo hodieq. nonnumquam.* M. *ſcribimus in extremo. legendum fortaſſe ſit, Vtor tam bene, quam mihi paratis. ſic enim nihil deſideremus.* Sed tu inſulſa male] *ſic legendum uidetur coniunctе, Male inſulſa. ut apud Horat. Male ſalſus. quo modo, moleſtum ſibi id eſſe, cui adderetur uerbum Male, ſignificabant.*

AD. FVRIVM. ET. AVRELIVM

FVRI, & Aureli, comites Catulli,
Siue in extremos penetrarit Indos,
Litus ut longe resonante Eoa
Tunditur unda,
Siue in Hircanos, Arabasq. mollis,
Seu Sacas, sagittiferosq. Parthos,
Siue qua septemgeminus colorat
Aequora Nilus,
Siue trans altas gradietur Alpes,
Caesaris uisens monimenta magni,
Gallicumq. Rhenum, horribilesq. ultimosq. Britannos.
Omnia haec, quaecumq. feret uoluntas
Caelitum, tentare simul parati,
Pauca nuntiate meae puellae
Non bona dicta.
Cum suis uiuat, ualeatq. moechis,
Quos simul complexa tenet trecentos,
Nullum amans uere, sed identidem omnium
Ilia rumpens.
Nec meum respectet, ut ante, amorem,
Qui illius culpa cecidit, uelut prati
Vltimus flos, praetereunte postquam
Tactus aratro est.

Vltimi

Furi,

Furi,& Aureli,comites Catulli] Furius opinor,hic
est Bibaculus,siue,si modo non idem est, P.Furius,
quem accusauit Cato pro direptis Lusitanis. Au-
ctor Ascon. in extrema commentatione in Diuin.
Aurelius autem sit ille fortasse, L. Aurelius Cotta
praetor,qui legem promulgarat de restituendis iu-
dicijs equestri ordini. Idē Ascon. in. II. contra Verr.
» Ad eundem credo post, Aureli,pater esuritionum.
» Et,Aureli,ueniam peto pudentem. Litus
ut longe resonāte Eoa;Tunditur unda] sic nō
semel loqui Catullum docui. nunc ostendam ἵνα suo
» Graecos etiam sic uti. Sophocles in Oedipo Tyran-
» no. Σὺ καὶ δέδορκας, κ᾽ οὐ βλέπεις ἵν᾽ εἶ κακοῦ. Euri-
» pides in Phoenissis, Καλλιπόταμος ὕδατος ἵνα τε Νο
» τὶς ἐπέρχεται γαίας δίρκας χλοηφόρους καὶ βαθυσπό-
» ρους γύας. Et in Bacchis, Ινα θελξίφρονες νέμονται
» θνατοῖσιν ἔρωτες. Et in Alcesti, Ιν᾽ ὁ ποντομέδων πορ
» φυρέας λίμνης Ναύταις οὐκ ἐθ᾽ ὁδὸν νέμει. Et Hy-
» mni auctor in Parcas, Οὐρανίας, ἵνα λευκὸν ὕδωρ νυ
» χίας ἀπὸ θερμῆς. Et Callimachus in lauacro Pal-
» ladis, ἢ ᾽πὶ κορωνείας, ἵνα οἱ τεθυομένον ἄλσος.
Litus ut longe resonante Eoa Tunditur un-
da.] Boetius, auctor non contemnendus, in. IIII. de
» Consol. philosophica similiter, Nemo miratur flami
» na Cori litus furenti tundere flatu. Et multo ante
» Tibullus in. II. Stare uel insanis cautes obnoxia uē
» tis Naufraga quam uasti tunderet unda maris.
Eodem modo Priscianus, siue quisquis alius inter-
» pres Dionysi de situ orbis, Post haec Aeoliae tellus
protenditur

„ *protenditur orae, Fluctibus Aegypti primis quae tunditur alti. Et legendum forte, Litus ut longe reſonans Eoa Tunditur unda. ſic Vergil. in. 1. Georg. Aut reſonantia longe litora.* Arabaſq. mollis] *Teneros. Tibul. Quos tener e terra diuite mittit Arabs.* Seu Sacas, ſagittiferoſq. Parthos] *ſic etiam poſt ſecunda ſede Trochaeum poſuit, Pauca nuntiate meae puellae. quod ad Graecorum fecit imitationem. eodem enim modo Sappho,* Ποικιλόθρον' ἀθανάτ' ἀφροδίτα. *Et eodem modo ſaepe in eodem aſmate.* Qua ſeptemgeminus colorat Aequora Nilus] *In manuſcriptis quibuſdam, non Qua, ſed Qui. In Maffei libro Que. legendum puto, Quae. Septemgeminus,* ἑπτάπορος. Caeſaris uiſens monimenta magni] *In veteribus monumentis quotquot aut Romae, aut alibi mihi uidere contigit, in uerbo Monimentum, quarta ſemper eſt. v. Vt uetuſtiſſimo in ſaxo ad eam portam, quae ſancti Pancratij hodie Romae dicitur. Quid autem Monumentum ſit, indicant inſignes loci apud Cic. in Oratione pro Marcello, Obſtipeſcēt poſteri certe, imperia, Prouincias, Rhenum, Oceanū, Nilum, pugnas innumerabiles, incredibiles uictorias, monumenta, munera, triumphos audientes & legentes tuos. Et pro Fonteio, Partim modo ab noſtris imperatoribus ſubacti, modo bello domiti, modo triumphis, ac monumentis notati, modo ab Senatu agris urbibuſq. multati. Et apud Ennium Africanus patriam adloquens, Nāq.*

„ tibi monumenta mei peperere labores. Et Propert.
„ in.III. Hannibalis spolia, & uicti monumenta Si-
„ phacis. Et idem in.IIII. Actia Iuleae pelagus mo-
„ numenta carinae. Nicolaus Florentinus Batauus
gemmam veteris artificij mihi ostendit Romae, Vi
ctoriae imagine ac tropheo insignem, & singulari-
bus notatam litteris, his, H.V.M. Quas interpreta-
batur, Hispaniae utriusq. monumentum. uel, Hoc
uictoriae monumentum. uel, Hostium uictorum mo
numentum. Callimachus in Hymno in Dianam,
„ Σημεῖα νίκης uidetur dicere. Οὔμιν ἐπίκλητοι καλυ-
„ δωνίου ἀγρευτῆρες Μέμφονται κάπροιο τὰ γὰρ σημήια
„ νίκης Αρκαδίην εἰσῆλθεν, ἔχει δ' ἔτι θηρὸς ὀδόντας.
Gallicumq. Rhenũ, horribilis & ulti mosq.
Britannos] In manuscriptis omnibus est, Horri-
bilesq. ulti mosq. Britannos. itaq. legendum censeo,
ut inoffense concurrãt uocales, E, & , V. Sic enim Ca
tullus solet. & sit qui sequitur uersus προκέφαλος.
quod cum multi non intelligerent, poetae numeros
corrupere. Pauca nuntiate meae puellae
Non bona dicta] Translata omnia ab augurali
disciplina. e qua sunt, Nuntiare, & Nuntiatum. &
Bona, & mala uerba. Cum suis uiuat, ua
„ leatq. moechis] sic veteres, ut Terent. in Adel-
„ ph. An pro huius peccatis ego supplicium sufferam.
„ immo habeat, ualeat, uiuat cum illa. Quos
simul complexa tenet trecentos] Hoc uteban-
tur numero, cum nimis multos significabant. Idem
„ alibi, Quare aut hendecasyllabos trecentos expe-
cta.

" cta. Horat. in. I. Sermon. Trecentos ingeris ohe. At apud Iulium Capitolinum in probrosis uersibus, in eandem factis sententiam, centum sic moechi di-
" cuntur. Vidimus in somnis ciues, nisi fallor, & istud
" Antoninorum nomen puer ille gerebat, Qui patre
" uenali genitus, sed matre pudica. Centum nam moe
" chos passa est, centumq. rogauit. Ipse etenim Caluus
" moechus fuit, inde maritus. En prius, en Marcus,
" Verus nam non fuit ille. - sed identidem o-
" mnium Ilia rumpens] Sic Vergil. Rumpantur
" ut ilia codro. Et Martial. opinor de quodam, Rumpitur inuidia. Sic autem dicebant de is, quos agi rabie, & furore significabant, Nec meum spectet, uelut ante, amorem] legi omnino debet, ut
" est in manuscriptis omnibus, Nec meum respectet
" ut ante amorem. Qui illius culpa cecidit, uelut prati Vltimus flos] In manuscriptis omnibus haud paullo concinnius legitur, Vltimi flos. Vltimum enim pratum eleganter dicit, partem extremam & quasi oram prati ipsius. Praetereunte postquam Tactus aratro est] Idem alibi de
" Flore, Nulli contusus aratro.

IN . ASINIVM

MARRVCINE Asini, manu sinistra
Non belle uteris in ioco, atq. uino:
Tollis lintea neglegentiorum.
Hoc salsum esse putas. fugit te inepte.

Quamuis sordida res, & inuenusta est.
Non credis mihi: crede Pollioni
Fratri, qui tua furta uel talento
Mutari uelit: est enim leporum
Disertus puer, ac facetiarum.
Quare aut hendecasyllabos trecentos
Expecta, aut mihi linteum remitte:
Quod me non mouet aestimatione,
Verum est μνημόσυνον mei sodalis.
Nam sudaria setaba ex Iberis
Miserunt mihi muneri Fabullus,
Et Veranius. haec amem, necesse est,
Vt Veraniolum meum, & Fabullum.

Marrucine Asini, manu sinistra Non belle uteris in ioco, atq. uino] *leua, furto infamis. Plaut. in Per. Vbi altera est furtifica leua.* In ioco, atq. uino: *Idem alibi, Reddens mutua per iocum, atq. uinum. Furandi morem per iocum refert Sueton. in Nerone Claudio, Vetiti, inquit, quadrigariorum lusus, quibus inueterata licentia passim uagātibus fallere ac furari per iocum ius erat.* Hoc salsum esse putas.] *Eodem modo obsceni auctor carminis, Nimirum tibi salsa res uidetur.* Quamuis sordida res, & inuenusta est] *Eodem modo loqui Cic. uidetur in orat.* VII. *in Verr. Expectate facinus quam uultis improbum. Et Ouid. in.* IIII. *Fast. Nulla mora est operi: uestrum dare, uincere nostrum est, Quam uelit Aeneas ista nega*

ta mihi. Non credis mihi. crede Pollioni Fratri] *Ex his uerbis intelligitur hic Asinij Pollionis frater fuisse. Et Pollio ipse Marrucinus fuisse. qui tum puer esset, aequalis Horatij.* Mutari

„ uelit] *sic Horat. Hic mutat merces surgenti ab so*
„ *le. Et Vergil. in.* III. *Georg. Quamuis Milesia ma*
„ *gno Vellera mutentur. Mutator hoc modo Graecis*
„ *opinor dicitur,* Μεταβολεύς. *Demosthen.* Ει δὲ κάπη
„ λός ἐςι πονηρίας, καὶ παλιγκάπηλος, καὶ μεταβολεύς.
„ *est enim, ut Grammatici tradunt,* λέξις ἐμπορική.
„ ὅθεν μεταβολεῖς ὀβολῶν, καὶ ἀλφίτων, καὶ τῶν τοιού-
„ των, οἱ αὐτὰ καταλλάσσοντες. Quod me non

mouet aestimatione] *Tanti mihi non est.* Verum est μνημόσυνον mei sodalis] *Monumentum. memoriae causa donum. Sic enim est in ueteri monumento Romae in aedibus Angeli Colotij.*

IVLIVS . VALENTIO
ET . ANTONIA. ERMI
OME. IVLIAE. VALEN
TINAE. FILIAE. BENE
MERENTI . MEMORI
AE. CAVSAE. DONVM
DEDERVNT. AN. V. P. M. II

Erat autem scalptum ibidem Causae, cum Causa esse debeat. Hoc amem, necesse est] *Rectius in manuscriptis omnibus, Haec amem, necesse est. Sudaria, scilicet.* Vt Veraniolum meum,

& Fabullum] *Nec male iſdem in libris, Et Vera-niolum meum, & Fabullum.*

AD. FABVLLVM

CENABIS *bene, mi Fabulle, apud me*
Paucis, ſi tibi dij fauent, diebus,
Si tecum attuleris bonam, atq. magnam
Cenam, non ſine candida puella,
Et uino, & ſale, & omnibus cachinnis.
Haec ſi, inquam, attuleris, Fabulle noſter,
Cenabis bene. nam tui Catulli
Plenus ſacculus eſt aranearum.
Sed contra accipies meros amores,
Seu quid ſuauius, elegantiusue eſt:
Nam unguentum dabo, quod meae puellae
Donarunt veneres, Cupidinesque:
Quod tu cum olfacies, deos rogabis,
Totum ut te faciant, Fabulle, naſum.

Non ſine candida puella] *Idem alibi, Quamuis can-*
» *dida millies puella Euntem reuocet.* Et ſale] *Lepore, Facetijs.* Haec ſi, inquam, attuleris, Fabulle noſter] *In manuſcriptis omnibus, Venuſte noſter. quod retinendum cenſeo.* - nam tui Catulli Plenus ſacculus eſt aranearum] *ſummam inopiam ſic, & egeſtatem ſignificabant. Sacculum uero pro crumena poſuit. Placiades enim in Gloſſis crumenam ſacculum interpretatur. In arca uero*

» & sacculo reponebant pecunias. Iuuenal. Sat. XI.
» Ignorat quātū ferrata distat ab arca Sacculus. Et
» Horat. Congestis undiq. saccis Indormis inhians.
Dicit ergo pecuniae sibi tantum non esse, unde cenam paret. Sed contra accipies meros amores] Vt alia ulla de re sermo sit omnino nullus. nihil nisi amores audiantur. id enim meros amores dicit. Sic meros honores Horatius dixit, cum nihil illi inter se nisi honores & speciosos titulos alter alteri tribuentes loquerentur. in. II. Epist. ad Florum.
» Vt alter Alterius sermone meros audiret honores.
Possit etiam legi, Meos amores. idest meae quoq. amicae copiam tibi faciam. Atq. alibi idem Horat.
» Sulcos, & uineta crepat mera. Et Cic. in. IX. Epist.
» ad Attic. Dolabella suis litteris id. Mar. datis me
» rum bellum loquitur. Accipere uero, si illo modo in-
» terpretamur, sic dixit, ut & alibi, Nam quasdam
» uolo cogitationes Amici accipiat sui, meique.
» Nam unguentum dabo] Eadem utitur permu-
» tatione Horat. in. IIII. Carm. ad Vergil. Nardi par
» uus onyx eliciet cadum. Totum ut te fa-
» ciant, Fabulle, nasum] Sic Martial. Nasutus
» sis usq. licet, sis deniq. nasus.

AD. C. LICINIVM. CALVVM

NI te plus oculis meis amarem,
Iucundissime Calue, munere isto
Odissem te odio Vatiniano.

Nam, quid feci ego, quid ue ſum locutus,
Cur me tot male perderes poetis.
Iſti di mala multa dent clienti,
Qui tantum tibi miſit impiorum.
Quod ſi, ut ſuſpicor, hoc nouum, ac repertum
Munus dat tibi Sylla litterator,
Non eſt mi male, ſed bene, ac beate,
Quod non diſpereunt tui labores.
Di magni, horribilem, & ſacrum libellum,
Quem tu ſcilicet ad tuum Catullum
Miſti, continuo ut die periret,
Saturnalibus, optimo dierum.
Non, non hoc tibi ſalſe ſic abibit.
Nam, ſi luxerit, ad librariorum
Curram ſcrinia, Caeſios, Aquinos,
Suffenum, omnia colligam uenena,
Ac te his ſupplicijs remunerabor.
Vos hinc interea ualete, abite
Illuc, unde malum pedem attuliſtis,
Saecli incommoda, peſſimi poetae.

- munere iſto Odiſſem te odio Vatiniano] *Pro-*
» *pter id munus.* ἐπὶ τῷ δὲ τῷ δώρῳ. *Odiſſe odio dicit,*
» *ut Graeci,* ἔχθος ἐχθαίρειν. *Sophocles in Philoctete.*
» Πλεῖς δ᾽ ὡς πρὸς οἶκον, ἐκλιπὼν τὸ ναυτικὸν Στράτευμ᾽
» ἀχαιῶν, ἔχθος ἐχθήρας μέγα. Cur me tot ma le perderes poetis] *In manuſcriptis omnibus e-rat, Malis, pro Male. Sed hoc omnino male.*
Iſti di mala multa dent clienti] *Malefaciant.*

Quale

Quale illud Metelli Consulis in Naeuium poetam,
» *apud Ascon. Pedianum, Dabunt malum Metel-*
» *li Naeuio poetae.* Qui tantum tibi misit im
piorum] *Dirarum. Graeci opinor dicunt,* Ἀνό-
σια. *Et eodem prope modo Aristophanes in Aui-*
bus dixit, Ἀνόσια τ' ἐπάθομεν. -nouum,
» ac repertum] *sic etiam in manuscriptis. Mi le-*
gendum uidebatur, -hoc nouum, hoc repertum
» *Munus. Sic enim solet, ut alibi, In misero hoc no*
» *stro hoc perdito amore fore. Et id uidetur esse con-*
cinnius. Munus autem repertum dicit, in quod il
» *le forte incidisset.* - sed bene ac beate] *sic*
» *saepe Cic. Bene, ac beate uiuere. ut Plato in* VII.
» *de legibus,* Ζῆν εὖ τε καὶ εὐδαιμόνως. Quod
non dispereunt tui labores.] *Dispereunt,* οἴ-
» χονται. *Sic Cic. ad Att. Non* οἴχεται *industria*
» *tua. Et apud Gellium Musonius,* Ὁ δὲ πόνος οἴχε-
» ται. Di magni, horribilem, & sacrum li-
bellum] *Di magni. quale apud Graecos,* ὢ πόποι.
Sic autem Sacrum dixit, ut et Afranius in Fratri
» *bus, O sacrum scurram, & malum.* Quem
tu scilicet ad tuum Catullum Misti, conti-
nuo ut die periret, Saturnalibus, optimo die
rum.] *Ego uero sic dispungo, Quem tu scilicet ad*
tuum Catullum Misti continuo; Deinde sequitur,
ut die periret Saturnalibus, scilicet optimo dierũ
omnium. Nam Saturnalium diem unum fuisse, de
monstrant Porcij Latronis uerba in oratione cõtra
» *Catilinam, Quos uero, inquit, tetenderit ibi con-*
iura-

iurationis laqueos, aut quas catenas scelerum con fiuerit nobis, ac facultatib. nostris, Saturnaliū dies patefactura fuerat. Ac post, Praesto sunt Saturnalia nobis otiosis, atq. oscitantibus, quem unum diem saepenumero nuncupare solitus es euersionem superbissimi ordinis. Et Macrobius, multorum tamen uarias ea de re sententias exponens, declarat, & diserte Festus Pōpeius in verbo, Quinquatrus, optimum dierum dicit, ut et Plutarch. in rerū Romanarum quaesitis, μεγίστην Ρωμαίων ἑορτὴν τῶν χρονίων. Non, non hoc tibi salse sic abibit] sic Terent. Mirabar, si sic abiret. Caesios, Aquinos] Caesii cuiusdā meminit Cic. in epist. ad Q. Fratrem. Si quis est, inquit, eorum, qui tibi biennij spatio numquam in suspicionem uenerit, ut ego Caesium, & Cherippum, & Labeonem audio. Et in. III. contra Ver. Namq. ij praetores, quibus erat negotium datum, C. Sacerdos, & M. Caesius. Aquini uero idem meminit in V. Tuscul. -omnia colligam uenena] sic pessimorum uersus poetarum per contumeliam uocabant. Illuc, unde malum pedem attulistis] Leuum. Ouid. in Ibin, Ominibusq. malis, pedibusq. occurrite leuis. Contra Faustum pedem dixit Horat. in. II. Epist. ad Florum, I pede fausto. Malim autem legere, Tulistis, quam, Attulistis. sic enim Terent. Numquam huc tetulissem pedem. Et Verg. Ferte citi Fauniq. pedem, Dryadesq. puellae. Et Horat. Quam nec ferre pedem

H dedecuit

» *dedecuit choris.* Saecli incommoda, pessi-
mi poetae] *Eodem modo saecli luxuriam Pro-*
» *pertius, opinor, dixit, Nec tamen illa suae reuo-*
» *catur parcere famae Turpior, & saecli uiuere lu-*
» *xuria. Qui sequitur uersus, Legistis, male me marē*
putastis, & reliqui tres, alieno loco ponuntur.

AD. AVRELIVM

COMMENDO *tibi me, ac meos amores,*
Aureli. ueniam peto pudentem:
Vt, si quidquam animo tuo cupisti,
Quod castum expeteres, & integellum,
Conserues puerum mihi pudice:
Non dico, a populo: nihil ueremur
Istos, qui in platea modo huc, modo illuc
In re praetereunt sua occupati:
Verum a te metuo, tuoq. penne,
Infesto pueris bonis, malisque:
Quem tu, qua lubet, ut lubet, moueto
Quantum uis, ubi erit foris paratum.
Hunc unum excipio, ut puto, pudenter.
Quod si te mala mens, furorq. uecors
In tantam impulerit scelestе culpam,
Vt nostrum insidijs caput lacessas,
A te tum miseri, maliq. fati,
Quem, attractis pedibus, patente porta,
Percurrent raphanique, mugilesque.

AVRELI, ueniam peto pudentem] *id est, ut Cic. loquitur pro Sex. Roscio Amer. Postulationem hanc adfero sane aequam. significat enim se ab Aurelio rem petere, quam honeste ille negare non possit. Idem paulo post, Hunc unum excipio, ut puto, pudenter.* Vt, si quidquam animo tuo cupisti] *Ennius, Corde cupitus, dixit. Sunt eius illa, Nec sese dedit in conspectum corde cupitus. Quamquam multa manus ad caeli caerula templa Tendebam lacrimans, & blanda uoce uocabã. Vix aegrorum corde meo me somnus reliquit. Extremus uersus sic opinor legendus, Vix aegro cũ corde meo me somnus reliquit.* In re praetereunt sua occupati] *sic Terent. in Eautontimorum. Tantum ne est otij tibi ab re tua.* Infesto pueris bonis, malisq.] *Bellis, & non bellis. uenustis, inuenustisq.* Quem tu, qua lubet, ut lubet, moueto] *In manuscriptis deerant illa uerba, Vt lubet. in meo erat, Quem tu qualubet ue moueto. Scriptum fortasse fuit, Quem tu, qualubet, ut uelis, moueto. Sed illud rectius. Simili concessione Plautus utitur in Amphitruone, Vt lubet, quod tibi lubet, fac.* – ubi erit foris paratum] *In quod impetum facias. In Maffei quidem libro sic erat. In alijs, – tibi erit foris paratum.* Vt nostrum insidiis caput lacessas] *Nobis carissimum puerum. Pythagoram, opinor, solitum dicere, scribit Plutarchus,* φίλος ἄλλος αὐτος ἴσος ἐμῇ κεφαλῇ. A te tum miseri,

maliq.

maliq. fati] *A interiectio sine aspiratione scribenda, ut est uetustissimis in libris. Etsi Graeci ἆ suum aspirant. Bionis enim adducit illud Stobaeus,* Ες ποσὸν ἆ δειλοὶ καμάτως κ' εἰς ἔργα πονεῦμες. *At contra sine aspiratione apud Callimachum in Hymno in Dianam scriptum lego,* ἆ δειλὸς βασιλέων. *Sed erudite, & copiose de toto hoc genere Hysychius, sui illius operis principio, & Suidas.* -maliq. fati] *Malum fatum dicit etiam Sophocles in Oedipo Tyranno,* Κακάνιν ἕλοιτο μοῖρα. *Et Moschus:* Τίνυμ' ὧδε κακῆ γονέες τέκον αἴσῃ, Δύσμορος. *Contra Boni homines fati* Ολβιόμοιροι. *quo saepe uerbo utitur in Hymnis auctor is, qui falso Orpheus creditur. Et Callimachus Boni fati mortales* Ευμοίρους *dicit in Hymno in Delum. Simplicius in Epictetum, Bonũ fatum dicit* Ευμοιρίαν. *Valer. Max. in.* IIII. *de amore coniugali, ac de Admeto agens ipso, dixit, Diri fati crimine. Fatum melius dixit Iuuen. in Sat.* XIIII. *Longa tibi posthaec fato meliore dabuntur.* Quem, attractis pedibus] *Cic. in.* VII. *Epist. ad Volumn. sed aliud opinor, significãs, Trahãtur, inquit, per me pedibus omnes rei, nõ laboro. Idẽ fortasse significat apud Macrobium Lucilius, Non male sic ille ut dico me extenderat unus. Et obsceni auctor carminis, Traiectus conto sic extendere pedali, Vt culum rugas non habuisse putes.* Percurrent raphanique, mugilesque.] *Hoc quoq. supplicij genus declarat* ἐν συναγωγῇ, *Tarrhaeus, & Didymus in uerbo* ῶ λακιάδη, *his uerbis,* Επὶ τῶν μοι

χῶν

» χῶν λέγεται. δῆμος γὰρ τῆς ἀττικῆς οἱ λακιάδαι. ἐν ᾧ
» ῥαφανίδες πολλαὶ, αἷς ἐχρῶντο κατὰ τῶν ληφθέντων
» μοιχῶν ἐνυβρίζοντες. καὶ σελεοῖς δὲ ἐχρῶντο μὴ πρου
» σῶν τούτων ἀναβάσοις. *Idem fortaſſe ſignificat Flac*
» *cus in.I.Serm. Ne nummi pereant, aut pyga, aut*
» *deniq. fama.*

Ad. AVRELIVM. ET. FVRIVM

Paedicabo *ego uos, & inrumabo,*
Aureli patice, & Cinaede Furi,
Qui me ex uerſiculis meis putaſtis,
Quod ſint molliculi, parum pudicum.
Nam caſtum eſſe decet pium poetam
Ipſum, uerſiculos nihil neceſſe eſt:
Qui tum deniq. habent ſalem, ac leporem,
Si ſunt molliculi, ac parum pudici,
Et, quod pruriat, incitare poſſunt,
Non dico pueris, ſed ijs piloſis,
Qui duros nequeunt mouere lumbos.
Vos, qui millia multa baſiorum
Legiſtis, male me marem putaſtis.
Si qui forte mearum ineptiarum
Lectores eritis, manuſq. ueſtras
Non horrebitis admouere nobis,
Paedicabo ego uos, & inrumabo.

Quod ſint molliculi] *obſceni. Vibius Sequeſter de*
» *Fontibus. Salmacis, inquit, Cariae. ex quo qui bibit,*
molleſcit,

mollescit, idest obscenus fit. Nam castum esse decet pium poetam Ipsum] Hos adducit uersus & Plinius in. IIII. Epist. ad Paternum. & Appuleius in. I. Apologia. Qui tum deniq. habent salem, ac leporem] Suauitatem habent. Plaut. in Asin. Quasi piscis, itidem est amator lacnae. nequam est, nisi recens. Is habet sucum, is suauitatem, eum quouis pacto condias. Quod uero addidit, Leporem, quid salem dicant, explicat in eandem prope sententiam Plutarchus in Symp. Κωμῳδοῦσι γὰρ οἱ ἅλες τῶν ἄλλων ὄψων ὄψον εἶναι, καὶ ἥδισμα· διὸ καὶ χάριτας ἔνιοι προσαγορεύουσιν αὐτοὺς, ὅτι τῆς τροφῆς τὸ ἀναγκαῖον ἡδὺ ποιοῦσιν. Et, quod pruriat, incitare possunt] Eodem alibi uerbo est usus, Prurit, & abiectis peruigilat tunicis. Et Martialis in. I. ad Cornelium in eandem prope sententiam. Lex haec carminibus data est iocosis, Ne possint, nisi pruriant, iuuare. Quare deposita seueritate Parcas lusibus, & iocis, rogamus. Nec castrare uelis meos libellos. Gallo turpius est nihil Priapo. Et in. XII. ad Rufum, Musaei paticissimos libellos, Qui certant Sybariticis libellis, Et tinctas sale pruriente Chartas. Qui duros nequeunt mouere lumbos]. Auctor obsceni carminis, Nec dein mouere lumbos in crocotula. Atq. alibi, Crissabit tibi fluctuante lumbo. Sequuntur hūc uersum in manuscriptis omnibus, Vos, qui millia multa basiorum Legistis, male me marem putastis. Paedicabo ego uos, & inrumabo. Illi uero tres alij, Si

qui

qui forte mearum ineptiarum, & qui sequuntur, absunt. et quidem hic alieno esse uidentur loco.

AD. COLONIAM

O COLONIA, *quem cupis ponte laedere longo,*
En salire paratum habes. sed uereris inepta
Crura ponticuli, sub his totus inrediuius,
Ne supinus eat, cauaq. in palude recumbat.
Sic tibi bonus ex tua pons libidine fiat,
In quo uel Salisubsuli sacra suscipiuntor.
Munus hoc mihi maximi da Colonia risus.
Quendam municipem meum de tuo uolo ponte
Ire praecipitem in lutum, per caputque, pedesque.
Verum totius ut lacus, putidaeq. paludis
Liuidissima, maximeq. est profunda uorago.
Insulsissimus est homo, nec sapit pueri instar
Bimuli, tremula putris dormientis in ulna;
Cui cum sit uiridissimo nupta flore puella,
Vt puella, tenellulo delicatior haedo,
Asseruanda nigerrimis diligentius uuis,
Ludere hanc sinit, ut lubet, nec pili facit uni,
Nec se subleuat ex sua parte, sed uelut alnus
In fossa Liguris iacet separata securi,
Tantundem omnia sentiẽs, quam si nulla sit usquã.
Talis iste meus stupor nil uidet, nihil audit,
Ipse quis sit, utrum sit, an non sit, id quoq. nescit.
Hunc ego uolo de tuo ponte mittere pronum,
Si pote stolidum repente excitare ueternum,

Et

Et ſupinum animum in graui derelinquere coeno,
Ferream ut ſoleam tenaci in uoragine mula.

O Colonia, quem cupis ponte laedere longo] *In manuſcriptis omnibus erat, O Colonia, quae cupis ponte laedere longo. Legendum forte, Quae cupis ponte ludere longo. id eſt, quae ludos facere, atq. adparare uis.* En ſalire paratum habes] *In manuſcriptis omnibus, Et Salire, & quidem habes iam paratum hominem ad ſaliendum.* Crura ponticuli, ſub his totus inrediuius] *In manuſcriptis omnibus, Crura ponticuli, ac ſulcis tantis inrediuus. Ego uero legendum ſuſpicabar, Crura ponticuli aſſulis tantus inrediuiuus Ne ſupinus eat. Vereris, inquit, ne tantus homo, tamq. uaſtus ex aſſulis, e quibus pons is eſſet factus, eat inrediuius, ideſt, eo caſu uitam amittat.* Saliſubſuli] *In manuſcriptis, Saliſubſili, a Subſiliendo. Sed, cum in manuſcriptis hic uerſus ſic legatur, In quo uel Saliſubſili ſacra ſuſcipiant, legendum puto, In quo uel Saliſubſilis ſacra ſuſcipiantur.* Munus hoc mihi] *Munus, ut in ludis, in quibus munera exhibebantur. ferae, gladiatores, & cetera eius generis.* Ire praecipitem in lutum, per caputque, pedesque.] *Id eſt nulla ut eius pars extet. ſed altiſſimo luto totus obruatur. Sic Horat.*
" *Aliena negotia centum Per caput, atq. pedes ſa-*
" *liunt.* - nec ſapit pueri inſtar] *Nihil ſape-*

E re,

re, *dixit Cic. in Diuinatione contra Verr. Nam iste eam profecto, nisi plane nihil sapit, numquam proferet. Et in.* II. *Philipp. Vt tanta mercede nihil sapere disceres.* Cui cum sit uiridissimo nupta flore puella] *Viridem Calain sic dixit Phanocles in Elegia,* θαλερὸν δερκομένου Κάλαϊν. *& ante hunc Hom. in.* IIII *Iliad.* ἤϊθεον, θαλερόν. Nec se subleuat ex sua parte] *Idem alibi, Ex parte reperta mea. Sic & opinor Plato,* Τὸ σὸν μέρος, *dicit. Varro, Pro sua parte. cuius uerba sunt apud Non. Marcell. haec, Si qui patriam, maiorem parentem, extinguit, in ea est culpa, quod facit pro sua parte is, qui se eunuchat.* Sed uelut alnus] *simile uidetur illud Homericũ in.* IIII. *Iliad.* Ὁ δ' ἐν κονίῃσι χαμαὶ πέσεν αἴγειρος ὥς ἥρ' ἅτ' ἐν εἱαμενῇ ἕλεος μεγάλοιο πεφύκει λείη ἀτάρτε οἱ ὄζοι ἐπ' ἀκροτάτῃ πεφύκασιν τὴν μένθ' ἁρματοπηγὸς ἀνὴρ αἴθωνι σιδήρῳ Ἐξέταμ' ὄφρα ἴτυν κάμψῃ περικαλλέι δίφρῳ, ἡ μέντ' ἀζομένη κεῖται ποταμοῖο παρ' ὄχθας. In fossa Liguris iacet separata securi] *Legendum omnino, Suppernata, ut apparet e uestigijs ijs, quae sunt apud Festũ, quem Antonius Augustinus, Episcopus Ilerdensis, nouissime edidit. Nam in uerbo Suppernati haec adhuc leguntur fragmenta. Et Catu... fossa Ligari in. Nec dubitandum, quin illud, In, fuerit, Ia. principium uerbi Iacet. & Ligari, Liguri Quamobrẽ miror extitisse, qui Politianum eo nomine reprehenderit, cuius castigatio Festi Pompei uerbis, & auctoritate nitatur. Liguris autem dixit, quod Ligu-*

res,

res, qui ad Apenninum siti sunt, lignariae negotiationi uel in primis studerent. quod facile intelligitur ex Iulij Capitolini uerbis, quae in Pertinace prima posuit. Tantundem omnia sentiens, quam si nulla sit usquam.] *Legendum suspicor non Quam si, sed Quasi. & stabit enim uersus, & eodem modo, quo Ennius apud Varronem in.* VI. *de ling. Lat. dixerit, Tantundem quasi feta canes sine dentibus latrat. apud Varronem tamen praue, opinor, legitur, Tantidem. Et in uerbo, Quasi, ultima est anceps.* Talis iste meus stupor] *Vitia ipsa pro uitiosis ponimus, cum insigniter, ac summe uitiosos significamus. Sic dictus olim a Bibaculo Orbilius Litterarum obliuio.* Ipse quis sit] *legendum e manuscriptis, Qui sit.* Hunc ego] *legendum omnino ut est in manuscriptis omnibus, Nunc eum.* Si potest olidum.] *Recte Victorius, Si pote stolidum. Ex eodem uero genere uersuum poema illud Catulli in Priapum fuit, e quo uersus tantum quattuor Priapei carminis exempli caussa Terentianus posuit, Hunc lucum tibi dedico, consecroq. Priape. Qua domus tua lampsaci est, quoq. Priape. Nam te praecipue in suis urbibus colit ora Hellespontia, ceteris ostriosior oris. Sed in secundo uersu pes unus desideratur.*

AD. AVRELIVM

AVRELI, *pater esuritionum,*
Non harum modo, sed quot aut fuerunt,
Aut sunt, aut alijs erunt in annis,
Praedicare cupis meos amores,
Nec clam. nam simul & iocaris una,
Haerens ad latus omnia experiris,
Frustra: nam insidias mihi instruentem
Tangam te prius inrumatione.
Atqui, si id faceres satur, tacerem:
Nunc ipsum id doleo, quod esurire
Ne meus puer, & sitire discet.
Quare desine, dum licet pudico,
Ne finem facias, sed inrumatus.

Aureli, pater esuritionum] *Quid Esuritio sit, indicant Martialis uersus illi in. V. ad Torannium.*
„ *Post haec omnia forte si mouebit Bacchus, quam so*
„ *let, esuritionem, Huc current tibi nobiles oliuae, Pi*
„ *ceni modo quas tulere rami. Et feruens cicer, &*
„ *tepens lupinus. Sed Catullus alibi pro esurie, posuit*
„ *Sole, & frigore, & esuritione.* Nec clam. nam simul & iocaris una, Haerens ad latus omnia experiris] *In manuscriptis omnibus erat, Nec clam. nam simul exiocaris una, Haerens ad latus omnia experibis. Ego uero sic legebam, Nec*

clam.

clam. nam ſimul, et iocaris una & Haerens ad latus omnia experiris. Omnia experiris: *Diſpungendum hoc loco. Vt quod ſequitur, Fruſtra, unum id uerbum per ſe legatur. Omnia uero experiri dicebant in rebus ys, ad quas efficiendas omnem operam contuliſſent. Caeſar in.* VII. *de bello Gall.*
,, *Omnia experti Galli, quod res nulla ſucceſſerat, po*
,, *ſtero die conſilium ceperunt oppido fugere. Et Cic. in*
,, *in.* I. *ad Attic. Quod ad me ſaepe ſcripſiſti de no-*
,, *ſtro amico placando, feci, & expertus ſum omnia.*
,, *ſed mirandum in modum eſt animo abalienato.*
Tangam te prius inrumatione] *legendum, ut eſt omnibus in manuſcriptis, Prior, non, Prius.*
Atqui, ſi id faceres] *In manuſcriptis omnibus, Atq. ipſi faceres. legendum uidetur, Atq. id ſi faceres.* Ne meus puer] *In manuſcriptis omnibus, Me me. legendum forte, Me meus, Vt me abſentem eſuriat, ac ſitiat. quod eum haud paulo, quam tu, liberalius tractarem. quod tamen uſquequaq. nō placet. Faernus legendum putabat, Ve meus.*
Dum licet pudico] *Eodem modo Pudicum dixit*
,, *Sueton. in Claudio Nerone. Ex nonnullis comperi*
,, *perſuaſiſſimum habuiſſe eū, neminem hominem pu-*
,, *dicum. aut ulla corporis parte pudicum eſſe.*
Ne finem facias, ſed inrumatus] *Sed, alieno loco poſitum uidetur. Itaq. legendos hos duos uerſus putabam hoc modo, Quare deſine, dum licet, pudicus Ne finem facias, ſed inrumatus. uel illo modo, Quare deſine, dum licet pudico, Ne finem facias,*

ſat inrumatus. Nam pro uarietate lectionis uarie quoq. diſpungendum.

AD. VARRVM

SVFFENVS *iste, Varre, quem probe noſti,*
Homo eſt uenuſtus, & dicax, & urbanus,
Idemq. longe plurimos facit uerſus.
Puto eſſe ego illi millia aut decem, aut plura
Perſcripta, nec ſic, ut fit, in palimpſesto
Relata, chartae regiae, noui libri,
Noui umbilici, lora rubra, membrana
Directa plumbo, & pumice omnia aequata.
Haec cum legas, tum bellus ille, & urbanus
Suffenus unus, caprimulgus, aut foſſor
Rurſus uidetur: tantum abhorret, ac nutat.
Hoc quid putemus eſſe. qui modo ſcurra,
Aut ſi quid hac re triſtius uidebatur,
Idem inficeto eſt inficetior rure,
Simul poemata attigit: neq. idem umquam
Aeque eſt beatus, ac poema cum ſcribit:
Tam gaudet in ſe, tamq. ſe ipſe miratur.
Nimirum idem omnes fallimur; neque eſt quiſquã,
Quem non in aliqua re uidere Suffenum
Poſſis. ſuus cuique attributus eſt error:
Sed non uidemus, manticae quod in tergo eſt.

Homo eſt uenuſtus, & dicax, & urbanus] *Tu uero feſtiuus, tu elegans, tu ſolus urbanus. Cic. in Clodium,*

dium, & Curionem, ut citat Rufinianus in exemplo Ironiae. Puto esse ego illi] *sic erat in Maffei libro, & in meo. in aliis, Puto ego. quod minime probandum.* Nec scit] *In manuscriptis tribus, Nec sit. in uno, Nac scit. itaq. legendum, ut ante Aldus impressit, Nec sic.* Noui libri] *Nescio, an per Libros ipsa librorum tegumenta dicat, atq. inuolucra.* Noui umbilici] *De quibus interpretes Horatij in. v. Carm. in illud, Ad umbilicum adducere.* Lora rubra] *Quibus stringerentur, & quasi clauderentur.* - membrana Directa plumbo] *In manuscriptis omnibus, Detecta, non, Directa. Legendum uidetur, Derecta. sic enim veteres, Derigere, & Derectus, quod in meo uetustissimo Commentariorum Caesaris exemplo uidere est, & in veteri inscriptione, quae est Romae in Basilica Sancti Petri, in qua nomen equi, Derector. itaq. ex Derecta, factum Detecta. hodieq. scriptores ad derigendum plumbo utuntur.* Et pumice omnia aequata] *complanata. sic Plin. Silicem aequatam in.* XXXVI. *Nat. hist. Graeci, in-*
" *quit, e lapide duro, ac silice aequato construunt uel-*
" *uti latericios parietes.* Haec cum legas, tum bellus ille] *In manuscriptis omnibus, Haec cum legas tu.* Suffenus unus] *Hoc loco dispunendum censeo.* Capri mulgus] *Eiusdem formae est apud Callimachum in Hymno in Dianam.* Ιππημολγῶν ἤγαγε κιμμερίων. - tantum abhorret, ac nutat] *Tam dissimilis suorum*

est ipse ornamentorum, aut ipse sui, qui alioqui urbanus esset. Est autem in manuscriptis omnibus Mutat, non Nutat. – tantum abhorret, ac nutat: *Id est, a se ipse altero illo in genere differt, ac degenerat. Sic Gell. in.* II. *Cap.* XXIII. *Nutare uidetur posuisse. Sed enim inquit, postquam in manus Menander uenit, a principio statim, di boni, quantum stupere, ac frigere, quantumq. nutare a Menandro Caecilius uisus est. Verbo ipso Abhorrere, eodem modo Liuius uidetur usus in.* V. *ab* V. C. *Tum septem et uiginti uirgines, longam indutae uestem, Carmen in Iunonem reginam canentes ibant, illa tempestate forsitan laudabile rudibus ingenijs, nunc abhorrens, & inconditum, si referatur. Et Q. Curtius in.* VI. *Turbae quippe captiuae feminarum iubebantur suo ritu canere inconditum, & abhorrens peregrinis auribus carmen.* Hoc quid putemus esse.] *Adeo ne quemquam sibi placere, & ijs ornamentis indignissimos uersus adficere.* – qui modo scurra, Aut si quid hac re tristius uidebatur, Idem inficeto est inficetior rure: Simul poemata attigit] *Quid hoc putemus esse, quasi id dicat, an non mirandum, eum, qui nuper scurra & ridicula multa diceret, tam inficetos uersus facere. In manuscriptis autem omnibus erat, Tristius, non, Tritius, hoc enim post fecerunt Pontanus, alijque. quod ipsum placet, ut tritum scurrā sic dicat, ut Demosthenes Aeschinem* περίτριμμα τῆς ἀγορᾶς, *Callidum scilicet, & uersatum diu in*

eo genere. *Nisi Tristius, odiosius quis interpretar malit. Poemata uero attingere, id est, poetica stu-*
» *dia colere, ac tractare, sic dixit, ut & Cic. Remp.*
» *attingere. Et Sueton. in Caligula, Militiam resq.*
» *bellicas semel attigit.* - neq. idem umquam Aeque est beatus] *cuiusmodi fere sunt omnes* μουσοπάτακτοι. Tam gaudet in se] *Horat.*
» *in.* II. *Epist. ad Florum de eodem genere, Gaudent*
» *scribentes, & se uenerantur, amantq.* - idem omnes fallimur] *Accusatiui figura, idq. more Graecorum. uel sit* ἔλλειψις τοῦ κατά.

AD. FVRIVM

FVRI, *cui neq. seruus est, neq. arca,*
Nec cimex, nec araneus, nec ignis,
Verum est & pater, & nouerca, quorum
Dentes uel silicem comesse possunt,
Et pulchre tibi cum tuo parente,
Et cum coniuge lignea parentis.
Nec mirum. bene nam ualetis omnes.
Pulchre concoquitis: nihil timetis.
Non incendia, non graues ruinas,
Non facta impia, non dolos ueneni,
Non casus alios periculorum.
Atqui corpora sicciora cornu,
Aut, si quid magis aridum est, habetis,
Sole, & frigore, & esuritione.

Quare non tibi sit bene, ac beate.
A te sudor abest, abest saliua,
Muccusque, & mala pituita nasi.
Hanc ad munditiem adde mundiorem,
Quod culus tibi purior salillo est,
Nec toto decies cacas in anno:
Atq. id durius est faba, & lapillis:
Quod tu si manibus teras, fricesque,
Non umquam digitum inquinare possis.
Haec tu commoda tam beata, Furi,
Noli spernere, nec putare parui.
Et sestertia, quae soles, precari
Centum, desine: nam sat es beatus.

Furi, cui neq. seruus est, neq. arca] *Idem post, Isti,*
» *cui neq. seruus est, nec arca.* Haec *autem omnia*
» *sunt egestatis argumenta. Sic Lucil. apud Non. in*
» *uerbo, Bulga, Cui neq. iumētū est, nec seruus, nec co*
» *mes ullus. Et Cato apud Gell. in.* XIII. *cap.* XXII.
» *Neq. mihi aedificatio, neq. uasum, neq. uestimentū*
» *ullum est in manu pretiosum, neq. pretiosus seruus,*
» *neq. ancilla. Si quid est, quo utar, utor. si nō est, ego*
» *sum, cui per me uti, ac frui licet. Erat autē in manu*
scriptis, Furi, cui neq. seruo, neq. arca. quod scriptū
forte veteri in libro fuisset, Seruos est. Neq. ar
» ca: *Titinius apud Festū, in uerbo Succerda, Quid*
» *habes, nisi unam arcam sine claui, eo condis succer-*
» *das.* Dentes uel silicem comesse possent]
Comesse, non Comedere, fere dicebant. Fauorinus
apud

» apud Gell. de cena lauta. Qui negant ullam auem,
» praeter Ficadulam, totam comesse oportere.
Est pulchre tibi cum tuo parente] *idem post,*
Pulchre conuenit improbis cinaedis. Et cum
coniuge lignea parentis.] *Ligneam dicit, tenuē.*
Admonitus sum a Fuluio Vrsino meo, sic tenues etiā
Graecis dici. apud Athenaeum enim legerat Ale-
» *xidis illud,* Ἀκρολίπαροι, τὸ δ' ἄλλο σῶμα ἀπόξυλον.
Graeci eodem modo graciles, ac macilentos Καννά-
βους *uocant. a ligno scilicet, ad quod certae fingan-*
» *tur imagines. Lucret. in.* IIII. *Neruosa, & lignea,*
» *dorcas. Terentius, Puellas curatura iunceas red-*
» *di, dixit, id est tenues.* Nec mirum] *Eodem*
modo post, Nec mirū: maculae pares utrisq. Vtrūq.
enim poema eodem uersatur in genere. Pul-
» chre concoquitis] *Id est bene. Cato de re rust. Fa*
» *rinam in mortarium indito, aquae paulatim addi-*
» *to, subigitoq. pulchre. ubi bene subegeris, defingito.*
» Pulchre concoquitis: *cibum scilicet. Varro in.*
» III. *de re rust. Bis die cibum dant, obseruantes ex*
» *quibusdam signis, ut prior sic concoctus.*
Atqui corpora ficciora cornu] *In duobus li-*
bris, Maffei scilicet, ac meo legebatur, Aut qui. le-
gendum puto ad sententiam aptius, Ut qui. Cornu
quoq. comparat tenuissimam puellam auctor Lu-
sus in Priapum. quod quia totū huius est poema sen-
» *tentiae, ponam.* *Vuis aridior puella passis,*
» *Buxo pallidior, nouaq. cera, Collata sibi quae suisq.*
» *membris, Formicas facit altiles uideri. Cuius uisce*
ra

"ra non aperta Tuscus Per pellem poterit uidere ha"ruspex. Quae suco caret ut putrisq. pumex, Nemo "uiderit hanc ut expuentem, Quam pro sanguine "puluerem scobemq. In uenis medici putant habere. "Ad me nocte solet uenire, & adfert Pallorem, ma"ciemq. laruealem. Ductor ferreus insularis aeque "Laternae uideor fricare cornu. Purior salil lo.] Vt Sallilum purum Catullus, et Horat. & Mor"tarium purum Cato de re rustica dixit. Alicam in "aquam fundito, ubi mollis erit, in mortarium purũ "indito. Et sestertia, quae soles precari Centum desine] Ego uero sic distinguo, Et sestertia, quae soles, precari centum desine. - nam sat es beatus] In manuscriptis omnibus, Satis beatus. sed illud rectius.

AD. IVVENTIVM. PVERVM

O QVI flosculus es Iuuentiorum,
Non horum modo, sed quot aut fuerunt,
Aut posthac aliis erunt in annis,
Mallem delicias mihi dedisses,
Quam isti, cui neq. seruus est, nec arca;
Quam sic te sineres ab isto amari,
Cui non est. homo bellus, inquies, est:
Sed bello huic neq. seruus est, neq. arca.
Haec tu, quam lubet, abice, eleuaque
Nec seruum tamen ille habet, neq. arcam.

O qui floſculus es Iuuentilorum] *In manuſcriptis omnibus eſt, Iuuentiorum. quod eſt etiam ab alijs iampridem animaduerſum. ſed, id quoq. confirmari ſcriptorum librorum teſtimonijs, docere uolui. Floſculum uero dixit, illius praeſtantiam, atq. excellentiam formae ſignificans. Sic idem alibi, Flos Veronenſium depereunt iuuenum. Plautus quoq. in Caſina, excellentes poetas intellegens, dixit, Ea tempeſtate flos poetarum fuit. Et Theocritus,* Τῆμος ναυτιλίας μιμνάσκετο θεῖος ἄωτος ἡρώων. *Et ſaepe Pindarus* ἄκρον ἄωτον *ſic dicit.*

Mallem delicias mihi dediſſes, Quam iſti, cui neq. ſeruus eſt, nec arca] *In manuſcriptis omnibus erat, Mallem diuitias mihi dediſſes, Iſti, cui neq. ſeruus eſt, nec arca. Ea ſane ſententia. Mallem, inquit, tu homini diuitias egenti dares, quā paterere ab illo te amari. nam, Mihi, ſic nonnumquam ponunt ſcriptores, cum ſuum id eſſe conſilium ſignificant, & iudicium interponunt ſuum. duriuſculum tamen hoc loco ſic poſitum uideatur. ſed aptius nihil in mentem ueniebat. inconcinne enim Quam, particulam repeteret, & ſententia eſſet ipſa ſane inelegantior. ſin hoc non probatur, uidendum etiam atq. etiam, mendoſe ne legatur hic uerſus.* Quam ſic te ſineres ab iſto amari] *In manuſcriptis omnibus, non Ab iſto, ſed Ab illo. quod eſt ei, quam dixi, ſententiae aptiſſimum.* Qui non eſt homo] *legendum puto, ac diſpungendum hoc modo, Cui non eſt. homo*

bellus,

bellus, inquies, est. Bellum uero hominem dicebāt elegantem, atq. urbanum. Sic Cic. in VII. *Epist.*
" *ad Trebat. Ego, si foris cenitarem, Cn. Octauio*
" *familiari tuo non defuissem. cui tamen dixi, cum*
" *me aliquotiens inuitaret, Quis tu es. sed mercules,*
" *extra iocum, homo bellus est. Et in.* I. *ad Att. Du*
" *rius accipere hoc mihi uisus est, quam uellem, &*
" *quam homines belli solent.* Haec tu quamlibet abice, eleuaq.] *In manuscriptis omnibus, Hoc, non Haec.*

AD. THALLVM

CINAEDE *Thalle, mollior cuniculi capillo,*
Vel anseris medullula, uel inula molicella,
Vel pene languido senis, situq. araneoso,
Idemq. Thalle turbida rapacior procella,
Cum diua mater alites ostendit occinentes,
Remitte pallium mihi meum, quod inuolasti,
Sudariumq. setabum, catagraphosq. Thynnos,
Inepte, quae palam soles habere, tamquam auita:
Quae nunc tuis ab unguib. reglutina, et remitte:
Ne laneum latusculum, manusq. mollicellas
Inusta turpiter tibi flagella conscribillent,
Et insolenter aestues, uelut minuta magno
Deprensa nauis in mari, uesaniente uento.

Vel anseris medullula, uel inula molicella] *In manuscriptis omnibus erat, Vel anseris medulla,*

uel

uel inula moricula. Et emendatum in nonnullis Moricilla. Ego coniecturam faciebam legendum, Vel anseris medullula, uel inula amaricilla. Inulam enim amaram esse, Plin. docet in. XIX. *Breuior, inquit, his est, sed torosior, amariorq. inula per se stomachi inimicissima. Etenim uerbum scriptae lectioni nullum hoc propius inueniri potest. Quod si quis inusitatum dicat, sciat apud Catullum esse etiam quae sic noua dici possint quod apud alios non reperiantur. Versus autem procedit ipse, & tribrachus par iambo eius loco recte ponitur.*

Vel pene languido senis] *Retrito rutabulo, ut dixit Naeuius apud Festum in uerbo Rutabulum. Naeuius, inquit Festus, obscenam uiri partem describens, uel quae sperat se nupturam uiro adulescentulo, ea licet senile tractet retritum rutabulum.* Situq. araneoso] *situ ipso araneoso nihil mollius, facillimeq. omnium cedit ponderi.* Cum diua mater alites ostendit oc cinentes] *In manuscriptis sic legitur hic uersus, Cum diua mulier aues ostendit oscitantes. In alijs, cum diua mulier alios ostendit oscitantes. Videndum autem, an Diua mulier ab eo dicatur Iuno, quae praeest aeri, cuius in primis aues mutationẽ sentiunt. qua de re multa Aratus, multa Vergil. in.* I. *Georg. Mulier uero Iuno sic ab eo dicatur, ut ab Horatio, atq. alijs eadem Matrona dicitur. Faernus de uerbo Oscitantes, siue Occinentes, faciebat Oscinentes. quod scilicet Oscines aues dicerentur,*

rentur, quae uoce augurium facerent. Quo modo
,, *Horatius in.* III. *Carm. Oscinem coruum dixit.*
Itaq. legendus sic forte sit hic uersus, Cum diua
mulier alites ostendit oscinentes. Catagra-
phosq. Thynnos] *Thynnos in sudario* εἰκονικῶς
acu pictos fuisse significat, ut εἰκονικῶς *aulaeis Bri*
,, *tannos intextos Vergil. ostendit in.* III. *Georg. Pur*
,, *purea intexti tollunt, aulaea Britanni.* Καταγρά
φειν *enim est unguibus, & manibus quasi scribere,*
,, *quo uerbo Homerus utitur,* Εγραψε χρόα καλόν. *Et*
Herodotus de partu leaenae utitur apud Gellium
,, *in.* XIII. *cap.* VII. *de fetu namq. leaenae scribit,*
,, Ο δὲ ἔχων ὄνυχας θηρίων πολλὸν πάντων ὀξυτάτους,
,, ἀμύσσει τὰς μήτρας. αὐξανόμενός τε δὲ πολλῷ μᾶλ-
,, λον ἐξικνέεται καταγράφων. *Et Theophrast. in.* II.
,, Πλὴν ὑπὸ τὸν φλοιὸν ὑποδυόμενοι σκώληκες, ἐπιπο-
,, λῆς ἐγγράφουσιν. *Sed haec exempla magis ad osten*
dendam uerbi Scribo significationem fortasse perti
,, *nent, quo statim utitur. Inusta turpiter tibi flagella*
conscribillent. Plinius in XXXV. Κατάγραφα, *ut est*
quibusdam in libris ut in alijs, κατάγλυφα, *obliquas*
,, *imagines interpretatur. Quiq. inuenta inquit,*
,, *eius excoluerit, Cimonem Cleonaeum. Hic* Κατά-
γραφα, *inuenit, hoc est obliquas imagines. Viderint*
alij, utrum in Plinio magis probent. Hoc e genere
uidetur esse, quod adducit Iulius Pollux in V. *e So-*
,, *phocle.* Καὶ τυλεία δὲ παρ' Ἀριπόλιδί ἐςιν ἐν τοῖς κό-
,, λαξι. καὶ παρὰ Σοφοκλεῖ ἐν τῷ ἰολκεῖ λέγοντι. ἀλλὰ
,, καὶ λινογράφος τυλεία Inusta turpiter tibi flagel

la

la conſcribillent] *ſic in manuſcriptis, niſi quod pro Inuſta, uitioſe eſt, Inſula. Extremus uero pes omnino moleſtus, quod ſit is pro iãbo ſpondaeus. Mihi uero ueniebat in mentem uerbi Conſerillent, a ſerillibus facti. quid ea ſint, docet Feſtus.*

AD. FVRIVM

FVRI, *uillula noſtra non ad Auſtri*
Flatus oppoſita eſt, nec ad Fauoni,
Nec ſaeui Boreae, aut Apeliotae,
Verum ad millia quindecim, & ducenta.
O uentum horribilem, atq. peſtilentem.

Furi, uillula noſtra non ad Auſtri] *Huius loci facetia in uerbo. dicitur enim ab ambiguo cuius generis ut belle, et litterate dicta laudantur a Cic. in.* II.
„ *de Orator. Ingenioſi enim, inquit, uidetur, uim uer*
„ *bi in aliud, atq. ceteri accipiant, poſſe ducere. Opponere autem eſt etiam Oppignerare. quo uerbo ſic*
„ *accepto uſus eſt Iuuenalis in Sat.* XI. *Lancibus op-*
„ *poſitis. Ex eodem prorſus genere eſt cum hoc Catulli, illud Bibaculi apud Tranquillum de inluſtrib. Grammat. In Catonem. nam ut hic uerbo ambiguo Oppono eſt uſus, ſic ille Nodo. eſt enim apud illum*
„ *hoc modo. Catonis modo Galle Tuſculanum Tota*
„ *creditor urbe uenditabat. Mirati ſumus unicum*
„ *magiſtrum, Summum grammaticum, optimum*
„ *poetam, Omnis ſoluere poſſe quaeſtiones, Vnum diffi*

cile expedire nodum. En cor Zenodoti, en iecur Cratetis. Opponere etiam uento dixit Plinius in. XVII. sed idem aliter ac ceteri, A uento dixit opponere, nisi si mendi quid in uerbis. Aquilone, inquit, maxime gaudent, densiores ab afflatu eius laetioresq., & materiae firmioris. Qua in re pleriq. falluntur, cū in uineis pedamenta non sint a uento eo opponenda, & id tantum a Septemtrione seruandum.

O uentum horribilem, atq. pestilentem] *Horat. nec pestilentem sentiet Africum.* Horribilem: δυσαῆ. *Hom.* ξὺν δ' εὖρος τ' ἔπεσε Ζέφυρός τε νότός τε δυσαῆς.

AD. PVERVM. SVVM

MINISTER *uetuli puer Falerni*
Ingere mi calices amariores,
Vt lex Postumiae iubet magistrae,
Ebriosa acino ebriosioris.
At uos, quo lubet, hinc abite lymphae,
Vini pernicies, & ad seueros
Migrate: hic merus est Thyonianus.

Minister uetuli puer Falerni] *Ministrum absolute posuit Tibullus pro Pocillatore in.* III. *cessas olente minister, Temperat annosum Martia lympha merum Horat. uerbo Ministrare sic est usus. Mensa ministratur pueris tribus.* Ingere mi calices amariores] *Dactylum posuit* κατ' ἀνάλυσιν *spondaei.*

ſpondaei. Ingerere uero μεταφορικῶς, *opinor, poſuit.*
Vergil. proprie in. XII. *Aut raptas fugientib. inge-*
rit haſtas. Et Horat. Tum pueri nautis, pueris
conuicia nautae Ingerere Et apud eundem, Tre-
centos ingeris ohe. Et Sueton. in Claudio Nerone.
Ingeſtaeq. aues, ac lemniſci, & bellaria. Eo autem
uerbo frequentiam, & crebritatem ſignificant rerũ
aſculentarum, poculentarum, iniectarum. Itaq. hoc
loco Calices ingerere, id eſt, quod ἀθρόον τὸ ποτὸν ἐγ-
χεῖσθαι. *ſic enim Xenophon loquitur in.* VIII. *Paed.*
ὅυτω δὲ ἡμεῖς, ἢν μὲν ἀθρόον τὸ ποτὸν ἐγχεώμεθα, τα-
χὺ ἡμῖν καὶ τὰ σώματα καὶ αἱ γνῶμαι σφαλοῦνται. *Ne-*
meſianus in Cynegetico ſic, ut Catullus, Caſtaliusq.
mihi noua pocula fontis alumno Ingerit. Amario-
res uero quod dicit, eo uini praeſtantiam, ac uetuſta-
tem ſignificat. de quo Plin. in. XXIII. *Quo genero-*
ſius, inquit, uinum eſt, hoc magis uetuſtate craſſe-
ſcit, & in amaritudinem corpori minime utilem co-
it. Et in. XIII. *Vina primo dulcia auſteritatem an-*
nis accipiunt, & rubra fiunt. Ebrioſa aci-
na] *In manuſcripis, Ebrioſae acino. Legendum o-*
mnino, de Gellij ſententia, Ebrioſa acino. Cic. tamen
de Senectute, ſi quidem libri non fallunt, Acino ui-
naceo dixit. Ebrioſam uero acinum dicit ab effecto,
quod ea, id eſt, uinum ipſum ebrios faciat. Sic Ti-
bul. in. I. *Sobria dicit pocula, quibus aquae multum*
eſſet admixtum. - at ipſe bibebam Sobria ſuppoſita
pocula uictor aqua. Plinius tamen, Inebriari uuas,
dicit in. XIIII. *hiſtor. nat. Conduntur, inquit, et mu-*

„ sto uuae, ipsaeq. uino suo inebriantur. **Vini pernicies]** *sic fere Σίνιν dicunt poetae Graeci, ut Callimach. quemadmodum citat interpres Apollo-*
„ *nij.* Βώων σίνιν ἀριπίλεω. **Hic merus est Thyonianus]** *Bacchus, quem Ouid. in. IIII. Me-*
„ *tam. Thyoneum uocat. Indetonsusq. Thyoneus. Ausonius ad Paulinum Thyonianum etiã dixit.*
„ *Accipe igitur, inquit, opusculum de inconnexis con*
„ *tinuum, de diuersis unum, de serijs ludicrum, de a-*
„ *lieno nostrum. ne in sacris, & fabulis aut Thyonia-*
„ *num mireris, aut Virbium. illum de Dionysio, hunc*
„ *de Hippolyto reformatum. Interpres Lycophronis*
„ Θέοινον *illum dici adfirmat,* Θέοινος, *inquit,* ὁ διονύ-
„ σιος. *quasi uini potens. quae uox Thyonei non mul*
„ *tum dissimilis.*

AD. VERANIVM. ET. FABVLLVM

PISONIS *comites, cohors inanis,*
Aptis sarcinulis, & expeditis,
Verani optime, tuq. mi Fabulle,
Quid rerum geritis. satis ne cum isto
Vappa frigoraque, & famem tulistis.
Ecquidnam in tabulis patet lucelli
Expensum. ut mihi, qui, meum secutus
Praetorem, refero datum lucello.

Pisonis comites] *De quo postea. Porci & Socration duas sinistrae Pisonis scabies. Is autem Piso prae-*

tor Hispaniam obtinuit. auctor Sallustius.
Satis ne cum isto Vappa] *Plin. in.* XIIII. *Vitiũq. musto quibusdam in locis, iterum feruere. qua calamitate deperit sapor, uappaeq. accipit nomẽ probrosum etiam hominum, cum degenerauerit animus.*
Ecquidnam in tabulis patet lucelli Expensum] *Quod mihi accidit, qui refero datum lucello. Tabulas autem milites circumferebant, quae cõsignabantur. secundum quas, opinor, stipendium his denumerabatur. Plaut. in Mil. glor. Videtur tempus esse, ut eamus ad forum, Vt in tabellis, quas consignaui hic heri latronibus, ego denumerem stipendium. Alij tabulas stipendiorum apud Quaestorem fuisse adfirmant. Patere uero hoc in genere* Cic. *est usus in.* II. *Philippic. Vbi est, inquit, septies millies sestertiũ, quod in tabulis, quae sunt ad Opis, patebat. Et pro Roscio, Nõ habere se hoc nomen in codice accepti & expensi relatum confitetur, sed in aduersarijs patere contendit.* Refero datum lucello] *singulare opinor hoc apud Catullum, Referre datum. sed iocus id ipse poscebat. uel, Refero datum. id est expensum fero lucello. ut pro lucro sumptum se fecisse dicat.*

IN. MEMMIVM

O MEMMI, *bene me, ac diu supinum*
Tota ista trabe lentus inrumasti:
Sed, quantum uideo, pari fuisti

Caſu: nam nihilo minore uerpa
Es fartus. pete nobiles amicos.
At uobis mala multa di, deaeq.
Dent, obprobria Romuli, Remique.

O Memmi, bene me, ac diu ſupinum Tota iſta
trabe lentus inrumaſti] *Hoc uero poema mihi*
quoq. uidetur factũ de inconnexis continuum, de di
uerſis unum. in manuſcriptis enim libris, qui ſequũ
tur uerſus, aliter leguntur. quos nonnulli antea, quo
cum his duobus cohaererent, mutarunt etiam re-
pugnante ſententia. quod iam oſtendemus. Hic uero
Memmius is eſt Poeta, cuius & Ouid. meminit in
» *II. Triſt. Quid referam Tindae, quid Memmi car*
» *men, apud quos Nomen adeſt rebus, nominib. q. pu-*
» *dor. Et Gell. in. XIX. cap. IX. Nam Naeuius impli*
» *cata, & Hortenſius inuenuſta, & Cinna inlepida,*
» *& Memmius dura. Credo ego eundem hunc eſſe C.*
Memmium, cuius aſperrimis orationib. ut inquit
Suetonius, C. Caeſar non minore acerbitate reſcri-
pſerat, eidemq. ſuffragator mox in petitione Conſu
latus fuerit. Tota iſta trabe lentus inrumaſti:
ſic Afranius in Emancipato, ut eſt apud Cariſium,
» *Lente, poſuit. Quam lente tractat me, atq. inludit.*
Sed, quantum uideo, pari fuiſti Caſu] *In ma-*
nuſcriptis omnib. non Fuiſti, ſed Fuiſtis. Et, quod ſe
quitur, Nam nihilo minore uerba Farti eſtis. ut ap
pareat haec eſſe coniungenda, ſeiungenda uero &
a ſuperioribus illis uerſibus, et ab eo, quod ſequitur,
Pete

Pete nobiles amicos. ut fragmentum hoc sit, & auolsum aliunde. ut superiora illa. Qui uero sequuntur uersus duo, At uobis mala multa di deaeq. Dent obprobria Romuli, Remique, haec quoq. οὐδὲν πρὸς ἔπος. *& alieno loco ponuntur. Nec enim, si quis recte consideret, ullam omnia probabilem sententiam, & Catullo dignam efficiunt.*

IN. CAESAREM

QVIS *hoc potest uidere. quis potest pati.*
Nisi impudicus, & uorax, & aleo.
Mamurram habere, quod comata Gallia
Habebat, & cuncta ultima Britannia.
Cinaede Romule, haec uidebis, & feres.
Es impudicus, & uorax, & aleo.
Et ille nunc superbus, & superfluens,
Perambulabit omnium cubilia.
Vt albulus columbulus Dionaeus.
Cinaede Romule, haec uidebis, & feres.
Es impudicus, & uorax, & aleo.
Eo ne nomine imperator unice
Fuisti in ultima occidentis insula,
Vt ista uestra diffututa mentula
Ducenties comesset, aut trecenties.
Quid est. an haec sinistra liberalitas
Parum expatrauit. an parum helluatus est.
Paterna primum lancinata sunt bona,
Secunda praeda Pontica, inde tertia

Ibera, quam scit amnis aurifer Tagus.
Hunc Galliae timent, timent Britanniae.
Quid hunc, malum, fouetis, aut quid hic potest,
Nisi uncta deuorare patrimonia.
Eo ne nomine urbis opulentissimae
Socer, generq. perdidisti omnia.

Quis hoc potest uidere. quis potest pati] *Hi atq. illi post, Pulchre conuenit improbis cinaedis, &c. sunt uersus illi, quibus Caesari perpetua imposita stigmata, scribit Suetonius. sic enim scribit in C.*
» *Caesaris uita. Valerium Catullum, a quo sibi uersi-*
» *culis de Mamurra perpetua stigmata imposita*
» *non dissimulauerat, satisfacientem eadem die ad-*
» *hibuit cenae. hospitioq. patris eius, sicut consueue-*
» *rat, uti perseuerauit. Et Plin. in. XXXVI. Primũ,*
» *inquit, Romae parietes operuisse totius domus suae*
» *in Caelio monte Corn. Nepos tradit, Mamurram*
» *Formijs natum praefectum fabrum C. Caesaris:*
» *Neq. indignatio sit tali auctore inuenta re. Hic*
» *namq. est Mamurra, Catulli Veronensis carmi-*
» *nib. proscissus, quem, ut res est, domus ipsius clarius,*
» *quam Catullus dixit habere, quidquid habuisset co*
» *mata Gallia.* Mamurram habere, quod comata Gallia Habebat & cuncta ultima Britannia] *Posterior uersus in manuscriptis legitur, Habebat cum te & ultima Britannia. Ingeniose Faernus ex Cum te fecit Vncti: ut sic legatur, Habebat uncti & ultima Britannia. idem enim alibi sic*

Vncta

Vncta dicit patrimonia. Legi etiam possit, Habebat ante & ultima Britannia. Cinaede Romule] *In P. R. aut ipsum Caesarem.* Et ille nunc superbus, & superfluens] *sic Cic. in. V. contra Verrem, Istum rebus omnibus undiq. ereptis impune eludentem circumfluere, & abundare. Et Tibull. in. II. Vt mea luxuria Nemesis fluat.*
Vt albulus columbulus Dionaeus] *In manuscriptis hic uersus legitur hoc modo, Ut albulus columbus aut idoneus. itaq. est in Maffei libro. In meo, Vt albulus columbus aut ydoneus. itaq. coniecturam faciebam legendum omnino, Ut albulus columbus, aut Adoneus. sic enim Adoneum efferunt Latini. Plaut. in Menoech. Vbi Aquila catamitum raperet, aut ubi Venus Adoneum. Et Ausonius in Myhobarbo, Ogygiae me Bacchum uocant. Osyrin Aegiptus putat. Mystae Phanacem nominant. Dionyson Indi existimant. Romana sacra Liberũ. Arabica gens Adoneum. Sic Vlysseum & Achilleum dicebant. ac deniq. ea sic efferebant, nomina, quae in* ευς *Graecis desinerent. Romae uetus monumentum uidi huiusmodi.*

D. M
APHNIO . QVI
VIXIT. ANN. XIII
MENS. XI. DIEBVS
XVI. ACHILLEVS. ET
CLEOPATRA . PA
RENT. FIL. DVLCISSI

Et Horat. Nec cursus duplices per mare Vlyssei. Et idem, Currus Achillei. Nam, cur penultimam in Dionaeus corripiamus, contra omnium, quotquot umquã eo uerbo sunt usi, normã. Vergilius enim quotiescumq. est usus, produxit, Ecce Dionaei processit Caesaris astrum. Et, Sacra Dionaeae matri. Et Horat. Mecũ Dionaeo sub antro. Albũ uero colũbũ dicit hunc pulchrũ concubinũ. Sic alibi Niueũ columbum dixit, Nec tantum niueo gauisa est ulla columbo Compar. Sin autem Columbum Dionaeũ hoc omnino loco dici, ac retineri uelimus, interpretemur Columbum Dionaeum sic a Catullo dictum, ut ab alijs Pullum Iouis. Nam auctore Q. Fabio apud Festum Pompeium in uerbis Pullus Iouis, puerum quem quis amabat, pullum eius dicebant. Columbum autem Dionaeum, qui & auis sacra Veneri sit, a qua dea genus Caesar ducere putabatur. quamuis Fabij uerba non Pullus Iouis, sed Pullus eius apud Festum legendum esse demonstrãt. quod si est, illud omnino malim, & Columbum pro Pullo, id est speciem pro genere positam dicamus. Exstat autem apud Athenaeũ uersus Alexidis, quo albus Veneris Columbus dicitur, Ο λευκὸς ἀφροδίτης εἰμὶ γὰρ περιστερός. Itaq. Catullus & uersũ expressit Alexidis, & Adonei illum pulchritudine atq. elegantia cumulauit. Eo ne nomine imperator unice] Vnicos imperatores honoris caussa dicebãt. Suetonius in Othone Siluio. Fortissimum uirum, unicum imperatorem praedicantes. Quid

est.

est. an haec sinistra liberalitas] *In manuscriptis, Quid est, alit sinistra liberalitas. Faernus ex eo faciebat, Quid abstulit. Ego uero, sic, ut est in manuscriptis, lego. & interpretor, Quid est alit, quid est aliud, sinistra liberalitas. & commode quidem reticetur, nisi hoc. nam Alid, siue Alit, pro, Aliud, dixerunt antiqui. & eo nonnumquam Lucretius utitur. & ut in ueterib. monumentis hodieq. Romae, et veterib. in libris Aliut, pro Aliud, legimus: sic illud etiã Alit. Apud Soderinos enim Romae, intra Augusti Mausolaeum in veteri saxo est,* HOC. EST SIC. EST. ALIVT. FIERI. NON. LICET. *Et saepe in ueteri Vergili exemplo sic legebam.* Parum expatrauit] *Indignatur. an parum expatrauit. Sic etiam Suetonius. Paternas facultates consumpsit, & expatrauit. Qua de re etiã Plutarchus.* - an parum helluatus est] *citat Donatus uersum hunc in Heautontim. Terentij interpretans, Helluo, Vorax, inquit. Catull. in Caesarem, - an parum helluatus est. An uero particula sic usurpatur ab optimis auctoribus, cum quid ἐμφατικῶς, siue ἀγανακτικῶς dicunt. Cornelius Tacit. in.* XI. *An parum, quod Veneti, et Insubres curiam inruperint, nisi coetus alienigenarum uelut captiuitas inferatur. Et Ouid. in Epist. An si quis rapiat stabulis armenta reclusis, Arma feras, rapta coniunge lentus eris.* Hunc Galliae timent, timent Britanniae] *In manuscriptis, Hunc Galliae timet, & Britanniae. Sed sic tamen, ut inter uerbum Timet, & id quod*

sequitur,

ſequitur, paulùlum quid deſit. Itaq. acute Faernus legendum coniiciebat, Hunc Galliae timet is, & Britanniae. quod etiam faciebat probabilius, quod Gellium meminiſſet in extremo. XVIII. libro ſcribere Metricorum id eſſe praeceptum, duos primos pedes, item extremos duos habere ſingulas poſſe integras partis orationis, medios haud umquam poſſe. quod accideret, ſi ſic hunc uerſum, ut eſt impreſſus, legeremus. & alienum id foret a conſuetudine Catulli, quam ſemper tenuit in Senariys. nuſquam enim contra metricorum hoc praeceptum fecit. Britannias uero ut Gallias multitudinis numero dixit Plinius
„ *in.* XXXIII. *Galliae, Britanniaeq. inde modico di*
„ *cuntur uſae.* Niſi uncta deuorare patrimonia] *ſic etiam Macrobius eſt locutus in.* III.
„ *Saturn. Et ut, inquit, taceam Gurgitem, a deuora-*
„ *to patrimonio cognominatum. Inſigne uero illud, quod et Cic. de Caeſaris rapinis in.* II. *Officiorũ ſcri*
„ *pſit. Caeſar, inquit, ſuos non poterat remunerari,*
„ *niſi diuites bonis ſpoliarentur ab illo.* Socer generq.] *In Pompeium, etiam, ut uidetur, hoc extremum.*

AD. ALPHENVM

ALPHENE *immemor, atq. unanimis falſe ſodalibus,*
Iam te nil miſeret dure tui dulcis amiculi
Iam me prodere, iam non dubitas fallere perfide.
Nec facta impia fallacũ hominũ caelicolis placẽt.

Quae

Quae tu negligis, ac me miserum deseris in malis.
Eheu quid faciāt, dico, homines, cui ue habeāt fidē.
Certe tute iurabas animam tradere, inique me
Inducens in amorem, quasi tuta omnia mi forent.
Idem nunc retrahis te, ac tua dicta omnia, factaq.
Ventos irrita ferre ad nebulas aerias sinis.
Si tu oblitus es, at di meminerunt, meminit fides,
Quae, te ut paeniteat post modo facti, faciet, tui.

Iam me prodere, iam non dubitas fallere perfide] *In manuscriptis, Iam me non dubitas. Me cum supra positum fuisset a Grammatico, interpretante haec ipsa, inrepsit inde in contextum.* Nec facta impia] *Nec, pro Non, posuit more veterum. Cic. in.* III. *de Legibus, Magistratus nec obedientem, & noxium ciuem multa, uinculis, uerberibusq. coercento.* Eheu, quid faciant, dico, homines, cui ue habeant fidem] *sic etiam erat in manuscriptis. Pontanus pro, Dico, fecerat, Dic. Ego legendum putabam, Dehinc homines. aptius id mihi uidebatur sententiae, & mutatio non magna.* Certe tute iurabas animam tradere] *In manuscriptis, ut multis in impressis, non Iurabas, sed Iubebas. Illud enim est contra legem carminis. Sic idem alibi, Non hoc miseram sperare iubebas. Animam uero tradere, i. summam meam tibi uoluntatem deferre, nihil ut reliqui esset meum, quod eodem iure tuum nō foret. Sic de eo, qui nihil non debet, Animam de-*

bere,

bere, dicit Comicus. Inducens in amo-
» rem] *Tamquam in laqueos. Sic Tibullus. Sem-*
» *per ut inducar, blandos offers mihi uultus.*
» Idem nunc retrahis te] *sic Horat. At ne te re-*
» *trahas.* - ac tua dicta] *Promissa. Idem a-*
» *libi, Qui dum aliquid cupiens animus praegestit*
» *apisci, Nil metuunt iurare, nihil promittere par*
» *cunt. Sed simulac cupidae mentis satiata libido*
» *est, Dicta nihil metuere, nihil periuria curant.*
Ventos inrita ferre ad nebulas aerias sinis. *Legendum omnino, ut est in manuscriptis, Ventos inrita ferre, ac nebulas aerias sinis.* Si tu oblitus es, at di meminerunt, meminit fides] *In manuscriptis, Vt di meminerunt. Illud i-*
» *taq. probabilius. sic Vergil. At sperate deos memo-*
» *res fandi, atq. nefandi.* Meminit fides:
» *Cic. in. II. de Legib. Ast olla, propter quae datur*
» *homini ascensus in caelum, mentem, uirtutem,*
» *pietatem, fidem, earumq. laudum delubra sunto.*
» *nec ulla uitiorum sacra sollemnia obeunto.*

AD. SIRMIONEM. PENINSVLAM

PENINSVLARVM *Sirmio, insularumq.*
Ocelle, quascumq. in liquentib. stagnis,
Mariq. uasto fert uterq. Neptunus,
Quam te libenter, quamq. laetus inuiso,
Vix mi ipse credens, Thyniam, atq. Bithynos
Liquisse campos, & uidere te in tuto.

O quid

O quid solutis est beatius curis.
Cum mens onus reponit, ac peregrino
Labore fessi uenimus larem ad nostrum,
Desideratoq. acquiescimus lecto.
Hoc est, quod unus est pro laboribus tantis.
Salue, o uenusta Sirmio, atq. hero gaude:
Gaudete uos quoq. Lydiae lacus undae:
Ridete quidquid est domi cachinnorum.

Peninsularum Sirmio, insularumq. Ocelle] *Locus hic multis optimorum auctorum similibus exemplis a Petro Victorio est inlustratus. Addam praeterea Sapphus illud apud Achillem Statium in.* II. *de Leucippes & Clitophontis amoribus, de*
» *rosa,* Γῆς ἐςὶ κόσμος, φυτῶν ἀγλάϊσμα ὀφθαλμὸς ἀν-
» θέων. *Plin. simile quiddam significare uidetur in.*
» III. *Ab altero, inquit, eius latere ad Padum a-*
» *mnem ditissimum omnia nobilib. oppidis nitent.*
Mariq. uasto fert uterq. Neptunus] *superum inferumq. mare. uel, Tyrrhenum mare, atq. Oceanus.* - Thyniam, atq. Bithynos Liquisse campos] *Idem utrumq. Claudianus. Thyni Thraces erant, quae nunc Bithynia fertur. Sed Thyniam barbaros dicere, quam Graeci Thyniada, scribit Apollonius grammaticus in.* II. *cuius haec*
» *sunt.* Περὶ τῆς Θυνιάδος νήσου προείρηται. ἧς μέμνηται
» νύμφις ὁ ἡρακλεώτης. Φησὶ δὲ αὐτὴν ἑπτὰ ςαδίους
» ἔχειν τὸν περίμετρον. Καλλισθένης δὲ ἐν τῷ περίπλῳ,
» ὑπὸ μὲν ἑλλήνων φησὶ, προσαγορεύεσθαι τήν τε χῶ-
ραν,

ραν, καὶ τὴν νῆσον, Θυνιάδα. ὑπὸ δὲ τῶν βαρβάρων, Θωίαν. A Thynia Sinus Thyniacos fecit Ouid. in.I. Tristium. Thyniacosq. sinus, & ab his per Apollinis urbem. Bithynia diues a Manilio dicitur in.IIII. Astronomicon. Bithynos campos, ut ante Phrygios campos dixit. O quid solutis est beatius curis] sic & Vergil.loquitur in.I. Georg. Indulget genialis hiems, curasq. resoluit. Et Sappho in asmate in Venerem, Ἐλθέ μοι καὶ νῦν, χαλεπᾶν δὲ λῦσον ἐκ μεριμνᾶν. Et Martial in.X. Nox non ebria, sed soluta curis. Solutis autem, id est, solutis hominibus curarum pondere, ac magnitudine. -uenimus larem ad nostrum] Sic Cic. in.XVI. ad Att. Ad ipsum autem Libonem scripsit, nihil esse, nisi ad larem suum. Salue, o uenusta Sirmio] Eodem modo Aristophanes in Georgicis, ut citat Hephaestio de paeonico metro, Ὦ πόλι φίλη κέκροπος αὐτοφυὲς ἀττική. χαῖρε λιπαρὸν δάπεδον, οὖθαρ ἀγαθῆς χθονός. -atq. hero gaude] Mihi gaude. Vel ut illud, Gaude hac sorte tua, quod me receperis. Gaudete uos quoq. Lydiae lacus undae] In manuscriptis etiam non nullis, Gaudete uosq. Lydiae lacus undae. Lydium lacum Benacum dicit. Etenim transpadanam regionem Veronam usq. Tuscos tenuisse aiunt. Lydij uero Tusci dicuntur, quo modo accepit Vergil.in.II. Aeneid. Vbi Lydius arua Inter opima uirum leni fluit agmine Tibris. Et in.X. Classem conscendit iussis gens Lydia diuũ.

Caussam

Caussam docet Seruius. Ridete quidquid est domi cachinnorum.] *sic dixit Cachinnum ridere, ut & Ridere risum, & Gaudere gaudium, dicunt optimi auctores. Cachinni uero de aquis cur dicantur, alibi pluribus uerbis docebimus.*

AD. IPSITHILLAM

AMABO, *mea dulcis Ipsithilla,*
Meae deliciae, mei lepores,
Iube, ad te ueniam meridiatum.
Quod si iusseris, illud adiuuato,
Ne quis liminis obseret tabellam,
Neu tibi lubeat foras abire:
Sed domi maneas, paresq. nobis
Nouem continuas fututiones.
Verum, si quid ages, statim iubeto.
Nam pransus iaceo, & satur supinus
Pertundo tunicamque, palliumque.

Iube, ad te ueniam meridiatum] *Meridiari nonnumquam in obscenis est. significat enim rem cum*
» *amica habere. sic alibi, Quanta gaudia, quae uaga*
» *Nocte, quae media die Gaudeas. Eodem modo &*
» *Graeci* Διημερεύειν. *Cleomedes enim* Περὶ κυκλικῆς
» θεωρίας *de Epicuro,* Καὶ τὰς παλλακίδας, μεθ᾽ ὧν ἐπὶ
» ταῖς κλίναις διημερεύεις. *Et Ouid. nisi fallor, in eo-*
» *dem genere, Proueniant medij sic mihi saepe dies.*
Illud adiuuato] *Adde ad id. Sic prope Liuius eo-*

dem uerbo utitur in. II*.ab.*V.C*.de bonis Tarquini*
" *regis, Ne non reddita, inquit, belli caussa, reddita*
" *belli materia & adiumentum essent. Ac post, de in*
" *sula in Tiberi, Postea auditas credo moles, manuq.*
" *adiutum.* Nequis liminis obseret tabellam] *sic legendum e manuscriptorum consensu. Obserere tabellā, perinde est, ac si dixisset, Obdat pessulum ostio.* Verum, si quid ages, statim iubeto] *Statim id significare hoc loco uidetur, quod re perfecta, Continuo. quasi id dicat, simul id quod agis confeceris, statim ad me mitte. Nonius Statim, id est, perseueranter, priore ait esse producta. sed id alij uiderint.* Nam pransus iaceo, & satur supinus Pertundo tunicamque, palliumque.] *sic etiam in manuscriptis. At ego haud paullo concinniorem fieri sententiam existimo, si pro Satur, Sathe legamus. quod uerbum Graecum quidem est ipsum, sed quo etiam, ut nonnullis alijs, usus Catullus uideri possit. significat autem membrum uirile. auctor Macrob. in.* I*. Saturn. Sed uerbo Pertundere idem proprie utitur. ab hoc enim uerbo deae Pertundae nomen finxerāt. Auctor Arnobius in.* IIII.
" *aduersus gentes. Etiamne Pertunda, inquit, quae*
" *in cubiculis praesto est, uirginalem scrobem effodien*
" *tibus maritis. Et quae sequuntur.*

IN. VIBENNIOS

O FVRVM *optime balneariorum,*
Vibenni pater, & cinaede fili.
Nam dextra pater inquinatiore,
Culo filius est uoraciore.
Cur non exsilium, malasq. in oras
Itis. quandoquidem patris rapinae
Notae sunt populo, & nates pilosas
Fili non potes asse uenditare.

O furum optime balneariorum] *optimum furũ.i. furum omniũ furacissimũ, & furandi magistrũ. In balneis autem fures uersari solitos, etiam Epictetus*
» *in Enchiridio,* Ἐὰν λουσόμενος ἀπίῃς, πρόβαλε σεαυ-
» τῷ τὰ γινόμενα ἐν βαλανείῳ, τοὺς ἀποῤῥέοντας, τοὺς
» ἐγκρουομένους, τοὺς λοιδοροῦντας, τοὺς κλέπτοντας.
Et in furem balnearium dictum extat Diogenis ἐπ' ἀλειμάτιον, ἢ ἐπ' ἀλλ' ἱμμάτιον. *Fures balnearum, dicit etiam Tertullianus in extremo libro de fuga in persecutione.* Nam dextra pater inquinatiore] *comparatiuis utitur pro primitiuis. Inquinatas autem manus uel propter furta, uel obscenitatem aliquam dixit, qua se ille dexterãq coinquinaret.*

SAECVLARE. CARMEN. AD. DIANAM

DIANAE *sumus in fide*
Puellae, & pueri integri.
Dianam pueri integri,
Puellaeq. canamus.
O Latonia, maximi
Magna progenies Iouis,
Quam mater prope Deliam
Deposiuit oliuam,
Montium domina ut fores,
Siluarumq. uirentium,
Saltuumq. reconditorum,
Amniumq. sonantium,
Tu Lucina dolentibus,
Iuno dicta puerperis,
Tu potens Triuia, & notho es
Dicta lumine Luna.
Tu cursu dea menstruo
Metiens iter annuum,
Rustica agricolae bonis
Tecta frugib. exples.
Sis quocumq. placet tibi
Sancta nomine. Romuliq.
Antiquam, ut solita es, bona
Sospites ope gentem.

Dianae ſumus in fide Puellae, & pueri integri] *In*
tegros dicit uirgines, intactos. quod ita eſſe, cum alio
rum, tum Cn. Gellij uerba e. III. *Annali illa apud*
» *Gellium in.* XIII. *cap.* XXI. *oſtendunt, Vti nos itidẽ*
» *integras raperent, unde liberos ſibi, & ſuis poſteris*
» *patriae pararent.* Dianae pueri integri.]
Impreſſit hunc olim uerſum Aldus, qui tamen nul-
lo eſt in manuſcripto. Itaq. addititium puto, atq. alie-
num, ac germanum Catulli uerſum deſiderari.
Quam mater prope Deliam Depoſuit oliuã]
Petrus Victorius, ſingulari doctrina uir, & indu-
ſtria, primus docuit legendum hoc loco, Depoſuit,
antiquorum more. Montium domina ut
» fores] *Euripid. in Iphigenia* Δίκτυνν' οὐρεία. *Ho-*
» *rat. Montium cuſtos, nemorumq. uirgo.*
Amniumq. ſonantium] *ſic etiam Graeci Sonan*
» *tes fluuios uocant, ut eſt in Sibyllae Acroſtich.* Σὺν
» πηγαῖς ποταμοὶ καχλάζοντες λείπουσι. *Et Theocri*
» *tus in Ptolemaeo,* Καὶ ποταμοὶ κελάδοντες. *Et Ver-*
» *gil. Transq. ſonantem Aſcanium. Et in.* XII. *Ae*
» *neid. Stagnis quae, fluminibusq. ſonoris Praeſidet.*
Tu Lucina dolẽtibus] ὦ δινεῦσαις. *Dolores etiã*
in hoc genere uidetur dicere Feſtus in uerbo Molu-
crum. Tu potens Triuia] *Haec de dijs*
dicebantur, Potens, Pollens, Potentiae, Poteſtates.
Auctor Arnobius. - et notho es Dicta lu
» mine Luna] *Eodem modo Lucret. in.* V. *Lunaq. ſi-*
» *ue notho fertur loca lumine luſtrans, Siue ſuam pro-*
» *prio iactat de lumine lucem. Quinctilianus, opinor,*

testari Catonem in oratione quadam scribit, Latinum se nomen pro eo quod est Nόθος non habere. Quamobrem Graeco uerbo sunt usi Lucretius, & Catullus. Sis quocumq. placet tibi Sancta nomine] Expressisse sic uidetur id, quod in extremis Hymnis fere ponunt Graeci poetae, Χαῖρε. Antiquam] uno in manuscripto, Antiqui. ut ad Romuli referatur. - bona Sospites ope gentem] sic post, Salue, teq. bona Iuppiter auctet ope.

CAECILIVM. ACCERSIT

POETAE tenero, meo sodali,
Velim Caecilio papyre dicas,
Veronam ueniat Noui relinquens
Comi moenia, Lariumq. litus.
Nam quasdam uolo cogitationes
Amici accipiat sui, meique.
Quare, si sapiet, uiam uorabit.
Quamuis candida millies puella
Euntem reuocet, manusq. collo
Ambas inyciens roget morari:
Quae nunc, si mihi uera nuntiantur,
Illum deperit impotente amore.
Nam, quo tempore legit inchoatam
Dyndimi dominam, ex eo misellae
Ignes interiorem edunt medullam.
Ignosco tibi, Sapphica puella,
Musa doctior. est enim uenuste
Magna Caecilio inchoata mater.

Lariumq.

Lariumq. litus] *Cato in Originibus ait Larium lacum uicinum Alpibus per.* LX. *tendi milliaria. Haec Seruius. Itaq. Litus dixisse propterea uideri possit. quamquam de fluminibus Litus etiam dicitur. Vergil. Quiq. Numici litus arant.* - uiam uorabit] ἰδιωτικῶς *hoc opinor. Alij, Viam, & spatium corripere.* Quamuis candida millies puella Euntem reuocet] *similiter Horat. Et nisi cena prior, potiorq. puella Sabinum Detinet.* Quae nunc, si mihi uera nuntiantur] *similiter Pollio in.* X. *Epist. apud Cic. Nam et robur, & suboles militum interijt, si quidem, quae nuntiantur, ulla ex parte uera sunt.* Illum deperit impotente amore] *Deperit, perdite amat. Placidus Grammat. in Glossis. Idem Catullus alibi, Coelius Aufilenum, & Quinctius Aufilenã Flos Veronensium depereunt iuuenum. Terent. in Heautontimorumeno, Minimeq. miror Clinia hãc si deperit. Plaut. in Mil. glor. Demori dixit. Non me, inquit, dico, sed heram meam, quae te demoritur.* Impotente amore: *Impotente. Catullus. Deperit impotente amore. quod itaq. dictum notat Plinius. Carisius in.* I. *Impotens, impos, uel sine potentia: interdum praepotens. Placidus in Glossis.* Ex eo] *Sueton. in Domitiano absolute posuit. Neq. cessauit ex eo insidias struere fratri clam, palam.*

IN. ANNALES. VOLVSI

ANNALES *Volusi, cacata charta,*
Votum soluite pro mea puella.
Nam sanctae Veneri, Cupidiniq.
Vouit, si sibi restitutus essem,
Desissemq. truces uibrare iambos,
Electissima pessimi poetae
Scripta tardipedi deo daturam
Infelicib. ustulanda lignis.
Et hoc pessima se puella uidit
Iocose, & lepide uouere diuis.
Nunc, o caeruleo creata ponto,
Quae sanctum Idalium, Uriosq. apertos,
Quaeq. Ancona, Cnidumq. arundinosam
Colis, quaeq. Amathunta, quaeq. Golgos,
Quaeq. Dyrrhachium, Hadriae tabernam,
Acceptum face, redditumq. uotum,
Si non inlepidum, neq. inuenustum est.
At uos interea uenite in ignem
Pleni turis, & inficetiarum,
Annales Volusi, cacata charta.

Annales Volusi] *Maliuolentia fecisse Catullum apparet, si quidem hic est Volusius, de quo & Vatinius*
» *in Epist. ad Cic. honorificentius uidetur sentire, De*
» *fenditur, inquit, a Q. Volusio tuo discipulo, si forte*
» *ea res poterit aduersarios fugare, in eo maxima*

spes

ſpes eſt. Et Cornel. Tacit. in. III. de L. Voluſio. ſi forte hic idẽ eſt, de quo Catullus. Fine anni, inquit, conceſſere uita inſignes uiri L. Voluſius, & Salluſtius Criſpus. Voluſio uetus familia, neq. tamẽ prae turam egreſſa. ipſe conſulatum intulit. cenſoria etiã poteſtate legendis equitum decurijs functus, opumque, quis domus illa immenſum uiguit, adcumulator. Nam ſancta e Veneri] *Idem poſt, Quẽ neq. ſancta Venus. Et in. I. Annali Ennius, Te nunc ſancta precor Venus, & genetrix patris noſtri. Et idẽ Catullus poſt de Cupidine, Sancte puer. De alijs quoq. diuis eodem modo, ut Romae in Diui Paulli.*

DIS. SECVRITATIS
Q. VIBIVS. HERMA
ANTISTES
SANCTI. SILVANI
ANNVM. AGENS
LXX. FECIT
SIBI. B.B

Et Interamnae, apud Statium Donatum.

IVLIO. EVEVLIDAE
C. V. CORR. TVSCIAE
XVIRO. PRAEFECTO
AERARII. S. SATVRNI
OB. INLVSTRIA. IPSIVS
MERITA. ET. AMOREM. IVX

TA. CIVES. ORDO. INTE
RAMNATIVM. PATRONO
-uibrare iambos] *Apte ad iamborum* ἔτυμον. παρὰ τὸ ἰαμβίζειν. Scripta tardipedi deo daturam] *Quae scripta perire uolumus, hoc fere modo*
» *perdimus. Tibull. in.* I. *Illa uelim rapida Vulcanus*
» *carmina flamma Torreat. Et Propert. in.* IIII. *Et*
» *quoscumq. meo fecisti nomine uersus, Vre. Et Aug.*
» *de Vergili scriptis, Ergo ibit in ignes, Magnaq. do-*
» *ctiloqui morietur Musa Maronis. Tardipedem deum, id est Volcanũ, etiam dixit Columella in.* X.
» *de cultu hortorum. Quin & tardipedi sacris iam*
» *rite solutis Nube noua seritur.* -ustulanda lignis] *In manuscriptis omnibus, Vstilanda. quae opinor uetus est, & uera scriptura.* Et hoc pessima se puella uidit Iocose, & lepide uouere diuis.] *In manuscriptis omnibus, Et haec pessima se puella uidit Iocose lepide uouere se diuis. Atq. in nonnullis etiam non, Haec, sed Hoc.*
Nunc, o caeruleo creata ponto] *Versus antiqui*
» *poetae citatur a ueteribus Grammaticis hic, Can-*
» *dida caeruleo nata Venus pelago.* Quae sanctum Idalium, Vriosq. apertos] *Aldus olim pro Vrios, Erios impressit. de sententia credo Petri Bembi, quem audio ita sensisse legendum hoc loco. ac dictos populos sic ab Eria, conditore templi Veneris Paphiae. Ego uero suspicor legendum Arios. de quibus in.* XI. *Strabo, Qui populi uel in solitudi-*
ne

ne sunt, de qua eo ipso loco Strabo, uel Eremo proximi. Eos autem apertos dicit, quod is locus uastus, nec ullis sit consitus arboribus. scrbit enim. Μεταξὺ δὲ αὐτῶν, καὶ τῆς ὑρκανίας, καὶ τῆς παρθυαίας, μέχρι ἀρίων ἔρημος κεῖται πολλὴ, καὶ ἄνυδρος. *Quibus in locis etiam Venerem* ἀναῖτιδα *coli, idem Strabo docet.*

- Cnidumq. arundinosam Colis, quaeq. Amathunta] *Ouid. in.* X. *Metam. de Venere, Piscosamq. Cnidon, grauidamq. Amathunta metallis.*

Si non inlepidum, neq. inuenustum] *Idem alibi, Non sane inlepidum, neq. inuenustum.*

- uenite in ignem] *Eodem modo Propert. in.* II. *Inq. tuos ignes, dure poeta, ueni.* Pleni turis, & inficetiarum] *Quod Turis sine aspiratione veteres scribebant, factum similitudine utriusq. litterae, ut alij aliud legerint. Sed & utrumq. legi potest. Turis, quod chartis etiam tus, & odores inuoluti darentur emptori. Horat. Deferar in uicũ uendentem tus, & odores. Sed & Ruris legi potest, eodem Horat. auctore. cuius in eadem ad Aug. Epist. & haec ipsa sunt, - sed in longum tamen aeuum Manserunt, hodieq. manent uestigia ruris. Et idẽ Catull. alibi, Idem inficeto est inficetior rure. Inficetum autem, non, Infacetum veteres dixisse constat. Sic in ueteri exemplo Plinij lib.* XXXV. *Ostendens in tabula inficetissime Gallum exerentem linguam. Et Solin. cap.* IIII. *Nõ inficete Torannius.*

AD. CONTVBERNALES

SALAX *taberna, uoſq. contubernales,*
A pileatis nona fratrib. pila,
Solis putatis eſſe mentulas uobis.
Solis licere, quidquid eſt puellarum,
Confutuere, & putare ceteros hircos.
An, continenter quod ſedetis inſulſi
Centum, aut ducenti, non putatis auſurum
Me una ducentos inrumare ſeſſores.
Atqui putate: namq. totius uobis
Frontem tabernae ſcipionibus ſcribam.
Puella nam mea, quae meo ſinu fugit,
Amata tantum, quantum amabitur nulla,
Pro qua mihi ſunt magna bella pugnata,
Conſedit iſtic. hanc boni, beatiq.
Omnes amatis, & quidem, quod indignum eſt,
Omnes puſilli, & ſemitarij moechi,
Tu praeter omnes une de capillatis,
Cuniculoſae Celtiberiae fili,
Egnati, opaca quem bonum facit barba,
Et dens, Ibera defricatus urina.

Salax taberna, uoſq. contubernales] *In tabernis fere perditi homines uerſabãtur. Porcius Latro con*
,, *tra Catilinam, Quae uero non tabernae potius, aut*
,, *qui non greges infamium hominum Sibyllinum iſtũ*
,, *principem con celebrarunt. Atq. idem Catullus*

,, *alibi,*

» alibi, si Aldinam sequimur lectionem, Te quaesi-
» uimus in minore campo, Te in circo, te in omnib.
» tabernis. Verbum autem militare, Contubernales. Veget. in II. Contubernium autem manipulus uocabatur ab eo, quod coniunctis manibus pariter
» dimicabant. Atq. alibi, Erant decani, qui de-
» cem militibus praepositi, nunc Caput contubernij uocantur. A pileatis nona fratrib. pila] Pilea Castori & Polluci dederunt antiqui, quia Lacones fuerũt, quibus pileatis pugnare mos est. Fest. Põp. At Martialis etiã Parthos pileatos dicit in.
» X. Ad Parthos procul ite pileatos. Arnobius lib. VI. aduersus gentes Pileum etiam Vulcano tribu-
» tum significat. Cum pileo, inquit, Vulcanus, &
» malleo. Ego uero nummum saepe Romae uidi argenteum, cuius in parte altera uerbum erat, ROMA. in altera fratres hi pileati, equis insidentes, ac praefulgentibus stellis. - et putare ceteros hircos] uel, nondum maturos, atq. aptos ueneri. uel, aptos tantum glubere. An, continenter quod sedetis insulsi] Sedere, in obscenis est. Frontem tabernae scipionibus scribam] στιγματίζειν, id Graeci dicunt. Eodem
» modo Macrobius in. I. Satur. Seruus compeditus
» inscripta frõte. Puella nam mea, quae meo sinu fugit] sic prorsus legendum, cum omnibus in manuscriptis sit, Puella nam, me quae meo sinu fugit. In uno quidem, Quae meo e sinu fugit. Fugisse e sinu dicit, quã ualde amaret. Terent. in Adelph.

» Hic

Hic non amandus, hicine non gestandus in sinu. Pro qua mihi sunt mala bella pugnata] *sic Graeci, & Latini veteres loquebantur. Demosthen.* περὶ στεφάνου. Οἱ πόλεμον συνεχῆ καὶ μακρὸν πολεμούντων ὑμῶν. *Et Xiphilinus, siue potius Dio,* Πόλεμος πολεμεῖται. *Vergil. in.* VIII. *Pugnataq. in ordine bella. Et Lucil. apud Donatum in commentationibus in Eunuch. Terentij. Vicimus, o socij, & magnam pugnauimus pugnam. Et idem Donatus in Adelph. uerba interpretans illa, Vitam duram, quam uixi,* Ἀρχαϊσμός, *inquit. ut Lucil. – magnam pugnauimus pugnam.* – et semitarii moechi] *sic in manuscriptis omnibus. Semitarij autem, in semitis usq. uersantes, uiles, abiecti. qui tenuiorum uxores in semitis sectarentur. aut qui cenas, & prandia captarent in semitis. Cic. in.* II. *Offic. Et, si quando aliqua res maior, atq. utilior populari largitione adquiritur, ut Oresti nuper prandia in semitis decumae nomine magno honori fuerunt.* Tu praeter omnes une de capillatis Cuniculosae Celtiberiae fili] *His Catulli uersibus Caper Grammaticus Vne uocandi casu dictum a veteribus ostendebat. auctor Priscian. in.* V. *apud quem posterior uersus aliter legitur, praue omnino, Celtiberose Celtiberiae fili.* Egnati, opaca quem bonum facit barba] *Bonum,* καλὸν, *pulchrum, ut saepe alibi. ut Terent. in Phorm. Vt, ni uis boni in ipsa inesset forma, haec formam extinguerent. Opacam barbam*

bam dicit illum Βαθυπόγονα, καὶ βαθυχαῖταν significans. Verbo Opacare eodem in genere est usus Pacuuius apud Festum Pompeium in uerbo Genas. Nunc primum opacat flore lanugo genas. Et Sophocles in Trachiniis idem prope quod Catullus de Acheloo fluuio. Ἐκ δὲ δασκίου γενειάδος κρουνοὶ διεῤῥαίνοντο κρηναίου ποτοῦ. Et dens, Ibera defricatus urina] Ab eodem uerbo. Defricate, Naeuius in Tarentilla, Facete, & defricate. Caris. in. II.

AD. CORNIFICIVM

MALE est, Cornifici, tuo Catullo.
Male est, mehercule, & laboriose,
Et magis magis in dies, & horas:
Quem tu, quod minimum, facillimumq. est,
Qua solatus es adlocutione.
Irascor tibi. sic meos amores
Paulum. quidlubet adlocutionis
Maestius lacrimis Simonideis.

Male est, Cornifici, tuo Catullo] Cornificium poetam etiam fuisse, declarat Ouid. in. II. de Tristibus. Cinna quoq. his comes est, Cinnaq. procacior anser, Et leue Cornifici, parq. Catonis opus. Atq. is opinor est Cornificius, ad quem tot extant Cic. Epistulae. uersus eius ponit in. VI. Macrob. Diducta mi uoce garrienti. Et e Glauco eius hos. Cen

tauros fodere bimembres, Caprigenumq. genus nullo custode per herbas. Loquitur autem eodem modo Plautus in Cistell. quo hic Catullus. Male excrucior Gymnasium mea. male mihi est, male maceror. Mehercule] *scriptũ fortasse fuit, Mercule. quomodo in uetustissimis libris scriptum animaduerto. Sed & illud stare etiam potest. E uero finalem syllabam non elisit.* Et magis magis] *sic alibi, Post uento crescente magis magis increbrescunt.* Qua solatus es adlocutione] *Adloqui, & Hortari pro Consolari, nonnumquam ponebant. quo de nos in Commentationibus in Horat. Graeci poetae* Παραίφασιν *&* Παραμύθιαν *sic in hoc genere, ut Latini Adlocutionem, dicebant. Naumachius apud Stobaeum,* Ἀνδρὶ γὰρ ἀχαλόωντι παραίφασίς ἐστιν ἄκοιτις. Irascor tibi] *Dispungendum hoc loco. Eodem modo Statius in* IIII. *Siluar. in risu Saturnalitio ad Grippum, Irascor tibi, Grippe.* - sic meos amores Paulum.] *& hoc loco distinguendum.* - quidlubet adlocutionis] *Versum desidero, qui post hunc sequeretur. nisi si cui uidetur, Maestius, in Misisses, mutandum. Ea sententia, saltem aliquid solatij, & adlocutionis misisses lacrimis Simonideis. idest, meis.* Lacrimis Simonideis] τοὺς θρήνους *intelligit Simonidis. qui & ab interprete Theocriti, & Stobaeo citantur.*

IN. EGNATIVM

EGNATIVS, *quod candidos habet dentes,*
Renidet usquequaq. seu ad rei uentum est
Subsellium, cum orator excitat fletum,
Renidet ille: seu pij ad rogum fili
Lugetur, orba cum flet unicum mater,
Renidet ille. quidquid est, ubicumq. est,
Quodcumq. agit, renidet. hunc habet morbum,
Neq. elegantem, ut arbitror, neq. urbanum.
Quare monendus est mihi. bone Egnati,
Si urbanus esses, aut Sabinus, aut Tiburs,
Aut parcus Vmber, aut obesus Etruscus,
Aut Lanuuinus ater, atq. dentatus,
Aut transpadanus, ut meos quoq. attingam,
Aut quilibet, qui puriter lauit dentes,
Tamen renidere usquequaq. te nollem.
Nam risu inepto res ineptior nulla est.
Nunc Celtiberus, Celtiberia in terra
Quod quisq. minxit, hoc sibi solet mane
Dentem, atq. rufam defricare gingiuam:
Vt, quo iste uester expolitior dens est,
Hoc te amplius bibisse praedicet loti.

Egnatius, quod candidos habet dentes] *Egnati poetae meminit Macrob. in.* VI. *Saturn. Cuius etiam uersus e libris de rerum natura ponit. Cic. in.* XIII. *Epist. ad Q. Gallium, L. Egnati mentionem facit,*

facit, quem ſuum uocat familiariſſimum. Plin. in. x. de rerum natura. M. Egnatium Caluinum commemorat praefectum Alpium. Quorum aliquis an hic idem ſit, mihi quidem non liquet. Plinianus Egnatius omnino poſterior, quam ut eius fieri mentio poſſit a Catullo. Renidet uſquequaq.] Diductis labris ut dentes exſerat, nec enim plane ridentem ſignificat. Seu ad rei] Diphthongum eliſit. Cum orator excitat fletum] Vbi riſui nullus eſt locus. & cum maxime eſt παθητικὸς λόγος. Lugetur] ἀπροσώπως. Aut parcus Vmber] Vmbrorum conuiuia pro parciſſimis dicebant. Auctor, opinor, Plutarchus. - aut obeſus Etruſcus] pinguis. Vergil. in. II. Georg.
" Hic laticem qualem pateris libamus, & auro, In-
" flauit cum pinguis ebur Tyrrhenus. Dionyſius in. IX. de L. agens Aemilio, Etruſcos laute ſolitos uiuere ſcribit. - aut tranſpadanus] Ex Italia tranſpadana. Plin. in. XVIII. - puriter] Ennius, ut ſcribit Priſcianus, his utebatur aduerbijs, Proteruiter, Ignauiter, Inimiciter, Superbiter, Temeriter, Praeclariter, Toruiter, Puriter, Reverecunditer, Miſeriter, Properiter. - lauit] Antique, pro Lauat. Nunc Celtiberus, Celtiberia in terra] In manuſcriptis, Nūc Celtiber Celtiberia in terra. Gabriel Faernus legendum putabat, Nunc Celtiberq. Celtiberaq. in terra. Mihi uero, ſi ſic legerem, nouum omnino, atq. inſolens uideretur, in penultima ſcazontis ſede poſitum fuiſſe ſpondaeum.

daeum. Celtiberiã uero terrã si dixit, sic scilicet dixit, ut & C. Caesar Galliã terrã, & Africam terrã in Commentarijs de bello Gallico, ac Ciuili. Et Gellius in. II. Noct. Att. cap. XXII. Sed, quod ait uen-
» tum, qui ex terra Gallia flaret, Circium appellari.
» Atq. idem alibi Gellius, in. VII. opinor, Ex terra
» Phocide. Dentem, atq. rufam defricare gingiuam] In manuscriptis omnibus, Rusam, non Rufam. sed facilis hic lapsus fuit, nisi Russam legamus. quod uerbum in ueteribus libris etiam legitur. Appuleius eodem modo uidetur legisse, ac pro De-
» fricare, Pumicare, in. I. Apologia. Quem multo, in-
» quit, aequius erat spurcissimo ritu Hiberorum, ut
» ait Catullus, Dentem, atq. russam pumicare gin-
» giuam. -iste uester] Vester, de uno, per indi
» gnationem. Sic poeta, Crimen amor uestrum.

AD. RAVIDVM

QVAE NAM te mala mens, miselle Rauide,
Agit praecipitem in meos iambos.
Quis deus tibi non bene aduocatus
Vecordem parat excitare rixam.
An ut peruenias in ora uulgi.
Quid uis. qualubet esse notus optas
Eris: quandoquidem meos amores
Cum longa uoluisti amare poena.

Quae nam te mala mens, miselle Rauide, Agit praecipitẽ in meos iãbos] *Faernus pro Rauide, Raude, legendum censebat. cũ mutare nihil necesse esset. Agit praecipitẽ, sic dixit. aliter quoq. Latine dicimus eodem usi uerbo, Diuersum agi. Cic. in.* III. *in Verrem eodem modo, Agunt eum praecipitem poenae ciuium Romanorum. id est, in supplicium rapiunt. Ouid. in.* V. *Metam. uerbo eodem usus, Et mentem adhibens quae te germane furentem Mens agit in facinus.* - mala mens] *Dira. Vergil. in.* II. *Aeneid. Quae mens tam dira miserrime coniunx Impulit his cingi telis. Agere autem nonnumquam persequi, exagitare, torquere. Horat. Diris agam te. Et idem Horatius alibi, Non res, & agentia uerba Lycambem.* Quis deus tibi non bene aduocatus] *Inauspicato uocatus.* An ut peruenias in ora uulgi.] *In manuscriptis omnibus, Perueniamus. praue omnino. Loquitur autẽ eodem modo etiam Horat. in.* I. *epist. ad Florũ, Quid Titius, Romana breui uenturus in ora.* Quid uis, qualubet esse notus optas.] *sic omnino distinguendum. Vis inquit esse notus quiduis qualubet. nec enim laboras, quae sit hominum de te opinio, quis populi sermo, dum innotescas modo. Vno tamen in manuscripto legebatur, Quia uis. Ego posse etiam legi putabam, Quouis qualibet esse notus optas. Esse uero aliquem quid uis, Horat. dixit. Inbecillus, iners, sim quid uis, adde popino. Cic. in. Epist. ad Lucceiũ, Neq. enim tu is es, qui, quid sis, nescias.*

Et

» *Et in.*IIII.*Tusc.Qui autem dicũtur iracundi,aut*
» *misericordes,aut inuidi,aut tale quid.* Eris]
*Mos,inquit,tibi geretur.teq. aeternis figam male-
dictis.* Cum longa uoluisti amare poena]
Longa,Sempiterna. Cum praepositionem addidit
» *suo,& ueterum more. Idem alibi,Magno cum pre*
» *tio,atq. malo.*

IN. ACMEN

ACME *illa,illa puella defututa,*
Tota millia me decem poposcit,
Ista turpiculo puella naso,
Decoctoris amica Formiani.
Propinqui,quibus est puella curae,
Amicos,medicosq. conuocate.
Non est sana puella: nec rogate
Qualis sit,solet haec imaginosum.

Acme illa, illa puella defututa] *omnibus in manu
scriptis est, Ameana puella defututa.quod retinen-
dum censeo:aut mutandum sic, Acme, una puella
defututa.ut* E *postrema littera uerbi Acme, a prin
cipe sequentis* V *non elidatur.* Tota millia
» me decẽ poposcit] *Cic.ad Att.Tota tempora po*
» *meridiana dicit.Et Vergil. in.*I.*Aeneid. Hic iam*
» *trecentum totos regnabitur annos. Verbum enim,
Totum,apponebant,cum certam summam, ac nu-
merum significabant.* Decoctoris amica

Formiani] *si uel Amaeanam, uel Acmaeanam legimus, non est haec illa Acme Septimij.*

Propinqui, quibus est puella curae] *Esse enim haec cognatorum cura solet, ac debet. nam eorum fidei salus, & pecunia insanientis committitur. Sic in lege. XII. Si furiosus est, agnatum gentiliumq. in eum, pecuniamq. eius potestas esto. Et Horat. in. II. Epist. ad Florum. Hic ubi cognatorum opibus, curisq. refectus, Expulit helleboro morbum. & quae sequuntur. Columella in. I. Quorum si alterum deesset, ac nihilominus quis uellet incolere, mente esse captum, atq. eum ad agnatos & gentiles deducendum.*

Nec rogate Qualis sit, solet] *In manuscriptis alijs sic, Nec rogare Qualis sit solet, & imaginosum. In aliis sic, Nec rogare Qualis sit solet, nec imaginosum. Quae sit aliorum loci huius interpretatio, scio, quam sequerer, si liqueret modo latine speculum, etiam hoc uerbo Imaginosum dici. Alij hoc modo legunt, Nec rogate qualis sit, solet haec imaginosum. Quasi id dicat, ne nũc illud quaerite, quo morbo haec laborat. solet haec imaginosum, id est, solet ea* φανταστικόν τι νοσεῖν. *Seneca in. I. Nat. Quaest. morbum eiusmodi commemorat. Quidam, inquit, hoc genere ualetudinis laborant, ut ipsi sibi uideantur occurrere, ut ubiq. imaginem suam cernant. Imaginari autem dicitur is etiam, qui sibi uisum, ut sic hoc dicam, sibi uidetur uidere. Sueton. in uita C. Caesaris. Et Calpurnia uxor imaginata est conlabi fastigium domus, maritumq. in gremio suo confodi.*

confodi. Sed desit hoc loco fortasse quippiam, itaque, quid adfirmem, prorsus non habeo.

IN. QVANDAM

ADESTE hendecasyllabi, quot estis
Omnes undique, quotquot estis omnes.
Iocum me putat esse moecha turpis,
Et negat, mihi uestra reddituram
Pugillaria, si pati potestis.
Persequamur eam, & reflagitemus.
Quae sit, quaeritis. illa, quam uidetis
Turpe incedere, myrmice, ac moleste,
Ridentem catuli ore Gallicani.
Circumsistite eam, & reflagitate.
Moecha putida redde codicillos.
Redde putida moecha codicillos.
Non assis facis o lutum, lupanar,
Aut si perditius pote est quid esse.
Sed non est tamen hoc satis putandum.
Quod si non aliud potest, ruborem
Ferreo canis exprimamus ore.
Conclamate iterum altiore uoce,
Moecha putida redde codicillos,
Redde putida moecha codicillos.
Non assis facis o lutum, lupanar,
Aut si perditius pote est quid esse.
Sed non est tamen hoc satis putandum.
Quod si non aliud potest, ruborem

Ferreo canis exprimamus ore.
Conclamate iterum altiore uoce,
Moecha putida redde codicillos,
Redde putida moecha codicillos.
Sed nil proficimus: nihil mouetur.
Mutanda est ratio, modusq. uobis,
Si quid proficere amplius potestis.
Pudica, & proba redde codicillos.

Iocum me putat esse moecha turpis] *sic Horat. in. II. Serm. Nequid tu perdas, neu sis iocus. Et Pro-pert. in. II. A peream, si me ista mouent dispendia, sed me fallaci dominae iam pudet esse iocum.* Et negat, mihi nostra redditeram Pugillaria] *In manuscriptis, Vestra, non Nostra. quod est ap-tius. Caris. in. I. Pugillaria, inquit, saepius neutrũ dicit idem Catullus.* Turpe incedere, myr mice] *Videndum, an Myrmex uestis id nomen sit; qualis Syrma, & Cyclas; an Turpe in Turpi mu-tandum sit. Deinde, quod sequitur coniungendum cum sequenti uersu, Ac moleste Ridentem catuli ora Gallicani. sed Myrmice cur legendum sit non uideo, cum nec penultimam μυρμηκὶ uersus ferat, et libri manuscripti repugnent, in quibus fere legitur, Mirtinae, & Murmire. praue utrumq. ac perple-xe. In Maffei libro erat, Mirmice. Ego, dum quid norim rectius, leuiter mutans legebam, Illa, quam uidetis Turpe, siue Turpem, incedere mimice, ac moleste Ridentem catuli ore Gallicani. Mimice au*

tem,

tem, id est scaenice, turpiterq. gesticulantem, ac mollem. Porcius Latro contra Catilinam, Omitto, inquit, pestis huius impurissimas uoces, mollitiem scaenicam, obtuitus impudicos, blanditias muliebres, et omnem deniq. copiam non mediocrium uitiorum. Ore autem catuli Gallicani ridentem dicit, aut impudentem risum, aut mordacem significans. E Gallia diuersos optimosq. canes esse, scribit Gratius. & Gallicanum, pro, Gallicum dicebat. Sic Cato in .II. Originũ, Papauer Gallicanus. Auctor Caris. in .I. nisi homines Gallicos, res Gallicanas dici uelis.

Moecha putida redde codicillos, Redde putida moecha codicillos] *Verbum, Redde, geminauit, ut reflagitantium morem, & furtum opprobrantium significaret. Sic Ouid. in .III. de Arte amandi, Redde meum clamant spoliatae saepe puellae, Redde meum toto uoce boante foro.* Non assis facis o lutum, lupanar] *sic in manuscriptis. sed, sententia quae sit, non apparet. legendum suspicabar, O lutum, o lupanar. uel illo modo potius, O lutum luparum. Plautus in Pseudolo simile quiddã significare uidetur, Turba est nunc apud deam, an ibi uis inter istas uersarier Prosedas, pistorum amicas, reliquias, alicarias, Miseras, coeno delibutas, seruilicolas sordidas. Et post, Magisq. meretricem pudorem, quam aurum congerere condecet. Pulchrum ornatum turpes mores peius coeno collinũt. Legendum forte etiam, Os litum. Nam Placidus in Glossis, Litum os patientiam calcatam, uel crudelitatem*

tatem in rictu. Vir quidã eruditus legit, O blitum. duobus uerbis. Et a Plauto Blitera meretrix dicitur. Lupae uero meretrices dicebantur, ut post magis etiam docebimus. Inde Lupariae in Suburra, reg. II. *Caelimontana. auctor est Victor.*

Quod si non aliud potest, ruborem, Afferre o canis exprimamus ore] *legendum omnino, ut est in manuscriptis, Quod si non aliud potest, ruborem, Ferreo canis exprimamus ore. Alij pro, Potest, Po te est faciũt. Ergo uel post duos hosce uersus aliquid deest: uel haec sit sententia, quando nihil aliud fieri potest, saltem hunc illi pudorem incutiamus. sed apte quae per se ipsa significant insignem impudentiam coniunxit, Ferreum os, & caninum os. Tale illud in Nerone Claudio Suetonij, uel potius Licinij*
» *Crassi oratoris, In hunc inquit, dixit Licinius Cras*
» *sus orator non esse mirandum, quod aeneam barbã*
» *haberet, cui esset os ferreum, cor plumbeum. Artemidorus in.* I. *de insomniis impudentiam quoq. eiusmodi ore significari scribit, capite,* περὶ μετώπου *cu*
» *ius haec sunt:* Χάλκεον δὲ ἢ σιδήρεον, ἢ λιθινὸν μέτω
» πον δοκεῖν ἔχειν, τελώναις καὶ καπήλοις καὶ τοῖς μετὰ
» ἀναιδίας ζῶσιν μόνος συμφέρει. *Os canis etiam signi*
» *ficauit Homer. illis uerbis,* Κυνὸς ὄμματ᾽ ἔχων.
» Mutanda est ratio] *sic Cic. pro Muraena, Abijt*
» *illud tempus, mutata ratio est. Et in.* VII. *Epist. ad*
» *Trebatium, Posteaquam mea mutata ratio est.*

Pudica, & proba] *Feminarum laus uel maxima.*
» *Sic Afran. Epistula Commissa. Nam, proba, & pu-*

» *dica*

» dica quod ſum, conſulo, & parco mihi, Quoniã com
» paratum eſt, uno ut ſimus contentae uiro. Et Horat.
» in.v.Carm. Tu pudica, tu proba, Perambulabis a-
» ſtra ſidus aureũ. Et Pompon. Mela in.II. Probae,
» formoſaeq. in pretio ſunt.

IN. ACMEN

SALVE, nec minimo puella naſo,
Nec bello pede, nec nigris ocellis,
Nec longis digitis, nec ore ſicco,
Nec ſane nimis elegante lingua,
Decoctoris amica Formiani,
Te n' prouincia narrat eſſe bellam.
Tecum Lesbia noſtra comparatur.
O ſaeclum inſipiens, & inficetum.

Salue, nec minimo puella naſo] *In Acmen haec, opinor, dicuntur, & Septimium, cum hic quoq. ſit idem uerſus, qui ſupra, Decoctoris amica Formiani. formae uitium uel maximum naſus grandior. Ho-*
» *ratius, Depigis, naſuta.* Nec bello pede]
» *Horat. ibidem, Ne crure malo, ne ſit pede turpi. Et*
» *paulo haec ante, Breui latere, ac pede longo. idq. ui-*
tio ducens. O ſaeclum inſipiens] *omnibus in manuſcriptis, Inſapiens. Sic autem in ſaeculum inuehi ſolitos veteres, declarant Senecae uerba in prooemio libri primi declamationum ad Nouatũ,*
» *Solebat autem & hoc genere exercitationis uti, ut*

nihil

» *nihil praeter epiphonemata scriberet aliquo die, ni*
» *hil praeter enthymemata aliquo die, nihil praeter*
» *traslatiuas, quas dicimus, sententias. tamquã quae*
» *de fortuna, de crudelitate, de saeculo, de diuitijs di-*
» *cuntur.*

IN. FVNDVM

O FVNDE *noster, seu Sabine, seu Tiburs,*
Nam, te esse Tiburtem, autumant, quibus non est,
Cordi Catullum laedere: at, quibus cordi est,
Quouis Sabinum pignore esse contendunt,
Sed seu Sabine, siue uerius Tiburs,
Fui libenter in tua suburbana
Villa, malamq. pectore expuli tussim:
Non immerenti uertitur mihi quam mens,
Dum sumptuosas appeto, dedit, cenas.
Nam Sextianus dum uolo esse conuiua,
O rationem minantium petitorum,
Plenam ueneni, & pestilentiae, legit.
Hic me grauedo frigida, & frequens tussis
Quassauit, usque dum in tuum sinum fugi,
Et me recuraui ocymoque, & urtica.
Quare refectus maximas tibi grates
Ago, meam quod non es ulta peccatum.
Nec iam recuso, si nefaria scripta
Sentire cesso, quin grauedinem, & tussim,
Non mi, sed ipsi Sextio ferat frigus,
Qui tunc uocat me, cum malum legit librum.

Nam,

Nam, te esse Tiburtem, autumant, quibus non est, Cordi Catullum laedere] *cordi est, honeste dictū, animo sedet. Non. Mar.* -malamq. pectore expuli tussim] *sic pridē eruditi homines fecerūt ex eo, quod omnibus in manuscriptis legitur, Aliāq. pectore expulsus sum. Sed ex illo, Aliamq. faciebā ipse, Aridāq.* Non immerenti uertitur mihi quam mens] *Cum in manuscriptis uarie legatur, Quam mihi mens uertitur, Quam mihi mens ueretur, Quam mihi mens uertur: primus omnium Gabriel Faernus ab hinc annos plus minus.* VIIII. *fecit, Quam mihi meus uenter. quod suum ille inuentum, ut erat homo aperto, liberaliq. ingenio, cum libentissime cum multis communicasset, non defuit, qui pro suo ederet. quod ut testarer suo nomine, multis ille me uerbis, antequam diē obiret, est obtestatus.* Nam Sextianus] *Is credo Sextius est, pro quo Cic. extat oratio, quam*
» *Seruius, illud in* 1. *Georg. Saepe exiguus mus, interpretans, Sextianam dicit.* Orationem minantium petitorum] *Probabilius omnino, quod olim Aldus impressit, in Actium petitorem, nisi e scripta lectione facias, in Antium. Petitorem autem eum, qui magistratum peterent, dicebant. Scipio Africanus in Orationem contra Legem iudiciariam Tiberij Gracchi, ut adducit in.*
» III. *Saturn. Macrob. In his unum, quo me rei-*
» *pub. maxime misertum est, puerum bullatum, pe-*
» *titoris filium, non minorem annis.* XII. *cum cro*

» *talis*

" talis ſaltare. Et me recuraui ocymoque, & urtica] *In manuſcriptis, Otioq. & urtica. Sed Recuraui, quod dixit, duriuſculum id quibuſdam uidetur. atq. uno in manuſcripto, Et me curaui. Plinius in.* XIII. *Nat. Hiſt. eodem uerbo*
" *uſus, dixit, Quae non eſſet ita recurata, in ſuo*
" *manſit amphitheatrica. Legendum forte, Et me ne curaui. Ne uero, pro, Quidem ponebant, breui ſyllaba.* - meum quod non es ulta peccatum] *ſic etiam in manuſcriptis omnib. praeter quam in Patauino, in quo ſic erat, Quae non es ulta peccatum, ut ad uillam referatur. quod fieri poſſe commode non uidetur. Gabriel Faernus emendabat, Quod non es ulte peccatum, ut ad Fundum referamus. & uocandi caſum pro recto poſitum putabat. idq. more veterum tum Graecorum, tum Latinorum. nam & Perſium ſic omnino locutum*
" *aiebat, Cenſorem ue tuum, uel quod trabeate ſalu-*
" *tas. Et Horatianum illud ſimile ducebat, Macte*
" *Virtute eſto, inquit, ſentētia dia Catonis.* Sentire ceſſo] *Legendum omnino, ut eſt in manuſcriptis, in Maffei praeſertim libro, Seſti recepſo, uel Sexti recepſo. Figura uero eadem, qua uſum Pacuuium in Teucro tradit Non Marc. Pacuuij e-*
" *nim illud adducit, Haud ſinam quidquam profa-*
" *ri, priuſquam accepſo, quod peto.* Qui tunc
" uocat me, cùm malum legit librum] *Tunc me, inquit, inuitat, cum librum aliquem legit criminum. ſic enim Pedianus loquitur in.* III. *contra Verrem,*

» rem, illa interpretans, Quae in istum ualebant cri
» mina, Apertius, inquit, hoc postea dicturus est Tul
» lius. etenim accusator Dolabellae, uolens indice
» Verre uti contra Dolabellam, librum criminum
» communium Verris, & Dolabellae Verri ostendit.
Et quae sequuntur. Vel Malum librum dicit inele
gantem. ut contra Bonum librum Plin. in. VIII.
» Epist. ad Arrianum, Delicatus, inquit, ac simi
» lis ignoto est, qui amici librum bonum mauult au
» dire, quam facere. Itaq. Libros Orationes etiam
ipsas dicebant. a Libro autem criminum postea,
Libellus, & Libellare, deductum.

DE. ACME. ET. SEPTIMIO

ACMEN Septimius, suos amores,
Tenens in gremio, mea, inquit, Acme,
Ni te perdite amo, atq. amare porro
Omnis sum adsidue paratus annos,
Quantum qui pote plurimum perire,
Solus in Libya, India ue tosta,
Caesio ueniam obuius leoni.
Hoc ut dixit, Amor sinistra, ut ante
Dextra, sternuit adprobatione.
At Acme, leuiter caput reflectens,
Et dulcis pueri ebrios ocellos
Illo purpureo ore suauiata,
Sic inquit: mea uita Septimille,
Huic uni domino usq. seruiamus,

Vt

Vt multo mihi maior, acriorq.
Ignis mollib. ardet in medullis.
Hoc ut dixit, Amor ſiniſtra, ut ante
Dextra, ſternuit adprobatione.
Nunc ab auſpicio bono profecti,
Mutuis animis amant, amantur.
Vnam Septimius miſellus Acmen
Mauult, quam Syrias, Britanniasque.
Vno in Septimio fidelis Acme
Facit delicias, libidinesque.
Quis ullos homines beatiores
Vidit. quis uenerem auſpicatiorem.

Acmen Septimius, ſuos amores, Tenens in gremio] *Feminam eo nomine in veteribus monumentis Romae apud heredes Ambroſii Lilij me legere memini,* SERGIA. ACME. *Peruetuſtum quoque monumentum in hortis Sfortiae Cardinalis eiuſmodi eſt,*

L. SAVFEIVS. A
SAVFEIA. L. L. ACME
VXSOR

Septimius autem is fortaſſe poeta fuit, cuius uerſus
» *Terentianus adducit. ſic enim eſt apud illum, Hoc*
» *de Septimij potes iunctis noſcere uerſibus, Geritq.*
» *intus in oppidum Anhelos panopae greges. Suos amores ſic dixit, ut & Cic. in Piſonem, Conuiuium*

publicum

publicum non dignitatis caussa inibit, nisi forte ut cum P. Clodio, hoc est cum amoribus suis, cenet.

Ni te perdite amo] Perdite, pro Valde. Eam amare cepit perdite, Aruntius Celsus; & Afranius in Vopisco, Quia scit, me illam amare perdite. Haec Caris. in. II. -atq. amare porro Omnis sum adsidue paratus annos] Porro, pro, In futurum. M. Cato dierum dictarum de Consulatu suo, Me sollicitum atq. exercitum habitum esse, atq. porro fore. Afranius in Emancipato, Post narrauero, nunc est distentus animus, ut negotijs, Porro autem propero. Idem Caris. Quamquam in posteriore hoc pro, Longius, positum mihi uidetur.

Quãtum qui pote plurimum perire] similiter Tullius in. XIII. Epist. ad Manlium: Si huic commendationi meae tantum tribueris, quantum cui tribuisti plurimum. Solus in Libya, Indiaue tosta] Tostam Indiam dicit, quippe cum Indos uehemens sol quasi coquat. Vergil. in. IIII. Georg. Iam rapidus torrens sitientes Syrius Indos. Et Manil. in. IIII. Astronom. Perfusas hominum gentes, minus India tostas. Et Tibullus. in. II. Illi sint comites fusci, quos India torret. Caesio ueniam obuius leoni] Iacobus Corbinellus, Florentinus, eleganti doctrina, atq. ingenio, Simonidis uersus apud Galenum περὶ ἀρθρῶν legisse se mihi adfirmauit, similis omnino sententiae, Ουπω τις ουτω δασκίοις ἐν ὄυρεσιν Ανὴρ λέοντ' ἔδεισεν ὀυδὲ πάρδαλιν, Μοῦνος στενυγρῷ συντυχὼν ἐν ἀτραπῷ. Hoc

ut dixit, Amor, ſiniſtra, ut ante Dextra, ſter-
nuit adprobatione] *In Patauino altero, Siniſtrā*
ut ante Dextram ſternuit adprobationem. Quod
ideo probandum uidetur, quod & eodem modo Pro
» *pert. Argutum ſternuit omen amor. Sed, quid ua-*
leat, ſiue potius ſignificet Sternutamentum, et Plin.
lib. XXVIII. *& Ariſt. opinor* περὶ ζώων ἱϛορ. *ſcri-*
bunt. At Acme, leuiter caput reflectens]
In manuſcriptis, Ad hanc me, &, Ad haec me. id
factum, quod indocti homines neſcirēt ueteres, Ad,
pro, At, etiam poſuiſſe. Sic in perueteri libro Vatica
nae Bibliothecae. in quo excerpta ex hiſtoriꝭs Sallu
» *ſti, in oratione Cottae Cos. Ad contra in his miſe-*
» *riꝭs cuncta me cum fortuna deſeruere.* Et
dulcis pueri ebrios ocellos] *Ebrios amore. Sic*
» *Anacreon apud Hephaeſt.* Ες πολιὸν κῦμα κολυμβῶ
μεθύων ἔρωτι. Illo purpureo ore ſuauiata] *Pur*
pureum os etiam dixit Simonides apud Athenaeū
» *in.* XIIII. Πορφυρέου ἀπὸ ϛόματος ἱεῖσα φωνάν. *Et*
» *Horat. Purpereo bibit ore nectar.* Sic in-
quit] *ſimul, haec dicens, ſuauium dedit, ut Siſenna*
dicit in. XIII. *Mileſiarum.* Hunc uni do-
mino] *In utroq. Patauino, Vno. more ueterum.*
Ignis mollib. ardet in medullis] *Ignis, amoris*
» *ille impotens ardor. Vergil. Quid iuuenis, magnū*
» *cui uerſat in oſſibus ignem Durus amor.*
Nunc ab auſpicio bono profecti] *ſimiliter Cae*
» *ſar in.* III. *de bello Ciuili: Et, ab hoc profectus ini-*
» *tio, ne fruſtra ingreſſus turpem cauſſam uideretur.*

Placidus

" *Placidus Grammaticus in Glossis, Sunt igitur, in-*
" *quit, bona auspicia, quae cogunt res inchoare; sunt*
mala, quae prohibent. Facit delicias] *Sic*
" *idem alibi loquitur, Si quis delicias diceret, aut fa-*
" *ceret.*

AD. SEIPSVM. DE. ADVENTV. VERIS

IAM *uer egelidos refert tepores,*
Iam caeli furor, aequinoctialis
Iucundi zephyri silescit auris.
Linquantur Phrygij, Catulle, campi,
Niceaeq. ager uber aestulosae:
Ad claras Asiae uolemus urbes.
Iam mens praetrepidans auet uagari:
Iam laeti studio pedes uigescunt.
O dulces comitum ualete coetus,
Longe quos simul a domo profectos,
Diuersos uariae uiae reportant.

Iam uer egelidos refert topores] *Auctor Elegiae de obitu Maecenatis, quod tũ spirent aurae iucun-*
" *dissimae, Ver dixit egelidum, Verberat egelido gar-*
" *rula uere nemus. Seruius, interpretans illud Poe-*
" *tae in.* VIII. *Aeneid. Vt procul egelido secretum flu-*
" *mine uidit. Egelido, inquit, est nimium gelido. & est*
" *una pars orationis, ut Eduramq. pirum. i. ualde du*
" *ram. Haec Seruius. Est ergo,* E, *in compositione* ἐπι-
τατικὸν *plerumq. quomodo & Seuerus apud Auso-*

nium accepit, Impiger egelido mouet arma Seuerus ab istro. Et Auson. ad Paullinũ, Egelidae ut teneant hiemes. At eadem particula nonnumquam eadem in compositione remittit, ut Egelidum significet, non praegelidum, sed tepidum. quo modo Sueton. accepit in Octauio, Vngebatur, inquit, etiam saepius, sudabat ad flammam. deinde perfundebatur egelida aqua, uel sole multo calefacta. Atq. hinc illa est κακοζηλία, quam, ut scribit Seneca, in Ouidij uersu non probabant eruditi homines. qui uersus legi omnino sic debet, Egelidum Borean, egelidumq. notum. Non, ut alij, Et gelidum Borean. Quod primus uidit Iacobus Taurellus, uir doctissimus. nãq. quod id uerbum mediae significationis esset, in id uitium, quod supra posui, poeta incidit. Iam caeli furor, aequinoctialis.] *Anni tempus mollissimum significat, uer ipsum scilicet, cum primum flare Zephyri incipiunt. Zephyrum itaq. aequinoctialem hoc loco dicit, uernum intelligens aequinoctium.* Iucundis Zephyri silescit auris] *Iucundas auras, quibus opponas, quae Philippo dicuntur in Epigrammate, νότου βαρυλαίλαπες αὖραι. Silescit etiam, de uentis, Ouid. in. II. Tristium, Sed non subsidunt, intermissiq. silescunt.* Linquantur Phrygii, Catulle, campi] *si est in Asia, Phrygia, cur, ut Asiam petat, Phrygiã relinquat. itaq. legendum suspicor, Liquantur. quod idem est, quod Liquuntur. Vt apud Vergil. in. I. Georg. Canis cum montibus umor Liquitur & Zephyro putris se glae*

ba

bareſoluit. Niceaeq. ager uber aeſtuloſae] *Vber, fertilis, Vergil. dixit, Vbere glaebae. Priſcian. in.* II. *Et Niceam, & Niciam eandem urbem dici ſcribit.* Ad claras Aſiae uolemus urbes] *Ouid. in.* I. *Triſt. Oppida non Aſiae, non mihi uiſa prius.* Iam mens praetrepidans auet uagari.] *Eodem modo & Trepidare Plautus uidetur dixiſſe in Caſina, Vt ille trepidabat, ut feſtinabat miſer, ut ſubſultabat poſtquam uicit uillicus.* Iam laeti ſtudio pedes uigeſcunt] *Vigere idem ſignificare uidetur hoc loco, quod Trepidare uerbum, ardorem ſcilicet illum ad agendum, atq. audendum. Sic Liuius in.* II. *Bello punico, Videret, ut, quibus lingua prompta ac temeraria eſſet, aeque in pugnam uigerent manus.* Diuerſos uariae uiae reportant] *In manuſcriptis omnibus, Diuerſe uariae. ſed illud rectius. ſignificat enim multos, multis etiam domum uiјs redeuntes. Vergil. quoq. diſſipatos cum ſignificare uellet, dixit, Aut age diuerſos. Quamquam & illud non improbandum, ut diuerſe ſit ex diuerſo Vergil. in.* II. *Aeneid. Hanc ex diuerſo ſedem ueniemus in unam. Sed illo modo etiam Salluſtius in Iugurth. Sed, quia diuerſi redeuntes alius ab alia parte.*

AD. PORCIVM. ET. SOCRATIONEM

PORCI, *& Socration, duae ſiniſtrae*
Piſonis ſcabies, famesq. mundi,

Vos Veraniolo meo, & Fabullo
Verpus praeposuit Priapus ille.
Vos conuiuia lauta sumptuose
De die facitis, mei sodales
Quaerunt in triuijs uocationes.

Porci, & Socration, duae sinistrae Pisonis scabies] *De Socratione nihil exploratũ habeo. alter uero fortasse sit Porcius, cuius Cic. meminit in oratione pro Fonteio. Crodimũ, inquit, Porcium, & Nummium ternos uictoriatos.* Famesq. Memmi] *In manuscriptis omnibus, Mundi. uel, Mondi. legendum forte, Mindi. cuius Cic. meminit. in. v. epist. ad Rufum. Tu ei, inquit, M. Mindium fratrem tuum adiunxisti. Sunt, qui Mundi, ἐπιθετικῶς positum putent, Pisonis mundi, id est, frugi. quod erat Calpurniorum cognomen:* Vos Veraniolo meo] *Haec ad extremum usq. legenda cum interrogatione. ut indignantem significent.* De die facitis] *Repente. neq. ante praedicta, neq. pridie constituta. Donatus in Adelph. interpretãs illud, Apparare de die conuiuium. Et nos paullo amplius in Commentationib. in Horatium. Facere conuiuia, sic dixit, ut & Cic. ad Paetum, Cenulas facere. Et in ijsdem epistulis Sumptuosas cenas dixit, ut hic Sumptuose fieri conuiuia dicuntur.* Quaerunt in triuiis uocationes.] *Inuitationes. Idem ante, Qui tum uocat me. Plaut. in Menaech. Erotium Eamus intro, ut prandeamus.* ME. *bene uocas.*

" uocas. Et in Curg. Bene uocas. Et Sueton. in Caligu
" la, Vocatu ipsius. Et Macrob. in. III. Saturn. de
" lege Orchia.

AD. IVVENTIVM

MELLITOS oculos tuos, Iuuenti,
Si quis me sinat usq. basiare,
Usq. ad millia basiem trecenta:
Nec unquam saturum inde cor futurum est,
Non si densior aridis aristis
Sit nostrae seges osculationis.

Mellitos oculos tuos, Iuuenti] Iuuentiam gentem in primis claram fuisse, constat. M. Iuuentius cum Tib. Graccho Consul fuit. Ex eadem gente M. Iuuentius Laterensis, qui Plancum ambitus accusauit, quiq. sibi ipse in Lepidi castris mortem con
" sciuit. Ausonius quoq. blandiens dixit, Otia sunt
" mellite nepos. Atq. alibi, Hoc mellite nepos.
Nec unquam saturum inde cor futurum est In manuscriptis alijs, Nec numquam inde cor satur futurus. In alijs, Nec numquam inde cor sater futurus, Ego uero legendum puto, Nec mi umquam uideor satur futurus. seges oscula-
" tionis] eidem transferrens poeta dixit, Telorum
" seges.

AD. M. TVLLIVM

DISERTISSIME *Romuli nepotum,*
Quot sunt, quotq. fuere, Marce Tulli,
Quotq. post aliis erunt in annis,
Gratias tibi maximas Catullus
Agit, pessimus omnium poeta,
Tanto pessimus omnium poeta,
Quanto tu optimus omnium patronus.

Quot sunt, quotq. fuere, Marce Tulli, Quotq. post aliis erunt in annis] *Eam formam ab Homero ceteri uidentur accepisse. Plaut. in Bacchidi-*
„ *bus, Quicumq. ubi ubi sunt, qui fuere, quiq. futuri*
„ *sunt posthac. Vergil. Quae sunt, quae fuerint, quae*
„ *mox uentura trahantur.* Tanto pessimus omnium poeta] *Hic uersus in Patauino altero non erat. Veteres autem sic loquebantur. Plaut. in*
„ *Aulul. Quam ad probos propinquitate proxume*
„ *te adiunxeris, Tam optimum est. Et Paterculus in*
„ *posteriore uolumine, de Mario, Quantum bello op-*
„ *timus, tantum pace pessimus. Antipater in.* III.
„ *Epigram.* Ἀγγέλλω μερόπεσιν, ὅθ' οὕνεκεν ὅσον ἄ-
„ ριστος Οἰωνῶν γενόμαν, τόσον ὅδ' ἡμιθέων.

AD. LICINIVM

HESTERNO, *Licini, die otiosi,*
Multum lusimus in meis tabellis,
Vt conuenerat esse delicatos,
Scribens uersiculos uterq. nostrum,
Ludebat numero modo hoc, modo illoc,
Reddens mutua per iocum, atq. uinum.
Atq. illinc abij tuo lepore
Incensus, Licini, facetijsque,
Vt nec me miserum cibus iuuaret,
Nec somnus tegeret quiete ocellos,
Sed toto indomitus furore lecto
Versarer, cupiens uidere lucem,
Vt tecum loquerer. simulq. ut essem.
At defessa labore membra postquam
Semimortua lectulo iacebant,
Hoc iucunde tibi poema feci,
Ex quo perspiceres meum dolorem.
Nunc audax caue sis, precesq. nostras,
Oramus, caue despuas ocello,
Ne poenas Nemesis reposcat a te.
Est uehemens dea: laedere hanc caueto.

Hesterno, Licini] *Ad Caluũ, opinor, scribit, cuius pater fuit Licinius Maur. auctor Valerius Max. in.* IX. Vt conuenerat esse, delicatos] *In Patauino altero, Dedicatos. quod nõ improbandũ usquequaq.* *signi-*

ſignificat enim hoc loco Catullus, ipſum & Caluum
luſui ſe eo die dicaſſe. Sic autem Feſtus Pompeius
„ *Delicatos interpretari uidetur. Delicata, inquit,*
„ *Feſtus, dicebant Dis conſecrata, quae nunc Dedi-*
„ *cata. unde adhuc manet Delicatus. Delicare au-*
„ *tem proprie eſt dicendo deferre.* — numero
modo hoc, modo illoc] *ſic veteres. Plaut. in Ci-*
„ *ſtell. Iſtoc ergo auris grauiter obtundo tuas.*
Ludebat numero, modo hoc, modo illoc: *o-*
mni genere poematis. Cic. eodem modo in. I. *Acade*
„ *mic. Atq. ipſe uarium, & elegans omni fere nume-*
„ *ro poema feciſti.* Reddens mutua per io
cum, atq. uinum] *ſic etiam veteres loquebantur.*
„ *Suetonius in Veſpaſiano, Per ludum, iocumq. Et in*
„ *Nerone Claudio, Fallere, ac furari uis erat per iocū.*
„ *Et obſceni auctor carminis, Nolite, omnia, quae lo-*
„ *quor, putare, Per luſum mihi, per iocumq. dici.*
Atq. illinc abii tuo lepore Incenſus, Licini,
facetiisq.] *Plutarchus in eo libro, cui titulum fe-*
cit, Περὶ τῶν κοινῶν ἐννοίων πρὸς τοὺς ςωϊκούς. *Simili-*
„ *ter dixit,* ὑπὸ τοιούτων ἐγὼ λόγων διακεκαυμένος ἔω-
„ θεν σβεςήρων δέομαι καθάπερ τινὰ φλεγμονὴν ἀφαι-
„ ρούντων τὴν ἀπορίαν τῆς ψυχῆς. Nec ſomnus
„ tegeret quiete ocellos] *Verg. in.* IIII. *Georg. In*
„ *coepto tegeret cum lumina ſomno. Atq. idem alibi*
„ *Catullus, Piger his labantes languore oculos ſopor*
„ *operit.* Τοῖς γὰρ λυπουμένοις τε καὶ μεριμνῶσιν Ἅπασα
„ νὺξ ἔοικε φαίνεσθαι μακρά. *ait Apollodorus apud A-*
thenaeum. Sed toto indomitus furore lecto

Verſarer]

Verſarer] *ſimiliter Iuuenal. Sat.* XII. *Et toto uerſata toro iam membra quieſcunt.* Vt tecum loquerer, ſimulq. ut eſſem] *Vt una multum eſſemus. non, Eſſem, id eſt cibum ſumerem.*

Nunc audax caue ſis] *In manuſcriptis, Nunc audax caues. &, Nunc audax caneris. Ex eo quiſq. quod commodius uidebitur, faciat.* Caue deſpuas ocello] *ſic etiam eſt omnibus in manuſcriptis. ſuperbiam uero, & contemptum, oculi nonnumquam ipſi ſignificant.* – Nemeſis] *Iulius Capitolinus in Maximo & Balbino, Vt ciuium ſanguine litato ſpecie pugnarum ſe Nemeſis, id eſt uis quaedam fortunae ſatiaret.*

Eſt uehemens dea] *Vehemens,* διασυλλάβως. *ſic Horat. Vehemens, & liquidus.* *Quamquam etiam Vemens, & Vementer, ſcribebant ueteres. Vehemens dea,* δεινὴ θεός. *Hom.* κίρκη ἐυπλόκαμος δεινὴ θεός. *Et Theocrito Nymphae dicuntur* δειναὶ θεαί. *Plautus in Rudente: Arcturus ſignum ſum omnium quamacerrimum, Vehemens ſum exoriens, cum occido, uehementior. Nemeſin Vltionem uocant Latini. Corn. Tacit. in.* III. *Cum Valerius Meſſallinus ſignum aureum in aede Martis Vltoris, Caecina Seuerus aram Vltioni ſtatuendum cenſuiſſent.*

AD. LESBIAM

ILLE *mi par esse deo uidetur,*
Ille, si fas est, superare diuos,
Qui sedens aduersus identidem te
Spectat, & audit
Dulce ridentem, misero quod omnis
Eripit sensus mihi. nam, simul te
Lesbia aspexi, nihil est super mi
*
Lingua sed torpet, tenuis sub artus
Flamma dimanat, sonitu suopte
Tinniunt aures, gemina teguntur
Lumina nocte.
Otium, Catulle, tibi molestum est:
Otio exsultas, nimiumq. gestis.
Otium & reges, simul & beatas
Perdidit urbes.

Ille mi par esse deo uidetur] *Magnam gratiam Longino rhetori debemus, qui Oden hanc Sapphus in scripta sua transtulit, & maiorem iis, qui haec ipsa uulgarunt. Phaonem uero Lesbium, impense perditeq. amatum, indicat etiam Plautinum illud in Mil. glor.*
» *Nam nulli mortali scio obtigis-*
» *se hoc, nisi duobus, tibi, & Phaoni Lesbio, Tam*
» *nimie ut amarentur.* *Loquitur autem Euripides eodem modo in Electra, quo Sappho.* Ἐγώγ᾽

ἶσον

„ ἶσον θεοῖσιν ἦ γῦμαι φίλον. - si fas est] *si pote est.* Qui sedens aduersus identidem te Spectat, & audit] θαμὰ ἐπισκοπεῖται. *sic Plato*
„ *in Lyside.* Περιστρεφόμενος δὲ ὁ Λύσις θαμὰ ἐπισκο-
„ πεῖτο ἡμᾶς, καὶ δῆλος ἦν ἐπιθυμῶν προσελθεῖν.
„ Dulce ridentem] *idem alibi, Dulce rideat ad*
„ *patrem. Et Horatius, Dulce ridentem Lalagem*
„ *amabo. Et Plato in Epigrammatis de Laide,* Καὶ
„ σοβαρὸν γελάσασα καθ᾽ ἑλλάδος, ἡ τὸν ἐρόντων Εσμὸν
„ ἐνὶ προθύροις λάϊ ἔχουσα νέων. *Quos uersus paene*
„ *expressit Propert. in .* II. *Non ita complerant E-*
„ *phyraeae Laidis Aedes, Ad cuius iacuit Graecia*
„ *tota fores.* Nihil est super mi] *Est in non-*
nullis, pro, Super mi, Suprema. Et, quia sequens Adonius desideratur, difficilis est coniectura. Credibile est, Vocis, partem reliqui fuisse. Bion quidem in Bucolicis simile quiddam posuit de Venere,
„ Η μὲν γὰρ βροτὸν ἄλλον ἢ ἀθανάτων τινὰ μέλπῃ, καμ-
„ βαίνει μεῦ Γλῶσσα, καὶ ὡς πάρος οὐκ ἔτ᾽ ἀείδει.
Legendum forte in posteriore uersu, κ᾽ ἀμβλύνει. Lingua sed torpet, tenuis sub artus Flamma dimanat] *Multo ante, quam illa, quae dixi, scripta Longini ederentur, coniecturam feceram, haec esse de Sapphicis expressa uersibus. Plutarchi enim librum legeram, inscriptum,* πῶς ἄν τις αἴσθοιτο ἑαυτοῦ προκόπτοντος ἐπ᾽ ἀρετῇ. *In quo est Sapphicorum uersuum pars ea, quae huic Catullinae respondet. Sic uero est apud illum,* Νέῳ
„ δ᾽ ἀνδρὶ γευσαμένῳ προκοπῆς ἀληθῶς ἐν φιλοσοφίᾳ,

» τὰ σαπφικὰ ταυτὶ παρέπεται. κατὰ μὲν γλῶσσαν γε
» λεπτὸν αὐτίκα χρῷ πῦρ ὑποδέδραμε. *Hic uero, cui uidebitur, uires experiatur ingenij, aut horum uersuum meliorem lectionem afferat, aut ea, quam docti homines excogitauere, contentus sit. Dimanare uero amoris flammam, dixit* μεταφορικῶς.
» *ostendit ita dictum Plaut. in Mostell. Continuo*
» *pro imbre amor aduenit. is ubi in pectus perma-*
» *nauit, Permadefecit cor meum. Et Lucret. in.*
» IIII. *Hinc inlata prius Veneris dulcedinis in cor*
» *Stillauit gutta, & successit frigida cura. Amorem uero ipsum in cor descendentem significauit Alcman illis uersibus, qui sunt apud Athenaeum,*
» Ἔρως μέδ' αὖτε κύπριδος ἕκατι γλυκὺς κατείβων καρ
» δίαν ἰαίνει. *Archilochus simillime, hoc ipso in ge-*
» *nere*, Τοῖος γὰρ φιλότητος ἔρως ὑπὸ καρδίην ἐλυσθεὶς
» πολλὴν κατ' ἀχλὺν ὀμμάτων ἔχευεν, κλέψας ἐκ στη-
» θέων ἁπαλὰς φρένας. *Sic Catullus Eripi sibi sensus*
» *dixit. Et alibi idem*, Δύστηνος ἔγκειμαι πόθω ἄψυ-
» χος, χαλεπῇσι θεῶν ὀδύνῃσιν ἕκητι Πεπαρμένος διό-
» στέων. Lumina nocte] *Desunt reliqui uersus, ab eo dē conuersi. quos ego crassa Minerua mea sic supplebam, Sudor it late gelidus trementi Artubus totis, uiolamq. uincit, Insidens pallor moriens nec auras Ducere possum. Ouid. in.* III. *eleg. simillime,*
» *Mens alit, & morior.* Otium, Catulle, tibi molestum est] *Hoc uero nihil ad superiora illa pertinet. nec enim cohaeret. estq. omnino* ἀποσπασμάτιον *Catullini poematis, quod perierit. Prae*

terire

terire nõ possum hoc loco Macrobij uerba e. II. *Saturn. Ioculari, inquit, deinde super cenam exorta quaestione, quod nam esset Molestum otium, aliud alio opinante, ille Podagrici pedes dixit. Is uero est Publij iocus.* Otium & reges, simul & beatas Perdidit urbes] *sententia est, quam infert,* νουθετική. *& tractata quidem luculente a Demosthene in oratione* περὶ στεφάνου. *Et Cato Maior ad lites censorias similiter, Scio, inquit, fortunas secundas negligentiam perdere, quod uti prohibitum irẽ, quod in me esset, meo labori non parsi. Epicharmus similiter,* Πρεπόντων τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τ' ἀγαθὰ οἱ θεοί. Σὴ πατρὶς ἐν γὰρ τοῖς πόνοισὶν αὔξεται Ἀ̈ιδ' ἥσυχοι σκοτεινὰ πράσσουσιν πόλεις. *Non dissimilis Euripidis sententia,* Ὁδ' ἡδὺς αἰὼν, ἡ κακή τ' ἀνανδρία Οὔτ' οἶκον, οὔτε πόλιν ὀρθώσει ἐν ἄν. *Perditas ciuitates, & Cic. dixit in.* VII. *in Verrem, Perditae ciuitates, desperatis omnibus.*

AD . SEIPSVM DE . STRVMA ET . VATINIO

QVID *est, Catulle, quod moraris emori.*
Sella in curulli Struma Nonius sedet:
Per consulatum peierat Vatinius.
Quid est, Catulle, quod moraris emori.

Quid est, Catulle, quod moraris emori.] *Suspendio arbor eligenda. Melius uero in manuscri-*

ptis,

ptis, Quid est, Catulle, quid moraris emori.
Sella in curulli Struma Nonius sedet] *De quo Plin. in.* XXXVII. *Si quidem exstat hodieq. huius generis gemma, propter quam ab Antonio proscriptus Nonius Senator est, filius Strumae Nonij eius, quem Catullus poeta in sella curulli uisum indigne tulit. Et Boethius in.* III. *philosophiae consolationis. Nam uis ea est magistratibus, ut utentium mentib. uirtutes inserant, uitia depellant. atqui non fugare, sed inlustrare nequitiam solent. qua fit, ut indignemur eas saepe nequissimis hominibus contigisse. unde Catullus, licet in Curulli Nonium sedentem, Strumam tamen appellat.*
Per consulatum peierat Vatinius] *in Caninij & Vatinij consulatum noti ioci Ciceronis, apud Macrobium in.* II.

DE. QVODAM. ET. CALVO

RISI *nescio quem modo in corona,*
Qui, cum mirifice Vatiniana
Meus crimina Caluus explicasset,
Admirans ait haec, manusq. tollens,
Dij magni salicippium disertum.

Risi] *Prouerbio dixisse uidetur. Festus in uerbo, Rideo.* Qui, cum mirifice Vatiniana Meus crimina Caluus explicasset] *Caluus Vatinium ambitu accusauit. Quod intelligi potest ex illis*

Carisii

Carisij uerbis in. II. *Ad, pro autem. Caluus in Fusciniũ ambitus. Ad ita mihi Iouem, deosq. immortales uelim bene fecisse, iudices, ut ego pro certo habeo, si paruuli. Quibus in uerbis, Fuscinium, in Vatinium mutandum censeo. Scripsit autem Caluus orationes duas in Vatinium, quarum posteriorem laudat Corn. Tacitus.* Di magni, Salicippium disertum] *Di magni, admiratis est. Plaut. in Capt. Audiui, di magni. Ouid in.* II. *Elegiarum, Oscula, di magni, qualia, quotq. dedi. Et in.* VI. *Fast. Quam bene, di magni, pugna cecidisset in illa Defensor solij Iuppiter ipse sui. Tzetzes, Lycophronis interpres,* ὢ πόποι, *apud Homerũ idem ualere significat, idq. de aliorũ sentẽtia.* Πόποι) οἱ θεοὶ ὅθεν καὶ πολλάκις ὢ πόποι τινὲς παρ' Ομήρῳ, ἀντὶ τοῦ ὢ θεοὶ, ἤκουσαν. ἡ λέξις δρυόπων. *Salicippium uero legendũ esse, dubitari non potest: quod facile intelligitur ex illis Senecae uerbis in.* IIII. *Controuersiarum. Caluus, inquit, qui diu cum Cicerone iniquissimam litem de principatu eloquentiae habuit, usq. eo uiolentus accusator, & concitatus fuit, ut in media actione eius surgeret Vatinius reus, & exclamaret, Rogo uos, iudices, num si iste disertus est, ideo me damnari oportet. Idem postea cum uideret a clientibus Catonis rei sui Pollionem Asiniũ circumuentũ in forite, imponi se supra cippũ iussit. erat enim paruulus statura, propter quod etiã Catullus in Hendecasyllabis, uocat illũ Salicippium disertum, et iurauit, siquam iniuriam Cato Pollioni Asinio accusatori fecisset,*

" se in eum iuraturum calumniam, nec umquã post-
" ea Pollio a Catone, aduocatisq. eius aut re, aut uer
" bo uiolatus est. Sed & apud Senecam praue, Sallu-
putium legitur. Verborum uero Senecae sententia, ut Salicippium legatur, postulat. Hunc ego Senecae locum cum Catullino collatum diligenter, emendatumq. acceperam in Hispania ab Honorato Ioannio, uiro clarissimo, mihiq. multis de caussis coniunctissimo. Ut uero in Italiam ueni, & Paullum Manutium Venetijs uidi libenter, & de communibus studijs cum eo egi saepe libentissime. Ille uero, cum ex me quaereret, ecquid haberem in Catullum, respondi, mihi quidem nihil tum esse in promptu, hunc unum locum memoria tenere dignũ Honorati mei, singulari doctrina, atq. ingenio. Laudauit ille, sibiq. perplacere significauit: seq. ante aliquot annos ita emendasse confirmauit. Nescio, cur Senecae uerba, tam huic loco necessaria, praeterierit interpres Catulli. Caluum ipsum etiam exiguum dicit Ouid.
" in. II. Trist. Par fuit exigui, similisq. licentia
" Calui.

*

* Othonis caput oppido est pusillum.
* Heri rustice semilauta crura
* Subtile, & leue peditum Libonis
* Sed non omnia displicere uellem
* Tibi, & Fuffecio seni recocto.
* Irascere iterum meis iambis
* Immerentibus unice imperator.

Othonis caput] *Nihil auxilij adferebant libri manuscripti. nam praeterquam quod inculcati hoc loco sunt plures alij uersus alienissimo loco, hi quoq. ipsi mirum in modum deprauati legebantur. sed non dissimulabo conatum meum, ut, si parum res processerit, extet tamen diligentiae meae testimonium. Itaq. sic commentabar, Ad Rusticum, quod nomen etiam in antiquis fuisse dubitandum nõ est, hodieq.*
» *Romae in cippis duobus est,* MARCVS. SESTIVS.
» RVSTICVS. *ad Rusticum, inquam, aliquem scribi hos uersus, in quibus dicit Othonem puerum quendam heri sui delicias esse, cui caput pusillum, subtile, ac leue esset, crura deinde semilauta, id est, sordidiuscula; hunc esse tum qui & Rustico ipsi, & Fuffecio seni callidissimo placere posset. Hanc autem sententiam efficiant hi uersus, sic si legantur.*

Othonis caput oppido est pusillum,
Subtile, & leue, παίγνιον Libonis
Heri, Rustice, semilauta crura.
Sed non omnia displicere uellem
Tibi, & Fuffecio seni recocto.

Sed mihi ipse non satisfaciebam in hac tota sententia. uolui tamẽ industriam, ac laborem testari meum. alij olim fortasse melius. pro, Suffecio, autem, Fuffecio legendum puto, suffragantib. omnis antiquitatis monumentis.

Irascere iterum meis iambis Immerentib. unice imperator] *Hi quoq. uersus et in manuscriptis, & impressis, alieno leguntur loco. In Caesorem uero ipsũ haec dicta suspicãtur. sed reliqua desiderãtur.*

AD. CAMERIVM

ORAMVS, si forte non molestum est,
Demonstres, ubi sint tuae tenebrae.
Te quaesiuimus in minore campo,
Te in circo, te in omnib. tabellis,
Te in templo superi Iouis sacrato,
In Magni simul ambulatione,
Femellas omnes amice prendi,
Quas uultu uidi tamen sereno.
Auelli sinte, ipse flagitabam,
Camerium mihi, pessimae puellae.
Quaedam, inquit, nitidum sinum reducens,
En hic in roseis latet papillis.
Non custos si fingar ille Cretum,
Non si Ladas, pennipes ue Perseus,
Non si Pegaseo ferar uolatu,
Non Rhesi niueis, citisq. bigis.
Adde huc plumipedas, uolatilesque,
Ventorumq. simul require cursum,
Quos iunctos Cameri mihi dicares,
Defessus tamen omnib. medullis,
Et multis langoribus peresus
Essem, te mihi amice quaeritando.
Sed, te quaerere, iam Herculis labos est.
Tanto te n' fastu negas amice.
Dic nobis ubi sis futurus, ede
Audacter, committe, crede lucet:

Num te lacteolae tenent puellae.
Si linguam clauso tenes in ore,
Fructus proicies amoris omnis.
Verbosa gaudet Venus loquella.
Vel, si uis, licet obseres palatum,
Sis nostri quoq. particeps amoris.

Oro, si tibi forte non molestum est] *Hic est opi-*
nor Catulli Scurra fugitiuus, de quo Iuuenalis in
„ *Sat.* XIII. *Mimum agit ille, Vrbani qualem fugiti*
„ *uus scurra Catulli. Sed in manuscriptis omnibus*
est, Oramus, si forte non molestum est. Demon-
stres, ubi sint tuae tabernae] *In manuscriptis,*
pro Tabernae, Tenebrae, non Latebrae.
- te in omnibus labellis] *In manuscriptis est, Li*
bellis, quod est corruptum ex Labellis. Labella uero
significare opinor, balnea, thermas hoc loco. Sic a
„ *Cic. Labrum dicitur. Et ab Ouid. in.* IIII. *Fast.*
„ *Nec dryadas, nec nos uideamus labra Dianae.*
„ *Et in Ibin. Quiq. uerecundae speculantem labra*
„ *Dianae. Martialis in.* V. *in Dentonem in eandem*
„ *sententiam, Quem thermis modo quaerere, & thea*
„ *tris, Et conclauib. omnib. solebas.* Te in
tẽplo superi Iouis sacrato] *Sacro. Sic Cic.* III.
„ *in Verrem, Qua ex opinione hominum illa insula eo*
„ *rum deorum sacra putatur. Sic etiam Graeci lo-*
„ *quuntur, ut interpres Apollonij in.* I. Δῆλος μία τῶν
„ κυκλάδων νήσων ἱερὰ ἀπόλλωνος. *Ac paullo post,* Κλά
„ ρος πόλις πλησίον κολοφῶνος. ἱερὰ ἀπόλλωνος.

Quas uultu uidi tamen sereno] *Ita olim Aldus impressit. itaq. est in manuscriptis.* Auelli sinite, ipse flagitabam, Camerium mhi] *Clamore flagitabam, ut Plaut. in Menaech. Propterea illius nomen memini facilius, Quia illum clamore ui di flagitarier.* Quaedam, inquit, nitidum sinum reducens] *In manuscriptis pro Nitidum, Nudum. Propert. in. II. simile quiddam exprimens, Omnia me laedent, timidus sum, ignosce timori, Et miser in tunica suspicor esse uirum.* Non custos si fingar ille Cretum] *Hi uersus omnes ad illum usq. Essem te mihi, & cet. nulli sunt hoc loco, in manuscriptis, sed alibi, alienissimo omnino loco. Aldus autem Manutius olim, ante hos impresserat eos, qui sequuntur, En hic in roseis latet papillis, Sed te quaerere iam Herculis labos est. Et qui sequuntur.* Audacter, committe, crede, lucet.] *In manuscriptis est, Audacter hoc committe, crede, Lucet. Legendum, opinor, Audacter committe, crede, Luci. Si modo is Lucius Camerius fuit. quod alij uiderint. Lucium quendam proscindit poeta, quisquis ille uetus auctor carminis, quod in Lusib. in Priapum legitur, apud quem in extremo legitur, Cinaede Luci, an te reliquerunt opes, Fameq. gemini crepant.* Fructus proicies amoris omnis] *sic Attius in Alcmeone, Postremo, amplexa. fructum, quem di dant, cape. Et Plaut. in Casina. Scio, sed meus fructus est prior. & Lucret. in. IIII. Nec Veneris fructu caret is, qui uitat amorē.*

Sis noſtri quoq. particeps amoris] *Aldus aliter olim, Dū ueſtri ſim ego particeps amoris. Quae ſunt omnia nimis ingenioſorum commenta. in manuſcriptis omnibus eſt, Dum noſtri ſis particeps amoris. nec ego quidquam mutandum puto. Vt tua inquit, tu nos celes gaudia, nos te tamen noſtrorum nobis amorum conſcium eſſe uolumus.* Non cuſtos ſi fingar ille Cretum] *Dubius ſum, an Cuſtos paſſiue dixerit, pro Cuſtodito, ut Vector etiam, pro eo qui uehitur, dici ſolet. itaq. Daedalus ſignificetur, qui uolatu Cretenſium manus effugit. Fingar autē,*
» *ſic dixit, ut & Menander,* Κομψὸς στρατιώτης, οὐδ᾽
» ἂν εἰ πλάττοι θεὸς, οὐθεὶς γένοιτ᾽ ἄν. Non, ſi Pegaſeo ferar uolatu] *Eiuſmodi multa ſimul poſuit etiam Alexis Comicus apud Athenaeū in. VI.*
» Εμοὶ παρασιτεῖν κρεῖττον ἦν τῷ πηγάσῳ ἢ τοῖς βορεά-
» δαις ἢ θᾶττον τοῦτον τρέχει ἢ Δεμέα λάχνειος ἐτεοβου-
» τάδας πέτεται γὰρ οὐχ οἷον βαδίζει τὰς ὁδούς.
Quos iunctos Cameri mihi dicares] *ſic eſt etiā in manuſcriptis omnibus.*

AD. CATONEM

O REM *ridiculam, Cato, & iocoſam,*
Dignamq. auribus, & tuo cachinno.
Ride, quidquid amas Cato Catullum,
Res eſt ridicula, & nimis iocoſa.
Deprendi modo pupulum puellae
Truſantem: hunc ego, ſi placet Dionae,
Pro telo rigida mea cecidi.

O rem ridiculam, Cato, & iocosam] *Hic est forte Valerius Cato Grammaticus, de quo sunt illi uersus Bibaculi apud Suetonium de inlustrib. Grammaticis,*
,, *Cato Grammaticus, Latina Siren, Qui solus*
» *legit, et facit poetas. Ac post, Siquis forte mei domũ*
» *Catonis. Eiusdem Catonis meminit Ouid. in. II.*
» *Trist. Et leue Cornifici, parq. Catonis opus. Intellegerem de Catone Censorio, si ratio temporum conueniret. nam iocis illum delectatũ scribit Macrobius*
» *in. II. Saturn. M. etiam Cato, ille Censorius, argute*
» *iocari solitus est. Ac postea, idem, opinor, significãs,*
» *Orta ex his laetitia, & omnibus in censoriũ risum*
» *remissis.* Ride, quidquid amas Cato Catullum] *id est,* ἄσβεστον γέλωτα. *& leporis non nihil est in uerborum* παρωνυμία, *Cato Catullum.*

- hunc ego, si placet Dionae] *Dubito, an legendum sit, Sic placet Dionae. Sic Horat. Tecũ sub alta, sic Ioui gratum, domo Beate Maecenas bibam.*

Protelo rigida mea cecidi.] *Nonius Marcellus in uerbo, Protelare, uersus adducit Lucilij, in quib. Protelo nõ uerbum, sed aduerbium uidetur adfirmãtis, siue quid simile huic Catulli sententiae significãtis. in quo aut parum uidisse Nonius uidetur, aut eius inemendato nos libro utimur. Versus Lucili sunt,*
» *Quem neq.. Lucanis oriundi montib. tauri Duce-*
» *re protelo ualidis ceruicib. possent. Et illi, Hunc iu-*
» *ga multorum pro telo ducere centum Non possent.*

IN. MAMVRRAM. ET. CAESAREM

PVLCHRE conuenit improbis cinaedis,
Mamurrae pathicoque, Caeſarique.
Nec mirum: maculae pares utriſque,
Vrbana altera, & illa Formiana,
Impreſſae reſident, nec eluentur.
Morboſi pariter, gemelli utrique,
Vno in lectulo erudituli ambo.
Non hic, quam ille, magis uorax adulter,
Riuales, ſocij & puellularum:
Pulchre conuenit improbis cinaedis.

Pulchre conuenit improbis cinaedis] *Pulchre,* „ *pro, Bene. Sic ante, Pulchre concoquitis. Et A-* „ *fran. Pulchre hoc incendi rogum.* Mamurrae pathicoque, Caeſariq.] *Mamurram Formianum intelligit. Et diſtinguendum, Mamurrae pathicoque, Caeſariq. Neq. uero Catullus tantum, ſed & Bibaculus in Caeſarem ſcripſit. quod in* „ *dicant Corneli Taciti uerba in. IIII. Carmina* „ *inquit Bibaculi, & Catulli referta contumelijs Cae* „ *ſarum leguntur. Sed ipſe Diuus Iulius, ipſe Diuus* „ *Auguſtus, & tulere iſta, & reliquere, haud facile* „ *dixerim moderatione magis, an ſapientia. namq.* „ *ſpreta exoleſcunt; ſi iraſcare, agnita uidentur.* „ - maculae pares utriſq.] *Probra. Lucilius,* „ *Quem ſcis ſcire tuas omnis maculasq. notasq.*

Et

» Et Auson. in Ecloga, At contra inlecebris macu-
» losam ducere uitam. Mart. in VIII. in eandem
» prope sententiam, Cum sitis similes paresq. uita,
» Vxor pessima, pessimus maritus, Miror, non be-
» ne conuenire uobis. -gemelli utrique, Vno
in lectulo] *Gemellos uocat, uel propter mutuum in flagitijs consensum, quo modo dictum ab Hora-*
» *tio, Ad cetera pene gemelli: atq. ita distinguen-*
dum ab eo, quod sequitur. aut Gemellos uno in lectulo non sine summa turpitudine uocat.

Vno in lectulo: *Veniebat etiam in mentem mihi dubitare, an legendum foret, Unilectuli, unica uoce, ut & Graecis* Σύλλεκτροι. *auctor Hymni in*
» *Rheam,* Πάντιμ' ἀγλαΐμορφε, κρόνου σύλλεκτρε.
» *Tum etiam alibi idem in matrem deum,* Κρόνου
» συνόμευνε. *&,* κοινολεχεῖς, *Sophocles in Electra. Solet, autem Catullus* Συν *in compositione in Vni conuertere. namq. alibi, Unigenam simul, aut isdem natam parentib. dicit. Q. C. in commenta-*
» *rio de petitione consulatus eodem prope modo, Am*
» *bo sicarij, ambo libidinosi, ambo egentes.*

Non hic, quam ille, magis uorax adulter, Riuales, socii & puellularum] *Vellem per manuscriptum aliquem librum distinguere, ac legere liceret hoc modo, Non hic quam ille, magis uorax, adulter, Riualis socius puellularum.*

AD . COELIVM . DE . LESBIA

COELI, *Lesbia nostra, Lesbia illa,*
Illa Lesbia, quam Catullus unam
Plus, quam se, atq. suos amauit omnes,
Nunc in quadriuijs, & angiportis,
Glubit magnanimos Remi nepotes.

Coeli, Lesbia] *Hic est Coelius Rufus, de quo post plura dicemus.* -nostra] *Nostram dicit, quod Coelius etiam Lesbiam, idest Clodiam, amarit. quae, opinor, eadem traditur a Plutarcho dicta Quadrantaria.* -in quadriuiis, & angiportis] *Vbi contemptissima scorta merebant, atq. prostabant. Horat. in I. Carm. in Lydiam,*
» *Flebis in solo leuis angiportu Thracio bacchante*
» *magis sub inter-lunia uento.* Glubit magnanimos Remi nepotes] *Eodem uerbo, atq.*
» *hoc ipso in genere usus est Ausonius, Deglubit, fel*
» *lat, molitur per utramq. cauernam.*

DE . RVFA

BONONIENSIS *Rufa Rufulum fellat*
Vxor Meneni, saepe quam in sepulcretis
Vidistis, ipso rapere e rogo cenam,
Cum deuolutum ex igne prosequens panem,
A semiraso tunderetur ustore.

Vidiſtis, ipſo rapere e rogo cenam] *In manuſcri
ptis omnibus, Rapere de rogo cenam. quod eſt ip-
ſum probabilius. Neſcio, an idem Tibullus ſigni
» ficet in.* I. *Ipſa fame ſtimulante furens, eſcasq. ſe-
» pulcris Quaerat, & a ſaeuis oſſa relicta lupis. Et
» in Ibin Ouid. Et qui debuerat ſubitas extinguere
» flammas, Is praedam medio raptor ab igne petit.
quamquam in aliam hoc dictum ſententiam. Sue-
» tonius in Vitellio ſimile quiddam ſcribit, Vt autem
» homo, inquit, non profundae modo, ſed intempeſti
» uae quoq. ac ſordidae gulae, ne in ſacrificio quidem
» umquam, aut itinere ullo temperauit, quin inter
» altaria ibidem ſtatim uiſus, & farra paene ra-
» pta e foco manderet. Artemidorus in.* IIII. *ex eodē
genere commemorat τὰ ἐν νεκυσίοις, καὶ παραδεί-
πνοις παρατιθέμενα.* Cum deuolutum ex
igne proſequens panem] *Qui deciderit cibus.
» Sic Sidonius in.* III. *Epiſt. ad Apollinarem, E-
» nimuero illa ſordidior, atq. deformior eſt cadaue-
» re rogali, quod facibus admotum, ſemicombuſtum,
» moxq. ſidente ſtrue torrem deuolutum reddere py-
» rae iam faſtidioſus pollinctor exhorret.* A
ſemiraſo tunderetur uſtore] *Quaſi id quoq. in
caerimonijs fuerit, uſtor ut eſſet ſemiraſus. Mihi
uero finis epigrāmatis deeſſe uidetur, & eius quod
ſequitur principium.*

*

NVM te leaena montib. Libyssinis,
Aut Scylla latrans infima inguinum parte,
Tam mente dura procreauit, ac tetra
Vt supplicis uocem in nouissimo casu
Contemptam haberes. a nimis fero corde.

Num te leaena montib. Libyssinis] *Leonũ enim*
» *est Libya, ut Flaccus ait, arida nutrix. Leaenae*
uero insigni sunt feritate. veteris poetae senarius
» *est,* Ἴσον λεαίνης καὶ γυναικὸς αἰμόλης. *Crudelem signi-*
ficare cum uolumus, non homine satum dicimus.
» *Sic Euripid. in Bacchidib.* Τίς ἄρα νιν ἔτεκω; Οὐ
» γὰρ ἐξ αἵματος Γιναίκων ἔφυ. λεαίνας δέ γε τινὸς, ἢ
» γοργόνων λιβυστᾶν γένος. A nimis fero cor-
» de] ἀνηλεὲς ἦτορ, *dicit Callimachus in Hymno in*
» *Delon,* Ηρη, σοὶ δ᾽ ἔτι τῆμος ἀνηλεὲς ἦτορ ἔκειτο.

IN. NVPTIAS. IVLIAE
ET. MALLII

COLLIS o *Heliconij*
Cultor, Vraniae genus,
Qui rapis teneram ad uirum
Virginem, o Hymenaee Hymen,
Hymen o Hymenaee.
Cinge tempora floribus
Suaue olentis amaraci.
Flammeum cape laetus. huc

Huc ueni, niueo gerens
Luteum pede soccum:
Excitusq. hilari die,
Nuptialia concinens
Voce carmina tinnula,
Pelle humum pedibus, manu
Pineam quate taedam.
Namq. Iulia Mallio,
Qualis Idalium colens
Venit ad Phrygium Venus
Iudicem, bona cum bona
Nubit alite uirgo.
Floridis uelut enitens
Myrtus Asia ramulis,
Quos Hamadryades deae
Ludicrum sibi roscido
Nutriunt humore.
Quare age huc aditum ferens
Perge linquere Thespiae
Rupis Aonios specus,
Lympha quos simul inrigat
Frigerans Aganippe:
Ac domum dominam uoca,
Coniugis cupidam noui,
Mentem amore reuinciens,
Ut tenax edera hac, & hac
Arborem implicat errans.
Vos item simul integrae
Virgines, quibus aduenit

Par dies, agite, in modum
 Dicite, o Hymenaee Hymen,
 Hymen o Hymenaee:
Vt lubentius auditus,
 Se citarier ad ſuum
 Munus, huc aditum ferat,
 Dux bonae Veneris, boni
 Coniugator amoris.
Quis deus magis optimus
 Eſt petendus amantibus.
 Quem colant homines magis
 Caelitum. o Hymenaee Hymen,
 Hymen o Hymenaee.
Te ſuis tremulus parens
 Inuocat: tibi uirgines
 Zonula ſoluunt ſinus:
 Te timens cupida nouos
 Captat aure maritos.
Tu fero iuueni in manus
 Floridam ipſe puellulam
 Matris e gremio ſuae
 Dedis, o Hymeneaee Hymen,
 Hymen o Hymenaee.
Nil poteſt ſine te Venus,
 Fama quod bona comprobet,
 Commodi capere: at poteſt,
 Te uolente. quis huic deo
 Compararier auſit.
Nulla quit ſine te domus

Liberos

Liberos dare, nec parens
Stirpe dicier : at potest,
Te uolente. quis huic deo
Compararier ausit.
Quae tuis careat sacris,
Non queat dare praesides
Terra finibus : at queat,
Te uolente. quis huic deo
Compararier ausit.
Claustra pandite ianuae.
Virgo adest. uiden', ut faces
Splendidas quatiunt comas.
Sed moraris. abit dies.
Prodeas, noua nupta.
Tardat ingenuus pudor,
Quem tamen magis audiens
Flet, quod ire necesse sit.
Sed moraris. abit dies.
Prodeas, noua nupta.
Flere desine : non tibi
Arculeia periculum est,
Ne qua femina pulcrior
Clarum ab Oceano diem
Viderit uenientem.
Talis in uario solet
Diuitis domini hortulo
Stare flos hyacinthinus.
Sed moraris. abit dies.
Prodeas, noua nupta.

Prodeas, noua nupta, si
Iam uidetur, & audias
Nostra uerba. uiden', faces
Aureas quatiunt comas.
Prodeas, noua nupta.
Non tuus leuis in mala
Deditus uir adultera,
Probra turpia persequens,
A tuis teneris uolet
Secubare papillis:
Lenta quin uelut assitas
Vitis implicat arbores,
Implicabitur in tuum
Complexum. sed abit dies.
Prodeas, noua nupta.
O cubile, quot omine
Candido pede lecti,
Quae tibi ueniunt bona.
Gaudeas. sed abit dies.
Prodeas, noua nupta.
Quae tuo ueniunt hero,
Quanta gaudia, quae uaga
Nocte, quae media die,
Gaudeas. sed abit dies.
Prodeas, noua nupta.
Tollite, o pueri, faces:
Flammeum uideor uidere.
Ite, concinite in modum,
O Hymen Hymenaee Hymen,

Hymen o Hymenaee.
Neu diu taceat procax
Fescennina locutio:
Neu nuces pueris neget
Desertum domini audiens
Concubinus amorem.
Da nuces pueris iners
Concubine: satis diu
Lusisti nucibus: lubet
Iam seruire Thalassio.
Concubine, nuces da.
Sordebant tibi uillicae
Concubine hodie, atq. heri.
Nunc tuum cinerarius
Tondet os. miser, a miser
Concubine, nuces da.
Diceris male te a tuis
Vnguentate glabris marite
Abstinere: sed abstine.
O Hymen Hymenaee Hymen,
Hymen o Hymenaee.
Scimus, haec tibi, quae licent,
Sola cognita: sed marito
Ista non eadem licent.
O Hymen Hymenaee Hymen,
Hymen o Hymenaee.
Nupta tu quoq. quae tuus
Vir petet, caue ne neges,
Ne petitum aliunde eat.

O Hymen

O Hymen Hymenaee Hymen,
Hymen o Hymenaee.
En tibi domus ut potens,
Et beata uiri tui,
Quae tibi ſine fine erit.
O Hymen Hymenaee Hymen,
Hymen o Hymenaee.
Vſq. dum tremulum mouens
Cana tempus anilitas
Omnia omnib. annuit.
O Hymen Hymenaee Hymen,
Hymen o Hymenaee.
Transfer omine cum bono
Limen aureolos pedes,
Raſilemq. ſubi forem.
O Hymen Hymenaee Hymen,
Hymen o Hymenaee.
Aſpice, unus ut accubans
Vir tuus Tyrio in thoro,
Totus immineat tibi.
O Hymen Hymenaee Hymen,
Hymen o Hymenaee.
Ille non minus, atq. tu,
Pectore uritur intimo,
Flamma ſed penita magis.
Hymen o Hymenaee Hymen,
O Hymen Hymenaee.
Mitte bracchiolum teres
Praetextate puellulae.

Iam cubile adeat uiri.
O Hymen Hymenaee Hymen,
Hymen o Hymenaee.
Vos unis senib. bonae
Cognitae bene feminae
Collocate puellam.
O Hymen Hymenaee Hymen,
Hymen o Hymenaee.
Iam licet uenias marite:
Vxor in thalamo est tibi
Ore floridulo nitens,
Alba Parthenice uelut,
Luteum ue papauer.
Non diu remoratus es.
Iam uenis. bona te Venus
Iuuerit, quoniam palam
Quod cupis, capis, & bonum
Non abscondis amorem.
At marita tuum tamen
Celites, nihilo minus
Pulchra res: neq. te Venus
Negligit. sed abit dies.
Perge, ne remorare.
Ille puluis Erythraei,
Siderumq. micantium
Subducat numerum prius,
Qui uestri numerare uult
Multa millia lusuum.
Ludite, ut lubet, & breui

Liberos

Liberos date. non decet
Tam uetus sine liberis
Nomen esse, sed indidem
Semper ingenerari.
Torquatus, uolo, paruulus
Matris e gremio suae
Porrigens teneras manus,
Dulce rideat ad patrem,
Sed micante labello.
Sit suo similis patri
Manlio, & facile insciis
Noscitetur ab omnibus,
Et pudicitiam suae
Matris indicet ore.
Talis illius a bona
Matre laus genus adprobat,
Qualis unica ab optima
Matre Telemacho manet
Fama Penelopaeo.
Claudite ostia, uirgines.
Lusimus satis. at boni
Coniuges bene uiuite, &
Munere adsiduo ualentem
Exercete iuuentam.

Collis o Heliconii Cultor, Vraniae genus] *Recte, opinor, Hymenaeũ inscribamus. eiusdem enim argumenti poema citat Ticidaci Priscianus in. V.*
» *Ticidas inquit in Hymenaeo, Felix lectule talibus*

 » *sole*

» ſole amoribus. Sic legendi hi uerſus, ut prior ille ſit
integer, poſterior non integer. ſunt enim eiuſdem o-
mnino generis, cuius hi Catulli. Genus ipſum car-
minis Glyconium, eſtq. dimetrum acatalecticum,
cum Pherecratio. exempla utriuſq. ponit Hephae-
» ſtion. agens de Antiſpaſtico, prioris Κάπρος ἠνίχ' ὁ
» μαινόλης. & reliqua poſterioris, Ανδρες πρόσχετε
» τὸν νοῦν. & quae ſequuntur. Terentianus uero Cho
riambicum primum ſiue Bacchiacum dici ſcribit.
» eſt enim apud illum ſic, Hoc metrum Choriambicũ
» eſt, quod pars Bacchiacum uocãt. Idemq. Terentia
» nus, cum Septimij uerſus praepoſuiſſet, Geritq. in-
» tus in oppidum Anhelos ſpanopae greges. Et poetae
» alterius, Opima adpoſui ſenex amori arma fere-
» trio. Et illos, Purpurae leguli ſenes Intus hic ubi con
» ſitum eſt, Primum pedem mobilem ſignificãs, ac ua
rium in his, ut eſt etiam in Catulli uerſibus, & in
» exemplis apud Hephaeſt. addit, Vtq. eſt mobilis hic
» locus Immotus manet ultimus. Namq. hic ſemper
iambus eſt. At poſterius illud carmen, quod Phere
cration dicit Hephaeſtion, idem Terentianus cõ-
ma dactyli ſiue Priapei carminis uidetur appellare,
» exemplo id Horatiani uerſus oſtendens, Grato pyr
» rha ſub antro & ſi primus pes cõſtans ſpondaeus eſ
ſe uideatur. Sed ad huiuſmodi Catulli uerſum nihil
apud illum propius, nihil eidem ſimilius repperire
potui. Atq. idem ſpondaeus in exemplis apud He-
phaeſtionem conſtans eſt. Seruius illum Glyconium
ſemper uocat in Centimetro, hunc autem Pherecra
tium.

tium. nam de Priapeio agens, Priapeium, inquit, cõstat glyconio & pherecratio, ut, Hellespontiacum tuum numen protegit hortos. Atilius Fortunatianus in Arte utrumq. uidetur uocare comma priapei carminis. fit enim ex utroq. priapeium. Atq. idem uarietatem illam, ac pedum mobilitatem in utroq. commate significans ait, Non ignoro autem uariari primas, et secũdas syllabas utriusq. in priapeio commatis, ut modo ab iambo incipiat, modo a trochaeo, tamquam, Hunc lucum tibi dedico consecroq. Priape ...... libens hoc tibi dedico, libens sancte priape. & quae sequuntur. At priorem illum uocat idem Bacchium & Choriambum. Mallius uero, opinor, is est, cuius Macrobius meminit in. II. Saturn. in Ciceronis ridiculis.

- Vraniae genus] *id est filia. Sic enim poetae loquuntur, ut Verg. Genus Orithiae. Interpres, opinor, Hesiodi Clius filium facit. At Claudianus in Palladij Epithalamio musa genitum tantum dicit. - innumeros Hymenaeum quaerit amores, Hunc musa genitum legit Cytherea, ducemq. Praefecit thalamis. Interpres uero Apollonij Erato Musam in primis, ceteras deinde nuptiarum praesides significat, principio commentationum in. III. Argonaut.*

Hymen o Hymenaee] *carmen sollemne in nuptijs. ut illud Romanis, Thalassio, Thalassio. Aristophan. in Auib.* ὑμὴν ὦ ὑμεναῖε ὦ ὑμήν. *Et Theocritus in Adoni.* οὐκέτι ὑμὰν, ὑμὰν οὐκέτ' ἀειδόμενον μέλος ᾄδεται. *Et in Helenae nuptijs,* ὑμὰν ὦ ὑμεναῖε

ναῖε γάμῳ ἐπὶ τῷδε χαρείης. Cinge tempora floribus] *Ouid. in Epist. Hypsipylae ad Iasonē. Heu ubi pacta fides, ubi conubialia iura, Faxq. sub arsuros dignior ire rogos. Non ego sum furtim tibi cognita, pronuba Iuno Adfuit, & sertis tempora uinctus Hymen. At mihi nec Iuno, nec Hymen, sed tristis Erinnys Praetulit infaustas sanguinolenta faces.* Flammeum cape laetus] *Nouae nuptae flammeum indebatur. ita enim loquebantur. Seuerus Sulpicius in.* II. *Sacrae historiae de Nerone ipso. Post etiam Pythagorae cuidam in modum sollemnium coniugiorum nuberet, inditumq. imperatori flammeum, dos & genialis thorus, & faces nuptiales. cuncta deniq. quae uel in feminis non sine uerecundia conspiciuntur spectata. Haec Sulpicij uerba posui propter insignem rerum earum, quae in nuptijs adhibebantur, enumerationem. Similem Callistrati cuiusdam turpitudinem eadem prope cū enumeratione exagitat Martial. in.* XII. *Barbatus rigido nupsit Callistratus Afro, Hac qua lege uiro nubere uirgo solet. Praeluxere faces, uelarunt flāmea uultus, Nec tua defuerunt uerba, Thalasse, tibi. Dos etiam dicta est. nondum tibi Roma uidetur Hoc satis, exspectas numquid, ut et pariat. Eandem turpitudinem exagitans Suetonius in Nerone Claudio, Cum dote, & flammeo persollemni celeberrimo nuptiarū officio, deductum ad se pro uxore habuit. Iuuenalis Sat.* X. *Flammeum paratum dixit. Dudum sedet illa parato Flammeolo. Nescio, an,*

an,cum,relicto priore,nubebāt alij,flammeū prius scinderent. hoc enim significare uidetur Iuuenalis in. VI. *Sat.Permutatq. domos,& flammea conterit. Nisi iratam id dicat facere,uel crebra diuortia sic significet. Nuptias Aelius & Cincius dictas censuerunt,quia flammeo caput nubentis obuoluebatur,quod antiqui Obnubere uocarunt.Fest. Pōp. Idem affirmat in.* III. *Fast.Ouidius,Credit amans, thalamosq.parat,deducitur illuc,Anna tegens uultus ut noua nupta suos.* Huc ueni niueo gerens Luteum pede soccum] *Habitum Hymenaei describit Ouid. in.* X. *Metam. in Orphei nuptijs,Inde per immensum croceo uelatus amictu Aethera digreditur,ciconumq. Hymenaeus ad oras Tendit,& Orpheia nequiquam uoce uocatur. Adfuit ille quidem,sed nec sollemnia uerba,Nec laetos uultus,nec felix adtulit omen.Soccus autem luteus, quod eo pedes induebant noui mariti.Seneca in Hippolyto, de Hercule. Crura distincto religauit auro Luteo plantas cohibente socco,Et manu clauam modo qua gerebat,Fila deduxit properante filo.* Excitusq. hilari die.] *Sic Terentius, Hilarem hunc sumamus diem.* Nuptialia concinēs Voce carmina tinnula] *Carmina nuptialia, quae Theocritus,in Europa,* Γάμια μέλη *dicit,* Κόλχοισι ταναοῖς Γάμιον μέλος ἀπυόντες. *Et Euripides in Troadib.* Δάκρυά τ' ἀνταλλάσσε τε τοῖς τῆς δὲ μέλεσι τρῳάδες γαμηλίοις. *Hoc ipsum significās Ouid. in.* V. *Metam. Atria complentur, nec coniugalia sa*

cra Qui canat, est clamor. Tinnula, tenui, idest, quae auris feriat. L. Pomponi adducuntur haec ab alijs, Iube modo adferatur unus, ego uocem reddam tenuem, & tinnulam. Nisi id dicat, se uaria usurum uoce. Expressisse autem Catullus uidetur, quod Callimachus dixit in Hymno in Delum, Εὐήχης ὑμεναῖος. Pelle humum pedibus] Haec est ὄρχησις, quae adhiberi in nuptijs solebat. de qua interpres Apollonij principio libri. III. Argonaut. -manu Pineam quate taedam] Hae sunt illae faces nuptiales, de quibus iam supra, & Vergil. Mopse, nouas incide faces. Et Ouid. in nuptijs Orphei, Fax quoq. quam tenuit, lacrimoso stridula fumo Vsq. fuit, nullosq. inuenit motibus ignes. Cur autem Spineam magis, quam Pineam taedam legi oporteat, non uideo. ut enim illam in nuptijs adhibitam fuisse concedam, eius tamen propria uis putabatur pellendi noxia. de quo & Varro, ut citat in. I. Carisius, In Asia fax (sic enim legendum) ex spinu alba praefertur, quod purgationis caussa adhibetur. Et Ouid. in. VI. Fast. Sic fatus, spinam, qua tristes pellere posset A foribus noxas, haec erat alba, dedit. Ac post, Virgaq. Ianalis de spina sumitur alba, Qua lumen thalamis parua fenestra dabat. Post illud neq. aues cunas uiolasse feruntur, Et redijt puero, qui fuit ante, color. Deinde uero libri manuscripti, quoscumq. uidi, Pineam omnes habebant. quam in nuptijs adhiberi solitam ostendunt & Verg. in. VII. -flagrantem feruida pinũ Sustinet, ac natae,

Turniq.

Turniq. canit hymenaeos. Et Ouid. in. II. Fast. Dum tamen haec fient, uiduae cessate puellae, Expectet puros pinea taeda dies. Locus est insignis apud Nonium Marcellum in verbo Fax. qui hoc ipsum plane confirmat. Est autem is in impressis hoc modo. Fax, pro, Face. Var. Γέροντος διδασκάλου. Confluit mulierum tota Roma, quae noctu fieri initia solita etiam nunc pinea fax indicat. Idem Sexagesi, Adest fax inuoluta incendio. Idem de uita Pop. Ro. lib II. Cum a noua nupta ignis in face adferretur fuco eius sumptus fax ex pinu ablata esset, ut eam puer ingenuus adferret. In duobus manuscriptis sic. Fax, pro, Face. Varro in Geronto didascalo. Confluit mulierum tota Roma, quae noctu fieri initia solita etiam nunc pinea fax indicat. Idem Sexagesi, Adest fax inuoluta incendio. Idem de uita patrum. lib. II. Cum a noua nupta ignis in facie adferretur fuco eius sumptus cum fax ex pinu alba esset, ut eam puer ingenuus adferret. Est itaq. omnibus in libris Pinea fax. &, Ex pinu. Postrema Varronis uerba restituere conabar, Cum a noua nupta ignis in face ferretur foco eius sumptus, cum fax ex pinu alba esset, ut eā puer ingenuus ferret. Deinde Initia, mutandum, in, Initio. Quod uero scribit Plin. lib. XVI. cap. XIX. de Spina nuptiarum facibus, idem ait, auspicatissima, id uero aut olim fuerat, aut ea etiam, ut opinor, pineis facibus intexebatur. Fax autem ominis caussa praeferebatur, ut significare

Pro-

„ Propertius uidetur in. IIII. Quae mihi deductae
„ fax omen praetulit, illa Traxit ab euerso lumina
„ nigra rogo. Nisi sic intelligas, Facem, quae quod
noctu nuptiae fierent, praeferebatur, mihi, inquit
Propert. Omen triste praetulit ipsa rapta de rogo.
Plutarchus tamen caussam adfert aliam, cur Fax
praeferretur. cuius uerba alio loco ponemus.
Namq. Iulia Mallio] In omnibus fere manuscri-
ptis, non Iulia, sed Iunia. Qualis Idalium
colens] Hoc genere similitudinis eximiã Iuniae
pulchritudinem significat. Saepe sic alij poetae.
– bona cum bona Nubit alite uirgo] Bona uir
go: bella. in manuscriptis, Nubet. Cum bona ali-
te: praepositionem adposuit, more Graecorum.
„ Hesiod. σὺν οἰωνοῖς ἀγαθοῖσιν. Et Sophocles, opi-
nor in Trachin. Bonam autem in nuptijs alitem
dixit, quod aues quaedam in his infaustae maleq.
ominatae sint, quas Graeci propterea τοῖς γαμοῦ
σι δυσοιώνιστα ὀρνέα uocant. quod interpres Lyco-
„ phronis in illa, Οὐ μήποτ' οὖν Ζεῦ σῶτερ ἐς πάτραν
„ ἐμὴν στείλαις ἀρωγοὺς τῇ δισαρπάγῳ κρεκὶ, sic tradit.
„ Κρὲξ ὀρνέον θαλάσσιον, ἴβιδι ἐοικός. ἐστὶ δὲ ἡ ἴβις περὶ
„ τὴν αἴγυπτον, ῥυπαροφάγον. Καλλίμαχος δ' ἐν τοῖς
„ περὶ ὀρνέων φησὶ, τοῖς γαμοῦσι δυσοιώνιστον εἶναι,
„ καὶ Εὐφορίων ἐν Ἀπολλοδώρῳ ποικίλον, οὐδὲ μέλαθρον,
„ ὀρχίλος ἔπλη. Κύζικος, ὃν δ' ἤειστε κακὸν γάμον ἀχ-
„ θόμενος Κρέξ. Κρεκὶ τὴν ἑλένην παρεικάζει διὰ τὸ δύσ
„ γαμον καὶ κακόνυμφον γενέσθαι. Eandem autem in-
„ tellegens, opinor, Propert. in. IIII. dixit, Docta

„ *uel Hippolytum Veneri mollire negantem, Concor-*
„ *diq. toro pessima semper auis. Quamquam qui-*
busdam in libris esse dicant, Anus, non Auis. Ho
„ *rat. in. I. Carm. Mala ducis aui domum, Quam*
„ *multo repetet Graecia milite Coniurata tuas rum-*
„ *pere nuptias. Callimachus* εἰς λοῦτρα τῆς παλλάδος
„ *bonas, ac malas alites significans dixit,* Γνωσεῖ-
„ ται δ' ὄρνιθας ὃς αἴσιος οἵτε πέτονται ἤλιθα. καὶ ποίων
„ οὐκ ἀγαθαὶ πτέρυγες. *Itaq.* Αγαθὰς πτέρυγας *Bo-*
nam alitem apte interpretemur, uel quo modo Ver
gil. in. III. Aeneid. proxime ad haec accedens Cal
„ *limachi, Et uolucrum linguas, & praepetis omi-*
„ *na pinnae. alterum enim lex carminis repudiat.*
ac nescio, an aliquid de Thalassio sit intelligendũ.
Floridis uelut enitens Myrtus Asia ramulis]
Cum Myrto comparat, itaq. θαλερὰν *illam signi-*
ficat, quod suco, & uiriditate praestet, eoq. Vene-
ri sacra sit. Caussas adfert opinor Plut. in Problem.
Atq. ea quoq. in coniugijs adhibita, coniugalis
dicta. Plin. in. XV. cap. XXIX. Asiam Myrtum,
uel quamcumq. intelligamus praestantem, cuius-
modi erant Asiae, uel proprie natam illis in locis,
in quibus multa fuisse prata, uersus, quib. Arateos
„ *expressit, Prisciani ostendunt illi, Nam florent*
„ *Asiae per campos plurima prata, Sed magis ad*
„ *fluuium Maeandri gurgite miti. Stephanus* περὶ
„ πόλεων, *Asium pratum quod esset, demonstrans,*
„ *Homeri uerba simul interpretatur illa,* Ασίῳ ἐν λει
„ μῶνι. *ita uero scribit,* Εςι καὶ ἄσιος λειμῶν Ομηρος,

Ασίῳ

» Ατίῳ ἐν λειμῶνι, ἀντὶ τοῦ Ασίου. γενικὴ γάρ ἐςιν,
» ὀυκ ἀσιανῷ. ἀγνοεῖ γὰρ Ομηρος τὴν ἀσίαν, ὡς καὶ
» τὴν ἐυρώπην. ἢ μᾶλλον ἀσίας. καὶ ἰωνικῶς, ἀσίεω,
» καὶ ἀσίῳ, ὡς Εὐμελέῳ. *Intelligi etiam poſ-*
ſit Myrtus Aſia, Italica in Apulia nata.
Vibius enim Sequeſter de montibus, & gentibus,
» *Apuli, inquit, Italici partis Aſiae. primam in*
Aſia produxit, ut & Hom. & Nicander in Αλε-
» ξιφαρμάκοις. Ει καὶ μὴ σύγκληρα κατ᾽ ἀσίδα τεί-
» χεα δῆμοι. Nutriunt humore] *ſic eſt etiã in ma*
nuſcriptis nonnullis: in alijs etiam, Nutriunt
in honore. ut & Aldus iampridem impreſſerat.
Sed illud omnino rectius. more enim ſuo Catullus
ſpondaeum pro dactylo poſuit, ut in Hendecaſylla-
» *bo, Oramus, ſi forte non moleſtum eſt. Alijsq. in*
» *locis. Sic etiam Seneca in Oedipo, in Choricis uer*
» *ſibus, Vela nec preſſae graui. Sunt, qui reiciant,*
quod in hoc genere carminis pedem inſolentem di-
cunt, & dure dictum, Roſcidum humorem.
Lympha quos ſimul inrigat] *In manuſcriptis*
omnibus, Nympha. quod probari etiam poteſt.
Ac domum dominum uoca] *In manuſcriptis*
omnib. Ad domum. it aq. opinor, antiqui loque-
bantur. Dominam uero quod dicit, nuptiale id uer
bum fuit. Etenim, ut Feſtus tradit, in Romuli
tabula ſcriptum erat: Mulier uiro legitime con-
iuncta fortunaeq. & ſacrorum ſocia eſto, ut il-
le dominus, haec domina uocaretur. Plutarchus
» *in* κεφαλαίων καταγραφῇ ῥωμαϊκῶν *nouum mari-*

» *tum*

tum κύριον καὶ οἰκοδεσπότην, *nouam nuptam* κυρίαν καὶ οἰκοδέσποιναν. *Verba illius sunt* Διατί τὴν νύμφην εἰσάγοντες λέγειν κελεύουσιν, ὅπου σὺ γάϊος ἐγὼ γαΐα. πότερον, ὥσπερ ἐπὶ ῥητοῖς εὐθὺς εἴσι τῷ κοινωνεῖν τῶν ἁπάντων, καὶ συνάρχειν, καὶ τὸ μὲν δηλούμενόν ἐστιν. ὅπου σὺ κύριος καὶ οἰκοδεσπότης, καὶ ἐγὼ κυρία καὶ οἰκοδέσποινα. *Si retinere priorem lectionem quis malit, legat hoc potius modo, Ac domus dominam uoca.*

Vt tenax hedera hac, & hac] *Ita artissimum complexum significant poetae. de quo multa diximus in Commentationib. in Horatium. Sed erat in manuscriptis omnibus, Huc, & huc.*

Vos item simul integrae] *Castae. ante, Puellae, & pueri integri. In manuscriptis erat, Vosq. item. Chorus aliquis in Epithalamijs adhibebatur fausta omnia utriq. coniugi adprecantium. Quo ex genere sunt illa Sapphus apud Athenaeũ, ac Macrobium:* Κοινῇ δ' ἄρα πάντες καρχήσι' ἔχον καὶ ἔλειβον. ἀράσαντο δὲ πάμπαν Εσλὰ τῷ λαμβρῷ. *Et illa eiusdem apud Hephaestionem,* Ολβιε γαμβρὲ σοὶ μὲν δὴ γάμος ὡς ἄραο Εκτετέλεσ' ἔχεις δὲ παρθένον ἂν ἄραο.

-agite, in modum Dicite] *In numerũ, ut Verg. in.* VIII. *Aen. Illi inter sese multa ui bracchia tollunt In numerum.*

Hymen o Hymenaee] ἐπιφώνημα *nuptiale. Diuus Hieronymus, si modo eius liber est,* γνήσιος *in Commentario in Cantica Canticorum Iuuenes ac puellas in nuptijs adhiberi solitas significat: idq. Drama uocat.*

Se citarier ad ſuum Munus] *Vocari ἐπιφωνηζικῶς. Horat. Ab Ouo uſq. ad mala citaret Io Bacche. Aemilius Probus, hiſtoricus, Magnis, inquit, in laudib. tota fuit Graecia, uictorem Olympiae citari.* Dux bonae Veneris] *Bonam Venerem, & bonum amorem dicit coniugalem: et, ut poſt dicit, Fama quem bona comprobat.* - boni Coniugator amoris] Γαμήλιε. Quis deus magis optimus Eſt petendus amantibus] *In manuſcriptis omnib. Quis deus magis amatis. itaq. adulterinum omnino eſt, Optimis. Ego, quo ſtet uerſus, legendum puto, Quis deus magis a ma cris. Et quod ſequitur, Expetendus amantibus. Amantes & pallidos, & macie confectos uidemus. Verg. in Palaemone, Heu, heu, quam pingui macer eſt mihi taurus in aruo. Idem amor exitium eſt pecori, pecoriſq. magiſtro. Et Ouid. in. I. Amorũ, Longus amor tales corpus tenuauit in uſus, Aptaq. ſub ducto corpore membra dedit. Et in. XI. Metam. Fecit amor maciem.* Te ſuis tremulus parens] *In manuſcriptis, pro Tremulus, Romulus, aut Remulus. hoc potius, ſi modo ferendum eſt.* Zonula ſoluunt ſinus] *Verbi quoq. ſyllabas ipſius mire ſoluit.* Te timens cupida nouos Captat aure maritos] *Ita eſt omnib. in manuſcriptis. Ea forte ſententia, atq. ordine, Nouus maritus, timens, ne uoto excidat, te cupida aure captat. Nouos autem pro Nouus legi nuper in uetuſtiſſimo libro Vaticanae bibliothecae in oratione Philippi ex hiſtoriis*

Sallu-

Sallusti, quae non extant. Adest nouos exercitus. uel si Timens, in Tenens, quod facile est, mutes, ea sit sententia, quae te tenet, marito suo non contenta, nouos maritos cupida captat. Nouus maritus sic dicitur, ut & Noua nupta. Idem alibi, Inuisente nouo proelia torua uiro. Et Plaut. in Casina, Lubet Chalinum, quid agat scire nouam nuptam cum nouo marito Et Festus Pompeius, Nuces flagitantur nuptijs, & iaciuntur pueris, ut nouae nuptae intranti domum noui mariti secundum fiat auspicium. Et in uerbo Repotia, Repotia postridie nuptias apud nouum maritum cenatur, quia quasi reficitur potatio. Verbo Captare Terent. in Phorm. sic est usus, Ad fores suspenso gradu placide ire perrexi. accessi. asstiti. Animam compressi. aurem admoui. ita animum coepi attendere, Hoc modo sermonem captans. Tu fero iuueni in manus] An quia mulier in manum uiri conuenit. an potius quod uirginem det optanti iuueni fruendam. Matris e gremio suae] Eundem uersum postea repetit. Hoc uero e ueteri consuetudine posuit, quam tradit his uerbis Fest. Pomp. Rapi simulatur uirgo ex gremio matris; aut, si ea non est, ex proxima necessitudine, cum ad uirum trahitur. quod uidelicet ea res feliciter Romulo cessit. Dedis] Idem alibi. Dedatur cupido iamdudum nupta marito. Fama quod bona comprobet] Sic etiam Ouid. in. IIII. Fast. de Venere. Cum primum cupido Venus est deducta marito, Hoc bibit, ex illo tempore

» nupta fuit. Illam supplicib. uerbis placate, sub illa
» Et forma, & mores, & bona fama manet.

Nulla quit sine te domus Liberos dare] *Lucret. Per te quoniam genus omne animantium Concipitur, uisitq. exortum lumina Solis. Et Theocritus, dignam deã, quae colatur in Amphiclis domo, cui liberos dederit, ἡ κύπρις ὀυ πάνδημος. ἱλάσκεο τὴν θεὸν εἰπὼν ὀυρανίην. ἁγνᾶς ἄν θεμὰ χρυσογυώας οἴκῳ ἐν Αμφικλέους, ᾧ καὶ τέκνα καὶ βίον εἶχε ξυνόν.* Liberos dare: *Idem post, Liberos date, procreate. Verg. Geminã partu dabit Ilia prolem. Et Claud. in nuptijs Honori & Mariae, Te Laeda mallet, quam dare Castorem.* -nec parens Stirpe nitier] *Sophocles in Oedipo in Colono, idè, opinor, significans, Ουδ᾽ ἐν τᾷ μεγάλᾳ δωρί δ᾽ ινάσῳ πέλοπος πώποτε βλαςὸν φύτǝμ᾽ ἀχείρωτον αὐτόποιον. Stirpe. n. ualet quod Βλαςὸν φύτǝμα dicit, siue ἔρνος. Idem Sophocles in eadẽ fabula, ὦ φίλτατ᾽ ἔρνη. quae uerba sunt Oedipi ad filias. Ex eodem prope genere est, quod Arist. posuit in.* VII. *ἠθικῶν Νικομαχείων, quod prouerbio dici soleret, διόφασι ταῦτον αἷμα, καὶ ῥίζαν, καὶ τὰ τοιαῦτα. Quod uero Niti dixit, eodem prope modo Lucret. in.* IIII. *Et quibus ante domi fecundae saepe nequissent Vxores parere, inuenta est illis quoq. compar Natura, ut possent gnatis munire senectam. Et Prop. in.* IIII. *Et serie fulcite genus. Eusebius in primo libro de Constantini Imp. uita, ubi de Alexandro Macedonum rege, Ατεκνον, ἄρριζον, ἀνέςιον. Et, cũ gentis totius exitium*

significant, isdem uerbis utuntur auctores utriusq. linguae. Sophocles in Electra, φεῦ, φεῦ τὸ πᾶν δὴ δ' ἀπόλωλας τοῖς πάλαι προρρίζον, ὡς ἔοικεν, ἐφθάρται γένος. Verg. in. XI. Aen. Et Euandri totam cum stirpe uidebit Procubuisse domum. Finibus] Absolute posuit, ut post, Oris, Quam maxima in oris. Ouid. in. II. Elegiarum, in amicam, quod abortiuum fecerat, eandem paene in sententiā, Quis Priami fregisset opes, si numen aquarum Iusta recusasset pondera ferre Thetys, Ilia si tumido geminos in uētre necasset, Casurus dominae conditor urbis erat. Si Venus Aeneam grauida temerasset in aluo, Caesarib. tellus orba futura fuit. Claustra pandite ianuae] Ex hoc genere est, et huic proximum, Sapphus illud apud Hephaestionem, περὶ στίχου, κώλου, κόμματος. Ὕψοι τὸ μέλαθρον ὑμήναιον ἀείρατε τέκτονες ἄνδρες ὑμήναιον γαμβρὸς ἔρχεται.

-uiden', ut faces Splendidas quatiunt comas] Nouae enim nuptae fax praelucebat, quae rapi dicebatur. Fest. Pompeius, Rapi solet fax, qua praelucente noua nupta deducta est ab utriusq. amicis, ne aut uxor eam sub lecto uiri ea nocte ponat, aut uir in sepulchro comburendā curet, quo utroq. mors propinqua alterutrius captari putabatur. Plaut. in Casina. Primum omnium huic lucebis nouae nuptae facem. Stat. in. II. Thebaid. idē significans dixit, Praemissaeq. faces festum nubentib. ignem Obruit. Quambrem M. Tullius in oratione pro Cluentio Faces nuptiales has uocat.

-uiden',ut facesSplendidas quatiunt comas:
Sic Sol auricomus a Poetis dicitur. Et cometa πω-
,, *γονίτης. Aeſchyl.in Agamemnone,*Πέμπυσι δ' ἀν-
,, *δαίοντες ἀφθόνῳ μένει φλογὸς μέγαν πώγωνα. Qua-*
tiunt autem dixit, ut & Caluus in Epithalamio.
,, *Heſperium ante iubar quatiens. Et Graece Theo-*
,, *deĉtes,*Ελίσειν.Ω καλλιφεγγῆ λαμπάδ' εἱλίσσων φλο
,, γὸς. ἤλιε ποθεινὸν πᾶσιν ἀνθρώποις σέλας.
Prodeas, noua nupta] Ω νέα νύμφη. *Feſt.Pomp.*
,, *Nuptias dictas eſſe ait Santra ab eo, quod Nym-*
,, *phea dixerunt Graeci antiqui* γάμον. *Inde nouam*
,, *nuptam* νέαν νύμφην. *Hoc autem aliud* ἐπιφώνημα
nuptiale. Tardat ingenuus pudor] *In ma*
nuſcriptis omnibus,Tardet.illud rectius. Ingenu-
us pudor, ἀγαθὴ αἰδώ. *In ſcriptis grammatici uete*
,, *ris, quae apud me ſunt,* ἀγαθὴ δ' ἐπὶ ἤθεσιν αἰδώ.
,, ὁ τοῦ θεοκρίτου διδάσκαλος φιλητᾶς εἴρηκε. *Claudia*
,, *nus in Nuptijs Honori Et Mariae, Iam nuptae tre*
,, *pidat, ſollicitus pudor, Iam produnt lacrimas flā-*
,, *mea ſimplices. Vitruuius in Prooemio lib.* VI. *In-*
,, *genuū colorem dicit. Mihi autem, inquit, a praece*
,, *ptoribus eſt traditum, rogatum, non rogantem, o-*
,, *portere ſuſcipere curam, quod ingenuus color moue*
,, *tur pudore, petendo rem ſuſpicioſam.*
Quem tamen magis audiens] *Sic erat omnib.*
in manuſcriptis. Erit ergo ſenſus, Cui parens pudo-
ri. Audire enim id nonnumquam ſignificat. Verg.
,, *Inſtat equis auriga, nec audit currus habenas.*
Flet, quod ire neceſſe ſit] *Quo pudore impedita,*
flet.

flet. Est autem isdem in libris, Quod ire necesse est. quod est multo rectius. Saepe namq. non elidit.

- non tibi Arculeia periculum est] *In manuscriptis omnib. Arunculeia, & Aurunculeia. legendum forte, Aruncleia, ab Aruncis. itaq. uetustatem generis et claritatem significat. Possit etiam legi Hirculeia, uel Herculeia, quomodo Aldus olim impressit. Sallustius. II. historiarum, ut est apud Nonium Marcellum in uerbo Sagum, Hirculei cuiusdam meminit. Occurrere, inquit duci, & proelium accendere adeo ut Metello in sagum, Hirculeio in bracchium tela uenirent. Non tibi periculum est, ita prope dixit, ut Cic. Caue putes. itaq. Graeci* Κινδυνῶδ' εἰν *prope eodem modo dicunt:*

Ne qua femina pulcrior Clarum ab Oceano diem Viderit uenientem] *Quod de die forma cuiusq. spectari in primis debeat.* Talis in uario solet] *Hyacintho nunc, quam prius myrto, comparat.* - & audias Nostra uerba] *Nostros cantus. Manilius in. IIII. Astronom. Et gracilis calamos, & neruis insita uerba.*

Nostra uerba, uiden'. faces] *In manuscriptis omnib. Viden ut faces. Stare autem sic uersus nequit. legendum puto, Vide, ut faces.* Aureas quatiunt comas] χρύσεον φάος. *Bion in Bucolicis,* Εσπερε τᾶς ἐρατᾶς χρύσεον φάος ἀφρογενείας.

Non tuus leuis in mala Deditus uir adultera] *Vetuste dixit. Ex eodem genere est illud eiusdem post, Sed quae se impuro dedit adulterio. Mala: non*

" *casta. ut Bonas Castas uocant.* Probra tur pia persequens] *In manuscriptis omnib. Procatur pia persequens. rectius illud, si modo ueterem librum Guarinus est secutus. Statius in Dauo Pro*
" *brum sic uidetur accepisse, Ea compressa parit huic*
" *puerum, sibi probrum. Vt & Plautus in Aul. – quo*
" *pacto celem herilis filiae Probrum, propinqua par-*
" *titudo quo adpetit. Erat quodam in libro Precatur pia persequens. Legi fortasse possit, Peccat, aut pia persequens. qui enim pietati student, rebusq. diuinis sese totos dedunt, Venere abstinebant. Claudianus & Catullum, & Horatium imitatus hoc ipso in genere in Epithalamio in nuptijs Honori, & Mariae,*
" *Tam iunctis manibus nectite uincula, Quam fron*
" *dens hedera stringitur aesculus, Quam lento pre-*
" *mitur palmite populus.* O cubile, quot omine Candido pede lectuli] *Reliqui tres uersus non in Guarini modo libro desiderantur, sed in omnibus ijs quos uiderim. itaq. qui eorum loco legun tur, alieni sunt, & coniectura positi. illi uero duo superiores in Guarini libro leguntur, O cubile, quod homine Candido pede lectulis. in ijs, quibus haec scribens, utebar, O cubile quod omnibus Candido pede lecti. Difficilis uero coniectura, propter ea, quod reliqui uersus desunt. Hesiodus* Θαλαμήια δοῦρα *dicit ligna faciendis apta lectulis.*
Quae tuo ueniunt hero, Quanta gaudia]
" *Quae. & quanta, iungit eodem modo Flaccus, O*
" *qui complexus, & gaudia quanta fuerunt. Gaudia*
uero,

uero, in re Venerea, quae dicantur, doceo in meis in Tibullum Commentationibus id est, ἡ συνουσία.

– quae uaga Nocte, quae media die, Gaudeas] In manuscriptis omnibus, Gaudeat. ut ad herum referatur. is enim illum amoris fructum percipit. Gaudere gaudium, ridere risum, seruire seruitutē, & multa hoc modo, ueteres dicebant. Noctem autē uagam dixit, ut & Sol uagus dicitur, ut in illo, Aurora exoriente uagi Sub lumina solis. Nam & currum nox habere fingebatur. Tibul. in. II. Ludite iam nox iungit equos. Et uolare, Ennius apud Fest. Pomp. in uerbo, Quando, Nox quando mediis signis praecincta uolabat. Ennij quoq. esse existimo illa apud Varronem in. IIII. de Ling. Lat. Itaq. dicit Andromacha. Noctiq. caua caeli signitenentibus conficis bigis. Quae uerba sic distinguebam, emendabamq. Itaq. dicit Andromache nocti, Quae caua caeli signitenentibus conficis bigis. ut posterior uersus longus sit, eaq. sint Andromaches ad Noctem uerba. Auctor extremi carminis in Graecis epigrammatis, siue is est Mercurius, siue Orpheus, Noctem citam dixit, Γῆς ἔνοσις γίνοιτο θοὴν διὰ νύκτα.

Quae media die] cum meridiabitur. Inde ante ad Iphitillam. Iube ad te ueniam meridiatum. Cubabant meridiantes. Ouid. in. I. Amorum. Festus erat, mediamq. dies exegerat horam, Apposui medio membra leuāda thoro. Ac post, ipsa hac de uoluptate. Cetera quis nescit, lassi requieuimus ambo, Proueniant medij sic mihi

„ *hi ſaepe dies.* Tollite, o pueri, faces] *Et*
tamen Apollonij interpres ſponſi, ac ſponſae paren-
tes ipſas in nuptijs olim faces tenere ſolitas ſcribit,
in. IIII. *uerba interpretans illa,* Αὐτὴ δὲ σέλας, *ait,*
„ Ὅτι τὸ παλαιὸν τὰς μητέρας τῶν γαμούντων ἐν τοῖς γά-
„ μοις δᾳδουχεῖν ἔθος ἦν, καὶ Εὐριπίδης ἐν Φοινίσσαις φη-
„ σίν. *Ergo uel ea Graecorum conſuetudo fuit. uel olim*
factum, poſtea deſitum fieri. uel tum matres, tum
pueri etiam faces ferebant. Romae tamen nec apud
Octauianum Zenum, nec apud Capranicenſem Epi
ſcopum, apud quos uidere eſt ſcalpta, atq. inciſa uete
rum nuptiarum ſimulachra, ullae matres cum faci
bus. Flammeum uideor uidere] *In manu*
ſcriptis omnib. Flammeum uideo uenire. quod eſt ip
ſum rectius. Ite, concinite in modum] ἀ-
„ σύνδετον. *quale apud Verg.* I, *ſequere Italiam uen*
„ *tis.* O Hymen hymenaee Hymen o
Hymenaee] *In manuſcriptis ſemper ſic hi uerſus*
leguntur. Io Hymen hymenaee io. Io hymen hy-
menaee io. Legendum puto, Hymen o hymenaee io
Hymen o hymenaee. Plautus in Caſina ſic quoq.
„ *cantantem Hymenaeum facit. Age tibicen, dum il*
„ *lam educunt huc nouam nuptam foras, Suaui can-*
„ *tu concelebra omnem hanc plateolam hymenaeo*
„ *Io Hymen hymenaee hymen. Et item poſt, Io Hy-*
„ *men hymenaee hymen, Ibidem Plautus, & Occen*
„ *tare hymenaeum, & Cantare hymenaeum dixit.*
Quod uero tibicinem adhibitum in nuptijs Plautus
ſignificat, idem etiam Claudianus oſtendit in Ho-
nori,

» nori, & Mariae nuptijs, Ducant peruigiles carmi-
» na tibiae. - procax Fescennina locutio]
» Procax, dicax. Seneca in Medea, Festa dicax fun-
» dat cõuicia Fescẽninus. Idẽ, opinor, intelligens Clau
dianus in Epithalamio in nuptijs Honori & Ma-
» riae. Ducãt peruigiles carmina tibiae, Permissisq.
» iocis turba licentior Exultet tetricis libera legibus.
hanc enim locutionem iocos etiam uocat Ouid. in.
III. Fast. de origine agens ipsa Fescenninorum uer
» suum. Apud quem uersus sunt. Nunc mihi cur can
» tent superest obscena puellae Dicere. nam coeunt,
» certaq. probra canunt. Deinde post, Inde ioci uete-
» res, obscenaq. uerba canuntur. Legendus Seruius
apud Verg. ubi de Fescenninis arcibus. Et Macro-
bius de Fescenninis Augusti. Et Sidonius Apolli-
naris in epistula ad Heronium, in qua tota fere pom
pa nuptialis explicatur. Quae eius uerba, quod mul
tis locis Catulli sensum, ac uerba inlustrant, facere
» non potui, quin adscriberem. Interueni enim nuptijs
» Patricij Ricimeris, cui filiam Perhennius Augusti
» in spem publicae seueritatis copulabat. Igitur tunc
» in ista non modo personarum, sed etiam ordinum,
» patrumq. laetitia transalpino tuo lateri conducibi
» lius uisum. quippe cũ hoc ipso tempore, quo haec mi-
» hi exarabantur, uix per omnia theatra, macella,
» praetoria, fora, templa, gymnasia, thalassio Fescen-
» ninus explicaretur. atq. etiamnum e contrario stu-
» dia sileant, negotia quiescant, iudicia conticescant,
» differantur legationes, uacet ambitus, & inter scur

» rilitates

" rilitates histrionum totus actionum seriarum sta-
" tus peregrinetur. iam quidem uirgo tradita est, iam
" corona spõsus, iam palmata consularis, iam cycla-
" de pronuba, iam toga Senator honoratur. iam poe-
" nulam deponit inglorius. & nondum tamen cuncta
" thalamorum pompa defremuit, quia nec dũ ad ma-
" riti domum noua nupta migrauit. Quod Traditã iam uirginem dixit, ita uero & Catullus post alte-
" ro in Epithalamio, Non aequũ pugnare, pater cui
" tradidit ipse. Quod poenulam deposuisse inglorium. Propterea credo Praetextatum postea Catullus uocat. Quod ad mariti domum nondum migrasse dicit, & ad id, quod ante posuit de domo domini, intelligendum facit, & ad id etiam, quod post sequitur,
" Transfer omine cum bono, Limen aureolos pedes,
" Rasilemq. subi forem. Neu nuces pueris neget Desertum domini audiens Concubinus amorem] In manuscriptis nonnullis, Ne nuces pueris neget. In uno, Nec nuces. quod est ipsum maxime probãdum. Qui sequitur uersus, uarie legitur in manuscriptis. Primum sic, Desertum deum audiens. deinde etiam sic, Desertum dominum audiens. sed, siue, quo, impressi sunt, modo legantur, siue quo sunt in manuscriptis, nulla prorsus sententia probabilis elici potest. Ego, leuiter mutans, emendabam, Nec nuces pueris neget Defectam dominam audiens Concubinus amore. Nam inuita, ut supra significauit, ad nouum uirum noua nupta trahebatur. Noli, inquit, quod eam audias parum in te pro

penso esse animo, pueris ludentib. nuces negare. Da nuces pueris, iners Concubine] *Haec uero est iam Fescennina locutio. Nuces autem iaciebantur pueris, ut nouae nuptae intranti domũ noui mariti secundum fieret auspicium. Fest. Pomp. Plin. in.* XV. *cap.* XXII. *Nuces iuglandes quamquam & ipsae nuptialium Fescenninorum comites. Ex quo intelligimus & cantare simul Fescenninos solitas puellas, et spargi nuces. aut statim post earum cantum id fieri solitum.* Sordebant tibi uillicae] *Fastidiose formosas ipsas Villicas appellabat. adeo ab omnium amore erat auersus. More uero Sabino conuicia nouo marito fiebant. Lucan. in.* II. *de Catonis, & Marciae Nuptijs, Non soliti lusere sales, neq. more Sabino Excepit tristis conuicia festa maritus.* Nunc tuum cinerarius Tondet os] *Cinerarius idem, credo, qui Cinifio. Cato in Originibus, quo id fieret modo, ostendens. Mulieres, inquit, nostrae capillum cinere unguitabant, ut rutilus esset crinis. Carisius in.* I. *& Varro in.* IIII *de lingua Lat. Ornatus, quasi ab Ore natus. hic. n. maxime sumitur, quod eam deceat. itaq. ob id paratur speculum. Calamistri, quod heis calefacteis in cinere capillus ornatur. Qui ea ministrabat, a Cinere Cinerarius est appellatus. Carisius in.* II. *Afranium aduocat in Cinerario. Idem uerbum legitur in ueteri monumento in D. Paulli aede, ad primum ab urbe lapidem, uia Ostiensi.*

T. CLAVDIVS
ZOSIMVS . FECIT
LICINIAE . PRISCAE . MAMM
CLAVDIAE...... ROSHODO. SOR
MASSA....... CVM CINERARIO
ET. TI. CLAVDIO. VERECVN
DO . PATRONO . ET . SIBI
ET. SVIS. POSTERISQ. EORVM
LONG. PED. VI. LAT. PED. VI

Tondet os: *Malas. Martial. in.* VIII. *Par maxil* ,, *larum tonsa est tibi, pars tibi restat. Atq. idem ali* ,, *bi. Tondebit pueros iam noua nupta tuos. Est autem sensus, Quas tu nuper fastidiebas atq. auersabare, ijs nunc os tondes, ijs te nunc ipsum ornas. uel id dicit, quod ad eam diem barbam alere liceret, iam marito non liceret.*

Diceris male te a tuis Vnguentate glabris marite Abstinere] *In manuscriptis, Diceres, praue omnino. Vnguentatum dicit, mollem, atq. un-* ,, *guentis delibutum. & quod dixit Homerus,* τὴν ,, κεφαλὴν διάβροχον. *Seneca hircosis unguentatos* ,, *opponit. cuius apud Gellium in.* XII. *cap.* II. *uer-* ,, *ba sunt, Quidam sunt, inquit, tam magni sen-* ,, *sus. Q. Enny, ut licet scripti sint inter hircosos,* ,, *possint tamen inter unguentatos placere. Eo autem uerbo cum ceteris. P. Africanus apud eundem Gell. in.* VII. *cap.* XII. *mollissimum homi-* ,, *nem significat, Nam, qui, inquit, cottidie unguen-*

,, tatus

,, tatus aduersum speculum ornetur, cuius supercilia
,, raduntur, qui barba uulsa, feminibusq. subuulsis
,, ambulet, qui in conuiuijs adulescentulus cum ama
,, tore, cum chirodota tunica inferior adcubuerit, qui
,, non modo uinosus, sed uirosus quoq. sit, eum ne quis
,, quam dubitet, quin idem fecerit, quod cinaedi fa-
,, cere solent. Glabris: uel ad aeta-
tem referendum, uel quod se nuce, uolsellisq. depi-
larent. cuius infamiam dedecoris subijt Augu-
stus. Scimus, haec tibi, quae licent, Sola
cognita] sic omnino erat omnib. in libris. Sed fri
gere sententia mihi uidebatur. ac legebam, Sci-
mus, haec tibi quae licent Soli, cognita sed mari-
to, & quae sequuntur. Haec inquit soli, nec dum
coniugi licebant: nunc minime solus cum sis, alia
uita alios mores postulat. Ne petitum aliun-
,, de eat] sic post, Et quaerendum aliunde foret ner
,, uosius illud, Quod zonam posset soluere uirgi-
,, neam. En, tibi domus ut potens] Ita est
in manuscriptis, quibus utebar, non Et potens.
Ad domum autem mariti noua nupta transibat,
ut iam diximus. Plato in Protagora potentem ac
,, beatam domum sic dixit, Ιπποκράτης ὅδε ἐςὶ μὲν
,, τῶν ἐπιχωρίων Απολλοδώρου ὑὸς, οἰκίας μεγάλης τε
,, καὶ εὐδαίμονος. In nuptijs quidem & quaerendo ma
rito, eiusmodi cōdicio in primis quaerebatur. Plau.
,, Ego te reduco, & reuoco ad diuitias, ubi Tu iam lo
,, cere in luculentam familiam, unde tibi talenta ma
,, gna uiginti pater Det dotis. Ac post. Nempe
,, istic

» *istic est, qui Alcisimarcho filiam suam despondit in*
» *diuitias maximas.* Quae tibi sine fine erit] *In Achillis Maffei libro est, Quae tibi, sine, seruit. Itaq. probabilis Pontani coniectura, qui legendum putauit, Quae tibi, sine, seruiat. eadem tamen quibusdam non probatur. Ego legendum suspicabar, Quae seni tibi seruiet.* Cana tempus anilitas] *Sic omnino legendum puto. Sed omnib. tamen in manuscriptis libris erat, Anilis aetas. Nisi sic uersum metiamur, ut, Nilis aet, syllabas unum in pedem conferamus, As, syllabam insequentem reiciamus uersum, in quo, Omnia, propter principem uocalem sequentis uerbi, utramq. uocalem perdet I & A. quod fecit non semel Hora*
» *tius. Annitas, inquit Placiades Grammaticus*
» *in glossis, Adiutat, interdum senectus est. mendo-*
» *se, Adiutat. emendant alij Adultas. quod non sequor. legendum forte, Adnutat.* Transfer omine cum bono Limen aureolos pedes] *Limen cubiculi. Sic Cic in orat. pro. A. Cluentio de nefarijs illis Cluentij matris agens nuptijs. Sensim scilicet, ueteri consuetudine, ac ritu. Plaut. in*
» *Casina. Sensim super attolle limen pedes, noua nu*
» *pta. Plutarchus in uita Romuli nouam nuptam tolli manib. solitam aliorum, ita limen uiri transi*
» *re scribit,* Διαμένει δὲ μέχρι νῦν, τὸ τὴν νύμφην
» αὐτὴν ἀφ' ἑαυτῆς μὴ ὑπερβαίνειν τὸν οὐδὸν, εἰς τὸ
» δωμάτιον, ἀλλ' αἰρουμένην εἰσφέρεσθαι. διὰ τὸ καὶ
» τότε κομισθῆναι βιασθείσας μὴ εἰσελθεῖν. *Idem in*

Quaesitis Rom. plures caussas adfert, in eo quae-
» *sito uidelicet*, διὰ τί τὴν γαμουμένην οὐκ ἐῶσιν αὐ-
» τὴν ὑπερβῆναι τὸν οὐδὸν τῆς οἰκίας, ἀλλ' ὑπεραίρουσιν
» οἱ προπέμποντες. *Aliud Varro, cuius uerba posuit*
» *Seruius, illud interpretans Vergili, Mopse nouas*
» *incide faces. Varro, inquit, ideo dicit faces prae*
» *ire nuptas, quod antea non nisi noctu ducebantur*
» *a sponsis. quas ideo dicit limen non tangere, ne a*
» *sacrilegio incoharent, si depositurae uirginitatem*
» *calcent rem Vestae, numini castissimo consecra-*
» *tam. Lucanus in. II. de nuptijs Catonis, & Mar*
ciae ritus prope omnes hisce non admodum multis
expressit uersib. hunc uidelicet, & illum uidendi
flammei, Zonae, quam ille balteum uocat, qua
uestis astringeretur, ceterosq. Versus illius sunt,
» *Festa coronato non pendent limine serta, Infulaq.*
» *in geminos discurrit candida postes, Legitimaeq.*
» *faces, gradibusq. accliuis eburnis. Stat torus, &*
» *picto uestes discriminat auro. Turritaq. premens*
» *frontem matrona corona, Tralata uetuit contin-*
» *gere limina planta. Non timidum nuptae leuiter*
» *tectura pudorem. Lutea demissos uelarunt flam-*
» *mea uultus, Balteus haud fluxos gemmis astrin-*
» *xit amictus. Neq. uero tantum in nuptijs, sed a-*
liud quoq. agentib. limen tangere ducebatur omi-
» *nosum. Ouid. in. I. Elegiarum, Missa foras ite-*
» *rum limen transire memento Cautius, atq. alte so-*
» *bria ferre pedem. Transferre pedes sic dixit, ut*
& Proferre pedem Euripides dixit in Troadib.

» Πρόφερε

Πρόφερε πόδα σόν. Ἐπὶ πλάτας ἀχαιῶν. Rasilemq. subi forem] *sic Verg. Rasile buxum dixit.* Aspice, unus ut accubans Vir tuus Tyrio in thoro, Totus immineat tibi] *In primo uersu uitium inesse iampridem cum putassem. neq. enim quid unus in eo loco significaret, aut quẽ salem ac leporem haberet, dispiciebam, & cum manuscriptos libros consulerem, & Vnus, & Vnius scriptum reperiebam. Itaq. Intus legendum putaui, idq. magis etiam probaui post, cum in tertio manuscripto libro, Imus, scriptum animaduerti. Ouid. in* X. *Metam. simile quiddam habet, ubi de*
» *Myrrha, - thalami iam limina tangit, iamq. fo*
» *res aperit, iam ducitur intus.* Totus immineat tibi: *In uerbo Imminere eadem prope uis est, quae Sapphus uerbis significatur,* Γαμβρὸς ἔρ
» χεται ἴσος Ἄρει. *Arnobius in.* III. *aduersus gen*
» *tes. O egregia numinum, & singularis interpre-*
» *tatio potestatum, nisi postes uirorum adipali ungui*
» *ne oblinerentur ab sponsis, nisi uirginalia uincula*
» *iam feruentes dissoluerent, atq. imminentes mari*
» *ti. Caesar in.* I. *de bello Ciuili similiter, Instabat*
» *agmen Caesaris, atq. uniuersum imminebat.*

Ille non minus, atq. tu, Pectore uritur intimo] *In manuscriptis omnibus est, Illi non minus, ac tibi Pectore urimur intimo. ea sententia, nos illum non minus intimo pectore, idest, amore non minore amamus, quam te quoq. ipsam. Plautus*
» *in Cistell. Pectus penitissimum dixit, In latebras*

» *abs-*

" abſcondas pectore penitiſſimo Tuam ſtultitiam.
" Ouidius in. 1. Metam. ut Catullus. Sic Deus in
" flammas abijt, ſic pectore toto Vritur.
O Hymen] *Leguntur in manuſcriptis, quo ſupra modo oſtendi.* Mitte bracchiolum teres Praetextate puellulae] *Praetextatum uocat, an quia ut Macrobius ſcribit in. 1. Saturn. Praetexta & Bulla ingenuorum habitus puerorū erat, an quia ueſtem mutarat. Feſtus Pompeius nubentibus pueros conuiciantes praetextas deponere ſolitos ſcribit, quamquam etiam nubentes depoſitis*
" *praetextis intellegi poſſunt. Praetextum, ſiue Prae*
" *textatum legere malumus, ſermonem, inquit, quidā*
" *putant dici, quod praetextatis nefas ſit obſceno uer*
" *bo uti. alij, quod nubentibus depoſitis praetextis a*
" *multitudine puerorum obſcena clamentur.*
Iam cubile adeat uiri] *In manuſcriptis omnibus, Adeant. Et noua nupta ſcilicet, & qui cam deducunt praetextati tres, & pronubae duae.*
Vos unis ſenib. bonae] *In manuſcriptis omnibus, Bonae ſenib. unis. Legebam ipſe, Vos bonae ſenib. uiris. & ordinem ipſum uerborū, qui eſt in manuſcriptis conſeruo, & quod eſt facillimum, ac ualde probabile, ex Unis, Viris, feci. Bonas autem Caſtas uocat, ut ſaepe tum Catullus, tum Tibullus, ac ceteri.* Cognitae bene feminae] *Bene enim cognitas ſenibus uiris eſſe oportet. Et uerbis autem & ſententijs proxime ad hunc Catulli locum Simo*
" *nides, Φίλη δὲ συμφιλοῦντι γηράσκει πόσει τεκοῦσα*
" καλόν.

" καλόν. *Atq. his quidem uerbis etiam* μονομογαμία
significatur. Alba Parthenice uelut]
Sic insignem sponsae pulchritudinem significat. Ti
bullus sponsae comparauit egregiam iuuenis for-
mam, ut illam flori Catullus. est enim apud illum in.
" *1. Candor erat, qualem praefert Latonia luna, Et*
" *color in niueo corpore purpureus, Vt iuueni primum*
" *uirgo deducta marito, Inficitur teneras ore rubente*
" *genas. Vt cum contexunt, amaranthis alba puellae*
" *Lilia, & autumno candida mala rubent. Miscet*
enim hos etiã colores Catullus, addens, Luteumue
papauer. Non diu remoratus es] *In manu-*
scriptis omnibus, Remorata, sed illud rectius. Re-
" *morari autem absolute, & idem post, Perge, ne re-*
" *morare. Et Plautus in Casina protulit, Nam, quid*
" *illaec tamdiu intus remoratur quasi ob industriã.*
" *Et in Pseudolo, Vter remoratur.* Quod
cupis, capis] *Eadem prope* παρονωμασία, *quae an*
te, Cato Catullum. At marita tuum ta-
men Celites, nihilo minus Pulchrae res] *Gua-*
rinus hoc modo. Sed idem tamen legit, Pulchra res.
Auãtius legisse se adfirmat in ueteribus libris, Ad
Martem tamen iuuenem. In duobus autem manu-
scriptis, quibus utebar, legebatur, Ad maritum ta-
men iuuenum Celites nihilominus Pulchre res. Lo-
cus ipse difficillimus ad interpretandum. Ego ta-
men quam poteram proxime ad eã lectionem, quã
in manuscriptis reperiebam, restituere conabar, ac
distinguere, Admetum iuuenem tamen Celites ni-

hilo

hilo minus, Pulchra res. E superioribus enim puerorum conuicijs intelligimus, sponsum puerorum amore flagrasse. Suadent igitur, ut, cum amorem in sponsam suum non abscondat, Admetum tamen ipsum, cuius amore tenebatur, siue is libertus eius erat, quem in delicijs haberet, siue quisquis alius, minime prodat. quem pulchrum esse significat. Credibile uero est formoso iuueni Formosi nomen impositum. Admetum enim insigni forma ab Apolline adamatũ Poetae fingunt. Sed, ne cui duriter iuncta uideantur, Tamen, & Nihilominus. Sic enim etiam Cic.
,, *Et tamen nihilominus* αἰὲν ἀριστεύειν. *Et pro Cluent.*
,, *Tamen nihilominus putabat se. Pulchra res, nomi*
,, *nandi casu posuit, cũ accusatiuus praecessisset idem*
,, *significans, ut & Horat. in.* II. *Serm. Sat.* VIII. *Vi-*
,, *dimus & merulas poni, & sine clune palumbos.*
,, *Suauis res, si non caussas narraret earum, & natu*
,, *ras dominus. Nisi quis esse accusatiuos etiam ue-*
lit, Suauis res, pro Suaues. Graeci sic quoq. καλὸν χρῆ-
μα *dicunt. Et Aristophanis interpres hanc* ἐπαγω-
γὴν *Atticorum propriam esse dicit. in illud enim*
,, *Poetae in Nebulis,* ὦ Ζεῦ βασιλεῦ τὸ χρῆμα τῶν νυκ-
,, τῶν, ὅσον ἀπέρατον, *sic scribit,* Ἔθος δὲ τοῖς ἀττικοῖς ἐ-
,, παγωγῇ χρῆσθαι. οἷον, ἵππος, σπάνιόν τι χρῆμα. καὶ γυνὴ,
,, σπάνιόν τι χρῆμα. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως. *Cic. pro*
Murena oratoris munus ac facultatem similiter
,, *laudat, Magnus dicendi labor, magna res, magna*
,, *dignitas, summa etiã gratia. Liuius in.* XXXI. *ab*
,, V. C. *eodem prope modo, quo Catullus, & Horatius,*

» *Quod si tantum militum Romanorum fuisset, ut & Chalcis teneri, & non deseri praesidium Athenarũ potuisset, magna res, principio statim belli, Chalcis & Euripus adempta regi forent.* Cic. quoq. in. XII. ad Atticum sic admirari uidetur. *Ego etiam atq. etiam cogitabo, teq. ut idem facias, rogo. Magna res, simplex est manere, illud anceps.* Et Plin. in. XXXV. cap. III. *Decora res, utiq. si liberorum turba.* & quae sequuntur. Cic. in. VI. Epist. ad Torquatũ, et alios, similiter, et quidem per parenthesin, *Reliquum, inquit, est, ut te angat, quod absis a tuis, res molesta, praesertim ab ys pueris.* &c.

-neq. te Venus Negligit] *ille quidem pulcher, neq. tu inuenustus.* Ille puluis Erythraei Siderumq. micantium Subducat numerum prius] *Sic Guarinus. an ueterem librum secutus, non explicat. Et genitiuum esse facit Puluis. Ego uero omnib. in manuscriptis, Pulueris legebam. tum quod sequitur, Eritei, & Ericei. Auantius legendũ docet, Erythrij. Qua de re cum diu multumq. dubitarim, quae mihi in mentem uenerint, qualiacũq. ea sint, ingenue proferam. Primum, Erythraei, non placebat ipsum, et quod longe arcessitum uidebatur, & quod diphthongus corriperetur. Nam, Dionaeus alibi legendum non esse, docui. itaq. uarie coniecturam feci. primum sic, Ille pulueris interim, ea sententia, Ille qui nostros lusus, ac delicias numeratas uult, eas interim dum facimus, prius & puluerem, & stellas numeret. E. namq. mutabam in.* I. *proxi*

mam

mam uocalem, ex R. & I. consonantem N. faciebã, sequitur T, in manuscripta lectione, deinde E, post quam litteram, R. interponebam, & I. extremo apicem imponebam. Deinde etiam succurrebat, Puluerem, arenamq. Libycam hoc in genere prouerbio celebratam. Idemq. memineram illud eiusdem Catulli ante, huic sententiae ualde consentaneum. Quaeris, quot mihi basiationes Tuae Lesbia sint satis superq. Quam magnus numerus Libyssae arenae Laserpiciferis iacet Cyrenis Oraclum Iouis inter aestuosi, Et Batti ueteris sacrum sepulcrum, Aut quam sidera multa, cum tacet nox, Furtiuos hominum uident amores. Itaq. aliquid huiusmodi subesse suspicabar. faciebamq. Ille pulueris Antaei Antaeum enim terrigenam Libyn appellat Statius in. VII. Thebaid. diphthongonq. inuitus corripiebam. quod me tamen adeo non mouebat. Tertiũ illud fuit, ut Eretri, quod proxime ad scriptam lectionem accedebat, legerem, quasi Eretrij. alterum enim. I. & consuetudo ipsa, & figura tollebat. Eretrium autem puluerem ab Eretria ciuitate maritima in Euboea. E. uero correptam ab eo Homeri exemplo, Χαλκίδ' ἐρετρίαν τε. quod si sequimur, I. antepenultimam in. E. mutandam, & penultimam I. in. E. quae sunt mutationes omnes facillimae, ualdeq. probabiles. Quod si quis propter syllabam apud Homerum scribit, Ἐρρετρίαν, idem faciat hoc loco. Carisius Erythrum mare dici etiam ostendit, illis Plinij uerbis, Ab Erythro mare orti. quo auctore

licebit etiam hic, si mare rubrum intelligamus, dicere, Pulueris Eritri. Sic tamen ut prima in Eritri producatur ὁμηρικῶς. Qui uestri numerare uult] *In manuscriptis omnibus, non Vult, sed Volunt. Credo, quod ante scriptum fuerat, Volt. quod nõ intelligentes, praue mutarunt in Volunt. Sed isdem in libris non Vestri, sed Nostri, sic, ut haec ab sponsis, non a pueris, dicta accipiamus. Sed, cum sponsus & sponsa in nuptijs non loquantur, Vestri potius legamus.* Multa millia lusuum] *Auantius in ueterib. libris fuisse dicit, & Lusum pro Lusuum, contracte, & Lusus. In ijs, quibus utebar, omnibus, Ludere. Et sequens uersus ita legebatur, Et ludite, utrumq. uitiose. Ego uero scriptum fuisse opinor totum uersum, Multa mollia ludi. At ludite. Vt At principium sit orationis & cantus, quem pueri sponsis respondent. Millia uero in Mollia mutandum puto, quod parum Latine dici putem Millia ludi, ut Millia cum genitiuo numeri singularis coniungatur, deinde uero quod mollia, id est deliciae, siue* τὰ παίγνια *Latine sic dici putem aptissime. itaq. omnis illa in amore lasciuia commodissime significatur. Ludere autem lasciuire, ac libidinari. idẽ post,*
» *Lusimus satis. Horat. in. II. Epistular. Lusisti satis,*
» *edisti satis, atq. bibisti.* – non decet Tam uetus sine liberis Nomen esse] *Nomen, pro Fa*
» *milia, & gente, ac populo. Verg. in. VI. Inlustres ani*
» *mas, nostrumq. in nomen ituras. Et Liuius in. I.*
» *Per se ipsum nomenCeninum impetum facit.*

Sed

Sed indidem] *Eodem uerbo usus Plautus. Indidem unde oritur facito ut facias Stultitiam insepelibilem.* Dulce rideat ad patrem.] *Politianus apud Verg. legit, Qui non risere parentes. Seruium damnat, Quintilianum opponit. Et sunt tamen qui nihil a Seruio Quintilianum putent dissidere. Certe Catulli locus hic, & ille apud Rufum Festũ Auianiũ in Orbis terrae descriptione, Nascenti Baulo risit pater, undiq. fulsit Caelicolum sedes, fauere ac subscribere Seruij sententiae uidentur. Et Qui, pro Cui, scripserunt antiqui.*

Sed micante labello] *Sic correxit Auantius, cũ esset in manuscriptis, Sed mihi ante. Micans labellum: id est, patens, saliens. Hoc ipsum exprimens Poeta uetus apud Atilium Fortunatianum, Patens labellum diffido Iugare rictu. Et Martialis in. 1. in Maximinam, Laxat perspicuo labello risu. Et Ouid. de arte Amandi, Sint modici risus, paruaeq. utrimq. lacunae. Rabanus Maurus de Magorum praestigijs, Salisatores, inquit, uocati sunt, quia dũ eis membrorum quaecumq. salierint, aliquid sibi exinde prosperum seu triste significari praedicunt.* Sit suo similis patri] *Statius in. 1. Siluar. in Epithalamio Stellae, & Violantillae, Multum de patre decoris, Plus de matre capis. Basilius in Epistula ad Gregorium Nazianzenum,* Ἐπέγνων σοῦ τὴν ἐπιστολὴν, ὥσπερ οἱ τοὺς τῶν φίλων παῖδας ἐκ τῆς ἐπιφαινομένης αὐτοῖς ὁμοιότητος πρὸς τοὺς τεκόντας ἐπιγινώσκουσι. bene uiui-

te] *Idem aliquando ſimplici ipſo uerbo Viuere ſigni-*
» *ficatur. Horat. ut Catul. Si bene qui cenat, bene ui-*
» *uit, lucet, eamus, Quo ducit gula.* Munere
adſiduo ualentem Exercete iuuentam] *Sue-*
» *ton. in Domitiano, Adſiduitatem concubitus, uelut*
» *exercitationis genus Clinopalen uocabat. Statius*
in. I. Siluar. in Epithalamio Stellae, & Violantil-
» *lae in eandem ſententiam, Exerce formam, & fu-*
» *gientib. utere donis. Ac poſt, Ergo age iunge tho-*
» *ros, atq. otia deme iuuentae. Valentem iuuentam*
uocat, ut Heſiodus ἥβην πολυκρατῆ. *illius enim uer-*
ſus eſt ἐν ἡρωϊκῇ γενεαλογίᾳ, *ut Lycophronis addu-*
» *cit interpres,* Αὐτὰρ ἐπείρ' ἥβης πολυκρατοῦς ἵκετο μέ-
» τρον. *Plautus in Caſina Valentulam eodem modo*
» *uidetur dicere, Obſecro, ut ualentula eſt?*

CARMEN. NVPTIALE

VESPER *adeſt, iuuenes, conſurgite, ueſper Olymo,*
Exſpectata diu uix tandem lumina tollit.
Surgere iam tempus, iam pingues linquere menſas.
Iam ueniet uirgo, iam dicetur Hymenaeus.
Hymen o Hymenaee Hymen ades o Hymenaee.
Cernitis, innuptae iuuenes. conſurgite contra.
Nimirum eoos oſtendit noctifer imbres.
Sic certe. uiden' ut perniciter exſiluere.
Non temere exſiluere. canent quos uincere par eſt.
Hymen o Hymenaee Hymen ades o Hymenaee.
Non facilis nobis, aequales, palma parata eſt.

Aſpicite,

Aſpicite, innuptae ſecum ut meditata requirunt.
Nō fruſtra meditātur, habēt memorabile quod ſit.
Nec mirum: tota penitus quae mente laborant.
Nos alio mentes, alio diuiſimus aures:
Iure igitur uincemur. amat uictoria curam.
Quare nunc animos ſaltem committite ueſtros.
Dicere iam incipient, iam reſpondere decebit.
Hymen o Hymenaee Hymen ades o Hymenaee.
Heſpere, qui caelo fertur crudelior ignis.
Qui natam poſſis complexus auellere matris,
Complexu matris retinentem auellere natam,
Et iuueni ardenti caſtam donare puellam.
Quid faciunt hoſtes capta crudelius urbe.
Hymen o Hymenaee Hymen ades o Hymenaee.
Heſpere, qui caelo lucet iucundior ignis.
Qui deſponſa tua firmes conubia flamma.
Quod pepigere * uiri, pepigerunt ante parentes,
Nec iunxere prius, quam ſe tuus extulit ardor.
Quid datur a diuis felici optatius hora.
Hymen o Hymenaee Hymen ades o Hymenaee.
Heſperus a nobis aequales abſtulit unam.

*

Namq. tuo aduentu uigilat cuſtodia ſemper.
Nocte latent fures, quos idem ſaepe reuertens
Veſpere mutato comprendis nomine eoſdem.
At lubet innuptis ficto te carpere queſtu.
Quid tum ſi carpunt, tacita quod mente requirūt.
Hymen o Hymenaee Hymen ades o Hymenaee.

Ut

Vt flos in ſeptis ſecretus naſcitur hortis,
Ignotus pecori, nullo contuſus aratro,
Quem mulcent aurae, firmat ſol, educat imber,
Multi illum pueri, multae optauere puellae:
Idem cum tenui carptus defloruit ungui,
Nulli illum pueri, nullae optauere puellae:
Sic uirgo, dum intacta manet, dum cara ſuis. ſed,
Cum caſtum amiſit polluto corpore florem,
Nec pueris iucunda manet, nec cara puellis.
Hymen o Hymenaee Hymen ades o Hymenaee.
Vt uidua in nudo uitis quae naſcitur aruo,
Numquam ſe extollit, numquã mitem educat uuã,
Sed tenerum prono deflectens pondere corpus,
Iamiam contingit ſummum radice flagellum:
Hanc nulli agricolae, nulli accoluere iuuenci:
At ſi forte eadem eſt ulmo coniuncta marito,
Multi illam agricolae, multi accoluere iuuenci:
Sic uirgo, dum intacta manet, dũ inculta ſeneſcit:
Cum par conubium maturo tempore adepta eſt,
Cara uiro magis, & minus eſt inuiſa parenti.
At tu ne pugna cum tali coniuge uirgo.
Non aequum eſt pugnare, pater cui tradidit ipſe,
Ipſe pater cum matre, quibus parere neceſſe eſt.
Virginitas non tota tua eſt: ex parte parentum eſt:
Tertia pars patri data, pars data tertia matri,
Tertia ſola tua eſt. noli pugnare duobus,
Qui genero ſua iura ſimul cum dote dederunt.
Hymen o Hymenaee Hymen ades o Hymenaee.

Hoc

Hoc quoq. Epithalamion ad Mallij nuptias perti-nere puto. Sic Claudian. in Honori, & Mariae nuptijs uarie lusit numero modo hoc, modo illoc.

Vesper adest, iuuenes] Lege enim cauebatur, ne nisi de nocte nuptiae fierent. Seruius, interpres
„ Vergilij in Bucol. de Varronis sententia, Varro, in-
„ quit, ideo dicit faces praeire nuptas, quod ante non
„ nisi noctu ducebantur a sponsis. Vesper autem uerbum esse Ennianum, Censorinus demonstrat in lib. de die Natali, siue de humana Origine, his quidem
„ uerbis. Post supremam dicitur Vesper, ante ortum
„ scilicet eius stellae, quam Plautus Vesperuginem,
„ Ennius Vesperum, Vergilius Hesperon appellat.

- consurgite] Cum hora nona accubuissent, ad horam ferme. XII. conuiuium produxerant.

Vesper olympo Exspectata diu uix tandem lumina tollit] Eodem prope modo Claudian. in
„ Honori, & Mariae Epithalamio, Attollens thala-
„ mis Idalium iubar Dilectus Veneri nascitur Hespe-
„ rus. Surgere iam tempus] Sic multum tem-
„ pus praeterisse significabant. Verg. Et iam tempus
„ equum fumantia soluere colla. Iam dicetur

Hymenaeus] Eundem numerum celebrauit Vir-
„ gilius, Ille latus niueum molli fultus hyacintho. Et in Georg. ut est in omnium, quotquot usquam sunt, librorum uetustissimo. Ille comam mollis iam ton-
„ debat hyacinthi. Atq. idem Catullus alibi, Tum
„ Thetis humanos non despexit hymenaeos.

Nimirum eoos ostendit noctifer imbres] Hieronymus

ronymus Auantius in libro Antoni Moreti scriptum fuisse testatur, Nimirum aetherios ostendit noctifer ignes. Quod si ita est, non est quod multa loquamur. In meis omnib. erat, Nimirũ hec eos ostendit noctifer imber. Vnde faciebã, Nimirum Oetaeas obtendit noctifer umbras. Oetaeas autem umbras dixerit, ut certum montem pro multis posuerit incertis, atq. idem prope dicat, quod Vergilius. Maioresq. cadunt altis de montibus umbrae. uel propter illud etiam apud eundem, Tibi deserit Hesperus Oetam. quamquam Vmentes malim quam Oetaeos. Sin illo modo malumus, ignes astra ipsa uocat, ut & Verg. Nam neq. erant astrorum ignes. Bacchylides, ut quidem adducit interpres Apollonij in. III. noctem δᾳδοφόρον appellat, aut quia tum lumina solemus accendere, aut quia nox terris stellas inducit. uersus illius est, Εκάτα δᾳδοφόρου νυκτὸς μεγαλοκάρπου θύγατερ. Cur autem Eoos quidã reiciant, non uideo. cum Euripides dicat, Εῷος ἡνίχ' ἱππότας ἐξέλαμψεν ἀστὴρ. Sic certe] In manuscripto uno tres litterae uidentur erasae post haec uerba. suspicor autem fuisse, Est. Sic enim et alibi idem, Sic certe est, clamant uictoris rupta miselli Ilia. Aspicite, innuptae secum ut meditata requirunt] Est in manuscriptis duobus, Aspicite innuptae quae secum ut meditare querunt. in tertio, Aspice innuptae quae secum ut meditare quaerunt. Emendabam, Aspice quae innuptae secum ut meditata requirunt. Nam & singu-

lariter

lariter ante dixit, Viden ut perniciter exsiluere. Sin ipsum uerborum ordinem conseruare uolumus, legendum fortasse sit, Aspicite innuptae quaeso ut meditata requirunt. Priorem lectionem si sequimur, Secum requirere sic forte dixit, ut Cic. aliiq.
" Cogitate cum animis uestris. Guarinus legi posse dicit, Meditamina quaerat, quod idem opinor legerat suo illo in libro, quod ego in meis. Fieri autem potest, scriptum ut fuerit, Meditaĩa quaerunt, quod corruptum postea sit in Meditare quaerunt. Legendum igitur mea quidem sententia, aut hoc modo, Aspice quae innuptae secum ut meditamina quaerunt. Aut hoc, Aspicite innuptae quaeso ut meditamina quaerunt. Non alio mentes, alio diuisimus aures] sic Ouidius Mentem sectam dicit, in. II.
" de remedio amoris, Secta bipartito cum mens dis-
" currit utroq. Alterius uires subtrahit alter a-
" mor. Quare nunc animos saltem committite uestros] In manuscriptis omnibus, Quare non animos. quod uidetur probabile, perinde ac si dicat, ne saltem animos uestros prorsus remittite. - qui caelo fertur crudelior ignis] Fertur, uoluitur, propter caeli motum. Ig-
" nes autem Stellae dicuntur. Verg. Nam neq. e-
" rant astrorum ignes. Complexu matris retinentem] sic erat omnib. in manuscriptis. Iungendum igitur, Retinentem matris. Hespere qui caelo lucet iucundior ignis] Home

ricum

ricum illud expreſſit, Ἕσπερος ὃς κάλλιστος ἐν οὐρανῷ ἵσταται ἀστήρ. Nec iunxere prius, quã ſe tuus extulit ardor] *Noctu enim nouae nuptae a ſponſis ducebantur, ut ſcribit Varro.*

Quid datur a diuis felici optatius hora] ἐπιφώνημα. *Euripides in eandem ſententiam apud Stobaeum.* ὅσοι γὰρ ἔρωτι πίπτουσι βροτῶν ἐσθλῶν ὅταν τύχωσι τῶν ἐρωμένων, Οὐκ ἔστι ποίας λείπεται τόδ᾽ ἡδονῆς. *Sic Hora fortunari dicitur ab Horatio. Qualemcunq. Deus tibi fortunauerit horam. Grata hora, alibi apud eundem Flaccum. Grata ſuperueniet, quae non ſperabitur, hora.*

Heſperus a nobis aequales abſtulit unam] *Varie legitur hic uerſus in manuſcriptis. primum ſic, Heſperus eſt nobis aequalem abſtulit unam. Deinde etiam ſic, Heſperus hic nobis aequalem abſtulit unam. Poſtremo ſic, Heſperus e nobis aequales abſtulit unam. Quod eſt ipſum rectũ. Legerem etiam libenter, ſi per ueteres libros liceret, Heſperus e noſtris aequalibus abſtulit unam. Vel illo modo, Heſperus ex noſtris aequalem hinc abſtulit unam. Aequales autem Graeci ſic quoq. dicunt* ἥλικας. *Sic Pacuuius in Hermiona, ut adducit Nonius Marcellus in uerbo Dignaui, Cum neq. me aſpicere aequales dignarent meae. Poſt hunc uerſum ſeptem uerſus alios deſiderari ſcribit Auantius. Credo numerum definiſſe, quod ſpatij tantum uacare aliquo in libro animaduertiſſet.*

Namq. tuo aduentu uigilat cuſtodia ſemper]

id enim erat primae uigiliae noctis initium. Custo-
dia: οἱ φύλακες. *Euripid.* Nocte latent fu-
» res] κλεπτῶν γὰρ ἡ νύξ, τῆς δ᾽ ἀληθείας τὸ φῶς.
Euripid. in Iphigenia. Video idem esse adumbratum
in Bionis uersib. apud Stobaeum, Εσπερε τᾶς ἐρα-
» τᾶς χρυσέον φάος ἀφρογενήας Εσπερε κυανέας ἱερὸν φί
» λε νυκτὸς ἄγαλμα τόσσον ἀφαυρότερον μήνας, ὅσον ἔξο
» χος ἄστρων. χαῖρε φίλος καὶ μοὶ ποτὶ ποιμένα κῶμον ἄγον
» τι, Αντὶ σελαναίας τυ δίδου φάος ὥνεκα ἰτηνᾶ σάμερον
» ἀρχομένα τάχιον δύεν. οὐκ ἐπὶ φωρᾶν Ερχομαι, οὐδ᾽ ἵνα
» νυκτὸς ὁδοιπορέοντ᾽ ἐνοχλήσω. – quos idem
saepe reuertens Vespere mutato comprendis
nomine eosdem] *Ut fures, sic etiam amantes, &*
&. sponsos simul cubantes deprendit.
Mutato comprendis nomine: *Plato in Epinom.*
» ὁ μὲν γὰρ ἑωσφόρος, ἑσπερός τε ὁ αὐτὸς ὢν τῆς ἀφροδί-
» της. *sic enim est in ueterib. libris.* At lu-
bet innuptis ficto te carpere questu] *Idem ali*
» *bi de Coma Beronicae, Nõ ita me diui uera gemunt*
» *iuerint. Et Claudianus in. i. de raptu Proserpinae,*
» *– tenerum iam pronuba flamma pudorem Sollici-*
» *tat, mixtaq. tremit formidine uotum.* Quid
tum si carpunt, tacita quod mente requirũt]
An mirandum, si sponsos deprehendas, qui, quem
diu cupiuerant, amoris fructum capiunt. Sed
in manuscriptis omnibus, Tacita quam mente re-
quirunt. Quibus uerbis ea, quam supra posui,
sententia efficitur. In eandem uero sententiam
» *Pindarus in Pythys. ode.* VIIII. Πλεῖστα νικήσαντά

σε καὶ τελεταῖς Ὡρίαις ἐν παλλάδος εἶδον. Ἀφωνοί θ' ὥς ἑκάστα φίλτατον Παρθενικαὶ πόσιν, ἢ υἱὸν εὔχοντ' ὦ Τελεστίκρατες ἔμμεν. *Carpere, ideſt, pari uerbo eodem loco Pindarus utitur, & ut hic quoq. Catullus puellam multis expetitam deſcribit,* Τὰν μάλα πολλοὶ ἀριστῆες ἀνδρῶν αἴτεον Σύγγονοι, πολλοὶ δὲ καὶ Ξείνων, ἐπεὶ θάητον εἶδος Ἔπλετο. χρυσοστεφάνου δὲ οἱ ἥβας Καρπὸν ἀνθήσαντ' ἀποδρέψαι ἔθελον.

Quem mulcent aurae] *Sic Propert. in.* IIII. *Mulcet ubi effuſas aura beata roſas.*

Educat imber] *Callimachus in Hymno in Delum,* Νύμφαι μὲν χαίρουσιν ὅτε δρύας ὄμβρος ἀέξει. *ac propterea* Καρποφόρους ὄμβρους *dicit uetus auctor in Hymnis.* πέμπειν καρποφόρους ὄμβρους ἐπὶ μητέρα γαῖαν. *Ex eodem genere eſt & quod ante dixit idem Catullus, Quos Hamadryades deae Ludicrum ſibi roſcido Nutriunt humore, Et illud Lucreti in.* V. *Quod ſol atq. imbres dederant, quod terra crearat Sponte ſua, ſatis id placabat pectora donum. Et Ouid. in.* III. *Metam. Gramen erat circa, quod proximus.*

Multi illum pueri] *Sic Verg. de Lauinia, Multi illam magno e Latio, totaq. petebant Auſonia. Et de Camilla, Multae illam fruſtra Tyrrhena per oppida matres Optauere nurum.*

Idem cum tenui carptus defloruit ungui] *Sic Propert. in* I. *Quae modo decerpens tenui pueriliter ungui.*

Nulli illum pueri, nullae optauere puellae] *Eodem modo Ouid. in.* III. *Metam. & ſuperiorẽ*

& hunc uersum totidem prope uerbis exprimit, de Narcisso, Multi illũ iuuenes, multae optauere puellae. Sed fuit in tenera tam dura superbia forma, Nulli illum iuuenes, nullae optauere puellae. Similiter etiam Callimachus de amore, Ἀλλ᾽ ἐχθρὸς μὲν παισὶν, ἀτίμαστος δὲ γυναιξὶν. οὕτως ἀργαλέον γῆρας ἔθηκε θεός. Sic uirgo, dum intacta manet, dum cara suis] *Nulla probabilis ex his uerbis elici potest sententia. at si, quo modo est in Maffei libro, legas, ea facilis atq. apta existet, ut Dum posterius mutes in Tum. Manere intactam, sic dixit, ut Euripides quoq. in Electra,* Παρθένον μένειν. *est. n. apud illũ,* Φασὶ γάρ νιν ἐν γάμοις ζευχθεῖσαν οἰκεῖν, οὐ δὲ παρθένον μένειν. *nisi interpreteris* ἐν γάμοις μένειν. - polluto corpore florem] *Sic Terentius, Flos ipse.* - in nudo uitis quae nascitur aruo] *In quo arbores non sint adsitae, sitq. is ager incultus, &* ἄδενδρος. Hanc nulli agricolae, nulli accoluere iuuenci] *In duobus manuscriptis, & hic, & post, cum repetitur hoc ipsum uerbum, Coluere, non Accoluere.* - ulmo coniuncta marito] *Vlmus marita hoc in genere dicitur. Horat. in. v. Carm. Altas maritat populos. Iuuenal. Stratus humi palmes uiduas desiderat ulmos.* Cum par conubium maturo tempore adepta est] *Conubium etiam apud Poetas per. N. unum scribendũ. Sic in ueteribus libris, atq. in illo omnium uetustissimo libro Vergilij. Maturo tempore, & Lucretius dixit in.* v. *Quos ubi*

tempore maturo patefecerit aetas. Par conubium opinor intellegit, quem Aeschylus in Prometheo dicit ὁμαλὸν γάμον. *est enim apud illũ*, Ἐμοὶ δ' ὅτι μὲν ὁμαλὸς γάμος ἄφοβος, οὐ δέδια. *& quae sequuntur, atq. ante haec leguntur. quem locum huic similem putabat Iacobus Corbinellus, mihiq. primus ostendit.* Cara uiro magis] *Sic uno in manuscripto. In alijs, Cara uirgo magis minus est inuisa parenti.* ἀσυνδέτως *uitiose. Deesse uidetur hoc loco* ἐπιφώνημα. *Hymen o Hymenaee hymen ades, o Hymenaee. quod tamen nullo in manuscripto legebatur.* At tu ne pugna] *In manuscriptis omnibus, Et tu nec pugna.* - pater cui tradidit ipse] *Proprie dixit, & ex consuetudine. quam significat Pomponius Mela. in.* II. *de Getis. Nupturae, inquit, uirgines non a parentibus uiris traduntur, sed publice aut locantur ducendae, aut ueneunt. Ex his enim uerbis intelligimus Romae uirgines uiris a parẽtibus tradi solitas. Liuius libro.* XXXIIII. *non sui iuris feminas fuisse dicit, sed in potestate parentum, fratrum, uirorum. itaq. nihil habent, ut uidetur, mere suum. Maiores nostri, inquit Liuius, nullam ne priuatam quidem rem agere feminas sine auctore uoluerunt, in manu esse parentum, fratrum, uirorum. Menander,* Ἀλλὰ θυγάτηρ κτῆμ' ἐργῶδες πατρί. *Atq. alibi,* Χαλεπὸν θυγάτηρ κτῆμα, δυσδιάθετον. Tertia pars matri data, pars data tertia patri] *Rectius omnib. in manuscriptis, Tertia pars patri data, pars data tertia matri.*

DE. BERECYNTHIA. ET ATTI

SVPER alta uectus Attis celeri rate maria,
Phrygium ut nemus citato cupide pede tetigit,
Adytq. opaca siluis redimita loca deae,
Simulatus ut furenti rabie, uagus animi,
Diuellit ille acuto sibi pondera silice.
Itaq. ut relicta sensit sibi membra sine uiro,
Etiam recente terrae sola sanguine maculans.
Niueis citata cepit manib. leue tympanum,
Tympanum tubam Cybelles tua mater initia:
Quatiensq. terga tauri teneris caua digitis,
Canere haec suis adorta est fremebunda comitibus.
Agite. ite ad alta Gallae Cybeles nemora simul,
Simul in Dindymenae dominae uaga pecora,
Aliena petentes pede, ut exsules, loca celeri,
Sectam meam executae duce me, mihi comites
Rabidum salum tulistis, truculentaq. pelagi,
Et corpus euirastis Veneris nimio odio.
Hilarate excitatis errorib. animum.
Mora tarda mente cedat, simul ite, sequimini
Phrygiam ad domum, Cybelles Phrygia ad nemora deae,
Vbi cymbalum sonat uox, ubi tympana reboant,
Tibicen ubi canit Phryx curuo graue calamo,
Vbi capita Maenades ui iaciunt hederigerae,
Vbi sacra sancta acutis ululatib. agitant.
Vbi sueuit illa diuae uolitare uaga cohors,

Quo nos decet citatis celerare tripudijs.
Simul haec comitib. Attis cecinit noua mulier,
Thiasus repente linguis trepidantib. ululat,
Leue tympanũ remugit, caua cymbala recrepant,
Viridem citus adit Idam properante pede chorus.
Furibunda simul, anhelãs, uaga uadit, animo egẽs,
Comitata tympano Attis, per opaca nemora dux,
Veluti iuuenca uitans onus indomita iugi.
Rapidae ducem sequuntur Gallae pede propero.
Itaq. ut domum Cybelle tetigere lassulae,
Nimio e labore somnum capiunt sine Cerere.
Piger his, labantes langore, oculos sopor operit.
Abit in quiete molli rabidi furor animi.
Sed ubi oris aurei sol radiantib. oculis
Lustrauit aethera album, sola dura, mare ferum,
Pepulitq. noctis umbras uegetis sonipedibus,
Ibi somnus excitum Attin fugiens citus abijt:
Fugientem eum recepit dea Pasithea sinu.
Ita de quiete molli rabida sine rabie,
Simul ipsa pectore Attis sua facta recoluit.
Liquidaq. mente uidit sine quis, ubiq. foret,
Animo aestuante rursus reditum ad uada tetulit.
Ibi maria uasta uisens lacrymantib. oculis,
Patriam adlocuta est ita uoce maesta miseriter.
Patria o mea creatrix, patria o mea genetrix,
Ego quam miser relinquens, dominos ut herifugae
Famuli solent, ad Idae tetuli nemora pedem,
Vt apud niuem, & ferarum gelida stabula forem,
Et earum omnia adirem furibunda latibula:
Vbinam,

Vbinam, aut quib. locis te positam patria rear.
Cupit ipsa puppula ad te sibi dirigere aciem,
Rabie fera carens dum breue tempus animus est.
Ego ne a mea remota haec ferar in nemora domo.
Patria, bonis, amicis, genitoribus abero.
Abero foro, palaestra, stadio, & gymnasijs.
Miser, a miser querendũ est etiã atque etiã anime.
Quod.n. genus figurae est. ego num quid abierim.
Ego mulier, ego adulescens, ego ephebus, ego puer,
Ego gymnasi fui flos. ego eram decus olei.
Mihi ianuae frequentes, mihi limina tepida,
Mihi floridis corollis redimita domus erat,
Linquendum ubi esset orto mihi sale cubiculum.
Ego ne deum ministra, & Cybeles famula ferar.
Ego Maenas, ego mei pars, ego uir sterilis ero.
Ego uiridis algida Idae niue amicta loca colam.
Vbi cerua siluicultrix, ubi aper nemoriuagus.
Ego uitam agam sub altis Phrygiae columinibus.
Iam iam dolet, quod egi, iam iam quoq. paenitet.
*Roseis ut huic labellis * sonitus abijt.*
Geminas deorum ad aures noua nuntia referens,
Vbi iuncta iuga resoluens Cybele leonibus,
Laeuumq. pecoris hostem stimulans, ita loquitur.
Agedum, inquit, age ferox, hunc agedum aggrede-
re furor,
Face, ut furoris ictu reditum in nemora ferat,
Mea libere nimis qui fugere imperia cupit,
Age, caede terga cauda, tua uerbera patere.
Face, cuncta mugienti fremitu loca retonent.

Rutilam ferox torosa ceruice quate iubam.
Ait haec minax Cybelle, religatq. iuga manu.
Ferus ipse sese adhortans rapidum incitat animũ,
Vadit, fremit, refringit uirgulta pede uago.
At ubi ultima albicantis loca litoris adijt,
Tenerumq. uidit Attin prope marmora pelagi,
Facit impetum. ille demens fugit in nemora fera.
Ibi semper omne uitae spatium famula fuit.
Dea magna, dea Cybelle, dea domina Dindymei,
Procul a mea tuus sit furor omnis hera domo:
Alios age incitatos, alios age rabidos.

SVNT, qui putent, aut adfirment etiam, poema se hoc
uidisse adscriptũ Caecilio, quod probabile propter-
ea ducunt, quod idem ante Catullus dixerit, Est e-
nim uenuste Magna Caecilio incohata mater. Ego
uero in alia omnia eundum censeo, qui sciam Ati-
lium Fortunatianum ueterem grammaticum, ubi
» de Calliambo, sic dicere. Et Catullus, Phrygium ne
» mus citato cupide pede tetigit. Ad ea uero, quae eru
dite copioseq. collegit Lilius Gyraldus de Atti, &
Cybele, addam etiam & quae scribit Stephanus,
περὶ πόλεων, in uerbo, Πάλλος. Sic enim scribit. Πάλ
» λος ποταμὸς Φρυγίας. οἱ περίοικοι τρομαθίδαν ποταμο
» γαλληνοὶ, οὓς παρατίθεται ὁ Πολυΐστωρ ἐν τῷ περὶ Φρυ
» γίας τρ.τῷ. καὶ ὅτι τὸν Πάλλον καὶ τὸν Ἄττιν ἀποκόψαι
» τὰ αἰδοῖα. καὶ τὸν μὲν γάλλον ἐλθεῖν ἐπὶ τὸν τηρίαν
» ποταμὸν, καὶ οἰκῆσαι, καὶ τὸν ποταμὸν γάλλον καλέ-
» σαι. ἀπ' ἐκείνου γὰρ τοὺς τεμνομένους τὰ αἰδοῖα γάλ-

λους καλοῦσι. *De Atti uero ipso proprie haec inter-*
pres Nicandri. Ιςορεῖται ὅτι ποιμὴν ἦν φρὺξ ὁ Ἄττις.
ποιμαίνων δὲ καὶ ὑμνῶν τὴν μητέρα τῶν θεῶν, ἤτοι
τὴν ῥέαν, ἐφιλήθη ὑπ' αὐτῆς. καὶ δὴ φαινομένη πολλά-
κις, τιμῆς ἠξίωσεν. ὁ Ζεὺς δὲ ἐπὶ τέτῳ δυσαναχετῶν,
ἀνεῖλεν αὐτὸν, ὐ φανερῶς, δι' αἰδῶ τῆς μητρὸς, σῦν ἄ-
γριον πέμψας. ἡ δὲ κατολοφυρομένη αὐτὸν, ἔθαψεν. οἱ
δὲ φρύγες κατὰ τὸ ἔαρ θρηνοῦσιν αὐτὸν. *De genere*
autem ipso carminis multa Hephaestion, Terentia
nus, ceteriq. Addam tantum Atilij Fortunatiani
pauca, de trisyllabo penultimo. Sed quoniã, inquit
Atilius, hic uersus matri sacer est Ideae, ut uibra-
re uideatur, proximum ab ultimo pedem brachysyl
labon fecerunt, & Graeci, & hic ipse Maecenas. In
terpres Hephaestionis cur Gallĩãbicon dicat, caus-
sam adfert, Γαλλιαμβικὸν δὲ ἐκλήθη, ἐπεὶ λελυμέ-
νον ἐςὶ τὸ μέτρον. οἱ δὲ γάλλοι διαβάλλονται, ὡς θήλει-
αν νόσον ἔχοντες. διὸ καὶ σώματα, φόρον ἐτέλουν. ῥω-
μαίοις εἰς τοῦτο. οἱ τοιῦτοι δὲ, ἱερεῖς εἰσὶ δήμητρος.
Sunt, qui alium in locum reiciant hoc poema, quo cõ
stet ordo trium Epithalamiorum, quae sunt ex eo-
dem genere. Ego, ne hac quidem in parte, a manu-
scriptis esse discedendum putaui.

Super alta uectus Attis celeri rate maria] *Ar*
nobius in. V. aduersus gentes cum fabulam narrat
omnem a capite arcessens, nihil tamen de nauiga-
tione, nihil ulla de rate. itaq. obscurius, magisq. hoc
reconditum, & de ueteri poeta aliquo Graeco su-
mptũ. Versus ipsi ad primam usq. τομὴν *sunt Ana-*

 creontij

creontijs persimiles, aut idem potius ijs, qui dudum uulgati sunt. ostenduntq. Anacreontaei illi quod Atilius scribit, ea iambo nasci Galliambum. ac propterea sic uocatum. Atilius autem ipse Catullum citat in Anacreontaeo, cuius illa sunt de Galliambo. Et Catullus. Phrygium nemus citato cupide pede tetigit. Et illud alterius auctoris. O qui chelyn canoram plectro regit Italo. Vt si facias illud ex Lepidiano metro ad hanc legem. Mea Vatiena amabo mea cura, mea uenus. Catullus in Anacreontaeo. Ades inquit o Cybelle. Quibus rebus adducor, ut existimem, hoc poema e graeco expressum Anacreontis. Nonius, in uerbo Anima, huius generis uersum Varronis adducit, Phrygios per ossa cantus liquida canit anima. Semiuersus autem ille, Ades inquit o Cybelle, quem Catullo tribuit Atilius, cum eum ante Maecenati tribuerit, alieno loco ponitur. & scribae librarij culpa Catullinus desideratur, qui hoc e poemate fortasse fuerit. Celeritate: *Perpetuum fere epithetum. ut apud Homerum θοαὶ νῆες. apud Gellium in. x. cap. XXVI. sic quoq. Sallustium arbitror locutum. nam illa uerba, Furtim, aut celeritate uitare proelium in transgressu conatus est: emendabam, Furtim, ac celeritate. Et uetus poeta, Typhin aurigam celeres fecere carinae.* Phrygium ut nemus citato] *Eo enim conueniebant, qui se Opi consecrarant. Hoc in lusibus in Priapum uetus poeta significans, dixit in Priapi persona, Quae si perdidero, patria multabor,*

bor, & olim, Ille tuus ciuis Lamphace, Gallus ero. Et uero Gallus fluuius, & mons Cybelus erant in Phrygia. auctor Vibius Sequester. - siluis redimita loca deae] sic post, Nine amicta loca, dicit. Stimulatus ut furenti] Vt, pro Vbi, ut ante. Sed erat omnib. in manuscriptis, Stimulatus ubi furenti, ut secundo loco pro iambo esset tribrachys. Diuellit ille acuto sibi pondera silice] In manuscriptis omnib. Deuoluit. quod idem significat. Sic enim uidetur in. VI. Verg. accepisse Aduoluo uerbum. Procumbunt piceae, sonat icta securibus ilex, Fraxineaeq. trabes, cuneis & fissile robur Scinditur, aduoluunt ingentis montib. ornos. Legendum fortasse etiam sit, Deuouit. Qui se enim castrabant Galli, pudenda Rheae ipsi, atq. Adonidi sacra reponebant. interpres Nicandri, Λοβρίνης θάλαμοι, τόποι ἱεροὶ, ὑπόγειοι, ἀνακείμενοι τῇ ῥέᾳ, ὅπου ἐκτεμνόμενοι τὰ μήδεα κατετίθεντο οἱ τῷ ἄττει καὶ τῇ ῥέᾳ λατρεύοντες. Sic autem se Magnae matri sacrabant. Sex. Aurel. Victor in Aurel. Heliogabalo, Vestalem, inquit, uirginem, quasi matrimonio iungens suo, abscissisq. genitalibus Matri se magnae sacrauit. Ille: Verbum uarie legitur in manuscriptis, Illectus, Illetus, Iletas, Lactus. Ego legendum putabam, Icta. glossema enim fuerat Ille propter uerbum Deuoluit. Scriptores deinde librarij coniunxerunt utrumq. Ille icta. Ex eoq nata uarietas, Illectus, & Illetas, & Lactes.

Acuto sibi pondera silice: Acuto silice. Ouid. in.

» IIII. *Fast. de eodem Atti. Ille etiam ſaxo corpus la-*
» *niauit acuto. Teſta, Iuuen. Sat.* VI. *Mollia qui ru-*
» *pta ſecuit genitalia teſta.* Pondera: *Idem O-*
» *uid. in. eodem. A pereant dicebat adhuc, onus in-*
» *guinis aufert. Nullaq. ſunt ſubito ſigna relicta uiri.*
» *Iuuen. Sat.* II. *Phrygio quos tempus erat iam Mo-*
» *re ſuperuacuam cultris abſcindere carnem.*
Itaq. ut relicta ſenſit ſibi membra ſine uiro] *Vi-*
rum, Virilia dicit, ut & Arnob. in. V. *aduerſus gen-*
» *tes, Pinus illa ſolemniter, quae in matris infertur*
» *ſanctum deae, nonne illius imago eſt arboris, ſub*
» *qua ſibi Attis uirum demeſſis genitalibus abſtulit.*
Etiam recente terrae ſola ſanguine maculās]
In manuſcriptis omnibus, Et iam, duae uoces ſcili-
cet. Niueis citata cepit manib. leue tym-
panum Tympanum tubam Cybelles] *Pri-*
mam in Tympanum corripuit, ut & Homerus, &
Maecenas in eo carmine, quod adducit Atilius,
» *Ades & ſonante tympano quate flexibile caput.*
» *Homerus,* Ρύμβῳ καὶ τυμπάνῳ ῥείην Φρύγες ἱλάσκον-
» ται. *auctor uetus in Hymno poſteriore in Cybelem,*
» Τυμπανοτέρπη *eam propterea uocat, quod in eius ſa-*
» *cris adhibeantur tympana.* Ερχεο πρὸς τελετὴν ὦ
» πότνια τυμπανοτέρπη. *Et in priore,* Τυμπανόδουπε,
» φιλο Ιςρομανὲς, Χαλκόκροτε κούρη. *Quae ſingula il-*
lius uerba cōferenda ſunt cū Catullinis. Tubam au-
tem dicit Tympanum, quod ſit βαρύβρομον. *Euri-*
» *pid. in Bacch.* Βαρυβρόμων ὑπὸ τυμπάνων. *Sed in*
ſacris Cybeles quae ſonum ederent ſex fere inuenio,

ῥύμβον,

ῥύμβον, τύμπανον, cymbalum, tibiam, cornu, & κρόταλον. Colligam locos aliquot ueterum poetarum. Primum illum quem ſupra poſui Homeri, deinde
„ Lucretij in. II. Tympana tenta ſonant palmis, &
„ cymbala circum Concaua, rauciſonoq. minantur
„ cornua cantu, Et Phrygio ſtimulat numero quae ti
„ bia mentes, Telaq. praeportant uiolenti ſigna furo
„ ris. Ouid. in. IIII. Metam. Impulſaq. tympana
„ palmis. Concauaq. aera ſonant, longoq. foramine
„ buxus. Et idem in. IIII. Faſt. Quaerere multa
„ libet, ſed me ſonus aeris acuti Terret, & horren-
„ do lotos adunca ſono. Ac poſt. Cymbala pro galeis,
„ pro ſcutis tympana pulſant, Tibia dat Phry-
„ gios, ut dedit ante, modos. Ac poſt, Protinus infle-
„ xo Berecynthia tibia cornu Flabit. Et tamen Oui
dius Cornu non ſecernit a Tibia; ut fecit Lucre-
„ tius. De rhymbo in Etymologico magno, Ῥύμβῳ
„ καὶ Ιυμπάνῳ ῥείην Φρύγες ἱλάσκονται. μυστικῶς σανι-
„ δίῳ ὃ στρέφουσιν εἰς τὸν ἀέρα, καὶ ἦχον ἐμποιοῦσι. ῥύμ-
„ βος δὲ καὶ ῥόμβος διχῶς λέγεται. ἔστι δὲ τροχίσκος,
„ ὃν τύπτοντες ἱμᾶσι καὶ στρέφοντες ποιοῦσι περιδονεῖσθαι
„ καὶ ψόφον ἀποτελεῖν. ῥύμβον δὲ αὐτὸν Εὔπολις εἶπε.
„ καλεῖται δὲ καὶ βρυτήρ. Pindarus autem Rhym-
bos a Cymbalis non uidetur diſtinguere, cuius
„ uerſus ſunt apud Strabonem in. X. Σοὶ μὲν κατάρχει
„ μᾶτερ πάρα μεγάλοι ῥύμβοι κυμβάλων ἔνδεκ' ἀχλά-
„ δων κρόταλ' αἰθόμενατε δαῒς ὑπὸ ξανθῇσι πεύκαις.
Docet eodem loco Strabo, Et Cybeles apud Phry-
gas, & Liberi patris apud Graecos ſacra prope
eadem

eadem fuisse. – tua mater initia] *Initia, sacra ipsa, Varro in* II. *de re rust. Ab suillo enim genere pecoris immolandi initium sumptum uidetur, cuius uestigia, quod initijs Cereris porci immolantur, & quod initijs pacis foedus cum feritur, porcus occiditur. Quo uerbo saepe utitur Iulius Firmicus in procemijs, lib.* V. VI. VIII. *Arnobius in* V. *Vnde igitur probamus historias has omnes esse rerum gestarum conscriptiones. Ex sollemnib. scilicet sacris, atq. initiorum mysterijs, uel quae statis fiunt temporib. ac dieb. uel quae in abdito tradunt genitis, moris proprij proprietate seruata. Iustinus in* V. *Interim concitator & dux eius Alcibiades absens Athenis insimulatur, mysteria Cereris, initiorum sacra, nullo magis, quã silentio solemnia enuntiauisse.* Quatiensq. terga tauri] *Tympanum ipsum. Ouid. in Ibin. Attonitusq. seces, ut quos Cybeleia mater Incitat, ad Phrygios uilia membra modos. Deq. uiro fias, nec femina, nec uir, ut Attis, Et quatias molli tympana rauca manu. Terga uero & idem Ouid. sic dixit in.* IIII. *Fast. Aera deae comites, raucaq. terga mouent.* Agite, ite ad alta Gallae Cybeles nemora simul] *Alta:* δασῆ καὶ σύμφυτα. *Auctor uetus in Hymno Curetum, Matrem deum propterea uocat* ὀρειομανῆ. *Errantem, & bacchantem montibus. cuius ab amorem insaniae ab eodem etiam dicitur* φιλοίστρος. *Atq. idem auctor in priore in Rheam Hymno,* Οὔρεσιν

ἢ χαίρεις.

" ἢ χαῖρεις. Vibius Sequester de montib. Cybelum montem Phrygiae esse scribit. itaq. legi etiam possit, Cybeli nemora. Simul ite] sic apud Eurip. in Bacch. Chorus idem uerbum iterans, Ἴτε
" βάκχαι, ἴτε βάκχαι. Aliena petentes pede ut exules loca celeri] In manuscriptis uarie, Alienaq. petentes uelut exules loca celeri. Et, Alienaq. petens uelut exules loca celeri. Et, Alienaq. petentes uelut exules loco celeri. Guarinus, quiq. eum post secuti sunt, legunt, Aliena quae petentes uelut exules loca. In priore Aldi editione est, Aliena petentes uelut exilio loca celeri. Guarinus, nec ij, qui eius sectam secuti sunt, non uiderunt desiderari pedem ad extremum tribrachyn, pro quo pyrrichium locant. etiam si nec illam. S. litterae in uerbo Exules elisionem ualde probo. At ea, quae tum in manuscriptis, tum quae in impressis libris lectio est, legitimos huius carminis numeros subruit, atq. euertit. itaq. & de priore Aldi editione, & de manuscriptis quod commodum uisum est carpens, nec a manuscriptorum lectione longe abiens uersum conficiebam, quasiq. compingebam, quomodo poetam ipsum scripsisse suspicabar, Alienaq. petite pede exilio loca celeri. Nam, quod Gallas Attis properare iubet, tribrachy citissimo pede, quibus locis potuit, uersum Poeta frequentauit, & quam potuit, maxime crispum reddidit. crispos enim uersus huius generis Atilius uocat, in quib. iambus in brachysyllabum soluitur. Pede au

tem

tem eſt quidem uox ipſa & in Aldi priore editione,
& omittendã non eſſe declarat idem Catullus poſt,
„ *Rapidae ducem ſequuntur Gallae pede propero.*
Exilio autem dandi caſu, cum uulgo minus, quid
id eſſet, intelligerent, gloſſema quod interpretare-
tur, erat appoſitum, uelut exules quod in κείμενον
ipſum poſt inrepens uerſum corrupit. At Aldi li-
ber alterum retinuit, altero ceſſit. Hilara-
te excitatis errorib. animum] *ſic etiã in duob.*
manuſcriptis, ut uocales libere concurrant inter
ſe, extrema uerbi Hilarate, & princeps uerbi,
Excitatis. In libro Achillis Maffei erat, Hila-
rate crocitatis. Ex quo faciendum omnino, Conci
tatis. Phrygiam ad domum Cybelles]
„ *Sic poſt. Itaq. ut domum Cybelles tetigere laſſulae.*
„ *Et in Epithalamio, Crononisq. domos. Intelligit*
„ *autem idam, dindymum, &* τὰ λόβρινα ὄρη. *de*
quib. Nicandri interpres]. Vbi cymbalum
ſonat uox] τῶν κυμβάλων. *& ſcriptum fuiſſe pu-*
to aut Graece, aut Latine Cymbalon, ut poſt, Cha
lybon, ſiue χαλύβων. *in manuſcripto tamen uno,*
non Vox, ſed Nox, ut dicat, Nox ipſa ſonat cym-
balum. quod ferendum etiam uidetur. Cymbala
uero Deum matris eſſe ſacra declarat etiã in. IIII.
„ *Georgicor. Vergil. Et Matris quate cymbala cir*
„ *cum. Et abſolute matrem dixit, Cybellem intelle-*
gens. Tibicen ubi canit Phryx curuo
graue calamo] *Canit graue. ut, Canit indoctum.*
&, Dulce canit, more Graecorum. Graue for-
taſſe

tasse dixit, quod Phrygijs modis tristia canerent. ut auctor est Acron interpres Horati. Sed idem tamen paulo ante dixit, Hilarate concitatis errorib. animum. Non conuenit igitur triste Gallas canere, quas esse uult hilares. an potius soni magnitudinem sic significat, ut Eurip. de Tympanis eodem modo, βαρυβρόμων ὑπὸ τυμπάνων.

Vbi capita Maenades] *Anapaestus primus, in proceleusmaticum solutus. Vt post, Ego mulier, ego adulescens. Et, Ego uiridis algida idae. nisi legi etiam uelis, Vt capita. pro, Ubi. quod tamen nullis manuscriptorum suffragantibus fieret. Vi autem capita iacere, idest rotare. Quintilianus de gestibus, & oratoris pronuntiatione. Maecenas in superiore uersu dixit, Quatere flexibile caput.*

Vbi sacra sancta acutis ululatib. agitant] *Pulsant. Horat. Zephyris agitata tempe. Ululatibus:* ὀλολύγμασι. *Poeta uetus in priore in Rheā Hymno.* οὔρεσιν ἣ χαίρεις, θνητῶν τ᾽ ὀλολύγμασι φρικτοῖς. *Uetus Poeta apud Atilium, Latus horreat flagello, comitum chorus ululet.* Acutis: εὐηχέσι. *claris. catis. Sic enim uidetur Ennius apud Varronem de lingua Lat. accipere. Iam cata signa ferae sonitum dare uoce parabant. Sed hoc docti uiderint. Ouidius, sicut Catullus: Sonus aeris acuti.*

Simul haec comitib. Attis cecinis noua mulier.] *In manuscriptis omnibus, Nota mulier. interpone aspirationem, & fac, Notha. multo concinnius feceris. Sic ante, Et notho Luna lumine luces.*

Nec

Nec enim uere mulier erat, quamuis aberant uirili
tatis signa. Aldus ante sic impressit, ut esse impri-
mendum iudicamus. – linguis trepidan-
tib.] *Vertentib. salientibus, sonantibus. quo modo*
saepe Horatius eodem uerbo est usus. – ca-
ua cymbala recrepant] *in nonnullis manuscri-*
ptis, Increpant. quod idem nonnumquam significat.
» *Horat. in. I. Carm. Quis post uina grauem militiã*
» *aut pauperiem increpat. Quo loco plura nos in no-*
stris in Horatium Commentationibus. Erit ergo &
hoc loco uocalium liber ipse concursus.
Viridem citus adit Idam] *Crispus uersus, ut*
» *& sequens, Furibunda simul anhelans.*
Animo egens] *In manuscriptis, Animi geris. &*
Annea gens. Quae etsi sunt praua omnia, legendũ
tamen arguunt, Animi egens, magis quam Animo
egens. Animi agens, ut Inops animi dicitur. Et Vir
tutis egens apud Lucret. & Vergilium. Animum
uero etiam post pro Mentis sanitate ipsius dixit.
» *Sic Seneca in Hercule furente. Vt possit animo ca-*
» *ptus Alcides agi. Dum breue tempus animus est,*
» *idest, animi ratio. Sic Macrob. in. III. Saturn.*
» *Sed qui diligentius eruunt ueritatem, penates esse*
» *dixerunt, per quos penitus spiramus, per quos ha*
» *bemus corpus, per quos rationem animi posside-*
» *mus. idem credo quod dicit alibi Catullus, & sae-*
» *pe Lucretius, Mens animi.* Itaq. ut
domum Cybelle tetigere lassulae] *Et diph-*
thongos, & tempora partitur in syllabas. tempora
quidem.

quidem, ut hic, in uerbo Lassulae. Lae enim syllabae
longae tempus alterum dactylo antecedenti, subse-
quenti tribrachy alterum tribuit. Idem fecit in uer
» bo, Leonibus, illo post in uersu, Ubi iuncta iuga re-
» soluens Cybele leonibus. Dipthongum uero diuisit
» idem post, Iam iam dolet, quod egi, iam iamq. pae-
» nitet. Ae enim diphthongum in uerbo Paenitet diui
» sit, ac soluit in uocales duas. Sine Cerere]
Cereris sine munere. Ouid. in Metam. Terent. eo-
» dem modo, Sine Cerere, & Baccho.
Piger his, labantes langore, oculos sopor ope
rit] Quod ex labore accidit. Terent. in Eunucho,
» Opus faciam, ut defatiger, usq. ingratis ut dormiã.
» In Maffei libro, ac Patauino, Labante. itaq. stat
» uersus, quasi in labẽte, uel labare qui facit. Propert.
» tamen in. II. Labantes ocellos dixit in eadem sen-
» tentia. Quamuis labentes tegeret mihi somnus o-
» cellos. Vergil. eodem fere modo in. IIII. Georg. Incae
» pto tegeret cum lumina somno. Et in. XII. Ac uel-
» ut in somnis oculos ubi languida pressit Nocte qui
» es. Eodem modo. Q. Calaber in. I. de dormiente Pen
» thesilea, Ὕπνος δέ οἱ ὄσσ᾽ ἐκάλυψεν Νήδυμος ἀμφιπε-
» σών. Auantius tamen legit, Piger his labori nantes
oculos. Et quae sequuntur. Librosne ueteres secutus
non explicat. Lãguorem pro sommo dixit Ouid. in.
» XI. Metam. Quo cubat ipse deus membris languo
» re solutis. Ac postea, Et rursus molli languore solu
» tus. - rabidi furor animi] Sic Vergil. in.
» VI. de Sibylla furente, & ἐνθεουμένῃ. Tanto magis

illefatigat Os rabidum,fera corda domans. Et idem post Catullus, Rabie fera carens dum breue tẽpus animus est. Et item post, rapida sine rabie. Et in extremo, Alios age rabidos. Sed ubi oris aurei] Ita fecerunt, opinor, homines ingeniosi ex Horis aureis, & Oris aureis, & Heris aureis. quae est omnis in manuscriptis uarietas. Verg. etiã similiter in. IIII. Georg. Taygete simul os terris ostendit honestum Pleias. Atq. alibi idem Vergil. Ergo ubi purpureum nitidis Sol aureus undis Extulit os. At Auantius, Sed ubi ortus aureus sol. incertum, an librorum ueterum fidem secutus.

Lustrauit aethera album] Sic Albae luces a Martiali dicuntur in. X. Albae leone flammeo calent luces. Et Ennius de Sole, Interea sol albus recessit in infera noctis. Et in. VI. Ut primum tenebris abiectis inalbabat dies. Venustissima posuit epitheta, Aethera album, Sola dura, Mare ferum. Sola dura] Phrygiae loca aspera, Idam montem scilicet. Mare ferum] Bassus in epigrammate πόντον θρασὺν dicit. Μήτέ με χείματι πόντος ἄγοι θρασύς. Vbi somnus] In manuscriptis omnibus, Ibi somnus. Simul ipsa pectore Attis sua facta recoluit] In manuscriptis omnib. Ipse. atq in Patauino pro Recoluit, Reuoluit. quod probandum uidetur. ut ultimam soluas in duas, Catulli more ipsius. Liquidaq. mente] Pura, uacua ab insania. Sic opinor Euripides in Hippolyto coronato, Οὐ ἔτι γὰρ καθαρὰν φρέν' ἔχω.

Et

» *Et Plautus in Epidico, Animo liquido, & tranquil*
» *lo es, tace. Verg. in.* XII. *idem significans, Vt primum*
» *discussae umbrae, & lux reddita menti.*
reditum ad uada tetulit] *In manuscriptis, Re-*
» *tulit. Illud rectius. Sic enim alibi, Si reditum tetulis*
» *set.* Vbi maria uasta uisens] *In manuscri-*
ptis omnib. Ibi, quod est rectius. Patriam ad-
locuta est ita uoce maesta miseriter] *Auantius*
legit, Patriam adlocuta maesta est ita uoce miseri-
ter. nec tamen exprimit, an libris hoc ueteribus fa-
ciat auctorib. In manuscriptis omnib. quib. utebar,
erat, Patriam adlocuta est ita uoce miseritus maie
stas. nisi quod in Patauino pro, Miseritus, Miser-
tus. Ego uero cum docuerim ante in manuscriptis
omnib. esse, Simul ipse pectore Attis, ut constet ge-
nus, Adlocutus hoc loco legendum censeo. Et ante
» *enim Poeta ipse masculino genere extulit, Trepidā*
» *tem eum recepit, & cetera. Et de se Attis ipse post,*
Ego quam miser relinquens. Itaq. totum sic lego, Pa
triam adlocutus, & se est ita uoce miseritus. Se e-
» *nim quoq. ipsum adloquitur, Egone a mea remota,*
» *& quae sequuntur. Et post, Miser, a miser, & reli-*
qua. Miseritus autem antique dictum pro Miser-
tus, uel aduerbium, quale Humanitus, Diuinitus,
& id genus multa. Supra Miseritus, scriptum opi-
nor fuit Maestus glossema, quod corruptum post in
Maiestas, & in contextum inrepsit.
Patria o mea creatrix] *Creatrix idem quod Gene*
» *trix, quod statim addit, sic Verg. in.* VII. *Hoc signū*

„ *cecinit miſſuram diua creatrix.* Vt apud ni
uem, & ferarū gelida ſtabula forem] *Eſt enim*
„ *Phrygia* βόρειος. *quod oſtendit Nicander in* Αλεξι-
„ φαρμάκοις. ἢ γὰρ δὴ σὺ μὲν ἄγχι πολυστροίβοιο θα-
„ λάσσης Αρκτον ὑπ' ὀμφαλόεσσαν ἐνάσσαο, ἧχί τε ῥεῖης
„ Λοβρίνης θαλάμαι τε, καὶ ὀργαστήριον ἄττεω.
Et earum omnia adirem furibunda latibula]
Sic etiam in manuſcriptis omnib. Legendum puto,
Et earum ut omnia adirem furibunda latibula. Vo-
cales uero duae extrema in uoce Omnia eliduntur.
quod fecit etiā Flaccus non ſemel, ut in. III. *Carm.*
„ *Vos lene conſilium & datis, & dato.*
Cupit ipſa puppula ad te ſibi dirigere aciem]
Sic Puppulam pro oculo ipſo poſuit Manilius. in.
„ IIII. *Paruula ſic totum peruiſit pupula caelum.*
- dum breue tempus animus eſt] *Breue tempus,*
ἐπιῤῥηματικῶς, *ut, Vnum diem, Duos annos, & id ge*
„ *nus cetera. Idem poſt, Ibi ſemper omne uitae ſpatiū*
„ *famula fuit. Et Lucret. in.* III. *Sed minimum quod*
„ *uis nequeat conſiſtere tempus. Quod more Graeco-*
„ *rum dixit Hom.* Ου Νέμεσις τρῶάς τε καὶ ἐϋκνημίδας
„ ἀχαιοὺς τοιῇ δ' ἀμφὶ γυναικὶ πολὺν χρόνον ἄλγεα πά
„ σχειν. Ego ne a mea remota haec ferar in
nemora domo Patria, bonis, amicis] *Simili e-*
numeratione utitur apud Euripidem Hippolytus.
„ Αλλὰ χαιρέτω πόλις καὶ γαῖ' Ερεχθέως ὦ πέδον τροιζή-
„ νιον Ὡς ἐγκαθηβᾶν πολλ' ἔχεις εὐδαίμονα. χαῖρ' ὕστα-
„ τον γάρ σ' εἰσορῶν προσφθέγγομαι. ἴτ' ὦ νέοι μοι τῆσδε
„ γῆς ὁμήληκες. *Et quae ſequuntur. Et idem in Me-*

dea ſic domum patriamq. coniunxit. Ὦ πάτρις, ὦ δῶμάτ' ἐμόν. *Et paulo poſt, quam ſit ſua cuiq. cara patria.* Μόχθων δ' οὐκ ἄλλος ὕπερθεν, ἢ γᾶς πατρίας ςέρεσθαι. Abero foro, palaeſtra, ſtadio, & gymnaſiis] *Sic etiam eſt in manuſcriptis. bene omnino Auantius, quo ſtet uerſus, Atq. gymnaſiis. Sunt, qui legi poſſe putent, Abero foro, palaeſtra, ſtadioq. gymnaſiis.* Quod enim genus figurae eſt, ego numquid abierim] *In manuſcriptis eſt, Quod enim genus figura eſt, num quid abierim, Et, Quod enim genus figura eſt, ego non quod haberim. Et, Quod enim genus figura eſt, ego non quid abierim. Quarum omnium optima impreſſa lectio, niſi quod mihi mutandum uidebatur Abierim, in, Obierim, ut ſe diem obiſſe addubitet, & in figuram longe aliam mutatum. Ouid. in. I. Amorum ſic figuram dixit, Nunc mentis uitio laeſa figura tua eſt.* Ego gymnaſii fui flos] *Gymnaſi malim per. I. ſimplex, quae uetus erat ſcribendi conſuetudo. Sic autem poſt Iuuentium ipſum Veronenſium dicit iuuenum florem. In gymnaſiis autem iuuenes uerſari ſolitos, etiam Ibycus demonſtrat apud Stobaeum,* Γυμνασίων τε νέοις, αὐλῶν τε καὶ κώμων μέλει. Ego eram decus olei] *Palaeſtrae. dicuntur enim propterea unctae palaeſtrae, quod qui iis certabant, oleo ungebantur.* – mihi limina tepida] *Sic quoq. ſummam frequentiam Cic. ſignificat in. II. Philipp. Calebant, inquit, in interiore aedium parte totius reip. nundinae,*

idest frequentes erant. multi uenibant, multi eo confluebant. Sic enim legitur in optimo Philippicarum exemplo, quod est secutus Gabriel Faernus. Eodem prope modo Statius in. I. Thebaid. Laetatur Adrastus obsequio feruere domum – Simile quiddam mihi uidetur Ibycus significare apud Stobaeum de pace, Συμποσίων δ' ἐρατῶν βρίθοντ' ἀγυιαί, παιδικοί θ' ὕμνοι φλέγονται. Mihi floridis corollis redimita domus erat] *In manuscriptis omnibus, Circulis, pro Corollis. Sed praue, opinor. Legendum etiam fortasse Floreis, ut apud Tibullum in. II. in manuscriptis est, Te meminisse decet, quae plurima uoce peregi Supplice, cum posti florea serta darem. Et apud Plautum in Aulul. Nunc tusculum emi, & coronas floreas. Sic enim in ueteri Prisciani libro in. II. hic uersus scriptus exstat. Lucret. in eodem genere, in. IIII. At lacrimis exclusus amator limina saepe Floribus, & sertis operit, postesq. superbos Vngit amaracino, & forib. miser oscula figit.* Ego ne deum ministra, & Cybeles famula ferar] *Tribrachyn primo loco posuit, cum semper aut anapaestum, aut spondaeum posuerit. Sic proprie dicebantur Galli famuli Idaeae matris. Cic. in. III. de Legib. Praeter Idaeae matris famulos. Et Manil. in. IIII. Phrygia Nemeaee potiris Idaeae matris famulus. Idem Catull. post, Ibi semper omne uitae spatium famula fuit.* – niue amicta loca] *Simile huic illud Horatianum, Hebrusq. niuali compede uinctus.* Vbi cerua siluicultrix, ubi

aper,

aper nemoriuagus] *Sunt haec dithyrãbica, Siluicultrix, Nemoriuagus. quo de genere Dionysius Halycarn. in Arte. Docui autẽ, Strabone auctore, eadẽ prope esse apud Graecos Liberi patris sacra, quae apud Phrygas Matris deum. itaq. & numerus ipse, & uerborum idem genus. Lucret. in.* II. *Montiuagũ genus dixit, feras ipsas: Vnde etiã fluidas frondes, & pabula laeta Montiuago generi possit praebere ferarum.* Iam iam quoq. paenitet] *In manuscriptis, ut & olim Aldus impressit, Iam iamq. atq. hoc modo uersus etiam ipse stat.* Roseis ut huic labellis palam sonitus abiit] *In manuscriptis omnibus Palam, nullum uerbum. quod etiam monuit Auantius. itaq. praestat uacuum locum relinquere, quam alieno uerbo occupare. in isdem libris, Adiyt, non Abiyt. Sed illud rectius.* Geminas deorũ ad aures noua nuntia referens] *Deorum dixit, cum ante etiam posuerit, Ego ne deum ministra. uel quemadmodum Graeci opinor quasi prouerbio, ἤλθεν ἐς ὦτα θεῶν. Et Vergil. Partem aliquam uenti diuum referatis ad aureis. Et Horat. Et Iouis aurib. ista Seruas.* Vbi iuncta iuga resoluens Cybele leonibus] *Verg. in.* X. *de Cybele, Cui Dindyma cordi, Turrigeraeq. urbes, biiugiq. ad frena leones. Et Manil. in.* II. *Iuppiter & cum matre deum regit ipse leonem. Gabriel Faernus nummum habebat aereum, in quo imago Commodi Imp. & a parte altera Cybele ipsa leoni insi-*

dens cum inſcriptione, MATER. DEVM. CON-
SERVATRIX. Laeuumq. pecoris hoſtē] *Omnia etiam animalia Pecus uidetur Horat. ap*
" *pellare in.* I. *Serm. Cum prorepſerunt primis ani-*
" *malia terris Mutum, & turpe pecus.* Age
dum, inquit, age ferox, hunc agedum aggredere furor] *Sic Auantius, aliter Guarinus. Sed neutro modo in manuſcriptis, in quib. erat hoc modo ſcriptum. in uno, Agedum, inquit, age ferox fac ut hunc furor. In duobus, Agedum inquit age ferox ut hunc furor. In quo cum non ſyllabae tantum, ſed uoces integrae ipſae, ac pedes deſiderentur, ea ſum religione, ut audendum aliquid non putem. in optimis enim emendandis auctoribus ſine ueterum ſubſidio libror. mihi quidem non licet eſſe tam diſerto, nec, ſi liceat, libet. Apud Plautum in Menaech. eodem prope modo equos Apollinis adloquitur Menaechmus, uſus pari nume-*
" *rorum celeritate, Agite equi facitote ſonitus un-*
" *gularum appareant. Curſu celeri facite in flexu*
" *ſit pedum pernicitas.* Fac, ut furoris ictu reditum in nemora ferat] *Plutarchus in libro cui titulus* πρὸς κολοτὴν, *hunc furoris ictum* ἀϛραγαλωτὴν *dictum fuiſſe ſignificat opinor his uerbis*,
" Ἀλλ᾽ Οὐκ ἐλεύθερος οὗτος ὦ μητρόδωρ ἐϛὶν, ἀλλ᾽ ἀνε-
" λεύθερος καὶ ἀνάγωγος, καὶ οὐδὲ μάϛιγος ἐλευθέρας,
" ἀλλὰ τῆς ἀϛραγαλωτῆς ἐκείνης, ᾗ τοὺς γάλλους πλημ
" μελοῦντας ἐν τοῖς μητρῴοις κολάζουσιν. *nam* Ἀϛρα-
" γάλος *inter alia ſignificare etiam tradunt* παι-

ϛικὸν

σικοῦ βόλου. *qui Attin ipſum haec memorantem ac diu ceſſantem ferit.* Mea libere nimis qui fugere imperia cupit] *Sic Horat. Imperium*
» *uidetur dixiſſe in.* I. *epiſt. ad Torquatum, Sin me-*
» *lius quid habes, arceſſe, uel imperium fer.*
» Age, caede terga cauda] *Quo te incites ipſe,*
» *& iram colligas. Heſiodus in Scuto.* πλευράν τε
» καὶ ὤμους οὐρῇ μαστιγόων ποσσὶ γράφει, οὐδέ τις αὐ-
» τὸν ἔτλη ἐς ἄντα ἰδὼν, σχεδὸν ἐλθεῖν οὐδὲ μάχεσθαι.
- tua uerbera patere] *ita omnino eſſe debet, itaq. eſt in Maffei libro, & Patauino, niſi quod Ueruuera pro Verbera uitioſe.* - loca retonent] *Sic in duob. manuſcriptis. in uno, Redundent, praue.* Rutilã ferox toroſa ceruice qua-
» teiubam] *Sic Alcaeus,* Ἐκ δὲ τενόντων ἔνθα ῥυμ-
» βητὴν ἐστροβάλιζε φόβην. - religatq. iuga manu] *Religare hoc loco Soluere, contrarium ſimplici, ut Refigo quoq. & Refodio aliud, ac ſimplex ſignificant.* Ferus ipſe ſeſe adhortans] *In manuſcriptis omnibus idem uitium inſedit, Adortalis, pro Adhortans. Quod autem Ferum dicit, ita beſtias fere uocabant omnes. Verg. in.* II. *Aen.*
» *de equo: In latus, inq. feri curuam compagib. al-*
» *uum. Et in.* VII. *de ceruo, Pectebatq. ferum. Lu-*
» *cretius in.* II. *Cybele leones feras dicit. Hanc uete-*
» *res Graium docti cecinere Poetae Sedibus in curru*
» *biiuges agitare leones Aeris in ſpatio magnam*
» *pendere decentes Tellurem, neq. poſſe in terra ſi-*
» *ſtere terram. Adiunxere feras, quod quamuis ef-*

fera

» *fera proles, Officijs debet molliri uicta parentum.*
» *Callimachus de sue, in Hymno in Dianam,* Ἔχει
» δ᾽ ἔτι θηρὸς ὀδόντας. *Atq. alibi de leone idem Cal*
» *limachus,* Θηρὸς ἀεργλάζων δέρμα κατωμάδιον. *Eu-*
» *ripides in Hercule furente de leone quoq.* Πρῶτον μὲν
» διὸς ἄλσος ἠρήμωσε λέοντος Πυρσῷ δ᾽ ἀμφικαλύφθη
» ξανθὸν κρᾶτ᾽ ἐπινωτίσας Δεινῷ χάσματι θηρός.
Vadit, infremit, refringit] *In manuscriptis*
omnib. Vadit, fremit, refringit. itaq. legit Auan-
tius suis in libris. qua de lectione dubitandum non
est. nam si Vadit, infremit, legamus, erit pro ana
paesto creticus, quod non licet. Refringit autem
» *eodem modo & Statius in.* I. *Thebaid. dixit, Et*
» *prono uirgulta refringit Pectore.* – ille de-
mens] *Exterritus, attonitus.* Dea ma-
gna, dea Cybelle] *Hac deprecatione poema fi-*
nit. Sic Callimachus in Hymnis ad extremũ pre-
cationem adhibet. Magnam deam hanc proprie
» *uocabant. Propert. in.* III. *Vertice turrigero iux-*
» *ta dea magna Cybelle. Et Stephanus* περὶ πόλεων,
» *in uerbo,* Λῆμνος, *hoc ipsum apertius,* Λῆμνος, νῆσος
» πρὸς τῇ Θράκῃ, δύο πόλεις ἔχουσα Ἡφαιςίαν, καὶ Μύ
» ριναν, ὡς Ἑκαταῖος Εὐρώπῃ. ἀπὸ τῆς μεγάλης λεγο-
» μένης θεοῦ, ἣ Λῆμνόν φασι. *Macrobius in.* III. *Sa*
turn. de sententia Cassii Heminae Penates Μεγά-
λους θεοὺς *uocari scribit. in quibus esse Iunonem*
» *Vergilius significans dixit, Iunonis magnae pri-*
» *mum prece numen adora. Et Antimachus Ne-*
» *mesim magnam deam dixit,* Ἐςὶ δέ τις Νέμεσις με
γάλη

γάλη θεός. - dea Dindymi domina] *In manu scriptis, Domina Dindymei. quam ille pedum commutationem fecit, quod de syllabarum temporibus nihil amittebatur. Quod autem in manuscriptis est, Dindymei, hoc est solum uestigium ueteris scripturae.* I. *enim longum per.* EI. *antiqui scribebant.*
» *Domina Dindymi & idem ante dixit, Nam quo*
» *tempore legit incohatam Dindymi dominam.*
» - hera] *Deos Heros alibi uocat, Hostia caelestes*
» *pacificasset heros. Et Ennius, Vos ne uelit, an me,*
» *regnare hera.* - alios age rabidos] *Hunc esse uersum suspicor, quem Festus Pomp. adducebat Catulli, in uerbo, Rabidus. Superest enim tantum*
» *uestigium, Catullu.......*

DE. NVPTIIS. PELEI. ET. THETIDOS

PELIACO *quondam prognatae uertice pinus*
Dicuntur liquidas Neptuni nasse per undas
Phasidos ad fluctus, & fines Aeaetaeos:
Cum lecti iuuenes, Argiuae robora pubis,
Auratam optantes Colchis auertere pellem,
Ausi sunt uada salsa cita decurrere puppi,
Caerula uerrentes abiegnis aequora palmis:
Diua quib. retinens in summis urbib. arces,
Ipsa leui fecit uolitantem flamine currum,
Pinea coniungens inflexae texta carinae.
Illa rudem cursu prima imbuit Amphitriten.
Quae simul ac rostro uentosum proscidit aequor,
Tortaq.

Tortaq. remigio spumis incanuit unda,
Emersere feri canenti e gurgite uultus,
Aequoreae monstrum Nereides admirantes.
Illaq. atq. alia uiderunt luce marinas
Mortales oculi nudato corpore nymphas,
Nutricum tenus extantes e gurgite cano.
Tum Thetidis Peleus incensus fertur amore:
Cum Thetis humanos non despexit Hymenaeos:
Tum Thetidi pater ipse iugandum Pelea sensit.
O nimis optato saeclorum tempore nati
Heroes saluete, deum genus: o bona mater:
Vos ego saepe meo uos carmine compellabo.
Teq. adeo eximie, taedis felicib. aucte,
Emathiae columen Peleu, cui Iupiter ipse,
Ipse suos diuum genitor concessit amores.
Tene Thetis tenuit pulcherrima Neptunine.
Tene suam Thetis concessit dicere neptem.
Oceanusq. pater, totum qui amplectitur orbem.
Quae simul optatae finito tempore luces
Aduenere, domum conuentu tota frequentat
Thessalia, oppletur laetanti regia coetu.
Dona ferunt prae se, declarant gaudia uultu.
Deseritur Scyros, linquunt Phthiotica tempe,
Graiugenasq. domos, ac nitenis alacrisea.
Pharsaliam coeunt, Pharsalia tecta frequentant:
Rula colit nemo: molescunt colla iuuencis:
Non humilis curuis purgatur uinea rastris:
Non glaebam prono conuellit uomere taurus:
Non falx attenuat frondatorum arboris umbram:

Squalida desertis robigo infertur aratris.
Ipsius at sedes, quacumq. opulenta recessit
Regia, fulgenti splendent auro, atq. argento:
Candet ebur solijs: conlucent pocula mensis:
Tota domus gaudet regali splendida gaza.
Puluinar uero diuae geniale locatur
Sedib. in medijs, Indo quod dente politum
Tincta tegit roseo conchylis purpura fuco.
Haec uestis priscis hominum uariata figuris,
Heroum mira uirtutes indicat arte.
Namq. fluentisono prospectans litore Diae
Thesea cedentem celeri cum classe tuetur
Indomitos in corde gerens Ariadna furores:
Nec dum etiam seseq. sui tum credidit esse,
Vtpote fallaci quae tum primum excita somno
Desertam in sola miseram se cernit arena.
Inmemor at iuuenis fugiens pellit uada remis,
Inrita uentosae linquens promissa procellae:
Quem procul ex alga maestis Minois ocellis,
Saxea ut effigies bacchantis prospicit euoe:
Prospicit, & magnis curarum fluctuat undis,
Non flauo retinens subtilem uertice mitram,
Non contecta leui uelatum pectus amictu,
Non tereti strophio lactentis uincta papillas.
Omnia quae toto delapsa e corpore passim
Ipsius ante pedes fluctus salis allidebant.
Sed neq. tum mitrae, neq. tum fluitantis amictus
Illa uicem curans, toto ex te pectore Theseu,
Toto animo, tota pendebat perdita mente.
A misera,

A misera, assiduis quam luctib. extenuauit
Spinosas Erycina serens in pectore curas.
Illa tempestate, feroxq. & tempore Theseus
Egressus curuis e litorib. Piraei,
Attigit iniusti regis Gortynia tecta.
Nam perhibent olim crudeli peste coactam
Androgeoneae poenas exoluere caedis,
Electos iuuenes, simul & decus innuptarum
Cecropiam solitam esse dapem dare Minotauro.
Quis augusta malis cum moenia uexarentur,
Ipse suum Theseus pro caris corpus Athenis
Proicere optauit potius, quam talia Cretam
Funera Cecropiae, ne funera portarentur.
Atq. ita naue leui nitens, ac lenib. auris,
Magnanimum ad Minoa uenit, sedesq. superbas.
Hunc simul ac cupido conspexit lumine uirgo
Regia, quam suauis exspirans lectus odores
Lectulus in molli complexu matris alebat,
Quales Eurotae progignunt flumina myrtos
Aura ue distinctos educit uerna colores,
Non prius ex illo flagrantia declinauit
Lumina, quam toto concepit pectore flammam
Funditus, atq. imis exarsit tota medullis.
Heu misere exagitans immiti corde furores
Sancte puer, curis hominum qui gaudia misces,
Quaeq. regis Golgos, quaeq. Idalium frondosum,
Qualib. incensam iactastis mente puellam
Fluctibus, in flauo saepe hospite suspirantem.
Quantos illa tulit languenti corde timores:

Quanto

Quanto saepe magis fulgore expalluit auri:
Cum saeuum cupiens contra contendere monstrũ,
Aut mortè oppeteret Theseus, aut praemia laudis.
Non ingrata tamen frustra munuscula diuis
Promittens, tacito suspendit uota labello.
Nam uelut in summo quatientem bracchia Tauro
Quercum, aut conigeram sudanti cortice pinum
Indomitus turbo contorquens flamine, robur
Eruit: illa procul radicib. extirpata
Prona cadit, lateq. & cominus omnia frangit:
Sic domito saeuum prostrauit corpore Theseus,
Nequiquam uanis iactantem cornua uentis.
Inde pedem uictor multa cum laude reflexit.
Errabunda regens tenui uestigia filo,
Ne Labyrintheis e flexib. egredientem
Tecti frustraretur inobseruabilis error.
Sed, quid ego, a primo digressus carmine, plura
Commemorem. ut linquens genitoris filia uultum,
Ut consanguineae complexum, ut deniq. matris
Quae misera ignaro fleret deperdita lecto,
Omnib. his Thesei dulcem praeferret amorem:
Aut ut uecta ratis spumosa ad litora Diae:
Aut ut eam dulci deuinctam lumina somno
Liquerit inmemori discedens pectore coniux.
Saepe illam perhibent ardenti corde furentem
Clarisonas imo fudisse e pectore uoces,
Ac tum praeruptos tristem conscendere montes,
Vnde aciem in pelagi uastos protenderet aestus.
Tum tremuli salis aduersas procurrere in undas,
Mollia

Mollia nudatae tollentem tegmina surae,
Atq. haec extremis maestam dixisse querellis,
Frigidulos udo singultus ore cientem.
Siccine me patrijs abductam perfide ab oris,
Perfide deserto liquisti in litore Theseu.
Siccine discedens neglecto numine diuum,
Inmemor, a deuota domum periuria portas.
Nulla ne res potuit crudelis flectere mentis
Consilium. tibi nulla fuit clementia praesto,
Inmite ut nostri uellet miserescere pectus.
At non haec quondam blanda promissa dedisti
Voce mihi: non hoc miseram sperare iubebas,
Sed conubia laeta, sed optatos Hymenaeos:
Quae cuncta aerij discerpunt inrita uenti.
Tum iam nulla uiro iuranti femina credat:
Nulla uiri speret sermones esse fideles.
Qui dum aliquid cupiens animus praegestit apisci,
Nil metuunt iurare, nihil promittere parcunt:
Sed, simul ac cupidae mentis satiata libido est,
Dicta nihil metuere, nihil periuria curant.
Certe ego te, in medio uersantem turbine leti,
Eripui, & potius germanum amittere creui,
Quam tibi fallaci supremo in tempore deesse.
Pro quo dilaceranda feris dabor, alitibusq.
Praeda, nec iniecta tumulabor mortua terra.
Quaenam te genuit sola sub rupe laeena.
Quod mare conceptum spumantib. expuit undis.
Quae Syrtis, quae Scylla uorax, quae uasta Charybdis,
Talia qui reddis pro dulci praemia uita.

Si tibi

Si tibi non cordi fuerant conubia noſtra,
Saeua quod horrebas priſci praecepta parentis:
Attamen in ueſtras potuiſti ducere ſedes,
Quae tibi iucundo famularer ſerua labore,
Candida permulcens liquidis ueſtigia lymphis,
Purpurea ue tuum conſternens ueſte cubile.
Sed, quid ego ignaris nequiquam conqueror auris
Externata malo. quae nullis ſenſib. auctae,
Nec miſſas audire queunt, aut reddere uoces.
Ille autem prope iam medijs uerſatur in undis:
Nec quiſquam apparet uacua mortalis in alga.
Sic nimis inſultans extremo tempore ſaeua,
Fors etiam noſtris inuidit queſtib. aures.
Iupiter omnipotens, utinam nec tempore primo
Gnoſia Cecropiae tetigiſſent litora puppes,
Indomito nec dira ferens ſtipendia tauro
Perfidus in Cretam religaſſet nauita funem.
Nec malus hic, celans dulci crudelia forma
Conſilium noſtris quaeſiſſet ſedib. hoſpes.
Nam, quo me referam. quali ſpe perdita nitar.
Iſthmoneos ne petam montes. at gurgite lato
Diſcernens patriam truculentum diuidit aequor.
An patris auxilium ſperem. quem ne ipſa reliqui.
Reſperſum iuuenem fraterna caede ſecuta.
Coniugis an fido conſoler memet amore.
Qui ne fugit lentos incuruans gurgite remos.
Praetereo litus: nullo ſola inſula tecto.
Nec patet egreſſus, pelagi cingentib. undis.
Nulla fugae ratio, nulla ſpes: omnia muta,

Omnia sunt deserta: ostentant omnia letum.
Non tamen ante mihi languescent lumina morte,
Nec prius a fesso secedent corpore sensus,
Quam iustam a diuis exposcam prodita multam,
Caelestumq. fidem postrema comprecer hora.
Quare facta uirum multantes uindice poena
Eumenides, quibus anguineo redimita capillo
Frons exspirantis praeportat pectoris iras,
Huc huc aduentate, meas audite querelas,
Quas ego ue miserae extremis proferre medullis
Cogor inops, ardens, amenti caeca furore.
Quae quoniam uere nascuntur pectore ab imo,
Vos nolite pati nostrum uanescere luctum:
Sed, quali solam Theseus me mente reliquit,
Tali mente deae funestet seque, suosque.
Has postquam maesto profudit pectore uoces,
Supplicium saeuis exposcens anxia factis,
Annuit inuicto caelestum numine rector,
Quo tunc & tellus, atq. horrida contremuerunt
Aequora, concussitq. micantia sidera mundus.
Ipse autem caeca mentis caligine Theseus
Consitus, oblito dimisit pectore cuncta,
Quae mandata prius constanti mente tenebat:
Dulcia nec maesto sustollens signa parenti,
Sospitem, & ereptum se ostendit uisere portum.
Namq. ferunt, olim classi cum moenia diuae
Linquentem gnatum uentis concrederet Aegeus,
Talia complexum iuueni mandata dedisse.
Gnate, mihi longa iucundior unice uita,

Gnate,

Gnate, ego quem in dubios cogor dimittere casus,
Reddite in extremae nuper mihi fine senectae,
Quandoquidem fortuna mea, ac tua feruida uirtus
Eripit inuito mihi, te cui languida nondum
Lumina sunt gnati cara saturata figura:
Non ego te gaudens laetanti pectore mittam,
Nec te ferre sinam fortunae signa secundae:
Sed primum multas expromam mente querelas.
Canitiem terra, atq. infuso puluere foedans:
Inde infecta uago suspendam lintea malo,
Nostros ut luctus, nostraeq. incendia mentis.
Carbasus obscura dicat ferrugine Ibera.
Quod tibi si sancti concesserit incola Ithyni,
Quae nostrum genus, ac sedes defendere sueta,
Annuerit, tauri ut respergas sanguine dextram:
Tum uero facito, ut memori tibi condita corde
Haec uigeant mandata, nec ulla oblitteret aetas:
Ut, simul ac nostros inuisent lumina colles,
Funestam antemnae deponant undiq. uestem,
Candidaq. intorti sustollant uela rudentes,

*

Quamprimum cernens, ut laeta gaudia mente
Agnoscam, cum te reducem sors prospera sistet.
Haec mandata prius constanti mente tenentem
Thesea, ceu pulsae uentorum flamine nubes
Aerium niuei montis liquere cacumen.
At pater, ut summa prospectum ex arce petebat,
Anxia in assiduos absumens lumina fletus,
Cum primum inflati conspexit lintea ueli,

Praecipitem sese scopulorum e uertice iecit,
Amissum credens inmiti Thesea fato.
Sic funesta domus ingressus tecta paterna,
Morte ferox Theseus, qualem Minoidi luctum
Obtulerat mente inmemori, talem ipse recepit.
Quae tum prospectans cedentem maesta carinã,
Multiplices animo uoluebat saucia curas.
At parte ex alia florens uolitabat Iacchus,
Cum thiaso satyrorum, & Nisigenis Silenis,
Te quaerens Ariadna, tuoq. incensus amore.
Qui tum alacres passim lymphata mente furebant,
Euoe bacchantes, euoe capita inflectentes.
Horum pars tecta quatiebant cuspide thyrsos,
Pars e diuulso iactabant membra iuuenco,
Pars sese tortis serpentib. incingebant,
Pars obscura cauis celebrabant orgia cistis.
Orgia, quae frustra cupiunt audire profani.
Plangebant alij proceris tympana palmis,
Aut tereti tenues tinnitus aere ciebant,
Multaq. raucisonos efflabant cornua bombos,
Barbaraq. horribili stridebat tibia cantu.
Talibus amplifice uestis decorata figuris,
Puluinar complexa suo uelabat amictu.
Quae postquam cupide spectando Thessala pubes
Expleta est, sanctis coepit decedere diuis.
Hic qualis flatu placidum mare matutino
Horrificans zephirus procliues incitat undas,
Aurora exoriente, uagi sub lumina solis,
Quae tarde primum clementi flamine pulsae
Procedunt,

Procedunt, leuiterq. sonant plangore cachinni,
Post, uento crescente, magis magis increbrescunt,
Purpureaq. procul nantes a luce refulgent:
Sic tum uestibuli linquentes regia tecta,
A se quisque uago passim pede discedebant.
Quorum post abitum, princeps e uertice Pelij
Aduenit Chiron, portans siluestra dona.
Nam quoscumq. ferunt cãpi, quos Thessala magnis
Montib. ora creat, quos propter fluminis undas
Aura parit flores tepidi fecunda Fauoni,
Hos indistinctis plexos tulit ipse corollis,
Queis permulsa domus iucundo risit odore.
Confestim Peneos adest uiridantia Tempe,
Tempe, quae siluae cingunt superim pendentes,
Nereidum linquens claris celebranda choreis,
Non uacuus: namq. ille tulit radicitus altas
Fagos, ac recto proceras stipite laurus,
Non sine nutanti platano, lentaq. sorore
Flammati Phaethontis, & aeria cupressu.
Haec circum sedes late contexta locauit,
Vestibulum ut molli uelatum fronde uireret.
Post hunc consequitur solerti corde Prometheus,
Extenuata gerens ueteris uestigia poenae,
Quam quondam, silici restrictus membra catena,
Persoluit, pendens e uerticib. praeruptis.
Inde pater diuum sancta cum coniuge, natisque,
Aduenit, caelo te solum Phoebe relinquens,
Vnigenamq. simul cultricem montibus Idae:
Pelea nam tecum pariter soror aspernata est,

Nec Thetidis taedas uoluit celebrare iugales.
Qui postquam niueos flexerunt sedib. artus,
Largae multiplici constructae sunt dapae mensae.
Cum interea infirmo quatientes corpora motu,
Veridicos Parcae coeperunt edere cantus.
His corpus tremulum complectens undiq. uestis,
Candida purpurea talos intinxerat ora.
At roseo niueae residebant uertice uittae,
Aeternumq. manus carpebant rite laborem.
Leua collum molli lana retinebat amictam:
Dextera tum leuiter deducens fila supinis
Formabat digitis, tum, prono in pollice torquens,
Libratum tereti uersabat turbine fusum:
Atq. ita decerpens aequabat semper opus dens,
Laneaq. aridulis haerebant morsa labellis,
Quae prius in leui fuerant extantia filo.
Ante pedes autem candentis mollia lanae
Vellera uirgati custodibant calathisci.
Hae tum clarisona pellentes uellera uoce
Talia diuino fuderunt carmine fata,
Carmine, perfidiae quod post nulla arguet aetas.
O decus eximium, magnis uirtutib. augens,
Emathiae columen Peleu, clarissime nato.
Accipe, quod laeta tibi pandunt luce sorores,
Veridicũ oraclum. sed uos, quos fata sequuntur,
Currite ducentes subtemina, currite fusi.
Adueniet tibi iam portans optata maritis
Hesperus: adueniet fausto cum sidere coniux,
Quae tibi flexo animo mentis perfundet amorem,
Languidulosq.

Languidulosq. paret tecum coniungere somnos,
Leuia substernens robusto bracchia collo.
Currite ducentes subtemina, currite fusi.
Nulla domus tales umquam contexit amores:
Nullus amor tali coniunxit foedere amantes:
Qualis adest Thetidi, qualis concordia Peleo.
Currite ducentes subtemina, currite fusi.
Nascetur uobis expers terroris Achilles,
Hostib. haud tergo, sed forti pectore notus:
Qui persaepe uago uictor certamine cursus
Flammea praeuertet celeris uestigia ceruae.
Currite ducentes subtemina, currite fusi.
Non illi quisquam bello se conferet heros,
Cum Phrygij Teucro manabunt sanguine riui,
Troicaq. obsidens longinquo moenia bello
Periuri Pelopis uastabit tertius heres.
Currite ducentes subtemina, currite fusi.
Illius egregias uirtutes, claraq. facta
Saepe fatebuntur gnatorum in funere matres,
Cum tremulo incanos soluent a uertice crines,
Putridaq. infirmis uariabunt pectora palmis.
Currite ducentes subtemina, currite fusi.
Namq. uelut densas prosternens messor aristas,
Sole sub ardenti flauentia demetit arua,
Troiugenum infesto prosternet corpora ferro.
Currite ducentes subtemina, currite fusi.
Testis erit magnis uirtutib. unda Scamandri,
Quae passim rapido diffunditur Hellesponto,
Cuius iter caesis angustans corporum aceruis,

Alta tepefaciet permiſta flumina caede.
Currite ducentes ſubtemina, currite fuſi.
Deniq. teſtis erit morti quoq. dedita praeda,
Cum teres excelſo coaceruatum aggere buſtum
Excipiet niueos perculſae uirginis artus.
Currite ducentes ſubtemina, currite fuſi.
Nam ſimulac feſſis dederit ſors copiam Achiuis
Vrbis Dardaniae Neptunia ſoluere uincla,
Alta Polyxenia madefient caede ſepulchra,
Quae uelut ancipiti ſuccumbens uictima ferro,
Proiciet truncum ſubmiſſo poplite corpus.
Currite ducentes ſubtemina, currite fuſi.
Quare agite, optatos animi coniungite amores,
Accipiat coniux felici foedere diuam,
Dedatur cupido iamdudum nupta marito.
Currite ducentes ſubtemina, currite fuſi.
Non illam nutrix orienti luce reuiſens,
Heſterno collum poterit circumdare filo.
Currite ducentes ſubtemina, currite fuſi.
Anxia nec mater diſcordis maeſta puellae
Secubitu, caros mittet ſperare nepotes.
Currite ducentes ſubtemina, currite fuſi.
Talia praefantes quondam, felicia Pelei
Carmina diuino cecinerunt pectore Parcae.
Praeſentes namq. ante domos inuiſere caſtas
Saepius, & ſeſe mortali oſtendere coetu,
Caelicolae, nondum ſpreta pietate, ſolebant.
Saepe pater diuum templo in fulgente reuiſens,
Annua dum feſtis ueniſſent ſacra diebus,

Conspexit terra Cretum procurrere currus.
Saepe uagus Liber Parnassi e uertice summo
Thyadas effusis euantes crinib. egit,
Cum Delphi tota certatim ex urbe ruentes
Acciperent laeti diuum fumantib. aris.
Saepe in letifero belli certamine Mauors,
Aut rapidi Tritonis hera, aut Rhamnusia uirgo
Armata hominum est praesens hortata cateruas.
Sed postquam tellus scelere est imbuta nefando,
Iustitiamq. omnes cupida de mente fugarunt,
Perfudere manus fraterno sanguine fratres,
Destitit extinctos natus lugere parentes,
Optauit genitor primaeui funera nati,
Liber ut innuptae poteretur flore nouercae,
Ignaro mater substernens se impia nato,
Impia non uerita est diuos scelerare penates,
Omnia fanda, nefanda malo permista furore
Iustificam nobis mentem auertere deorum.
Quare nec tales dignantur uisere coetus,
Nec se contingi patiuntur lumine claro.

Epithalamium in Pelei ac Thetidis nuptijs Agamestora Pharsalium primum scripsisse, tradit Lycophronis interpres. Quod etiam fecisse constat Hesiodum, cuius ex epithalamio Thetidis, ac Pelei uersus citantur, quos suo loco ponemus. Quod autem Peleum, cum in Colchos iter haberet, Thetidem compressisse dicit, credo secutum eũ aut, quem dixi, Agamestora, aut Hesiodum, aut utrumq. etiam. Apollo

dorus quidem certe nihil, quod huic repugnet senten-
tiae, scribit. Sunt, qui Epithalamium hoc esse nolint,
quod abest pueror. puellarumq. canentium chorus.
Peliaco quondam prognatae uertice pinus]
„ *Sic ante, Nam cytorio in iugo Loquente saepe sibi-*
„ *lum edidit coma.* Dicuntur liquidas
Neptuni nasse per undas] *Ouid. in.* II. *Amorū*
„ *prope ad haec accedens uerba, Prima malas docuit*
„ *mirantib. aequoris undis Peliaco pinus uertice cae*
„ *sa uias. Natare naues dixit ipsas, ut & Tibullus,*
„ *In liquida nat tibi linter aqua.* Phasidos ad
„ fluctus] *Manilius in.* IIII. *Phasidos ad ripas, &*
„ *Colchica regna reuexit. At Ouid. in.* VII. *Metam.*
„ *Multaq. perpessi claro sub Iasone, tandem Contige*
„ *rant rapidas limosi Phasidis undas.*
„ Cum lecti iuuenes] *Sic Vergil. Cuncti nam lecti*
„ *nauibus ibant. In manuscriptis tamen nonnullis,*
Laeti. Apollodorus in. I. *Bibliothecae hos* ἀριστεῖς
„ *proprie uocat.* Τῶν δὲ βεβρύκων ὁρμησάντων πρὸς αὐ-
„ τὸν, ἁρπάσαντες οἱ ἀριστεῖς τὰ ὅπλα πολλοὺς φεύγον-
„ τας φονεύουσιν αὐτῶν. *Atq. alibi.* Καὶ τότε μὲν εἰς
„ ἰσθμὸν μετὰ τῶν ἀριστέων πλεύσας, ἀνέθηκε τὴν ναῦν
„ ποσειδῶνι. *Iuuenes autem hoc modo Graeci poetae,*
Κούρους *uocant, Ennius eodem modo, quem omnino*
„ *imitatus Catullus uidetur, cuius uerba sunt, Qua*
„ *Argiui delecti uiri uecti petebant pellem inauratā*
„ *arietis. Graeci poetae fortes uiros sic iuuenes fere*
„ *uocant. Vetus poeta apud Hephaestionem,* Ἄγετ᾽ ὦ
„ σπάρτας ἔνοπλοι κοῦροι ποτὶ τὰν ἄρεως κίνασιν. *Et*

Hom.

Hom. τρηχεῖ' ἀλλ' ἀγαθὴ κουροτρόφος.

- Argiuae robora pubis] *In manuſcriptis omnibus, Puppis, non Pubis. Illud rectius. Sic Vergil. in.* VII. *Arcadas huic equites bis centum robora pubis Lecta dabo.* Auratam optantes Colchis auertere pellem] *Sic idem Vergil. dixit in.* I. *Aeneid. Ardentesq. auertit equos in caſtra. Et incertus auctor in Ciri, Auſa quod eſt mulier numen fraudare deorum, Et dictam Veneri uotorum uertere poenam.* Auſi ſunt uada ſalſa cita decurrere puppi] *Sic etiam Vergil. Currimus aequor. Cita puppi,* νηὶ θεούσῃ. *Callimach. in Hymn. in Delon. Et ſaepe Hom.* ἐπὶ νηυσὶ θοαῖς. *et Euripides* ὠκυπόμποις. *Maiore uiro celeritate decurritur, quam curritur. Seneca in.* IIII. *declam. Itaq. diuus Auguſtus optime dixit, Aterius noſter ſufflaminãdus eſt, adeo nedum currere, ſed decurrere uidebatur.* Caerula uerrentes] *Et Catullus, & Vergilius Ennium uidentur imitati, cuius uerſus ponit A. Gellius in.* XXVI. *cap.* II. *Verrunt extemplo placide mare marmore flauo Caeruleũ ſpumat ſale conferta rate pulſu Per mare.*

Diua quib. retinens in ſummis urbib. arces] *Quae praeeſt arcibus. Sic Attius apud Priſcianũ in.* VI. *Maia nemus retinens grauido concepit in aluo.* Ipſa leui fecit uolitantem flamine currum] *Vehiculum dixit Cic. in libris de Diuin. aut apud illum Attius. Atq. ille apud Attium inquit paſtor, qui nauem numquam ante uidiſſet, ut*

„ *procul diuinum, & nouum uehiculum Argonauta-*
„ *rum e monte conspexit. Pacuuius Plaustrum dixit.*
„ *Omnem non meo Oceano fulgerat citro Abrepto*
„ *plaustro Boreas bacchatur Rheno. Hesperio zephy*
„ *ro, Orion uoluitur Austro. Fulua paraetonio*
„ *iuga Cynthia proruit Austro. Quae si corrupta*
sunt, quod uolo tamen apparet. Ex hoc genere
tralationis est, quod in. VI. *Aeneid. Vergil. dixit,*
„ *Classiq. immittit habenas. Curru enim equi iun-*
gebantur, quos regit auriga. Et Tiphis Argus
„ *ipsius gubernator auriga dictus. Vetus Poeta apud*
Carisium in. IIII. *ac Diomedem de Metaphora in.*
„ II. *Tiphin aurigam celeres fecere carinae.* Μετα-
φορικῶς *opinor etiam Lycophron nauem dixit* αὐ-
τουργότευκτον βάριν. *qua de re consulendus eius in-*
terpres. Significat enim idem uerbum θρόνους, πύρ-
γους, αὐλὰς, στοὰς, καὶ τεῖχος. *Euripides in Iphigenia*
uehiculum dixit, ναΐον ὄχημα. *Interpres Phaeno-*
menon eorum, quae uertit Germanicus Arati, alios
aliud tradidisse scribit, Pallada quidem ipsam na
uem Argo fabricatam, sed quosdam Danao puta
re, alios Argonautis. Pinea coniun-
gens inflexae texta carinae] *Carina quae pro-*
prie dicatur, ostendit interpres Germanici in
Signo nauis. Texta autem dixit, de materia
„ *ut & Vergil. in.* II. *Aeneid. Sectaq. intexunt*
„ *abiete costas.* Illa rudem cursu pri
ma imbuit Amphitriten] *Rudem: intempta-*
tum. aut figurate, pro rudis ipsa nauis. Amphi-
trite

trite autem Neptuni coniux, ut tradit idem Germanici interpres in ſigno Delphini. in manuſcriptis omnib. Primam. legendum forte, Illa rudi curſu primam imbuit Amphitriten. Quae ſimul ac roſtro uentoſum proſcidit aequor] *Et Verg. in Georg. dixit, Ventoſa per aequora.* Totaq. remigio ſpumis incanuit unda] *Sic eſt omnib. in manuſcriptis, probior tamen lectio, Tortaq. Sic Vergil. in.* IIII. *Georg. Spumantem undam ſub uertice torſit. Et Ouid. in Faſtis, Ille meas remis nauita torſit aquas. Pro Incanuit autem eſt omnib. in libris, Incanduit. quod idem omnino eſt. Vergil. in.* VII. *idem ſignificans, Fluctus uti primo coepit cum albeſcere ponto Paulatim attollit ſeſe mare. Et in.* VIII. *Sed fluctu ſpumabant caerula cano. Sic Mare canum a Graecis poetis dici ſolet. Theogn.* Πήθησεν δὲ βαθὺς πόντος ἁλὸς πολίης. *Et uetus Poeta, apud Hephaeſtionem,* Θῖν᾽ ἐφ᾽ ἁλὸς πολίης. *Et apud eundem Anacreon.* Ἀρθεὶς δ᾽ ἦυτε ἀπὸ λευκάδος πέτρης εἰς πολιὸν κῦμα κολυμβῶ μεθύων ἔρωτι. *Simili uerbo uſus Euripides in Iphigenia, idem, quod hic Catullus, expreſſit.* λάβεσθε κώπας, ῥοθιάτε λευκαίνετε. *Et apud Stobaeum Moſchus.* Ἀλλ᾽ ὅταν ἀχήσῃ πολιὸς βυθός. *Catullus autem expreſſit illud Apollonij in.* I. στράπτε δ᾽ ὑπ᾽ ἠελίῳ φλογὶ εἴκελα νηὸς ἰούσης τεύχεα. μακραὶ δ᾽ αἰὲν ἐλευκαίνοντο κέλευθοι. *Probabilem uero lectionem manuſcriptorum librorum facit id, quod ſequitur, Candenti e gurgite.*

*quamquam etiam poſt, E gurgite cano. Lucretius idem ſignificans in.*II*. dixit, Vertitur in canos can denti marmore fluctus.* – monſtrum] *Rem ante minime uiſam. inuſitatam.* Illaq. atq. alia] *In manuſcriptis omnib. Illa atq. alia, ut nihil elidatur, uel ut ego quidem exiſtimo, Illac atq. alia. Sic ante, Ludentes numero modo hoc, modo illac.* – uiderunt luce marinas Mortales oculi nudato corpore nymphas] *In duob. manuſcriptis, Oculis. Earum, inquit, naturam, & quales quantaeq. eſſent, uiderunt. Sic enim Pindari interpres in illud* Δῶρα καὶ κράτος ἐξέφανεν. τουτέσι τὴν ἑαυτῶν φύσιν καὶ δύναμιν καὶ τὸ ἐυγενὲς αὐτοῖς, ὀυ μεταβάλλοντες τὴν μορφὴν ὡς ἔθος θνητοῖς φαντάζεσθαι θεοὺς, ἀλλ' ἐν ταῖς ἰδίαις μορφαῖς ὤφθησαν αὐτῷ. *Verſus autem Apollonij, quos expreſſiſſe uidetur Catullus, etſi paulo alia ſententia ſunt,* Πάντες δ' ὀυρανόθεν λεῦσσον θεοὶ ἤματι κείνῳ Νῆα. καὶ ἡμιθέων ἀνδρῶν μένος. οἵτοτ' ἄριστοι Πόντον ἐπιπλώεσκον ἐπ' ἀκροτάτοισι δὲ νύμφαι Πηλιάδες κορυφῇσιν ἐθάμβεον εἰσορόωσαι Εργον ἀθηναίης ἰτωνίδος, ἠδὲ καὶ αὐτοὺς ἥρωας. Iam crurum tenus] *In manuſcriptis omnibus, ut & Aldus olim impreſſit, Nutricum tenus. itaq. ſuo in ueteri libro fuiſſe teſtatur Auantius, ut ſit id, quod Graeci dicunt,* μέχρι τροφῶν. Cum Thetis] *In manuſcripto uno, & in hoc, & in ſequenti uerſu, Tum Thetidi.* Iugandum Pelea ſenſit] *Iugandi uerbo ſic etiam uſus Horat. in Saeculari*

» *culari carmine, Patrumq. Proſperes decreta ſu-*
» *per iugandis Feminis. Senſit autem Pontanus mu-*
tauit in Sanxit: quod in manuſcriptis non eſt. ip-
ſae uero nuptiae Pelei Thetidisq. narrantur ab
Apollodoro in. III. *Bibliothecae.* Pater ipſe]
Nereus. Heroes ſaluete deum genus]
» *Heſiodũ expreſſit illud,* Ανδρῶν ἡρώων θεῖον γένος,
» οἱ καλέονται Αθάνατοι. Teq. adeo eximie,
taedis felicib. aucte Emathiae columen Pe-
leu] *In manuſcriptis omnib. Thetis, pro Tae-*
dis. praue. Heſiodum uero imitatus haec ſcripſit,
» *cuius ex epithalamio uerſus citantur,* Τρὶς μάκαρ
» αἰακίδη καὶ τετράκις ὄλβιε πηλεῦ, Ος τοῖς δ' ἐν μεγά-
» ροις ἱερὸν λέχος εἰσαναβαίνεις. Cui Iupiter ipſe,
Ipſe ſuos diuum genitor conceſsit amo-
res] *Eam enim amatam Ioui ſcribit Apollodorus,*
ſed cauſſas adfert, cur Peleo ſuos amores conceſſe-
» *rit. ſcribit enim ſic,* Αυθις δὲ Πηλεὺς γαμεῖ Θέτιν
» τὴν Νηρέως, περὶ ἧς τοῦ γάμου Ζεὺς, καὶ ποσειδῶν
» ἤρισαν. Θέτιδος δὲ θεσπιωδούσης ἔσεσθαι τὸν ἐκ ταύ-
» της γεννηθέντα κρείττονα τοῦ πατρὸς, ἀποσχόντας.
» ἔνιοι δέ φασι Διὸς ὁρμῶντος, ἐπὶ τὴν ταύτης συνουσίαν,
» εἰρηκέναι προμηθέα τὸν ἐκ ταύτης αὐτῷ γεννηθέντα
» οὐρανοῦ δυνασθεῖν. τινὲς δὲ λέγουσι μὴ βουληθῆναι
» Θέτιν διῒ συνελθεῖν ὑπὸ ἥρας τραφεῖσαν. δία δὲ ὀργι-
» σθέντα θνητῷ ἐθελῆσαι αὐτὴν συνοικῆσαι. Te
ne Thetis tenuit] Διαπόρησις *poetica in rebus*
» *optatiſſimis. Sic apud Terentium amator, Teneo*
» *ego te mea Antiphila. Ac Tenendi uerbo eodem*

prope

prope modo est usus. Te ne suam Tethis cō
cessit ducere neptem] *Etenim Oceano ac Te-
thide nati Nereus ac Doris. quorum filia Thetis.
Auiae nomen scribi debet,* Τήθυς. *Neptis,* Θέ-
τις. *differunt enim non scriptura tantum, sed &
quantitate syllabarum. Apollodorus in.* I.
Oceanusq. pater, totum qui amplectitur or-
bem] *In manuscriptis omnib. Oceanusq. mari to
tum qui amplectitur orbem. quam probam rectāq.*
" *iudico lectionem. Manil. in.* IIII. *in eandem sen-*
" *tentiam, Ipsa notat tellus pelagi lustrata corona*
" *Cingentis medium liquidis amplexib. orbem. Et*
" *Poeta uetus,* Κύκλον ἀκαμάτου καλλιρρόου ὠκεανοῖο· Ος
" γαῖαν δίνῃσι περιτρέχει ἀμφιελίξας. Opple-
tur laetanti regia coetu] *similiter Statius in.* I.
" *Thebaid. Diffuderat Argos Expectata dies, lae-*
" *to regalia coetu Atria complentur.* Lin-
quunt Phthiotica tempe] *Phthiotica dixit, opi
nor, ea, quae sint ad Sperchium, ad differentiam
eorum, quae sunt ad Peneum.* Graiugenasq.
domos] *Cum in manuscriptis omnib. legatur, Gra
uinonisq. domos: & in Vaticano, Graninonisq.
domos: erudite Petrus Victorius, acuteq. mutauit
in Crannonisq. domos. quam esse Thessaliae ur-
bem, praeter Strabonem, Stephanum, ceterosq.
Cosmographos, ostendunt illa Ciceronis uerba in.*
" II. *de Orat. Dicunt enim, cum cenaret Cranno-*
" *ne in Thessalia Simonides. Campi Crannonij me-*
" *minit Callimachus in Hymnis.* Ετρεμε δ᾽ ὄσσης

Ουρεα,

„ Ουρεα, καὶ πεδίον κραννώνιον. *Corbinellus in manu*
ſcripto fuiſſe ait, Gritonisq. domos. eãq. lectionê con
„ *firmari teſtimonio Apollonij in.* I. *Argon.* ἤλυθε δ᾽
„ ἀφνειὸν προλιπῶν γυρτῶνα κόρων. *Et interpres ur-*
bem eſſe Theſſaliae dicit. Quod ſequitur, Ac moe-
nia Lariſſea, uarie legitur in manuſcriptis. primũ
ſic, Ac nitens Alacriſſa. deinde ſic, Ac nitentis
alacriſſea. deinde etiã ſic, Ac nitenis alacriſſaea.
in Vaticano autem ſic, ac Nycenis alariſſa. Mihi
uero legendum uidebatur, Arne tenus ac Lariſſa.
Nihil enim manuſcriptae lectioni propius commi-
niſci potui. utraq. uero eſt urbs Theſſaliae.
Pharſaliam coeunt] *Pōtanus ſyllabae conſuluit,*
probabiliterq. legit, Pharſalum coeunt.
Non glaebam] *Per diphthongum omnino ſcriben*
dum. ſic enim in uetuſtiſſimis quibusq. libris ſcri-
ptum reperio. Robigo] *Hoc quoq. ſic ſcri*
bendum eadem de cauſſa. Quacumq.
opulenta receſsit Regia] *Imitatus Vergilius di-*
„ *xit, At domus interior regali ſplendida luxu. Et*
„ *Ouid. in.* II. *Metam. Pars ſecreta domus, ebore, et*
„ *teſtudine cultos Tres habuit thalamos.*
- fulgenti ſplendent auro, atq. argento] *Al-*
„ *caeus apud Athenaeum in.* XIIII. *ſimiliter.* Μαρ
„ μαίρει δὲ μέγας δόμος χαλκῷ. Candet
ebur ſoliis] *ſedibus. aut mēſis. utrumq. enim ſigni*
ficatur eodem nomine. i. *menſis, lectis. Cic. in Piſo-*
„ *nem, Graeci ſtipati in lectulis, ipſe ſolus bibiturus,*
„ *quae eodem de ſolio miniſtrentur. Horat. eodem in*
R *genere*

genere in. II. Serm. idẽ prope dixit alijs uerbis, Rubro ubi cocco Tincta super lectos canderet uestis eburnos. Tota domus gaudet regali splendida gaza] Renidere dixit Horat. Non ebur, nec aureum Mea renidet in domo lacunar. Theognis, Γήθησε δὲ γαῖα πελώρη. Puluinar uero diuae geniale locatur] ἡ παστάς, siue, ut Aristophanes in Auibus dicit, λέχος γαμήλιον. ab Horat. atq. alijs Lectus genialis dicitur. Indo quod dente politum] Indum ebur & Vergil. dixit, Indum sanguineo si quis uiolauerit ostro Forsan ebur. Idem in Georg. India mittit ebur. conchylis purpura] Dictũ fortasse ad differẽtiã purpurae terrestris, quae Bacis legitur. Hoc Catullinũ quale sit, ostendunt illa Lucretiana in. VI. Purpureusq. color conchyli iungitur una Corpore cum lanae, dirimi qui nõ queat usquam. Haec uestis] Ἀφορμὴ huius poematis prope totius, usitata quidem illa Homero, primum in Achillis scuto describendo, deinde Vergilio in Aeneae quoq. scuto. Ouidius in. VI. Metamorph. simile quiddam imitatur in Philomelae fabula, & auctor incertus in Ciri, Sed magno intexens, si fas est dicere peplo, & quae sequuntur. Varro, opinor, hinc transferens Pelographian opus scripserat. Verg. idem significans, Purpurea intexti tollunt aulaea Britanni. Heroum mira uirtutes indicat arte] Argumentosum opus uocant. Vergil. Argumentum operis. prospectans litore Diae] Litus etiam in uersu

faciendo

faciendo ſcribendum ſimplici. τ. Diam uero abſolu te Naxon dixit, Homerum & Callimachum ſecutus. de quo ſic interpres Apollonij in illud Poetae in.
„ IIII. Δίῃ ἐν ἀμφιάλῳ Δίῃ ἐν τῇ νάξῳ Καλλίμαχος, Ἐν
„ δίῃ τὸ γὰρ ἔχε παλαίτερον οὔνομα νάξῳ. Homerus in. λ. Odyſſ. Δίῃ ἐν ἀμφιρύτῃ. quo loco interpres Ho-
„ meri, Δία νῆσος πρὸς τῇ κρήτῃ. ἥτις νάξος καλεῖται. ἱε
„ ρὰ δὲ αὕτη τοῦ διονύσου. Atq. idem fabulam eodem prope modo expoſitam a Pherecyde tradit. Seruius
„ quoq. in. III. Aeneid. in illud Verg. Bacchatāq.
„ iugis Naxon, Diam hanc inſulam uocatam fuiſſe
„ tradit. Et Hygin. in Corona, Dicitur enim in inſu
„ la Dia, cum Ariadne Libero nuberet.

Nec dum etiam ſeſeq. ſui tum credidit eſſe] Varie quoq. hic uerſus in manuſcriptis legitur. Primum ſic, Nec dum etiam ſeſeq. ſui tui ſe credit. Deinde ſic, Nec dum etiam ſeſeq. ſui ſe credit. Vereor itaq. quid huic deſit uerſui. iam ſi priorem lectionē ſequimur, legendum puto, Nec dum etiam ſeſe quae ſit, tum credidit eſſe. Inrita uentoſae linquens promiſſa procellae] id eſt in uento ſcripta. Saxea ut effigies] Ariadna apud Ouid. in epiſtu
„ la, Quamq. lapis ſedes, tam lapis ipſa fui.

& magnis curarum fluctuat undis] Vergil. in.
„ III. Aeneid. Et magno curarum fluctuat aeſtu.
„ Et Herodianus de Commodo. Κυμαίνουσαν οὖν ἔχων
„ τοσαύταις φροντίσι τὴν ψυχήν. Et is, qui uulgo Mu-
„ ſaeus creditur, Ἵστατο κυμαίνουσα πολυκλαύτοισι μερί
„ μναις. Non flauo retinens ſubtilem uerti

ce mitram] *Retinere uerbo sic est usus auctor in-*
» *certus in Ciri, Non niuea retinens bacchata moni-*
» *lia colle. Atq. alibi, Purpureas flauo retinentem uer*
» *tice uittas.* Non tereti strophio lacten
tis uincta papillas] *Sic in manuscriptis quoq. praeterquã in uno, in quo erat, Lacentis. Legendũ forte, Lucentis. Sic enim pulchras significat. ut & Statio Lucidus euan dicitur Bacchus formosus in primis deus. Alij legunt, Luctantis. ut quasi luctentur papillae turgentes. Nonius Marcellus in Ver-*
» *bo Strophiũ. Strophium, inquit, fascia breuis, quae*
» *uirginalem errorem cohibet papillarum.*
Sed neq. tum mitrae neq. tum] *Idem numerus*
» *apud auctorem Ciris. Sed neq. tunc ciues, neq. tunc*
» *rex ipse ueretur.* – fluitantis amictus]
» *Sic Tacit. de morib. Germanorum, Non fluitante*
» *ueste, sicut Sarmathae, ac Parthi, sed stricta, ac sin*
» *gulos artus exprimente.* Omnia quae toto
delapsa e corpore passim] *Sic etiam loquitur*
» *Ouid. umeris pallia lapsa meis.* Ipsius
ante pedes fluctus salis allidebant] *Legendum omnino, ut est in manuscriptis. Adludebant. Sic in definitione Litoris apud Cic. in Topicis. Iureconsultus Fluctum dixit eludere. Eodem modo Ouid. in*
» *Metam. – & in adludentib. undis Summa pedũ,*
» *taloq. tenus uestigia tingit. Et Arnobius in.* VIII.
» *aduersus gentes, Nostris pedibus adluderet fluctus.*
– toto te pectore Theseu] *In manuscriptis omnib. Toto ex te pectore Theseu. Aldus ante edide*
rat,

rat, Tot e te ex pectore. Perdita] *Sic Vergil. in Bucol. Perdita, nec serae meminit decedere nocti.* A misera] *nominandi casu, ut etiam est omnib. in manuscriptis.* - adsiduis quam luctib. extenuauit] *In manuscriptis, ut & Aldus ante ediderat, Externauit. quo uerbo alibi utitur. Externata malo. Et Nonius uerbum Externauit, agnoscit, & idem legit.* Spinosas Erycina serens] *Sic Ouid. ut opinor, hoc imitatus in.* II. *Amor. Quid geminas Erycina meos in corde dolores. Et Horat. in.* I. *Carm. Siue tu mauis Erycina ridens. Similiter autem Theocritus,* Κούφας δὲ δίδοι ποθέοντι μεριμνάς. Illa tempestate feroxq. & tempore Theseus.] *Sic etiam est omnib. in manuscriptis. Aldus impressit ante, Illa tempestate ferox, & tempore. Ego, ut minimum a scripto discedam, legendum puto, Illa tempestate ferox qua, & tempore. uel, quo & tempore, ut existat illa prisca dicendi ratio, Poetae aptissima. Cic. in.* III. *de Orat. Insitata sunt prisca fere, ac uetusta, et ab usu cotidiani sermonis iãdiu intermissa, quae sunt Poetarum licentiae liberiora, quam nostra, sed tamen raro habet etiam in oratione poeticum aliquod uerbum dignitatem. neq. enim illud fugerim dicere, ut Caelius, Qua tempestate Poenus in Italiã uenit. Vt sit hoc loco, Illa tempestate ac tempore, quo & cet.* Androgeoneae poenas exoluere caedis] *In manuscriptis omnib. Cũ Androgeneae. legendum, Androgenaeae. Cum autem in omnib. li-*

bris praepositum, indicat fortasse sic intelligendum. Cum exoluere, pro Exoluebāt. cuiusmodi nullum exemplum alibi reperio. Sententia quidem certe multo sic esset facilior ad intelligendum, & oratio ipsa nullo modo impediretur. Quis angusta malis cum moenia uexarentur] *Angusta etiam in manuscriptis. sunt tamen qui legi uelint, Augusta. in duobus paulo uetustiorib. libris pro Vexarentur, Versarentur. id est iactarētur. Moenia autem, ipsis pro ciuibus.* Funera Cecropiae, ne funera portarentur] *In manuscriptis duob. Nec funera. in uno, Ne funera. Illud rectius. Nec tamē sic dictū accipio, ut illa alia, Innuptas nuptias, Insepultam sepulturā. neq. enim est eadem compositio. Legendū uero suspicor, Funera Cecropiae nec funere portarentur. ut Efferri funere optimi dixerunt auctores. Funus autem pompam ipsam significat, & amicorum frequentiam in efferēdo mortuo. Cic. pro Quinctio. Si funus id habendum sit, quo non amici conueniunt ad exequias cohonestandas. Et Lucilius, Nullo honore displetu, nullo funere. Quae uerba sic esse corrigenda arbitror, Nullo heredis fletu, nullo funere. Ouid. ad Liuiam, Funera pro sacris tibi sunt ducenda triumphis. Vel, Nec funere, cum uiui eo uenirent, non mortui, quod uere demum funus esset. Imitatus tamē uidetur Manilius in. v. Astronom. de Andromeda. & priorem confirmare lectionem. Induiturq. sinus non haec in uota paratos, Virginis & uiuae rapitur sine funere funus.* -quam

suauis

suauis exspirans lectus odores] *Non dissimilis uidetur huic loco, ille alter apud Vergil. in. I. Aeneid. At Venus Ascanio placidam per mēbra quietem Inrigat, & fotum gremio dea tollit in altos Idaliae lucos, ubi mollis amaracus illum Floribus, & dulci adspirans complectitur umbra.*

Non prius ex illo flagrantia declinauit Lumina] *Sic etiam apud Vergilium Dido Cupidinem falsa in imagine Ascanij spectans Expleri mentem nequit, ardescitq. tuendo.* - quam toto concepit pectore flammam] *In manuscriptis omnib. Cuncto, pro Toto. Vergil. Toto pectore sic dixit in. VII. Toto percepit pectore flammam.*

Heu misere exagitans] *Sic etiā in manuscriptis duob. In uno, Cum misere. quod reyciendum uidetur.* Curis hominum qui gaudia misces] *Amorib. In eandem sententiam alibi, Qui dulcem curis miscet amaritiem.* Quaeq. regis Golgos] *In duob. manuscriptis, Quiq. ut & Aldus ante impresserat. Golgos autem hoc esse legendum loco, Petrus Bembus iam diu docuit. & esse hanc Theocriti imitationem, cuius alij uersum posuere.* Qualib. incensam iactastis mente puellam Fluctibus] *In manuscriptis omnib. Qualibet. itaq. ueram lectionem desidero.*

- in flauo saepe hospite suspirantem] *pulchro. Sic* ξανθὸν *Homerus dicit. Eodem modo etiam Iuuenal. Sat. V. Et flaui ferro dignus Meleagri Fumet aper. Corbinellus non* ἀτέχνως *Hospitem ac Suspirare*

spirare simul positas esse uoces putabat. S. litterae frequentia quasi suspirantes ipsas. Sic Horat. in.
» III.*Carm. Atqui sollicitae nuntius hospitae Suspi*
» *rare Chloen* — Quanto saepe magis ful
» gore expalluit auri] *Idem alibi. Hospes inaurata*
» *pallidior statua. Gabriel Faernus legendũ putabat, Quam tum saepe magis.* Aut mortem oppeteret Theseus] *Subaudiendum, Vt. At in manuscriptis omnib. Oppeteret.* Non ingrata tamen frustra munuscula diuis Promittens] *Munera, pro Votis, & ijs reb. omnib. quae dis*
» *offerebantur. Idem alibi, Quam iucunda mihi mu-*
» *nera libet Onyx. Incertus auctor in Ciri, Non acce*
» *pta pijs promittens munera diuis. Et Promittere*
» *pro Vouere, ut & Catullus hoc loco, & idem ille in-*
» *certus auctor. Et alibi Catullus, Leuia protendens*
» *bracchia pollicita est. Ouid. haec eadẽ dona dixit,*
» *Grata ferunt Nymphae pro saluis dona maritis.*
» *Et in.* VII. *Metam. Aemoniae matres pro natis do*
» *na receptis, Grandaeuiq. ferunt patres.* — tacito suspendit uota labello] *In manuscriptis duob. pro Suspendit, Succedit. in Maffei libro, Succendit, quod probabile uidetur. Ego aut hoc retinendum puto, ut eam multa magno studio uouisse intelligamus: aut pro, Succedit, Suscepit, legendum. in ueterib. enim libris, Succepit, pro Suscepit, scribi nõ numquam solet. Sic in meo ueteri libro Vergilij,*
» *Succepitq. ignem folijs.* Nam uelut in summo quatientem bracchia Tauro] *Vergil.*

eodem

eodem genere contentionis usus in. II. Aeneid. di-
» *xit. Ac ueluti summis antiquam in montib. ornum,*
» *Cum ferro accisam, crebrisq. bipennib. instant Erue*
» *re agricolae certatim, illa usq. minatur, Et tremefa*
» *cta comam concusso uertice nutat, Vulneribus donec*
» *paulatim euicta, supremum Congemuit, traxitq. iu*
» *gis auulsa ruinam. Et Electra apud Sophoclem de*
» *occiso Agamemnone,* Μήτηρ δ' ἡ'μη, χὠκοινολεχὴς
» Αἴγισθος, ὅπως δρῦν ὑλοτύμοι σχίζουσι κάρα φονίῳ πε-
» λέκει. *Taurus, mons notissimus* — — sudanti cortice] *In manuscriptis duob. Sudanti corpore. in uno, Cortice.* Indomitus turbo contorquens flamine] *Interponendam hoc loco distinctionem censeo.* — illa procul radicib. extirpata] *In manuscriptis omnib. Radicibus exturbata.* Prona cadit, lateq. & comminus omnia frangit] *Hoc uero minime Catullinũ esse cõtendam. In manu enim scriptis duob. est, Lateq. cũ eius obuia frangens. In uno, Lateq. eius eius obuia frangens. Ego legendum suspicor, Late quaecumq. sibi obuia frangens: quod est ipsum apertius, & scriptae lectioni propius. tametsi, Sibi, quod posui, a litteris Ius, aliquanto, quam illud, longius discedit. Sed comminisci tamen aptius non potui.*
Inde pedem uictor multa cum laude reflexit] *In manuscriptis omnib. ut et Aldus olim impressit, Inde pedem sospes.* Sed, quid ego, a primo digressus carmine] *In manuscriptis omnib. Sed quid ego in in primo. illud tamen usitatius.*

Vt consanguineae complexum] *Sic etiam in manuscriptis duobus. In uno, Vt consanguineum complexu. Legendum opinor, Vt consanguineum cõplexum, pro, Consanguineorum.* Quae misera ignaro fleret deperdita lecto] *Nec hoc quidem Catullinũ, ac γνήσιον est. in manu enim scriptis erat, in alijs, Quae misera ignara deperdita laeta. In alijs, Quae misera ignata deperdita leta. In alijs, Quae misera ignata deperdite leta. Ignara autem In gnata duas uoces fuisse suspicor. reliqua, quae desiderantur, nisi inuenta restitui non possunt. Vno in manuscripto libro legisse se Faernus adfirmat, Quae misero gnatae fleret deperdita luctu. Quod si Ignaro lecto legeremus, simile id quidem es-*
» *set eius, quod alibi, Sed quid ego ignaris nequiquam*
» *conqueror auris.* Omnib. his Thesei dulcem praeferret amorem] *In manuscriptis omnib. Portaret, non Praeferret. legendum suspicor, Omnib. his Thesei dulcem praeoptarit amorem. Erit enim dicendi ratio facilior, atq. aptior ad sententiam efficiendam, & a manuscripta lectione non multum dissidens.* Aut ut eam dulci] *Nullo in manuscripto erat, Dulci. itaq. aut hoc, aut aliud eiusmodi uerbum desideratur.*
- deuictam] *In manuscriptis omnib. Deuinctam.*
Ac tum praeruptos tristem cõscendere mon-
» tes] *Ariadna in epistula apud Ouidium, Mons*
» *fuit, apparent frutices in uertice ruri. Nunc sco-*
» *pulus raucis pendet aquosus aquis. Ascendo, uires*

animus dabat, atq. ita late Aequora prospectu metior alta meo. In manuscriptis uero omnib. Tristis, non Tristem. sed hoc tamen probabilius.

Siccine me patriis abductam perfide ab oris] In manuscriptis omnib. pro Abductam, Auectam legebam. idq. probabilius uidetur.

Siccine discedens neglecto numine diuum] Sic post, Diuum ad fallendos numine abusum homines. Inmemor a deuota domum periuria portas] Auctor incertus in Ciri Portare luctum sic dixit, Aut amor insanae luctum portauit alumnae. -tibi nulla fuit clementia praedo] In manuscriptis omnib. non Praedo, sed Praesto. idq. sequendum iudico. -Vt nostri uellet misereſcere pectus] In omnib. manumanuscriptis, Mitescere, non Miserescere. Sed hoc tamen probabilius. At non haec quondam blanda promissa dedisti Voce mihi] In manuscriptis omnib. non Blanda, sed Vobis. Legendum forte, At non haec quondam, non haec promissa dedisti Voce mihi. quo nihil omnino propius manuscripto reperire potui. ut aliqua ex eo sententia elici, & constare posset. -non hoc miseram sperare iubebas] Praue in manuscriptis, Nec hoc miserae sperare iubebas. Verbo Iubere sic ante est usus, Certe tute iubebas animam tradere me. Sed conubia laeta, sed optatos Hymenaeos] Nō hoc quoq. non imitatus uidetur. Vergilius in. IIII. Aeneid. Numerus quidem certe

idem

idem apud ipſum, & ſimilia uerba. Per conubia noſtra, per incoeptos hymenaeos. Tum iam nulla uiro iuranti femina credat] Legendum forte, Nunc iam. quam lectionem confirmare uidentur Ariadnae uerba ipſius apud Ouidium in Epiſtula. Nūc quoq. nulla uiro clamabo femina credat. Aut iteremus, Iam iam. quod irati ſolent. Auctor incertus in Ciri, Iam iam ſcelus omnia uincit. Nulla uiri ſperet ſermones eſſe fideles] Oratorie neminem excipit. Ariſtoteles in. II. Rhetor. Καθόλου δὲ μὴ ὄντος, καθόλου εἰπεῖν, ἁρμόττει μάλιστα ἐν σχετλιασμῷ καὶ δεινώσει, καὶ ἐν τούτοις ἢ ἀρχόμενον, ἢ ἀποδείξαντα. In eandem uero ſententiam Terentius in Andria, Ita pol quidem res eſt, ut dixi, Leſbia, Fidelem haud ferme mulieri inuenias uirum. Et in Hecyra. Perpol quam paucos reperias meretricibus Fideles euenire amatores Syra. Vel hic Pamphilus iurabat quotiens Bacchidi Quam ſancte, ut quiuis facile poſſet credere. Et quae ſequuntur. Qui dum aliquid cupiens animus praegeſtit apiſci] Ibidem Terentius, Nam nemo illorum quiſquam, ſcito, ad te uenit, Quin ita paret ſeſe, abs te ut blanditijs ſuis, Quam minimo pretio ſuā uoluptatem expleat. Apiſci autem, pro Adipiſci, ueteres dicebant. Fabius Max. apud Priſcianum in. VIII. Amitti magis, quam apiſci. In manuſcriptis legitur hic uerſus hoc modo. Quis cum aliquid cupiens animus praegeſtit apiſci. Quis: ſermonib. ſcilicet. Dicta nihil metuere] Is numerus

in

in tertio pede, qui apud Vergil. in Bucol. Nil nostri miserere. Et in. IIII. *Aeneid. Tecta metu petiere, ruunt de montib. amnes.* -in medio uersantem turbine laeti] *Versari eodem prope modo dicit idem post, Ille autem prope iam medijs uersatur in undis.* στροφάλιγγα *sic propemodum Graeci dicunt. Anacreon, in.* III. *Epigram.* Οὔτινα γὰρ τοιόν δε νέων ὁ φιλαίματος ἄρης ἠνάρισε στυγερῆς ἐν στροφάλιγγι μάχης. Potius germanum amittere creui] *Decreui. Plautus in Cistell. Tum antehac te amaui, & mihi amicam esse creui mea Gymnasium. Et Lucil. Satyr. lib.* V. *Postquam praesidium castris educere creuit.* Quam tibi fallaci supremo in tempore deesse] *In manuscriptis omnib. Deesse.* -nec iniecta tumulabor mortua terra] *In manuscriptis omnibus pro Iniecta, Intacta. illud omnino rectius. Simile, opinor, uitium apud Cic. in libris de Legib. Terra facta, pro Iacta.* Quod mare conceptum] *Ante dixit Mare ferum. Et Tibullus, Natam Is Venerem e rapido sentiet esse mari.* Quae Syrtis, quae Scylla uorax] *In manuscriptis omnib. Quae Scylla rapax.* -prisci praecepta parentis] *Artificiose eodem ab elemento incipientes litteras contexuit. tum carmen asperauit ipsum de industria uocib.* R. *littera strepentibus.* -in uestras] χετλιαστικῶς, *ut post docebimus.* Quae tibi iucundo famularer serua labore] *Quod effugisse se laetatur apud Vergilium*

" lium Creusa. Non ego Myrmidonum sedes, Do-
" lopum ue superbas Aspiciam, aut Grais seruitum
" matribus ibo. Candida permulcens liquidis uestigia lymphis] Hoc ipso in genere eodem est usus uerbo apud Gellium in. II. cap. XXVI. Pa-
" cuuius, Cedo tamen pedem lymphis flauis, flauũ
" ut puluerem Manibus isdem, quibus Vlixi saepe
" permulsi, abluam, Lassitudinemq. nimiam ma-
" nuum mollitudine. Itaq. etiam canes, ac ferae suos fetus cum lingunt, Mulcere dicuntur. Silius Ita-
" licus in. V. Tum clypeum quatit, aspersum quem
" caedibus olim Celticus ornarat cruor, umentiq.
" sub antro Ceu fetum lupa permulcens puerilia mem
" bra Ingentem Assarici caelo nutribat alumnum.
" Idem uero Catullus ante tamquam de re liquida,
" de floribus ipsis dixit, Quis permulsa domus iucun
" do risit odore. Manere enim, ac fluere odores, dicit Lucretius. Sed, quid ego ignaris nequiquam cõqueror auris] In manuscriptis duobus, Conquerar. Ignaras auras sic dicit, ut Cicero Inanima quaedam stolida dixit. At Callimachus leuari quoq. dolore adfectos putat, si ignaris etiam auris conquerantur, atq. in solitudine. Ver
" sus illius apud Stobaeum sunt, Κουφοτέρω τότε φῶ-
" τα διαθλίβουσιν ἀνίαι Ἐκ δὲ τριηκόντων μοῖραν ἀφεῖ-
" λε μίαν ἢ ὅτ' ἐς ἄνδρα συνέμπορον, ἢ ὅτε κωφαῖς Ἀλ-
" γεα μαψ ἄυραις ἔσχατον ἐξερύῃ. Quibus in uersib. tertius mancus apud Stobaeum legitur. Et auctor
" incertus in Ciri, Vos ego, uos adeo uenti testabor, &
" aurae.

aurae. Externata malo] *In manuſcriptis omnib. Extenuata. Sed illud probabilius. Eodem uerbo idem ante uſus eſt, & Ouid. in Ibin, Atq. aliquid facias a ueſpere Solis ad ortus Cur externati rurſus agãtur equi.* - quae nullis ſenſib. auctae] *praeditae. Sic Lucretius, in.* III. *Quin ut opinor eam faciundum eſt ſenſib. auctam. Et alibi, Sic animas introduxerunt ſenſib. auctas.* Nec miſſas audire queunt, aut reddere uoces] *Imitatus Vergil. in.* VI. *Datur ora tueri Nate tua, & miſſas audire, & reddere uoces.* - prope iam mediis uerſatur in undis] *Eodem modo etiam Horat. loquitur. Et uerſor ciuilib. undis.* Sic nimis inſultans] *Vno in manuſcripto, Sed nimis.* - ſaeua Fors etiam noſtris inuidit queſtib. aures] *In manuſcriptis, Auris. quae uetus eſt ſcriptura, pro Aures.* Vtinam nec] *Imitationem Vergilij Macrobius oſtendit. In manuſcriptis autem omnib. Vtinam ne. quale illud Enni, Vtinam ne in nemore Pelio. Et quae ſequuntur.* Perfidus in Cretam religaſſet nauita funem] *Horat. eodem modo in.* I. *Carm. Siue iactatam religarat udo Litore nauim. Sed, quod In Cretam dicit, itaq. in manuſcriptis eſt, ita dictum fortaſſe uideri poſſit, ut a Caeſare, Naues, quae erant ad anchoras deligatae.* Conſilium noſtris quaeſiſſet ſedib. hoſpes] *Sic uno in manuſcripto. in alijs, Requiſiſſet. ſed praue.* Nam quo me referam] *Quo me uertam. Admonuit me Iacobus Corbinellus ſi-*

milium Medeae uerborum apud Euripidem, horum,
» Νῦν ποῖ τράπωμαι; πότερα πρὸς πατρὸς δόμους Οὓς σοὶ
» προδοῦσα καὶ πάτραν ἀφικόμην. Ἢ πρὸς ταλαίνας πε-
» λιάδας; καλῶς γ᾽ ἂν οὖν Δέξαιντό μ᾽ οἴκοις, ὧν πατέρα
» κατέκτανον. Cic. in extrema oratione pro Muraena simili figura est usus orationis uel eadem potius cũ sequentibus. Isthmoneos ne petam montes] *In manuscriptis omnib. Idmoneos. Ex quo alij Isthmoneos, alij Idaeos fecerunt. Isthmoneus a quo dicatur, nescio. certe Isthmiaeus a Statio, alijsq. dictum animaduerti. Iã quod Idaeos an montes petat, dubitare se dicit, frigidum id quoq. Ego, aliquid ut auderem, legebam, Immanes ne petam montes. referoq. ad montes Diae insulae. Sic uero Immanes montes dicit, ut Vergil. quoq. Immania saxa. Eiusq. insulae, in qua sit, montes intelligendos esse, uersus qui sequitur, ut uno in manuscripto est, ostendit. nam, cum alijs in manuscriptis sit, Discedens Pontum turbulentum ubi diuidit aequor, in illo est, Discurrens Pontum truculentum ubi claudit aequor. Ego legendum suspicabar, A gurgite uasto Discurrens penitus truculentum ubi clauditur aequor. Claudi autem intra mõtes mare ipsum dixit, quod νάξον, ut scribit Dionysii interpres Eustathius, ἀμπέλου φύλλῳ εἰκάζουσι. In eosq. sinus ac recessus influens mare obiectu montium laterumq. concluditur ac desaeuit. nam, quod nihil respondet, hoc uero quanti faciendum sit, cum sententiam id nihil impediat, alij indicent. Truculentum aequor dixit,*

ut

ut ante, Truculentaq. pelagi. An patris auxilium ſperem] *Inepte ſuperiore illo loco Cretã intellexiſſemus, cum hic patris qui ſit in Creta, meminerit, atq. eum ſe potius fugere debere ſignificet.* Quem ne ipſa reliqui] *Ne,* παρέλκον, *ut quod ſequitur, Qui ne fugit. pro Quem, Qui. Priſcianus ualere additum Ne putat, ad confirmandum. nam in.* XVI. *ubi de Ne particula, ſic ſcribit. Haec eadem, inquit, inuenitur & pro confirmatiua, ut Horat. in.* II. *Serm. O ſeri ſtudiorum, qui ne putetis Difficile, & mirum Rhodio quod Pitholeonti Contigit. Haec Priſcian. Eodem prope modo poſuiſſe Seneca uideri poteſt in Epiſt. Vis, inquit, ſcire quid illa eruerit, quid ne effecerit. niſi legendum ſit, quid ue. Et Verg. in.* IIII. *Aeneid. Quia ne auxilio iuuat ante leuatos. id eſt, ut interpretantur, re uera. Ex eodem genere uidetur eſſe & illud Terentij, Faciũt ne intellegendo, ut nihil intellegant.* Qui ne fugit lentos incuruans gurgite remos] *In manuſcriptis omnib. non Lentos, ſed, Ventos. legendum forte, Ventoſo.* - nullo ſola inſula tecto] *Similiter Sophocles in Philoctete, ut putabat Corbinellus,* Τάδ' ἀλλ' ἔρημα, κ' οὐδέν ἐσθ' ὑπόστεγον. Nulla fugae ratio, nulla ſpes] *Vno in manuſcripto, Nulla eſt ſpes.* - oſtentant omnia letum] *imitatus Verg. dixit, Praeſentéq. uiris intẽptant omnia mortẽ. Plautus in Rudẽte ſimiliter, Hic ſaxa ſunt, hic mare ſonat, nec quiſquam homo uenit mihi obuiam. &c.* Quã iuſtã a diuis expoſcam prodita multam]

Idem post, Suppliciũ saeuis exposcens anxia poenis. - comprecer] *Vno in manuscripto, Conprecer. quae sunt ueteris scripturae monumenta.* - exspirantis praeportat pectoris iras] πνεῖν *Homericũ uidetur expressisse.* Quas ego ue miserae] *In manuscriptis omnib. Ve misera. Sic Vergil. Mantua ue miserae nimiũ uicina Cremonae, idest, Ve Mantua, et quae sequuntur.* Quae quoniã uere nascuntur pectore ab imo] *Lucret. Nam uerae uoces tũ demũ pectore ab imo Eliciuntur - idq. de dolentibus.* Vos nolite pati] *Sic Cic. loquitur pro Milone. Nolite, obsecro uos, pati, mihi acerbiorem reditũ esse, quã fuerit ille ipse discessus.* Sed, quali solam Theseus me mente reliquit, Tali mente] *Similiter Corn. Tacitus, ut putabat Corbinellus, Et luisse eam poenam ea conscientia, qua scelus parauisset.* Annuit inuicto caelestum numine rector] *In manuscriptis duob. Inuito, non Inuicto. ut Homericum illud expresserit,* Ἑκὼν ἀέκοντίγε θυμῷ. *Idem ipsum Euripid.* φἀ'γω τρόπον δή τιν' οὐχ ἑκὼν, ἑκών. Quo tunc & tellus, atq. horrida contremuerunt Aequora] *Homericum est,* μέγαν δ' ἐλέλιξεν ὄλυμπον. *Vergilius exprimens dixit, Annuit, & totum nutu tremefecit olympum. Versus utriusq. inter se contulit Macrobius. Idem Vergilius alibi loquente Ioue terram ipsam tremere dixit, Infit, eo dicente, deum domus alta silescit, Et tremefacta solo tellus, silet arduus aether, Tum zephiri posuere, premit placida aequora pontus.*

Ipse

Ipse autem caeca mentis caligine Theseus Consitus] *In manuscriptis omnib. Mente. legendum omnino puto, Mētem, ut sit Consitus mentem. Qua de lectione ne dubitandum quidem esse existimo.* Sospitem, & ereptum] *Sic in Maffei libro. in duob. alijs, Sospitem erectum. itaq. putant nonnulli legendum, Sospitem & erectum.*

Namq. ferunt, olim classi cum moenia diuae] *Sic etiam est omnib. in manuscriptis. Pontanus in alieno opere tantum sibi permiserat, ut, quae nō probaret ipse, deleret, sua poneret. itaq. pro Classi Cestae fecerat. Classi autem pro Classe dixit. ut alibi, Per medium classi barbara nauit Athon. Et Vergil. in.* VIII. *Aduectum Aenean classi. Et Sisenna, apud Nonium Marcellum in uerbo, Centones, Perpetua classi.* Linqueret & gnatum] *In manuscriptis omnib. Linquentem gnatum.*

- concrederet Aegeus] *Eodem in genere & Horat. in.* I. *Carm. Nauis quae tibi creditum Debes Vergilium finibus Atticis.* Gnate, mihi longa iucundior unice uita, Gnate] *Eadem iteratione usus est etiam Vergil. in.* I. *Aeneid. Nate, meae uires, mea magna potentia solus, Nate patris summi, qui Tela Typhoea temnis.*

- languida] *Vel fletu, uel diu inspectando filio.*

Lumina sunt gnati cara saturata figura] *In eodem genere Vergilius uerbo Explere est usus, Expleri mentem nequit, aegrescitq. tuendo. Et Terentius in Phormione, Oculos pascere. Et Tacitus, Velata*

„ *parte oris, ne satiaret aspectum.* Non
ego te gaudens laetanti pectore mittam] *Uno
in manuscripto, Laetanti corpore.*
Canitiem terra, atq. infuso puluere foedans
„ *sic Vergil. in. X. Caniciem inmundo deformat pulue
„ re. Et in. XII. Caniciem inmundo perfusam puluere
„ turpans.* - nostraeq. incendia mentis]
Aestus animi. Carbasus obscura dicat
ferrugine Ibera] *In manuscriptis duob. Dicet. in
uno, Decet. E priore lectione faciebam, Dictet. e po-
steriore, Deceat, uel Doceat. Ferrugincm Iberam
„ etiam dixit Vergil. in uestib. Et ferrugine clarus
„ Ibera. Iacobus Corbinellus in Graecorum scriptis
mihi se legisse adfirmauit hoc de uelo quae sequun-
„ tur,* Ὁ δὲ Σιμωνίδης οὐ λευκόν φησι εἶναι τὸ δοθὲν ὑπὸ
„ τοῦ αἰγέως, ἀλλὰ φοινίκεον ἱστίον, ὑγρῷ πεφυρμένον πρι-
„ νος ἄνθει ἐριθάλλου. καὶ τοῦτο τῆς σωτηρίας αὐτῶν
„ ποιήσασθαι σημεῖον. ἐκυβέρνα δὲ τὴν ναῦν ἀμαρσιάδας
„ φέρεκλος, ὥς φησὶ Σιμωνίδης. Quod tibi si
sancti concesserit incola Ithyni, Quae no-
strum genus, ac sedes defendere sueta, Annue
rit, tauri ut respergas sanguine dextram] *In
manuscriptis duob. sic leguntur hi uersus, Quod ti-
bi si sancti concesserit incola Ithonij, Quae nostrum
genus, has sedes defendere freti Annuit, ut tauri re
spergas sanguine dextram. In uno, Quod tibi si tan
ti concesserit incola ithini. Et post, Annuit ut tauri
respersa sanguine dextram. Cetera sunt eadem,
quae in alijs manuscriptis. Ex quo facile intelligi-
tur,*

tur, quid quantumq. mutauerint nimis ingenioſi homines, & a manuſcripta lectione, quam longe abierint. Ego, quam minimum emendans, legebam, Quod tibi ſi ſancti conceſſerit incola Itoni, Quae noſtrum genus has ſedes defendere fretis Annuit, ut tauri reſpergas ſanguine dextram. Quod ſi, inquit, Pallas Itonis, quae noſtrum genus, id eſt, has ſedes, nam & patria ipſa ſic genus dicitur, auctore Porphyrio, itaq. dicimus Πίνδαρον θηβαῖον εἶναι τὸ γένος. *ac ſic quoq. Athenienſes, quo maxime gloriabantur,* Αὐτόχθονας *eſſe ſignificat, Si Minerua, inquit, Itonia quae ſidentib. atq. in ſe ſpem collocantibus, id enim, Fretis, ſignificat, annuit has ſedes defendere, eadem conceſſerit, & quae ſequuntur. De Itonia Minerua haec fere reperio, primum apud Apollonij interpretem,*
„ Ἐν Θεσσαλίᾳ θεὰ ἰτωνὶς τιμᾶται. καὶ ἐν κορωνείᾳ πόλει τῆς
„ βοιωτίας, ἀπὸ ἰτώνου τοῦ ἱερέως. *Deinde apud Pauſaniam in Laconicis,* Ὡς δὲ ἐτράποντο οἱ βοιωτοὶ κατα-
„ φεύγουσιν ἄνδρες ἐξ αὐτῶν ἐς ἱερὸν ἀθηνᾶς ἐπίκλησιν
„ ἰτωνίας. *Poſtremo apud Strabonem in.* IX. Ἡ μὲν οὖν
„ κορώνεια, ἐγγὺς τοῦ ἑλικῶνος ἐςὶν ἐφ᾽ ὕψους ἱδρυμένη.
„ κατελάβοντο δ᾽ αὐτὴν ἐπανιόντες ἐκ τῆς θετταλικῆς ἄρ-
„ νης οἱ βοιωτοὶ μετὰ τὰ τρωϊκὰ, ὅτε περ καὶ τὸν ὀρχομενὸν
„ ἔσχον. κρατήσαντες δὲ τῆς κορωνείας ἐν τῷ πρὸ αὐτῆς πε-
„ δίῳ, τὸ τῆς ἰτωνίας ἀθηνᾶς ἱερὸν ἱδρύσαντο, ὁμώνυμον
„ τῷ θετταλικῷ. *De Theſſalico alibi eodem in libro,*
„ Ἐςι δὲ καὶ φαρυκάδων ἐν τῇ ἱςεαιώτιδι, καὶ ῥεῖ δι᾽ αὐ-
„ τῶν ὁ πηνειὸς, καὶ ὁ κουράλιος. ὧν ὁ κουράλιος ῥυεὶς πα-

» ρὰ τὸ τῆς ἰτωνίας ἀθηνᾶς ἱερὸν εἰς τὸν πηνειὸν ἐξίησιν.
Quo tamen loco praue in impreſſis, Ιτωνίας. *Vrbs enim* Ιθώμη *eſt, non* Ιτώνη. *Neq. enim, ſi qua eius nominis urbs eſſet, eam Strabo, Pauſanias, Stephanus, interpres Apollonij praeterijſſent. quibus auctoribus templum tantum illud fuiſſe, & a ſacerdote ſic etiam dictum conſtat. id autem, opinor,* Ιτώνιον *dicebatur. latine Itonium. unde eſt, quod in manuſcriptis omnib. legimus Itonij per.* II. *geminũ, tametſi Itonis eſſe etiam poſſit. Iton autem nullo modo ciuitas eſt intelligenda, ſed uel mons, uel campus, de*
» *quo Strabo eodem in libro,* Θηβῶν δ' ἐν τῇ μεσογαίᾳ
» τὸ κρόκιον πεδίον πρὸς τῷ καταλήγοντι τῆς ὄθρυος.
» δι' οὗ ὁ ἄμφρυσος ῥεῖ ποταμός. τούτου δ' ὑπέρκειται ὁ ἴ-
» των, ὅπου τὸ τῆς ἰτωνίας ἱερὸν. ἀφ' οὗ καὶ τὸ ἐν τῇ βοιω
» τίᾳ, καὶ ὁ κουράλιος ποταμός. *Plutarchus* ἐν ἐρωτικαῖς
» διηγήσεσι *feſtum eſſe dicit totius Boeotiae Miner-*
» *uae Itoniae,* Η δὲ διασωθεῖσα ἐφύλαξε τὴν τῶν παμ-
» βοιωτίων ἑορτὴν, καὶ τότε ἐς κορώνειαν ἐλθοῦσα ἱκέτης
» καθίζεται ἐπὶ τῷ βωμῷ τῆς ἰτωνίας ἀθηνᾶς. *Itaq. Sã*
» *cti dixit Itonij, ut & Vergilius, Sancti cuſtos Sora-*
» *ctis Apollo. Incolam eodem modo, quo poſt, Grata canopitis incola litoribus.* Haec uigeant mandata, nec ulla oblitteret aetas] *Tacitus hoc quoq. modo loquitur in.* II. *Pleraque manent, quae dã ſtatim omiſſa ſunt, aut uetuſtas oblitterauit. Et*
» *Hor. in.* II. *Car. eodem prope modo, Deleuit aetas.*

Vt, ſimul ac noſtros inuiſent lumina colles] *In manuſcriptis duobus, Simul haec. in uno, Simul hic.*

hic. quod esse rectius iudico. illud alterum, Simul ae, ut nouitium abiudico. Candidaq. intorti sustollant uela rudentes] *Gabriel Faernus sub hunc uersum illũ subiciebat, qui Catulli citatur, a Nonio Marcello, Lucida qua splendent summi carchesia mali.* - cum te reducem sors prospera sistet] *In manuscriptis omnib. non Sors, sed, Aetas legebatur. id est tempus, dies ipsa.* Cum primum inflati conspexit lintea ueli] *Sic erat in Maffei libro. in alijs, Inflanti. illud rectius.* Sic funesta domus ingressus tecta paterna] *Sic etiã in manuscriptis omnib. Sed illud probabilius, Paternae, non Paterna, scriptum fuisse.* - qualem Minoidi luctum] *Sic omnino esse debet. inscitia tamen librariorũ in manuscriptis erat, Minoida.* Quae tum prospectans] *Nouitiũ hoc quoq. in manuscriptis omnib. erat, Quae tamen aspectans. erratum fortasse leuiter, & pro Tamen, legendum sit, Tantum.* At parte ex alia florẽs uolitabat Iacchus] *Bacchum in insula Naxo uersantem facit. Cuius rei caussa e Solini uerbis intelligitur. Sed Naxos, inquit, Dionysia prius, quam Naxos dicta, uel quia hospita Libero patri, uel quod fertilitate uitium uincat ceteras. Interpres Arateorum Germanici auget hanc probabilitatem. de Pleiadib. enim haec scribit, Dicit autem Pherecides Athenaeus septem sorores fuisse Lycurgi filias ex Naxo insula, & pro eo, quod Liberum educauerunt, a Ioue inter sidera*

 sunt

sunt relatae. Quod autem Ariadnem quaerit Liber, docet idem auctor in Signo Coronae nuptã hac prius fuisse Libero patri. Sed Plutarchus in Theseo Naxios quosdam narrare scribit Ariadnas fuisse duas, seniorem alteram. quae Libero patri nupserit, iuniorem alteram a Theseo raptam, & in Naxo insula relictam. Hanc itaq. totam historiam legere est apud eundem Plutarchum. In manu uero scriptis omnib. est, At pater ex alia florens uolitabat Iacchus. Liber pater enim a poetis dici solet. Ex alia: facile intelligitur, parte. quo modo etiã doceo in Commentationib. in Horat. in. I. Carm. carmen interpretans, Nec martiales hoedilia lupos. Ex hoedilia enim, hoedi alia faciendum esse iudicabam. De Iaccho Herodotus in. VIII. & Hermogenis interpres. a quo etiam uerbum Ἰακχίζειν.

Et Nisigenis Silenis] Νισαίοις τὸ γένος.

Te quaerens Ariadna, tuoq. incensus amore] Λιασόμενος ἀριάδνην. Sic enim breuissime Bion apud Stobaeum, Λιασόμενος γαλάτειαν.

Horum pars tecta quatiebant cuspide thyrsos] Hedera inuolutos.

Pars e diuulso] Omnib. in manuscriptis uestigium superest ueteris scriptionis, Pars e diuolso.

- obscura cauis celebrabant orgia cistis] Orgia etiam Veneris sunt, quod indicat ueteris Poetae uersus apud Hephaestionem. Αἱ κυθερείας ἐπιπνεῖ τ' ὄργια λαλκωλένου. De cistis uero, & calathis, in quibus sacra reponerentur, adhiberi solitos lego tum in Cereris festo,

sto,tum uero etiam in Dionysiis. Cic. de Signis, ut Cornelius Fronto in exemplis elocutionum adducit,
" *Sacra,inquit,quaedam more Atheniensium repo-*
" *sita in capitibus uirginum. Ea uero sacra Cereri fieri solita,declarat Callimachus in Hymno in Cererem,eiusq. interpres,qui tamen, nescio quem secutus,non in capitibus,sed in uehiculo ferri solita scripsit. Aristophanis interpres morem in Dionysiis fuisse scribit,uti nobiles,primariaeq. uirgines calathos gestarent aureos omnium rerum primitijs refertos.* Obscura: *secreta,non uulgo nota. In Iunonis etiam festo sacra portare solitas uirgines scribit in.*
" III. *Elegiarum Ouid. More patrum sancte uela-*
" *tae uestib. albis Tradita supposito uertice sacra fe-*
" *runt. Hae* Κανηφόροι *a Graecis dicebantur.*
Multaq. raucisonos efflabant cornua bombos] *In manuscriptis omnib. Multi raucisonos. Dubitandum igitur non est, quin legendum sit, Multis,dandi casu.* Barbaraq. horribili stridebat tibia cantu] *Id est Phrygia tibia. Sic,cũ tres modi tibiarum sint, Ionicus, Lydius, Phrygius, hunc etiam barbarum dici, Acron, & Porphyrio tradunt.* – sanctis coepit decedere diuis] cedere. *Legendum forte, Sanctis coepit dein cedere diuis.* Hic qualis flatu placidum mare matutino Horrificans zephyrus procliues incitat undas] *Horrorem hunc undarum Graeci dicunt* φρικά. *sic enim interpretatur Por-*
" *phyrius in Homericis quaestionib.* Καὶ ἔστιν ἡ φρὶξ κι-
" γνμένου

νομένου τοῦ πνεύματος ἀρχή. Σιμωνίδης δὲ αὐτὴν καὶ δεῖξαι πειρώμενος, οὕτως ἔφη. ἐς ἅλα στίζουσα πνοιά. *Homerus in.* IIII. *Iliad. alio quidem in genere, eadem contentione est usus,* Ὡς δ' ὅτ' ἐν αἰγιαλῷ πολυηχεῖ κῦμα θαλάσσης, Ὄρνυτ' ἐπασσύτερον Ζεφύρου ὑποκινήσαντος, πόντῳ μὲν τὰ πρῶτα κορύσσεται, αὐτὰρ ἔπειτα χέρσῳ ῥηγνύμενον, μεγάλα βρέμει, ἀμφὶ δέ τ' ἄκρας κυρτὸν ἐὸν, κορυφοῦται. ἀποπτύει δ' ἁλὸς ἄχνην.

Aurora exoriente] *sic & Q. Catulus apud Cic. in.* I. *de nat. deorum. Constiteram, exorientem auroram forte salutans.*

Procedunt, leuiterq. sonant plāgore cachinni] *Cachinnare, de undis opinor etiam dixit Attius in Phoenissis. Simul & circum magna sonantib. excita saxis. Saeua sonando cum crepitu clangentes cachinnant. Aeschylus in Prometheo,* ποταμῶν τε πηγαὶ, ποντίων τε κυμάτων ἀνήριθμον γέλασμα. *De auris Plutarchus quod ad hunc maxime locum pertinet, eodem modo, in libello, cui titulum fecit,* ὅτι οὐδὲ ζῆν ἐστιν ἡδέως κατ' ἐπίκουρον, *Ridere uerbo est usus,* Αἱ δὲ ἡδοναὶ καθάπερ αὖραι πρὸς ἑτέραις ἕτεραι τοῦ σώματος ἄκραις ἐπιγελῶσαι διαχέονται. *Sosicrates apud Athenaeum de utroq.* Λεπτὴ δὲ κυρτοῖς ἐγγελῶσα κύμασιν Αὔρα κόρης κείρονος ἡσύχῳ ποδί.

Magis, magis] *Sic Plautus, Minus, minusq. Et in Aulul. Atq. illa uero minusq. impendio curare.*

Purpureaq. procul nantes a luce refulgent] *Purpuream lucem etiam dixit Ouidius in Fastis, Laetaq. purpurea luce refulsit humus. Nantes un-*

das

» *das ut Catullus, etiam Manilius in.* III. *dixit, Ae*
» *raq. & terras, flammamq. undamq natantem.*
Purpuraſcere etiam undae commotae ſiue remo, ſi-
ne uento dicuntur. Sic Furius apud Gellium in.
» XVIII. *cap.* XI. *Spiritus Eurorum uirides cum*
» *purpurat undas.* A ſe quiſq. uago paſ-
ſim pede diſcedebant] *Sic uno in manuſcripto. in*
duobus, Ad ſe. Eſt autem utrumq probabile. ut uel
illos abiſſe diuerſos intelligamus, uel ad domos ſe ſu-
as recepiſſe. quo modo etiam Cic. loquitur in. IIII.
» *epiſt. ad Atticum, Tu de uia recta in hortos. Vide*
» *tur commodius ad te, poſtridie ſcilicet. Et in.* III.
» *de rep. ut quidem citat Nonius, Cuius etiam focum*
» *Cato ille noſter, cum uenerat ad ſe in Sabinos, ut ex*
» *ipſo audiebamus, uiſere ſolebat. Verſus eſt ueteris*
poetae apud Hephaeſtionem, quem prope uidetur ex
» *preſſiſſe Catullus,* Ευφρανας ἡμᾶς, ἀπόπεμπ' οἴκαδ'
» ἄλλον ἄλλοσε. *Et ille Homericus in.* II. *Odyſſ.* οἱ μὲν,
» ἄρ' ἐσκίδναντο ἑὰ πρὸς δώμαθ' ἕκαστος. *Ad ſe igitur,*
» *id eſt, domum. nam & Donatus in Phormione, Do*
mum, id eſt, Ad ſe interpretatur. Diſcedere au-
tem pro Redire etiam dicebant. Aemilius Probus
» *in Themiſtocle, Cum manere non auderent, & plu*
» *rimi hortarentur, ut domos ſuas diſcederent, moeni*
» *busq. ſe defenderent.* Quorum poſt abitũ] *Eodẽ*
» *uerbo etiam Plautus utitur in Ciſtell. Eas ſi adeas*
» *abitum, quam aditum malis.* - princeps] *pri-*
mus. Aduenit Chiron] *Apollonius in.* III.
Bibliothecae ueniſſe etiam deos ad has nuptias nar

rat,

rat, ſed Chironem Peleo tuliſſe, ac donaſſe haſtam
„ *e fraxino.* Καὶ δίδωσι χείρων πηλεῖ δόρυ μείλινον.
-quos Theſſala magnis Montib. ora creat] *Lu-*
„ *cret. in.* V. *Quod ſol, atq. imbres dederant, quod*
„ *terra crearat Sponte ſua, ſatis id placabat pecto-*
„ *ra donũ.* Aura parit flores tepidi fecun-
da Fauoni] *Genitabilis aura Fauoni. Lucret. &*
Vergilius. Queis permulſa domus iucun-
do riſit odore] *In manuſcriptis duob. Quot per-*
mulſa domus. in primo, Quod permulſa. Legen-
dum putat Faernus, Quo, quod ualde probandum.
niſi ſi quis, Quot, ideſt, Quot florum. Pe-
neos adit] *Omnib. in manuſcriptis, non Adit,*
ſed Adeſt. -uiridantia Tempe Linquens]
In duobus, Ut uiridantia tempe. in uno, Vt inundan
tia Tempe. Laudo impreſſam lectionem. Sed for-
te ſcriptum fuit, Vndantia tempe. Additum deinde
a Grammatico, cui id nouum uidebatur, Ut inun
„ *dantia. ſic enim & Vergil. in Georg. Et iuuet un-*
„ *dantem buxo ſpectare Cytorum. Tempe uero ſil-*
uae ſunt, de quibus Vibius Sequeſter ubi de montib.
„ *Peneos Theſſaliae, ubi ſiluae, quas Tempe uo-*
„ *cant, hunc Bebryces poſſederunt. At Penaeum*
„ *ipſum fluuium ea fluere, declarat in Hymno in De-*
lo Callimachus, Φεῦγε δὲ καὶ πηνειὸς ἑλισσόμενος διὰ
τεμπέων. Nereidum linquens claris ce-
lebranda choreis] *In manuſcriptis omnib. Mi-*
noſim, non, Nereidum. e quo faciebam, Muſa-
rum, uel, quod eſſe propius uidetur, Mnemoſynae.

Claris

Claris autem, in uno etiam manuscripto. in duobus, Doris. e quo faciebam etiam, Doctis. Mnemosynae autem doctas, siue claras uocat choreas, Musarum, quae uersari nemorosis illis in locis finguntur. Esse enim Musarum parens Mnemosyne dicitur. Celebranda: *frequentanda.* Nonacrias] *Vitiose omnino, legendumq. cum Guarino, Non uacuus. In Maffei enim libro erat, Non acuas. nihil autem corruptae ueteri lectioni propius fingi potest. alijs in libris. Non acies. Et, Non aties. unde factum Nonacrias. quod huic loco prorsus est alienum. Aeschylus in* Επτὰ ἐπὶ Θήβαις, *sic Vacuum, idest, nil ferentem dixit, cui*
" *Ferentem opponit,* ξυμβολεῖ φέρων φέροντι, καὶ κενὸς
" κενὸν καλεῖ. *Sic Attius apud Festum, Neq. quis-*
" *quam a telis uacuus, sed uti cuiq. obuiam fuerat, fer*
" *rum, alius saxum rodum.* Atq. ille tulit] *Omnib. in manuscriptis, Namq. ille tulit. quod est ipsum ualde probandnm. Moschum autem imitatus uideri potest, qui, quae aleret fluuius, ea ipsum portasse dicat. Moschi apud Stobaeum sunt*
" *illa,* Αλφειὸς μετὰ πίσαν ἐπὴν κατὰ πόντον ὁδεύῃ,
" Ερχεται εἰς ἀρέθοισαν ἄγων κοτινηφόρον ὕδωρ. Εδνα
" φέρων καλὰ φύλλα καὶ ἄνθεα, καὶ κόνιν ἱράν.
-radicitus altas Fagos] *In ueteribus nummis, & lapidibus Siluanum uidere est, cupressum ferentem radicitus. idq. significans Vergil. in. I. Georg.*
" *dixit, Et teneram ab radice ferens Siluane cupres-*
" *sum.* -laurus] *Accusandi casu. uetuste.*

Non

Non sine nutanti platano] *Enniano more, cu-*
» *ius ex Annalib. uersus citatur, Et capitibus nutan*
» *tib. pinus, rectosq. cupressos qui tamen uersus tã*
deprauatus corrigi haud ita facile potest. Legen-
dum uero suspicabar, Capitib. nutantes pinus, re-
ctasq cupressos. Vnigenamq. tuam cultri
cem montibus Idae] *In manuscriptis omnibus e-*
rat, Idri uel Ydri, ut est in Maffei libro. hoc pro-
babilius uidetur, idest, uerae propius lectioni. hic
enim leuissime mutans Hydrae faciebam. quae ci-
uitas est Lydiae. auctor Strabo. Eo autem tractu
fere toto maritimo Apollo, ut idem tradit, coleba-
tur. Dicit igitur Iouem cum ceteris dis caelo adue
nisse, sed ab eodem Ioue Apollinem, atq. eius soro-
rem Dianam relictos montibus Hydrae. In, enim,
praepositio nullo in manuscripto legebatur. est au-
tem, Montibus, dandi casus. Sic & Persius in Iam
» *bo, Illis relinque. Vnigenam uero sororem, id est, una*
cum Phoebo natam intelligit. quo uerbo eodem mo
» *do etiam alibi utitur, Vnigena impellens nutantib.*
» *aere pennis. Graeci simul Natos* διδύμους *uocant.*
» *Callimachus apud Hephaestionem,* Δαίμονες εὐυ-
» μνότατοι διδύμων γενάρχαι. *Sophocles in Trachi-*
nijs, ὁμοσπόρους *uidetur dicere. Sic enim de Apolli-*
» *ne, et Diana Chorus apud illũ,* τὸν δ᾽ φαρέτραν Απόλ
» λωνα προστάταν, Ομοῦ δὲ καὶ παιᾶνα παιᾶνα Ανάγετ᾽
» ὦ παρθένοι, βοᾶτε τὰν ὁμόσπορον Αρτεμιν ὀρτυγίαν.
Cultricem uero absolute, uersantem in montib. ac
nemorosis in locis. Sic Vergil. Catullum opinor secu
tus,

" tus, in. III. Aeneid. Hinc mater cultrix Cybele. Sic enim erat in optimo illo admirandae uetustatis libro. Seruius tamen multum laborat, multa comminiscitur, sed, ut mihi quidem uidentur, aliena. Dianae uero montes omnes sacri erant, quod id ea optasset, & a Ioue esset precata. Eam enim Callimachus
" in Hymno sic loquentem facit, Δὸς δέ μοι οὔρεα πάν-
" τα. His corpus tremulum complectens undiq. uestis Candida] Hoc ipso etiam ordine leguntur in manuscriptis, non ut priorem uersum sequatur, Et roseo, Et cet. Isdem in libris pro Vestis, Questus. uitiose omnino. quod scriptoris peccatum librarij fuit, que que, iterantis. Animaduerti autē & apud Catullum, & auctores alios idem saepe scriptores peccasse. Opinor sic esse distinguendū, ut priorem uersum puncto sistamus, ut Parcas longa ueste amictas fuisse intelligamus, tum sequatur uersus alter qui in manuscriptis duob. sic omnino legitur, Candida purpurea tuos intinxerat ora. in uno, Candida purpurea Tyros intinxerat ora. Mihi uero legendum uidebatur, si quid tamen hoc loco non desit, quod uehementer suspicor, Candida purpurea Tyros intertinxerat ora. ut uaria usas longa ueste intellegamus, uel limbo ipso uario. ut candida extrema intertexta purpura distingueret. Tingere uero, & Intertingere dicitur Tyrus, quod in ea purpura hunc colorem imbibit. Sic Tibullus & Tyron adhi-
" buit eodem in genere, Illi certent praebere colores,
" Africa puniceum, purpureumq. Tyros. Ora uero

idem,

idem, quod Graecis ᾠά. *Orpheus, siue quisquis alius auctor, in Hymno in Parcas purpureis usas uestibus significat,* στείχετε πορφυρέοισι καλυψάμεναι ὀθόνῃσι. *In Pelei uero ac Thetydis nuptijs cantasse Parcas sic finxit, ut olim Musas ferunt in Harmoniae nuptijs. Pausan. in Arcadicis.* Ἑλλήνων δὲ ἀποδεχομένοις ᾆσαι μούσας ἐς τὸν ἁρμονίας γάμον.

At roseo niueae residebant uertice uittae] *Plato in.* X. πολιτικῶν, *albis indutas uestibus Parcas esse dicit,* Ἄλλας δὲ καθημένας πέριξ δι᾽ ἴσου τρεῖς ἐν θρόνῳ ἑκάστην θυγατέρας τῆς ἀνάγκης μοίρας λευχειμονοῦσας στέμματα ἐπὶ τῶν κεφαλῶν ἐχούσας. *Et reliqua.* Dextera tum leuiter deducens fila supinis] *Eodem modo loquitur etiam Ouid. in.* IIII. *Metam. E quibus una leui deducens pollice filum.* -tum, prono in pollice torquens] *Sic etiam in manuscriptis.*

Libratum tereti uersabat turbine fusum] *Eodem in genere uerbo eo Ouid. utitur in.* IIII. *Metam. Aut ducunt lanas, aut stamina pollice uersãt.*

Laneaq. aridulis haerebant morsa labellis] *Subiectio sub oculos* λεπτολόγως. *Morsa uero dixit, ut & Mansa, dicuntur.* -pellentes ueillera uoce] *Faernus legebat, Pellentes aera. Ego legebam, Pectentes uellera. nam & Vergil. Velleraq. ut folijs depectant tenuia seres.*

O decus eximium, & magnis uirtutibus augens] *Omnib. in manuscriptis abest, Et, particula. itaq. legendum, ut uel auctum, uel crescens*

intelligamus,

intelligamus, uel quod augeat Emathiae tutamen opis. *Sic enim est in Maffei libro. in reliquis, Emathiae tutamẽ. qua uero re augeat, statim significat, addens,* Clarissime nato. *tametsi in manuscriptis erat, Carissime. illud probabilius. Sic Cic. in.* III. *de Officys. Vt enim ceteri ex patrib. sic hic, qui illud lumen progenuit, ex filio est nominandus.*

Currite ducentes sub-temina, currite fusi] *Macrob. in.* VI. *Saturn. cum Catullino hoc illud Vergili confert, Talia saecla suis dixerunt currite fusis. Subtemina uero, nõ Subtegmina legendum esse, doceo in Commentationib. in* Horatium. *Incidi post in uetustissimum Pliny librum, in quo sic etiam scriptum erat in.* XI.*: Ipso se pondere usus exerere a medio incipit, circinato orbe subtemine adnectens.*

Quae tibi flexo animo mentis perfundat amorem] *Sic etiam in manuscriptis. Animum mentis, sic, ut contra alibi Mentem animi. Perfundere amorem, dixit, transferens a liquidis. Sic Vergil. in.* I. *Aeneid. Longumq. bibebat amorem. Et in.* VIII. *Ille repente Accepit solitam flammam, notusq. medullas Intrauit calor, & labefacta per ossa cucurrit. Flexanimo:* μαλακογνώμονι. *quo uerbo Aeschylus utitur in Prometheo.*

-coniungere somnos] *Sic hoc dixit, ut alibi post, Iungere amores.*

Nulla domus tales umquam contexit amores] *Hic, & qui sequuntur uersus tres in manuscriptis duob. non erant, qui tamen legebantur in Maffei libro. Contexit autem, eodem tecto*

clausit, uidentur idem Graeci dicere, cum contubernales ὁμοστέγους *dicunt.* Nascetur uobis expers terroris Achilles] Μεγαλήτωρ. *Idem prope Thetidi Proteum dixisse, narrat Ouid. in.* XI. *Metam. Namq. senex Thetidi Proteus praedixerat udae, Concipe, mater eris iuuenis, qui fortib. ausis Acta patris uincet, maiorq. uocabitur illo.* Qui persaepe uago] *Idem numerus apud Horat. in.* V. *Carm. Qui persaepe caua.* Flammea praeuertet] *Saepissime ab Homero dicitur,* Πόδας ὠκὺς ἀχιλλεύς. Cum Phrygii Teucro manabunt sanguine riui] *In Maffei libro erat, Cum Phrygij Teucro manabunt sanguine tenen. Hoc extremum emendatum deinde ab eodem scriba librario, Teucri. In duob. alijs, Cum Phrygij tenero manabunt sanguine Teucri. Legendum forte, Cũ Phrygij tenero manabũt sanguine campi. Vel, Cum Phrygiae Teucro manabunt sanguine terrae. Vel, Cum Phrygij Teucro manabunt sanguine muri. Nã Riui legendum nullo modo puto, cum postea dicat, Testis erit magnis uirtutib. unda Scamandri. Sunt, qui legant, Trunci.* Periuri Pelopis uastabit tertius heres] *Tres enim Pelopis heredes fuisse, declarat Homerus,* Ἀνὰ δὲ κρείων Ἀγαμέμνων, Ἔστη σκῆπτρον ἔχων, τὸ μὲν ἥφαιστος κάμε τεύχων, ἥφαιστος μὲν δῶκε διῒ κρονίωνι ἄνακτι, Αὐτὰρ ἄρα Ζεῦς δῶκε διακτόρῳ ἀργειφόντῃ. Ἑρμείας δὲ ἄναξ δῶκεν πέλοπι πληξίππῳ. Αὐτὰρ ὁ αὖτε πέλοψ δῶκ' ἀτρέϊ ποιμένι λαῶν. Ἀτρεὺς δὲ θνήσκων ἔλιπεν πολύαρνι θυέστῃ.

,, Αὐτὰρ ὁ αὖτε θυέςτ᾽ Ἀγαμέμνονι λεῖπε φορῆναι.
,, – claraq. facta] ἐπίσημα. *Vergil. in.* VII. *Hunc decus egregium formae mouet, atq. iuuentae, Hunc*
,, *ataui reges, hunc claris dextera factis.* Cum tremulo incanos ſoluent a uertice crines] *In manuſcriptis duob. Cum in ciuium canos. In uno, Cum incuruum canos. Ego uero legendum puto, Cũ incuruo incanos ſoluent a uertice crines. De induſtria enim particulam In* ἐπιτατικῶς *utriq. uerbo praepoſuit.* Putridaq. infirmis uariabũt pectora palmis] *Ipſo planctu. Infirmis: ideſt, teneris. Sed uno in manuſcripto erat, Putida, non Putrida. ita uero tunſa ſignificat, & liuida. Variabunt maculis, e plagis, & tunſionibus.*

Namq. uelut denſas proſternens meſſor ariſtas] *Verbum illud, Proſternens, uarie legitur. Praecernens, in Maffei libro, Praeteriens, Praeter ues. quib. in omnib. non Meſſor, ſed Cultor legebatur. Ego uero coniecturam faciebam legendũ, Praecerpens cultor. Dicit autem Cultorem, Colonum.*
,, Sole ſub ardenti] *Vt Vergil. Sole ſub ardenti reſo-*
,, *nant arbuſta cicadis.* – proſternet corpora ferro] *In manuſcriptis omnib. Proſternens. uitioſe.* Teſtis erit magnis uirtutib. unda
,, Scamandri] *In eandem ſententiam Horat. Te-*
,, *ſtis Metaurum flumen. In Scamandri, s. eliſit,* ὁμηρικῶς. Quae paſſim rapido diffunditur Helleſponto] *Cuiuſmodi ſit Scamandri* εἰσβολὴ, *declarat. Rapidum uero Helleſpontum dicit,*

propter angustias. Alta tepefaciet] *In huiusmodi compositionibus secundam syllabam, & idem post, & Lucretius non semel produxit.* Cum teres excelso coaceruatum aggere bustum] *Habet omnino hoc proprium Catullus, ut, quod fit, aut quod factum est, cuiusmodi sit, narrando sub oculos subiciat. Busta uero ea figura fuisse, e multis uestigiis Romae perspicimus. Verg. in. XI.*
„ *pro excelso terreno posuit, Regis Dorcennii terreno*
„ *ex aggere bustum.* Vrbis Dardaniae Neptunia soluere uincla] *Apte utrumq. coniunxit, Soluere, & Vincla. translatum utrumq. Solui enim dicuntur aedificia, quae diruuntur. Sic Graeci, καταλύειν, dicunt. Atq. idem significans Augustus*
„ *in Carmine de Vergili Aeneide. Soluetur littera di*
„ *ues. Ac post, Tam sacrum soluetur opus. Vincla uero, opera ipsa, quasi texta. hoc enim uerbo in eodem genere Callimachus in Hymno in Apollinem utitur,*
„ Αὐτὸς δὲ θεμείλια φοῖβος ὑφαίνει. *Et Theocritus in*
„ *Ptolomaeum,* Καὶ οἱ χρύσεαι δόμος ἐν διὸς οἴκῳ δέδ-
„ μηται. *Et Sallust. Vincire uerbo eodem modo est*
„ *usus. in descriptione enim carceris Tulliani. Atq.*
„ *insuper, inquit, camera, lapideis fornicibus uincta.* Alta Polyxenia madefient caede sepulchra] *In manuscriptis omnib. Madescent, non Madefiét. Legendum forte, Madidescent. uel, Madidascent, a Madido. ut Madesco, a Madeo. quorum tamé exépla non habeo.* - ancipiti succumbens uictima ferro] Ἀμφιδέξιον, *opinor, Graeci dicút, quod*
utriq.

utriq. manui ſit habile, atq. aptum. Euripid. in Hippolyto. Οὐ πῶ δέσετ᾽ οὐκ οἶσιτις ἀμφιδέξιον σίδηρον. Heſterno collum poterit circumdare filo] *Hoc e conſuetudine poſitum. Auctor incertus de Deriuationibus, qui penes me eſt, Collūbar, inquit genus uinculi, quod ponitur in collo. Itaq. neſcio, an eiuſmodi ſit, quod ſignificat Catullus. Signa uero adultae aetatis ſunt nares tumidae, collū robuſtius. Nemeſianus Ecloga.* XI. *Et tibi iam tumidae nares, iam fortia colla.* Talia praefantes quondam] *Sic diſtinguo. deinde quod reliquum eſt ſimul legendum puto.* Saepius, & ſeſe mortali oſtendere coetu] *In manuſcriptis duob. Nereus. in uno, Hereus, ſine, Et, particula. Legendum forte, In terris ſeſe & mortali oſtendere coetu. aut, Et uero. Ioannes Baptiſta Sigicellus Bononienſis uir Graece Latineq. doctiſſimus, & in coniciendo ſane* δεξιός, *ex Hereus, Heroum faciebat, ſed addebat etiā, Et, particulam, Heroum, & ſeſe mortali oſtendere coetu. In eandem ſententiam apud Ouidium Ianus. Tunc ego regnabam, patiens cum terra deorum Eſſet, & humanis numina mixta locis. & quae ſequuntur apud illum.* Templo in fulgente] *Sic etiam in manuſcriptis omnib. Pontanus fecerat, A fulgente. ſed illud omnino retinendum. ut templo in fulgente annua ſibi ſacra fieri uideret.* Conſpexit terra centum procurrere currus] *In duob. Percurrere, non Procurrere. In Maffei libro, Procumbere. illud rectius. in quam ſententiam*

Vergilius, etiam in. III. *Georg. Illi uictor ego, & Tyrio conspectus in ostro, Centum quadriiugos agitabo ad flumina currus.* Cum Delphi tota certatim ex urbe ruentes] *Delphi: ex urbe. In primo* μετωνυμία. *Vergil. dixit similiter in.* IIII. *Aeneid. Totaq. ex urbe sequentur. Idem in.* IIII. *Georg. Mane ruunt portis.* -hera] *Dea domina. Sic alibi, Hostia caelestis pacificasset heros.* Cupida de mente] *Auara. Horat. Qui cupit, aut metuit, liber mihi non erit umquam.* Perfudere manus fraterno sanguine fratres] *Vergil. imitatus, Gaudent perfusi sanguine fratrum.* Destitit extinctos natus lugere parentes] *Illi, inquit, magno filij scelere* ἀδάκρυτοι *e uita excessere.* Flore] *Sic Terent. Flos ipse. Atq. haec in Catilinã dicta proprie uidentur, de quo Sallust. Postremo, captus amore Aureliae Orestillae, cuius praeter formam nihil umquam bonus laudauit, quod ea nubere illi dubitabat, timens priuignum adultum aetate: pro certo creditur, necato filio, uacuam domum scelestis nuptijs fecisse.* Ignaro] *nescienti cum matre se rem habere.* -substernens se impia nato] *Horat. hoc in genere uerbo Subsidere est usus. Iuuet ut tygres subsidere ceruis.*

AD. ORTALVM

ETSI *me adsiduo confectum cura dolore*
Seuocat a doctis Ortale uirginibus,

Nec

Nec potis est dulceis Musarum expromere fetus
  Mens animi: tantis fluctuat ipsa malis:
Namq. mei nuper Letheo gurgite fratris,
  Pallidulum manans alluit unda pedem,
Troia Rheteo quem subter litore tellus,
  Ereptum nostris obterit ex oculis.
Adloquar. audiero ne umquam tua uerba loquentem.
  Numquam ego te uita frater amabilior
Aspiciam posthac. at certe semper amabo,
  Semper maesta tua carmina morte canam.
Qualia sub densis ramorum concinit umbris
  Daulias, assumpti fata gemens Ityli.
Sed tamen in tantis maerorib. Ortale mitto
  Haec expressa tibi carmina Battiadae:
Ne tua dicta uagis nequiquam credita uentis
  Effluxisse meo forte putes animo,
Vt missum sponsi furtiuo munere malum
  Procurrit casto uirginis e gremio,
Quod miserae oblitae molli sub ueste locatum,
  Dum aduentu matris prosilit, excutitur.
Atq. illud prono praeceps agitur decursu.
  Hinc manat tristi conscius ore rubor.

Seuocat a doctis Ortale uirginibus] *Hic ille fortasse est Ortalus, Hortensii nepos, cuius Tacitus, & Suetonius meminere. Ille in.* II. *Fauorabili, inquit, in speciem oratione uim imperii tenuit, censusq. quorundam senatorum iuuit. quod magis mirum fuit, quod preces. M. Hortali nobilis iuuenis*

» *in paupertate manifesta superbius accepisset. Ne-*
» *pos erat oratoris Hortensii, inlectus a Diuo Au-*
» *gusto liberalitate decies sestertium ducere uxorem,*
» *suscipere liberos, ne clarissima familia extinguere*
» *tur. Suetonius in Tiberio, Quo pacto, inquit, ple-*
» *rosq. modestia, & pudore deterruit, in quibus Hor*
» *talum, Q. Hortensii nepotem, qui permodica re*
» *familiari, auctore Augusto, quattuor liberos tule-*
rat. Ac, si is quidem non est, ex eadem alium fami
lia fuisse oportet, quem opinor Gellius Hortensium
nominat poetam, Catulli, Calui, Cinnae, & Mem
mi Poetarum aequalem. Hortensium scilicet F.
Nec potis est dulceis Musarum expromere fe
» tus] *Paene expressit illud Pindari,* Καὶ ἐγὼ νέκ-
» ταρ χυτὸν μοισᾶν δόσιν ἀθλοφόροις ἀνδράσι πέμπων,
» Γλυκὺν καρπὸν φρενὸς ἱλάσκομαι. Mens ani-
» mi] *Sic Lucret. in eodem prope genere, Pertur-*
» *bata animi mens in maerore, metuq. Atq. alibi,*
» *Deniq. cur animi numquam mens, consiliumq.*
» *Gignitur in capite. Horat. in. I. Epist. Tamen*
» *istuc mens animusq. Fert. Idem forte sit apud Ari*
» *stotelem,* ψυχῆς ὁ νοῦς, *in libris* τῶν μετὰ τὰ φυσι-
κά. Letheo gurgite] *In manuscriptis o-*
mnib. Lethaei gurgite. Ereptum nostris
obterit ex oculis] *Sic etiam omnib. in manuscri*
ptis. Guarinus ait quosdam legere, Obtegit, pro
Obterit. Ego ex Obterit, faciebam, Obruit.
Adloquar] *Versus hic nothus. nec enim ullo est*
in manuscripto, quem confidens homo Catullini lo-

co

copoſuit, cum deſiderari illum uideret.
Numquam ego te uita frater amabilior Aſpiciam poſthac] *Sic ſaepe Theognis, & Callimachus in hoc genere carminum ſententiam profert in plures uerſus. Hac fere querella in luctu uti homines, declarat Philemon apud Stobaeum, cuius e*
,, *uerbis haec ſunt,* Αβίωτος ὁ βίος, ὀυκ ἔτ' ὄψομαι,
,, Απόλωλεν- *Atq. eodem prope modo apud Callima-*
,, *chum Nympha lamentans,* Αλλ' ὀυκ ἀέλιον πά-
,, λιν ὄψεαι. ὢ ἐμὲ δειλάν. Semper maeſta
tua carmina morte canam] *In manuſcriptis omnib. non Canam, ſed Tegam. e quo faciendum omnino uidetur, Legam. quod & Aldus ante impreſſit.* Qualia ſub denſis ramorum concinit umbris Daulias] *Eodem genere comparationis eſt uſus Verg. in.* IIII. *Georg. de Orpheo,*
,, *Qualis populea maerens philomela ſub umbra,*
,, *Amiſſos queritur fetus, quos durus arator, Obſer-*
,, *uans nido implumes detraxit, at illa Flet noctem,*
,, *ramoq. ſedens miſerabile carmen Integrat, et mae*
,, *ſtis late loca queſtib. implet. Et Ouid. in.* V. *Faſt.*
,, *Quacumq. ingreditur miſeris loca cuncta querellis*
,, *Implet, ut amiſſum cum gemit ales ityn. In eandem*
,, *ſententiam Sophocles in Electra,* Νήπιος, ὅστις τῶν
,, οἰκτρῶς οἰχομένων γονέων ἐπιλάθεται. ἀλλ' ἐμέ γ'
,, ἁ στονόεσσ' ἄραρε φρένας, ἃ ἴτυν αἰὲν ἴτυν ὀλοφύρε-
,, ται, ὄρνις ἀτυζομένη διὸς ἄγγελος. *Et Callimachus*
,, *in lauacro Palladis,* Αμὴν ἀμφοτέρῃσι φίλον περὶ παῖ
,, δα λαβοῖσα, Μάτηρ μὲν γοερῶν οἶτον ἀηδονίδων, Αγε

,, βαρὺ

„ ϐαρὺ κλαίουσα. - aſſumpti fata gemens Ityli] *In manuſcriptis etiam, Aſſumpti. legendum tamen uidetur, Abſumpti. quò modo & Propert.*
„ *in.* III. *Increpet abſumptum nec ſua mater Ityn. quomodo autem fata Ityli gemat, ſuperiora illa Sophoclis declarant. Ityli uero* ὑποκοριστικῶς. *ut apud Theocritum quoq.* Ερώτυλος. - Battiadae] *Callimachi. Ouid. in.* I. *Elegiarum, Battiades toto*
„ *ſemper cantabitur orbe, Quamuis ingenio non ua-*
„ *let, arte ualet. Idem in.* II. *Triſtium, Nec tibi Bat*
„ *tiade nocuit, quod ſaepe legenti, Delicias uerſu faſ*
„ *ſus es ipſe tuas. Et in Ibin, Nunc quo Battiades ini*
„ *micũ deuouet Ibin. Sic autem à Batto, de quo idem Callimachus in Hymno in Apollinem.* Effluxiſſe meo forte putes animo] *Sic etiam Pro*
„ *pert. Id tibi ne uacuo defluat ex animo.*

Procurrit caſto uirginis e gremio] *Prouerbium id olim fuiſſe, Feſtus docet. Ex eodem autem genere uidetur eſſe etiam illud Ciceronis in epiſt. ad*
„ *Brutum, Bibulum noli dimittere ex ſinu tuo.*

Atq. illud prono praeceps agitur decurſu] *Atq. pro ſtatim, mihi poſitum uidetur, ut apud*
„ *Vergilium, Atq. illum in praeceps prono rapit al-*
„ *ueus amni. Vide Gell. in.* X. *cap.* XXIX.

Hinc manat triſti conſcius ore rubor] *Vno in manuſcripto, Hinc manat natae conſcius ore rubor. Cur autem labi, & manare pudor dicatur, ſatis in Commentationib. in Horatium doceo.*

DE. COMA. BERONICES

OMNIA qui magni deſpexit lumina mundi,
Qui ſtellarum ortus comperit, atq. obitus,
Flammeus ut rapidi ſolis nitor obſcuretur,
Vt cedant certis ſidera temporibus,
Vt Triuiam furtim ſub Latmia ſaxa relegans
Dulcis amor, gyro deuocet aerio,
Idem me ille Conon caeleſti numine uidit
E Beroniceo uertice caeſariem,
Fulgentem clare, quam multis illa dearum,
Leuia protendens bracchia, pollicita eſt,
Qua rex tempeſtate nouis auctus Hymenaeis,
Vaſtatum fines iuerat Aſſyrios,
Dulcia nocturnae portans ueſtigia rixae,
Quam de uirgineis geſſerat exuuijs.
Eſt ne nouis nuptis odio Venus. an ne parentum
Fruſtrantur falſis gaudia lacrimulis,
Vbertim thalami quas intra limina fundunt?
Non, ita me diui, uera gemunt, iuerint.
Id mea me multis docuit regina querellis,
Inuiſente nouo proelia torua uiro.
At tu non orbum luxti deſerta cubile,
Sed fratris cari flebile diſcidium,
Cum penitus maeſtas exedit cura medullas.
Vt tibi tunc toto pectore ſolicitae
Senſib. ereptis mens excidit. atqui ego certe
Cognoram a parua uirgine magnanimam.

An

An ne bonum oblita es facinus, quod regium adepta es
Coniugium, quod non fortior auxit auis.
Sed tum maesta uirum mittens, quae uerba locuta es.
Iuppiter, ut tersti lumina saepe manu.
Quis te mutauit tantus deus. an quod amantes,
Non longe a caro corpore abesse uolunt.
At, quae ibi pro cunctis, pro dulci coniuge diuis
Non sine taurino sanguine pollicita es,

*

Si reditum tetulisset is haud in tempore longo, &
Captam Asiam Aegypti finib. adiceret.
Queis ego pro factis caelesti reddita coetu,
Pristina uota nouo munere dissoluo.
Inuita o regina tuo de uertice cessi,
Inuita, adiuro teque, tuumq. caput,
Digna ferat, quod si quis inaniter adiurarit.
Sed qui se ferro postulet esse parem.
Ille quoque euersus mons est, quem maxima in oris
Progenies Phthiae clara superuehitur,
Cum Medi inrupere nouum mare, cumq. iuuentus
Per medium classi barbara nauit Athon.
Quid facient crines, cum ferro talia cedant.
Iuppiter, ut χαλύβων omne genus pereat:
Et qui principio sub terra quaerere uenas
Institit, ac ferri frangere duritiem.
Abiunctae paullo ante comae mea fata sorores
* *Lugebant, cum se Memnonis Aethiopis*
* *Vnigena impellente nutantib. aera pennis,*
* *Obtulit Arsinoes Chloridos ales equos.*

Isq.

aut sit alis
Idem alius.
Scaliger continuat hic et ponit punctum interrogativum post adijceret.

Isq. per aetherias me tollens aduolat auras,
Et Veneris casto conlocat in gremio.
Ipsa suum Zephyritis eo famulum legarat,
* Grata Canopaeis incola litoribus,
Scilicet in uario ne solum limite caeli
Ex Ariadnaeis aurea temporibus
Fixa corona foret: sed nos quoq. fulgeremus
Deuotae flaui uerticis exuuiae.
Vuidulam a fletu, cedentem ad templa deum, me
Sidus in antiquis diua nouum posuit.
Virginis & saeui contingens namque Leonis
Lumina, Callisto iuncta Lycaoniae,
Vertor in occasum, tardum dux ante Booten,
Qui uix sero alto mergitur Oceano.
Sed quamquam me nocte premunt uestigia diuum,
Luce autem canae Tethyi restituor,
Pace tua fari haec liceat Rhamnusia uirgo,
Namq. ego non ullo uera timore tegam,
Non, si me infestis discerpant sidera dictis,
Condita quin uere pectoris euoluam,
Non his tam laetor rebus, quam me abfore semper,
Abfore me a dominae uertice discrucior.
Qui cum ego, dum uirgo quondā fuit omnib. expers,
Vnguentis una millia multa bibi.
Nunc uos, optato quas iunxit lumine taeda,
Non prius unanimis corpora coniugibus
Tradite, nudantes reiecta ueste papillas,
Quam iucunda mihi munera libet onyx,
Vester onyx, casto colitis quae iura cubili.

Sed quae se impuro dedit adulterio,
Illius aura leuis bibat, & dona inrita puluis:
Namq. ego ab indignis praemia nulla peto.
Sic magis o nuptae semper concordia, uestras
Semper amor sedes incolat adsiduus.
Tu uero regina tuens cum sidera, diuam
Placabis festis luminib. Venerem
Sanguinis expertem, non uotis esse tuam me,
Sed potius largis effice muneribus.
Sidera cur iterent. utinam coma regia fiam,
Proximus hydrochoi fulgeat Oarion.

Greca uerba id sonant: Berenice mulier que diceat eiusdā uocati Euergeti in Alexandria Ptolemei

Vnde collegerit, non explicat, haec autem uir eruditus, ac diligēs Arsenius in Collectaneis illis suis ita tradidit, quid sit βερονίκης πλόκαμος *interpretans,*
» Βερονίκη, γυνή τις ἦν τοῦ ἐν ἀλεξανδρίᾳ πτολεμαίου
» τοῦ εὐεργέτου καλουμένου. τοῦ οὖν ἀνδρὸς αὐτῆς πτο-
» λομαίου ὄντος ἐν πολέμοις, ηὔξατο ὅτι εἰ ὑποστρέψει ἄτρω-
» τος, τῶν πλοκάμων τῶν ἑαυτῆς ἀπόκαρμα, ἀναθήσει
» ἀνάθημα ἐν τῷ ἱερῷ καὶ ἀνέθηκεν ἡ βερονίκη. Κόνων οὖν
» τις ἀστρονόμος ἦν ἐπὶ τῆς αὐτῆς χρόνων καὶ πρὸς κολα-
» κείαν αὐτῆς φησὶν, ὅτι οἱ θεοὶ τὸν πλόκαμον τοῦτον ἐν
» ἄστροις ἀνέθηκαν. καὶ νῦν ἐστί τις βοτρυοειδῶς θέσις ἀστέ-
» ρων ἐν τῷ οὐρανῷ ὃ καλοῦσι πλόκαμον βερονίκης. *Quibus ex uerbis intelligimus, inuentum illud Cononis fuisse, quod Callimachus uersibus suis ornarit. propterea credo Manilius tantum hominis tribuit ingenio, ut & deos faciat. Sic enim in extremo.* IIII.
» *libro. Ne dubites homini diuinos credere sensus, Iā*

» *facit*

» *facit ipse deos, mittitq. ad sidera numen Maius, &*
» *augusto crescit sub principe caelum. Solinus cap.* XXIX. *Beronicem Ptolomaeo.* III. *nuptã fuisse tradit. Hyginus in.* II. *de Sig. Caelest. Ptolomaei sororem & coniugem illam fuisse dicit, & huius argumentum elegiae totum explicat in Leone Signo.*
Omnia qui magni despexit lumina mundi] *Despexit, etiam in manuscriptis omnib. Mihi uero legendum uidetur, ut & Aldus olim impressit, Dispexit.* Mundi: τοῦ κόσμου. *Sic Lucret. saepe accepit.* Qui stellarum ortus comperit, atq. obitus] *In manuscriptis.* II. *non Obitus, sed Habitus. in uno, Abitus. Sed, quod impressũ est, rectius uidetur.* Flammeus ut rapidi solis nitor obscuretur] *Verg. Defectum solis hunc dixit,* ἔκλειψιν *uidelicet, quam dicunt Graeci.* Vt cedant certis sidera temporibus] *obeant. Tibullus in eandem sententiam uidetur dixisse,*
» *Annus agit certa lucida signa uice.*
-gyro deuocet aerio] *sic etiam Gyrum pro caelesti illa orbita circulorum orbisq. supernorum*
» *posuit Horat. in.* II. *Serm. -seu bruma niualis*
» *Interiore diem gyro trahit. In manuscriptis tamen erat, Giuodero, non Gyro, quod errore librariorum factum est, cum quid uerbi Gyrus esset non intellegerent, &, De, principem syllabam uerbi, Deuocet, geminarunt.* Idem me ille Conon caelesti numine uidit] *Sic etiam erat in manuscriptis ijs, quos habebam. In Marcelli Pont. Maxi-*
mi

mi libro fuerat, Munere. ego legendum suspicabar, Nomine. nomen autem est id, quod sequitur, E Beroniceo uertice Caesariam. idest, βερονίκης πλόκαμον: Sic Vergil. Nauita tum stellis numeros, & nomina fecit. aut, si ad Cononem referimus, legendũ forte sit, Lumine. Caelesti lumine, idest diuina quadã oculorum acie. Versus Callimachi, quos Catullus expressit, aliter a Theone Arati interprete adducuntur, ambo ut sint heroici, quod scribae librarij uitiũ fuisse puto. elegos enim illos Callimachi fuisse nullo modo dubitandum. itaq. legendi omnino sunt, quemadmodum illos etiam legit Politianus in Miscellaneis. - quam multis illa dearum] Graece dictum. et forte fuit in Callimachi uersu, ὃν πολλῆσι θεάων. Leuia protendens bracchia, pollicita est] Vetus Persii interpres in illud in prima Satyra, Ten cirratorum, Cirri, inquit, consecrati certis numinibus. Hunc ipsum uouendi comam, cõsecrandiq. morem declarat, nisi fallor, Lucanus, Hic more parentũ Iasides thalamos, ubi casta adolesceret aetas Virgineas libare comas, primosq. solebat Excusare toros. Legendum forte, Excussare toros. Quod autem bracchia dicit illam protẽdisse, supplicantium expressit gestum. Sic Ouid. in. III. Metam. Non habet infelix quae tendat bracchia matri. Et Tibul. in. III. Tu modo cum multa bracchia tende prece. Eodem modo Vergil. Palmas tendere. Callimachus in Hymno in Delon eodem modo, quo Catullus, ἡνίκα πήχεις ἀμφοτέρους ὀρέγουσα

ὀρέγουσα. Pollicita est: Vouit. Leuia uero, ad uim boni pertinet. Sic Tibul. Cui leuia fulgent Ora. Et Polyphemus apud Ouid. de Galatea, Leuior adsiduo detritis aequore conchis. Qua rex tempestate] Hoc ipso de genere iam dictũ ante. quo etiam usus Propert. in. IIII. dixit Amphitrionyades qua tempestate iuuencos, Et quae sequũtur. -nouis auctus Hymenaeis] In manuscriptis omnib. Nouo auctus hymenaeo. quod retinendum censeo. quo de genere iam dictum antea. neq. Vergil. elisit, Et femineo ululatu. Vastatum fines iuerat Assyrios] In manuscriptis, Vastum finis ierat, Et, Iuerat. Vastatum autem omnino esse debet. Finis autem, ueteri consuetudine scriptum. Quam de uirgineis gesserat exuuiis] Rixam gerere, ut Bellum gerere dixit. Estne nouis nuptis odio Venus, anne parentum] In manuscriptis omnib. Atq. parẽtum. quod rectius iudico. Frustrantur falsis gaudia lacrimulis] Quas, ut ait Comicus, uix uiq. expresserint. Vbertim thalami quas intra limina fundunt] In manuscriptis duob. Intra lumina. In uno, Inter lumina. quod sit fortasse probabilius. Vbertim lacrimas fundere, sic dixit, ut & Cic. Flere uberius. in. II. enim Philippica. Cum mulier fleret uberius, homo misericors ferre non potuit. Et Sueton. in. C. Caesaris uita, Proximis dieb. equorum greges, quos in traiciendo Rubicone flumine consecraret, ac uagos sine custode dimiserat, compe

„ rit pertinacissime pabulo abstinere, ubertimq. flere.
„ Gaudia uero sic post, Impia derisi gentilis gaudia
„ tollens. Non, ita me diui, uera gemunt,
iuerint] *Vera gemere, Graecorum more dixit. Iu-
uerint autem in manuscriptis, & inuerunt. Sed,
quod est impressum, rectius.* V. *enim detrahebant
etiam ab eiusmodi praeterito. cuius rei fidem facit
uetus optimae fidei liber epistularum Ciceronis, quē
Petrus Victorius est secutus. nam, cum alibi eodem
modo, tum in.* XIII. *epist. ad Seruium sic est, Id est
„ si. T. Manlium quam maxime, quibuscumq. re-
„ bus honeste, ac pro tua dignitate poteris, iueris, atq.
„ ornaueris. Et ad Trebatium, Aut consolando, aut
„ consilio, aut re iuero. Sed erat in manuscriptis o-
mnibus, Non ita me diu, non Diui. Itaq. scriptū fuis-
se suspicor, Non ita me di ut uera gemunt iuerint.
Et ratio enim ipsa loquendi Latine sic postulat, & li-
brariorum errore apparet esse interpositionem uo-
cis, Vt non intelligentium, e qua cum superiore Diu
fecerunt. Nec abhorret ab hac sane sententia uer-
„ sus poetae ueteris apud Senecam in.* II. *declam. Fe-
„ lices nuptae, moriar, nisi nubere dulce est.*
Inuisente nouo proelia torua uiro] *Proeliū eo-
dem modo posuit etiam Claudianus in nuptijs Ho-
„ nori, & Mariae, Tum uictor madido prosilias to-
„ ro, Nocturni referens uulnera proelij. Donatus in
Eunucho, uerba interpretās illa, Dabit hic aliquā
pugnam denuo, sic hoc in genere ueteres locutos ostē-
„ dit, Pro stupr, inquit, ut, At non in uenerem segnes,*

nocturnaq.

» nocturnaq. bella. Vt, Vereturq. bella, & ingens faci-
» nus. Vt Lucilius, Vicimus, o ciues, & magnam pu-
gnauimus pugnam. Quod si nulla metaphora est,
& de proelijs in Syria factis loquitur, haec referan
tur ad superiorem locum de rixa nocturna.
Sed fratris cari flebile discidium] Mariti. quod
amatorie positum uideri possit. Tibullus in. III.
» Haec tibi uir quondam, nunc frater cara Neaera
» Mittit. aut fratrem uocat, quod idem et frater esset,
& coniux. Cum penitus maestas exedit
cura medullas] Homerus etiam γυοβόρους μελε-
δῶνας. Valer. Flaccus in. II. Argon. eodem modo,
» quo Catullus, Ac primam Eurynomen, ac proxi-
» ma limina coni Occupat exesam curis, castumq. cu
» bile Seruantem. Vt] Admirantis. Sic non-
numquam Vergil. & Manilius in. V. Astronom.
» Quae tua tunc fuerat facies, ut fugit in auras
» Spiritus, ut toto caruerunt sanguine membra.
Sensib. ereptis mens excidit] Sic Caelius men-
tem sibi iracundiae tumore ablatam dicit in epist.
lib. VIII. ad Cic. quo in loco in uulgatis libris pra-
» ue legitur, Nam mihi sentio bonam mentem iracun
» dia, & more ablatam. Atque ego certe] Le-
gendum omnino, Atqui, ut Pontanus legendū cen-
sebat. in manuscripto erat, Atq. Anne bo-
num oblita es facinus] Bonum, pro Pulchro po-
ni, iam diximus. quod regium adepta es
Coniugium] In manuscriptis est, Quam regium
adeptus coniugium. Gabriel Faernus ingeniose, ex

Quem, Quum faciebat. quod est ualde probabile. Sed uetustissimis in libris, quoscumq. mihi uidere licuit, Cum illo modo scriptum nusquam uidi.

Quod non fortior auxit auis] *In manuscriptis omnib. Aut sit alis. legendum omnino, ut docti uiri & legunt, & interpretantur, Ausit alis. Alis id est, Alius. Carisius in.* II. *sic etiam locutum Sallustium demonstrat. & idem significare confirmat Diomedes Grammaticus. Quod, autem ad facinus referendum. Eodem prope modo Paterculus in posteriore uolumine, Non ab Scipionibus, alijsq. ueteribus Romanorum ducum quidquam ausum, patratumq. fortius.* Quae uerba locuta es] τοίους λόγους εἶπες. Iuppiter ut tersti lumina saepe manu] *In manuscriptis omnib. non Tersti, sed Tristi, id est, Triuisti. itaq. Suetonius de claris Rhetorib. de Sexto Clodio. Sed locum corruptum, ut hodie uulgo legitur, primum proferam, deinde emendatum a me ponam. Male, inquit, oculatus, & dicax paroculorum. In amicitia. M. Antonij trium uiri extitisse se aiebat. Quam uero insolẽs atq. abhorrens uerbum, Paroculorum. quam inepte etiam dictum extitisse se in amicitia. M. Antonij. In ueteri libro paulo melius. Male oculatus & dicax, par oculorum in amicitia. M. Antonij trium uiri extricte se aiebat. Ego e uerbo Extricte, faciebam Extrisse, id est, Extriuisse, ut aperta omnino atq. elegans sit horum uerborum sententia.*

Quis te mutauit tantus deus] *Magnus omnino.*

Sic

Sic Verg. in. I. *Aeneid. Inſideat quantus miſerae deus.* At, quae ibi pro cunctis, pro dulci coniuge diuis, Nō ſine taurino ſanguine pol licita es] *Pro cunctis. id eſt ſocijs coniugis. uel, pro cunctis, id eſt, palam omnib. ante omnes. duriuſculum fortaſſe. quod* Pro, *referamus ad homines. nam interiectio hoc loco eſſe poſſe non uidetur.* Si reditum tetuliſſet is haud in tempore longo] *In manuſcriptis erat, Si reditum tetuliſſet is aut in tempore longo. Ego & legendum, & diſtinguendum ſic puto, Si reditum tetuliſſet, is haut in tempore longo. Sic enim, Haut, negatiua, ſequente praeſertim uerbo, cuius princeps eſſet uocalis littera, & librorum uetuſtiſſimorum, & inſcriptionum teſtimonijs facile poſſum probare.* - caeleſti reddita coetu] *Hoc dādi caſu ueteres utebantur.* Reddita: *quaſi obligata uoto. Horat. in.* II. *Carm. Ergo obligatam redde Ioui dapem.* Inuita o regina tuo de uertice ceſsi] *Imitatum Vergilium Macrobius, opinor, oſtendit, cum dixit, Inuitus regina tuo de litore ceſſi. Sic Aeneae naues ipſius de ſe ipſis in.* X. *Aeneid. Rupimus inuitae tua uincula.* - adiuro teq. tuumq. caput] *Sic Verg. in.* IIII. *Aeneid. Teſtor cara deos, & te germana, tuumq. Dulce caput.* Digna ferat] *Par ſupplicium ſceleri.* Sed qui ſe ferro poſtulet eſſe parem] *Sic etiam erat in manuſcriptis, Et, Qui, id eſt, quomodo fere interpretantur, quod tamen parum mihi uidetur procedere. itaq. le*

gi malim, Sed quis se ferro postulet esse parem. Postulare uerbo eodé prope modo Cic. est usus in epist.
» ad Brutum, Tantum quisq. in rep. posse postulat,
» quantum habet uirium. Et de Orat. Nam quod tu
» non poteris, aut nescies, quis nostrum tam impudens
» est, qui se scire, aut posse postulet. - quem maxima in oris] Sic etiã est in manuscriptis omnib. Alij legunt, Quem maximum in oris, ut & Vergil.
» in. VII. similiter de loco, Est locus Italiae medio sub
» montib. altis Nobilis, & fama multis memoratus
» in oris. Progenies Phthiae clara superuehitur] In manuscriptis omnibus, Phitiae. quo modo etiam Ouidius in. III. Amorum, sed priore longa.
» Te quoq. promissam Xantho Penaee Neaerã Phi-
» thiadum terris occuluisse ferunt. nisi legendum sit, Phtheiadum. De eodem uero monte & Iuuenalis,
» idem significans, dixit, Velificatus Athos. Quod autem, Dara, pro Clara, hoc loco alij legunt, id sine auctore mihi facere uidentur. Cum Medi inrupere nouum mare] In manuscriptis omnib. non Inrupere, sed Propere. legendum forte, Pepulere.
» Sic ante, Pellunt uada remis. Per medium classi barbara nauit Athon] Claudianus in. II.
» in Rufinum de Xerxe, Cum classibus iret Per scopu-
» los. Iuppiter ut χαλύβων] Sic primus emendauit Politianus, cum in manuscriptis legeretur,
» Iuppiter ut celitum. Vt, autem ἀκτικῶς posuit, ut &
» Horat. in. II. Serm. - O pater, et rex Iuppiter ut per
» eat positum robigine ferrum. ac nescio, an sic etiam

posueris

» posuerit Propert. in. II. His saltem ut teneat iam fi-
» nibus. Vide Priscian. in. XV. Similis apud Plautum
» detestatio, Di illum perdant, qui primus claues in-
» uenit. Et qui principio sub terra quaere re uenas Instituit] Venas ferri, quod sequitur. Instititit: instituit. Afranius in Emancipato, ut qui-
» dem adducit Carisius in. II. Iccirco haec agere te-
» cum secreto instititi. Cic. quoq. in Arateis, Inde sagit
» tipotens superas conuisere luces Instititit. Eodem uer
» sus principio post utitur ad Manlium. Et qui prin
» cipio nobis, & quae sequuntur. Abiunctae paulo ante comae mea fata sorores Lugebāt] Comas luxisse, dixit ποιητικῶς. ut & Lacus flere Vergilio dicuntur. Sorores comae dicuntur etiam, quae eiusdem capitis fuissent. Sic Ouidius libros ipsos fratres appellat, qui sint eiusdem auctoris. A Graecis, opinor, eodem modo quoq. dicitur τὸ ἀδελφόν. — cum se Memnonis Aethiopis Vnigena] Veni ad eum locum, qui esse uel difficillimus putatur. quo explicando eruditi homines cum satis habuerint negotij, sibi tamen ipsi non satisfaciunt. Ego uero, cum ab illis dissentiam, sedulo scilicet operam dedi, ut nouum, ac plane meum quidquid esset, id cũ uestigijs scriptae quamuis prauae lectionis ac probabilium auctorum testimonijs confirmarem. itaq. primum, quam effici uolo sententiam, demonstro. Zephyrum Memnonis fratrem finxerat Callimachus e Venere, cuius fanum in Zephyrio Aegypti promontorio religiose coleretur, missum eo Bere-

nicae comam deorum in templo dicatā uti tolleret, ad seq. deferret, cui post ipsa locum in astris daret. Nunc haec sunt probāda singula. Zephyrus frater Memnonis, quod eadem matre, id est, Aurora geniti sint. Aurora namq. uentos esse natos scribit He-
„ *siodus*, Ἀστραίῳ δ' ἠὼς ἀνέμους καρτεροθύμους Ἀργέστην
„ Ζέφυρον, βορέην λαιψηροκέλευθον, Καὶ νότον ἐν φιλότητι
„ θεῷ θεὰ εὐνηθεῖσα. *Unigenam uero, eadem matre genitum, significare, quibus in locis apud Catullum ponitur, ne dubitandum quidem existimo. Nunc reliqua interpretans, persequar. Memnona Aethio-*
„ *pem dicit Pindarus in Olympijs*, ἀοῦς τε παῖδ' αἰθίο-
„ πα. Nutantib. aera pennis] *Sic etiam erat omnib. in manuscriptis. Ego pro Aera legendum puto, Aere. Cicero in Arateo poemate, quas Catullus nutantes pinnas, ipse tremebundas dicit. est e-*
„ *nim apud illum sic, Igniferum mulcens tremebun-*
„ *dis aera pinnis.* Obtulit Arsinoes Chloridos ales equos] *In manuscriptis sic erat, in primo Maffei, Optulit asineos e locridicos alis equos. Supra uerbum tamē Asineos eadem manu erat annotatum, aliter, arsinoes. In secundo, Optulit asinios e locridicos auis equus. In tertio, Optulit assyrio elocritos alijs equos. e qua tāta uarietate, ac perturbatione uocum, numerorūq. uerisimilem tamen elicere lectionem conabar, hanc uidelicet, Obtulit Arsinoae Locricos alisequus. Se inquit obtulit in deorum templū, in quo Beronices erat coma Zephyrus alisequus, siue ut paulo post uocat famulus Ve-*

neris

neris Locrus. i. qui ſic a Zephyrio promontorio ſiue portu Locrorum in Italia dicitur. cuius rei multi omnino auctores ſunt. & Euſtathius Dionyſii interpres Locricum dici poſſe ſignificat. ſcribit enim ſic, " Λοκρὸς μὲν γὰρ διὰ τοὺς Λοκροὺς καλεῖται ὁ Ζέφυ-
" ρος, ὅ ἐστι Λοκρικός. καθάπερ ἰσμαρικὸς ὁ βορρᾶς ἐν τοῖς
" ἑξῆς, ἀπὸ ἰσμάρου πόλεως. *Aut etiam Locrios hoc loco ponamus, quod per Stephanum quoq. in uerbo* Λόκροι *licet. Aliſequum autem uentum apte ac uenuſte dixit, ut pediſequos uocant optimi ſcriptores, pedibus alios qui ſequuntur. & credibile quidem eſt, par, aut ſimile huic fuiſſe uerbum Callimachi. nam, quid hic tandem loci habet uox Equus. Ac ſi quis Pediſſequum, & Aliſſequum per duo. ss. ſcribi debere contendat, licere tamen arbitror poetis, alterũ demere, quod ſuo cõmodo facere poſſint. Adde, quod in manuſcriptis non Ales, ſed Alis, ut appareat ab imperito ſcriba librario inſcienter ex una duas fuiſſe factas dictiones. deinde, quod ſequitur, Isq. per aetherias, quod de aliſequo dictum eſt, etiam confirmat. Atq. ego hoc loco ſi retinendum de duobus alterum, malim ut legatur, Ales eques, quã Ales equus. etenim Zephyrum equitem Euripides in Phoeniſſis uidetur dicere,* " Ζεφύρου πνοαῖς ἱππεύσαντος ἐν οὐρα-
" νῷ. *At Arſinoe Veneris nomen eſſe, & Strabo docet, & Poſidippus illis apud Athenaeum uerſib.*

" Τοῦτο καὶ ἐν ποταμῷ, καὶ ἐπὶ χθονὶ τῆς φιλαδέλφου.
" Κύπριδος ἱλάσκεσθαι ἱερὸν ἀρσινόης ἣν ἀνακυρεναίου-
" σαν ἐπὶ Ζεφυρηΐδος ἀκτῆς πρῶτος ὁ ναύαρχος θήκατο
" Καλλικράτης

,, Καλλικράτης ἡ δὲ καὶ ἀπλοίην δώσει, καὶ χείματι
,, μέσσῳ τὸ πλατὺ λισσομένης ἐκλιπάνει πέλαγος. Quibus ex uersibus eãdem in Zephyrio Aegypti coli solitã, intellegimus. Eandem autem Venerem etiã Arsinoen Zephyritida dictam, ostendũt Hygini uerba
,, illa in. II. in Leone Signo. Sed aliae. VII. stellae ad
,, caudam Leonis in triangulo cõlocatae, quas crines
,, Beronices esse, Conon Samius mathematicus, &
,, Callimachus dicit. um Ptolomaeus Beronicen Ptolomaei & Arsinoes filiam sororem suam duxisset uxorem, & paucis post diebus Asiam oppugnatum profectus esset, uouisse Beronicen, si uictor Ptolomaeus redisset, se detonsuram crinem. quo uoto damnatum crinem in Veneris Arsinoes Zephyritidis posuisse templo, eumq. postero die non comparuisse. Et
,, Stephani in uerbo Ζεφύριον illa, Εστι καὶ ἰταλίας ζεφύ
,, ριον, ἀφ᾽ οὗ οἱ Λοκροὶ ἐπιζεφύριοι. ἔστι καὶ ἄκρα τῆς αἰγύ
,, πτου, ἀφ᾽ ἧς ἡ ἀφροδίτη, καὶ Αρσενόη ζεφυρίτης, ὡς Καλ
,, λίμαχος. In quibus illa sic legenda puto, Αφ᾽ ἧς ἡ ἀ-
,, φροδίτη, ἣ καὶ ἀρσινόη ζεφυρίτης, ὡς Καλλίμαχος. Nã Venerem Arsinoẽ dici, cum illa, quae iam supra posui, tum Hygini uerba declarant. Et, quoniam Callimachum laudat auctorem Stephanus, dubitandum non est, quin ille apud Callimachum idem fuerit locus, qui est hic a Catullo expressus. itaq. huius loci sententia recte procedet. Chloris autem nihil ad historiam huius loci pertinet. Qui potest enim. nãq. Chloris, quae eadem Flora nominatur, nobile Põpei scortum fuisse dicitur. at annorũ inter haec,

&

& illa Ptolomaei tempora tantum est interuallum, ut Pompeiani scorti meminisse Callimachus nullo modo possit. esse uero Floram siue Chloridem Pompeianam eã, cuius in. IIII. *Fast. meminit Ouidius, testatur Lactantius his quidem uerbis. Flora, cum magnas opes ex arte meretricia quaesiuisset,* P. R. *scripsit heredem, certamq. pecuniam reliquit, cuius ex annuo fenore suus natalis dies celebraretur, editione ludorum, quos appellabant Floralia. Quod quia Senatui flagitiosum uidebatur, ab ipso nomine argumentum sumi placuit, ut pudendae rei quaedam dignitas adderetur, Deã finxerunt esse, quae floribus praeesset, eamq. oportere placari, ut fruges cum arboribus aut uitibus bene prospereq. florescerent. Eum colorem secutus in Fastis Poeta, non ignobilem nympham narrauit, quae Chloris uocitata, eamq. Zephyro nuptam, quasi dotis loco id accepisse muneris a marito, ut haberet omnium florum potestatem.* Isq. per aetherias me tollens ad uolat auras] *In manuscriptis omnib. non Auras, sed Vmbras. at illo modo etiam Vergil. Quae tantũ uertice ad auras Aetherias.* Et Veneris casto conlocat in gremio] *In manuscriptis omnib. Aduolat in gremio. Sed nec latine satis, & inepte. cum iam posuerit idem uerbum in superiore uersu. ego e duobus uerbis, Aduolat in, unum facio, Aduoluit. ut sit unius in duas syllabas* ἀνάλυσις. *Sic alibi, Condita quin ueri pectoris euoluam. O autem extremam uerbi, Casto, litteram non elisit, sequente*

uerbo,

uerbo, a uocali incipiente, ut nonnumquam alibi & Verg. In Actaeo Aracintho. Castum uero gremium Veneris dicit, propterea quod Beronice Ptolomaeum coniugem amabat. eius namq. Veneris castum gremium intelligit, de qua ante, Nil potest sine te Venus Fama quod bona comprobet Commodi capere. Ipsa suum Zephyritis eo famulum legarat] *Zephyritis Venus ipsa dicitur a promontorio Zephyrio, in quo eius opinor tẽplum fuit. Sic enim eam uocari a loco, uel illi ueteris poetae uersus apud Athenaeum in.* XI. *ostendunt,* Κόλχος ἐγὼ Ζεφυρῖτι παλαίτερος, ἀλλὰ σὺ νῦν με Κύπρι σεληναΐης ἄνθεμα πρῶτον ἔχεις. *Et quae sequuntur. Sic autem Zephyritis a loco, ut eadem Erycina, alijsq. nominib. alijs ab locis dicitur. de templo eius in Zephyrio cum apud alios mentio, tum apud Athenaeum in Hedili uersibus,* Ζωροπόται καὶ τοῦτο φίλον Ζεφύρου κατὰ νηὸν. *Et statim post,* Δεῦτε νέοι νηῷ τῷ δε παρ᾽ ἀρσινόης. *Nisi quis Zephyrion malit intelligere, quod in Aegypto fuit eodem nomine. Quod ut sit, non impedit tamen, quo minus ipsa procedat huius loci sententia. Cur autem promontorium Zephyrium, cum Zephyrus* Λοκρὸς, *cur Locri* ἐπιζεφύριοι *dicantur, Strabo, & Eustathius interpres Dionysii declarant.* Famulum: *alisequum suum. quod deam coleret. sic famulos Cybeles dicunt, & deorum aliorum.* Grata Canopaeis incola litoribus] *In manuscriptis, Canopicis. legendum puto, Canopitis, siue Canopiticis,*

ticis, niſi antepenultima impediat. quomodo κραδίτης, *&* σιδίτης *dicitur, auctore Stephano* περὶ πόλεων. *In Aegypto autem quanto opere eadem dea coleretur, dicere, ſuperuacaneum ſum arbitratus.* Scilicet in uario] *In manuſcriptis omnib. pro Scilicet in, in uno, Hydi. In duob. Hidyuen ibi. Ex quo faciebam, Lumen uti uario, & quae ſequuntur. Sic enim paullo poſt, Uidulum a fletu cedentem ad templa deum me Sidus in antiquis diua nouum poſuit. Et, Virginis & ſaeui contingens nãq. leonis Lumina. At uno in libro uacuus hic locus. Mihi quidem, multa conijcienti, uerbum quod prius fuiſſet, uenire in mentem non poterat. e reliquo, Luen ibi uario, faciebam, Iuuenile phaos, adductus Placiadis uerbis illis in Gloſſis, Iuuenile phaos, ſemper uirens, & numquam ſeneſcens lumen. ut, ſi de ſole dicamus. Augent hanc quoq. probabilitatem uerba Verg. in. I. Aeneid. Lumenq. iuuentae Purpureum. Nam Placiades, quod illud a ueterib poetis uſurpatum legerat, propterea eſt interpretatus.* In limite caeli: *Caeli regiones appellabant Limites. Phauorinus apud Gellium in. II. cap. XXII. Tum Phauorinus, inquit Gellius, ita fabulatus eſt. Satis, inquit, notum eſt, limites, regionesq. eſſe caeli quattuor, Exortum, occaſum, meridiem, ſeptemtrionem.* Lumina, Calliſto iuncta Lycaoniae] *In manuſcriptis quoq. Calliſto. Ego uero diſpunctionem a fine uerbi, Lycaoniae, tollendam puto, nondum fi-*

nita

nita ſententia. Qui uix ſero alto mergi-
tur Oceano] *Haec, & quae ſequuntur ad δύσιν,*
& ἀνατολὴν pertinent ἡλιακήν. Luce autem
canae Tethyi reſtituor] *In manuſcriptis omnib.*
Lux aut canae Tethyi reſtituem. In uno, reſtituã.
Ego legendum puto, Lux autem canae Tethyi reſti
tuat. Et hoc loco non eſſe ſiſtendam ſententiam puto.
,, *quae in eo demum uerſu uidetur inſiſtere, Afore me*
,, *a dominae uertice diſcrucior. quamquam in Maſ*
fei libro in margine, neq. recẽte quidem manu, erat
ſcriptum hoc loco ſic, Deficit. ut appareat, uacaſſe
eum locum in libro, quo tum deſcribens librarius u-
teretur. Pace tua fari haec liceat] *In ma-*
nuſcriptis duob. Pace tua fari licet hic. In uno, Pa
ce tua fari hic liceat. Namq. ego non ul-
lo uera timore tegam, Non, ſi me infeſtis] *In*
manuſcriptis omnib. Nec ſine infeſtis. Itaq. legen
dum coniciebam, Namq. ego nonnullo uera timo-
re tegam Haec, ſi me infeſtis. & quae ſequuntur.
Condita quin ueri pectoris euoluam] *In ma-*
nuſcriptis omnib. Condita qui uere pectoris euolue.
Itaq. legendum, Condita quin uere pectoris euoluã.
Verg. in. IIII. *Georg. uerbo eodem uſus proferre, &*
,, *canere ſignificare uoluit. Sic enim de Orpheo, Fle*
,, *uiſſe, & gelidis haec euoluiſſe ſub antris. In excer-*
ptis ex hiſtorijs Salluſti in epiſtula ad Caeſarem eo
,, *dem modo Salluſtius loquitur, Vix ſatis apertũ os,*
,, *aut lingua prompta uidetur, quae dicta pectore euol*
,, *uat. In peruetuſto autem libro Vaticanae bibliothe*

cae

„ cae sic legebatur hic locus, Quam edita pectore e-
„ uolat. Ego sic emendandum putabam, Vix satis a-
„ pertum os aut lingua prompta, quae meditata pe-
„ ctore euoluat. Attius apud Nonium, in uerbo, Com
„ ponere, Composita dicta ex pectore euoluunt suo.
Euoluere sic quoq. dixit Statius in. I. Thebai-
„ dos, Fraternas acies, alternaq. regna profanis
„ Decertata odijs, sontesq. euoluere Thebas Pie-
„ rius menti calor incidit. Cic. in. III. de O-
rat. sic accepisse, & aliunde translatum significa-
„ re uidetur. Quae quidem te, Crasse uideo, inquit,
„ Cotta, quod nota esse nobis putares, sine definitio-
„ nib. & sine exemplis effudisse. Ego uero, inquit Cras
„ sus, ne illa quidem, quae supra dixi, noua uobis esse
„ arbitrabar, sed uoluntati uestrum omnium parui.
„ His autem de rebus sol me ille admonuit, ut breuior
„ essem, qui ipse iam praecipitãs, me quoq. haec prae
„ cipitem pene euoluere coegit. - quam me ab
fore semper, Abfore] *In manuscriptis Affore. Scribendum Afore per unum. F. a uerbo Abesse. Sic enim ueteres scribebant. Afore autem, pro Abesse posuit.* Qui cum ego, dum uirgo quondam fut omnib. expers Vnguentis una millia multa bibi] *Sic etiam erat in manuscriptis, nulla sententia. fuisse puto scriptum, Qui cum ego dum quondam uirgo fuit omnib. expressa Vnguentis una millia multa bibi. Quasi id dicat, multa se millia unguentorum, siue pyxidum, siue balanorum omnib. expressa unguentis imbibisse.*

Nunc uos, optato quas iunxit lumine taeda] *In manuscriptis omnib. Quem iunxit, &, Quem uinxit. legendum fortasse sit, Nunc uos, optato queis iunxit lumine taeda. hac sane sententia, Nunc uos non tradite papillas uestris coniugibus, queis uos iunxit optato taeda lumine, &c.* Non prius] *In manuscriptis omnib. Non post. Sed illud omnino rectius.* - reiecta ueste] *In nonnullis manuscriptis, Detecta ueste. illud probabilius. Re uero syllabam produxit, I. littera inter uocales duas interiecta. etsi aliter etiam produxit Vergil. in.* II.
" *Georg. Reice ne maculis infuscet uellera pullis.*
Quam iucunda mihi munera libet onyx] *Onyx, opinor, a forma. marmorum ampullam esse tradunt, in qua pretiosa seruarentur unguenta.*
" *Horat. in.* IIII. *Carm. Nardi paruus onyx eliciet*
" *cadum. Et Propert. in.* III. *Et crocino nares mur*
" *rheus unguat onyx. Et idem alibi, Cũ dabitur Syrio*
" *munere plenus onyx.* Vester onyx, casto co-
" litis quae iura cubili] *Omnibus in manuscriptis non Colitis, sed uel Quamritis, uel Queritis. mihi legendum uidebatur, Vester onyx casto quatitis quae iure cubile. ut sic legitimo coniunctos matrimonio significet. Quatere autem sic hoc loco, ut an-*
" *te, Tremuliq. quassa lecti Argutatio. Et, Nequi-*
" *quam tacitum cubile clamat. Etsi in legitimis nuptijs uidetur obscaenius. Ius uero dicit, ut & eo-*
" *dem in genere Vergil. in.* IIII. *Ante pudor quam*
" *te uiolem, aut tua iura resoluam. Castum autem*

" *ius*

ius dicit, ad differentiam rerum iuris aliarum. Et
Cubile hoc ipso in genere eodem modo post dicit, Sed
pater illius nati uiolasse cubile Dicitur.
Illius aura leuis bibat, & dona inrita puluis]
In manuscriptis duob. hic uersus legitur, Illius a
mala leuis bibat dona inrita puluis. In alio pro
Bibat, Bibit. In tertio, Illius mala leuis bibat dona
uerita puluis. Legendum opinor, Illius mala dona
leuis bibat inrita puluis. uel, Illius a mala dona le-
uis bibat inrita puluis. ut A sit interiectio sine aspi
ratione, ut uetustis in libris scriptam semper uide-
mus. Sed ea tamen interiectio commiserantis ma-
gis, quam imprecantis, esse solet. mutandum fortas-
se sit in. O. quod sit optantis. Ouid. in. III. *Amorũ*
simillimum dixit, O si neglecti quisquam deus ultor
amantis, Tam male quaesitas puluere mutet opes.
Plato in. IIII. *de Legib. ab impuris dicit non esse*
sumenda dona. παρὰ μιαρῦ δῶρα, ὔτ' ἄνδρα ἀγαθὸν,
ὔτε θεόν ἐϛι ποτὲ τόγε ὀρθὸν δέχεσθαι.
- diuã Placabis festis luminib. Venerem San-
guinis expertem] *Festis luminibus, sacris luci-*
bus, ut Flaccus loquitur. uel sit legendum fortasse,
Liminibus. ut festas aras dicunt Poetae. & Festa
dicat limina, floribus exornata. Sanguinis exper-
tem Venerem dicit, ut θυσίας ἀναιμάτους *significet.*
- non uotis esse tuam me] *Pro Votis in manuscri*
ptis, & Nostris, & Vestris. Pontanus Votis fecit,
ingeniose id quidem, sed uidendum etiam, an Ver-
bis potius legendum. Noli blandis uerbis id Vene-

rem poscere, sed multis omnino donis.
- largis effice muneribus] *Horat. in.* IIII. *Car.*
„ *Largis muneribus riserit aemuli.* Sidera cur iterent] *Sic etiam in manuscriptis. praeterquam in uno, pro Cur, Cum. Docti homines, siue Pontanus is fuit, siue quiuis alius, Cur retinent. quod post alij sunt secuti.* - utinam coma regia fiam] *In manuscriptis, Ut. idq. Vtinam sunt interpretati. in uno erat, Vter. Fortasse etiam legi possit hoc modo, Sidera cum intereant, ut tunc coma regia fiam. Ea sententia, ut, quasi descendens, redeat in reginae uerticem. Ut autem sit optantis, idemq. sit quod Vtinam aduerbium.* Proximus hydrochoi fulgeat Oarion] *In manuscriptis uersus hic legitur eodem modo, praeterquam pro, Fulgeat, Fulgeret, & pro Oarion, in nonnullis est, Aarion. neq. uero sum nescius, quae contra Politiani sententiam dicantur, tum quae e Mathematicorũ scriptis proferantur hoc loco. Ego sat habui, quam manuscriptis in libris repperi lectionem, testari.*
Atq. idem uehementer suspicor, Claudium Rutilium Numantianum, ueterem poetam, in fine libri primi, quod Oariona etiam dixerit, exemplo Catul
„ *li fecisse. Sic enim est apud illum, Namq. procelloso*
„ *subiungitur Oarioni. Vt sit haec, aut hac potior alia sententia, se non laborare, quae quem sortiantur locum sidera, ut remotissimis e locis ad se inuicem propius accedant, dum sibi modo in reginae uertice esse liceat. Hydrochoum pro aquario dixit etiam Ni*

gidius

gidius Figulus. auctor interpres Phaenom. Germanici in Aquario.

AD. IANVAM. IMPVDICAE CVIVSDAM. MVLIERIS

O DVLCI iucunda uiro, iucunda parenti,
Salue, teq. bona Iuppiter auctet ope,
Ianua, quam Balbo dicunt seruisse benigne
Olim, cum sedes ipse senex tenuit.
Quamq. ferunt rursus uoto seruisse maligno,
Postquam es proiecto facta marita sene.
Dic age, dic nobis, quare mutata feraris
In dominum ueterem deseruisse fidem.
Non, ita Caecilio placeam, cui credita nunc sum,
Culpa mea est, quamquam dicitur esse mea.
Nec peccatum a me quisquam pote dicere quidquam,
Verum isthaec potius ianitor ipse facit.
Quin quacumque aliquid reperitur nō bene factum,
Ad me omnes clamant, ianua, culpa tua est.
Non isthuc satis est uno te dicere uerbo,
Sed facere, ut quiuis sentiat, & uideat.
Quod possum. nemo quaerit, nec scire laborat.
Nos uolumus uobis dicere, ne dubita.
Primum igitur, uirgo quod fertur tradita nobis,
Falsum est. namq. illam uir prior attigerat,
Languidior tenera cui pendens sicula beta,
Numquam se mediam sustulit ad tunicam,
Sed pater ipsius nati uiolasse cubile

Dicitur, & miseram conscelerasse domum:
Siue quod impia mens caeco flagrabat amore,
Seu quod iners sterili semine natus erat:
Ne quaerendum aliunde foret neruosius illud,
Quod posset zonam soluere uirgineam.
Egregium narras mira pietate parentem,
Qui ipse sui gnati minxerit in gremium.
Atqui non solum hunc se dicit cognitum habere
Brixia Chinaea suppositum in specula,
Flauus quam molli percurrit flumine Mela,
Brixia Veronae mater amata meae:
Sed de Postumij, & Corneli narrat amore,
Cum quibus illa malum fecit adulterium.
Dixerit hic aliquis: qui tu isthaec ianua nosti,
Cui numquam domini limine abesse licet,
Nec populum auscultare, sed huic suffixa tigillo
Tantum operire soles, aut aperire domum.
Saepe illam audiui furtiua uoce loquentem
** Solam consilijs haec sua flagitia,*
Nomine dicentem, quos diximus, utpote, quae mi
Nec speret linguam esse, nec auriculam.
Praeterea ardebat quendam, quem dicere nolo
Nomine, ne tollat rubra supercilia.
Longus homo est, magnas cui lites intulit olim
Falsum mendaci uentre puerperium.

O dulci iucunda uiro] *Et apud Propertium, credo, ianua queri fingitur.* – teq. bona Iuppiter auctet ope] *Sic Ouid. in. I. Fast. Huius & au-*

» *gurium dependet origine uerbi, Et quodcumq. sua*
» *Iuppiter auget ope.* Quamq. ferunt rursus uoto seruisse maligno, Postquam es proiecto facta marita sene] *Declarat ianuae uerbis nullo tempore pudicam fuisse dominam, ne tum quidem, cum Balbo nupta esset, & pudica audiret. Sed in manuscriptis omnib. non Es, sed Est, legebatur. deinde, Facta marita, quod dicit, alienum uidetur, cũ etiam antea Balbo nupserit, qui illi uir, & aetate parens esset. itaq. legendum suspicabar, Postquam est proiecta functa marita sene. Proiecto autem, pulso, excusso foras. quamquam in manuscriptis etiam legebatur, Porrecto. Haec autem illorum uxor usu fuit.* Dic age, dic nobis] *In manuscriptis, Dic age de nobis, et, Dic age de uobis. Illud retinendum fortasse sit, aut mutandum leuiter, Dic agedum nobis.* Non, ita Caecilio placeam] *In Maffei libro est Plateam, non Placeam. legendum credo, Pateam. Atq. haec fortasse sit ea puella, de qua an*
» *te, Ignosco tibi, Sapphica puella, Musa doctior,*
» *est enim uenuste Magna Caecilio inchoata mater.*
Nec peccatum a me quisquam pote dicere
» quidquam] *Sic Cato in. V. Orig. Quisquam, quid*
» *quam. Quod eorum, inquit, nemo quisquam quid-*
» *quam mihi ignoturus est.* Verum isthaec potius ianitor ipse facit] *Omnia haec conficta & notha. In manuscriptis enim omnibus, Verum isti populi ianua qui te fecit. in Maffei libro, Popl'i quod Populi sunt interpretati.*

Ego legebam, Verum istis probri ianua quidq.
facit. Quidq. pro Quiduis, & Quidcumq. Sic
» Plautus in Mil. Mi hercle defregeritis talos post-
» hac quemq. in tegulis uideritis. Ac post, Quemq. a
» milite. Et Cic. in extrema. IX. Philip. Quaq. uer-
» sus. idest, quacumq. Probrum autem facere, etiam
» Cato dixit hoc ipso in genere. sic enim de dote. Vir,
» inquit, cum diuortium fecit, mulieri iudex pro censo
» re est, imperium, quod uidetur, habet. Si quid per-
» uerse, taetreq. factum est a muliere, multatur. Si
» uinum bibit, si cum alieno uiro probri quid facit,
» damnatur. Quod possum] In manuscriptis
omnib. Quid possum. quod aut retinendum, aut
mutandum, Qui possum. Nos uolumus uo
bis dicere, ne dubita] Sic etiam in manuscri-
ptis erat. Sed ineptum omnino uidetur, cum multis
haec dictura sit, quod addit, Ne dubita. Legendum
opinor, Nos uolumus uobis dicere, nec dubia. Nã,
quod singulari, & plurali numero de eodem est u-
sus, idipsum postea facit, illo loco scilicet, Nomine
dicentem quos diximus, ut pote quae mi Et cet.
Namq. illam uir prior attigerat] In manuscri
ptis omnibus, Non illam. Quod retinendum cen-
sco. ea sententia, Non uir prior illam attigerat, id-
est, ante alios omnis. cum eius pater filio prior no
uam nuptam uitiasset. Languidior tenera
cui pendens sicula beta] Simili usus tralatione
Nicander κορύνην mentulam dixit. Et rutabu-
» lum eodem modo ueteres dixerunt. Festus, Ruta-
» bulum,

„ bulum, a proruendo igne uocatum, quo panes coquũ
„ tur, inuenitur etiam positum pro membro uirili.
Ac Plautus in Casina gladium eodem modo uide-
„ tur dicere. Dum gladium quaero ne habeat, arri-
„ pio capulum. Atq. idem antea Catullus similiter,
„ Pro telo rigida mea cecidi. Numquam se mediam sustulit ad tunicam] *In manuscriptis omnib. Numquam se mediam sustulit hanc tunicã. Legendum, opinor, Numquam se media sustulit hinc tunica. idest, ad hanc suam nonnumquam arrexerat.* - caeco flagrabat amore] *In nonnullis manuscriptis, Tecto. Sed illud probabilius.* Seu quod iners sterili semine natus erat] *siue quod inertis filij semen esset sterile.* Ne quaerendũ aliunde foret neruosius illud] *In manuscriptis omnib. Et quaerendum, unde foret. Legendum puto, Et quaerendum, unde unde foret neruosius illud. Siue, inquit, fili semen, quod esset sterile, & quaerendum esset illud neruosius. Et quae sequuntur.* Qui ipse sui gnati minxerit in gremium] *In uno manuscripto, Imminxerit. Gremium gnati, idest, uxoris filij. Horat. in.* II. *Serm. Sat.* VII. *eodem uerbo, atq.*
„ *eodem in genere est usus. Dicitur ut formae melio*
„ *ris meiat eodem.* Atqui non solum hunc se dicit cognitum habere] *In Maffei libro erat, Atqui non solum se dicit cognitum habere. in alio, Sed, pro Se. in tertio, Atqui non solum sed dicit hoc cognitum habere. Legendum puto, Atqui non*

solum hoc se dicit cognitum habere. Brixia Chinaea suppositum in specula] *In manuscriptio omnib. Suppositum specula. Legendum uidetur, ut & Pontanus censebat, Brixia Chinaeae supposita speculae. Octauius Pantagathus, Brixiensis ipse, singulari probitate uir, ac praestante doctrina, consultus a me, nomen ipsum Speculae hodie nullum exstare respondit, at turrim ibi positam uulgo, Mirabella uocari, nomine, ut idem censet, ducto ab specula ipsa, unde longe lateq. prospectus pateret.* - Veronae mater amata meae] *Vel quod esset urbs Brixia uetustior, uel quod inde Veronam coloni multi commigrassent. uel quod esset Caenomanorum metropolis Brixia, in quib. est etiam Verona.* Sed de Postumii, & Corneli narrat amore] *In manuscriptis erat, Sed de Postumio, & Corneli narrat amore. Sed illo modo rectius. est enim in Postumio breuis antepenultima. Lucil. apud Nonium Marcellum in uerbo,*
» *Capulum, Quem illi cum uidissent Hortensius Po*
» *stumiusq. Corneli autem, antiquorum more, pro Cornelij. Sic Romae in ea basi, quae est ad Septimij imp. Arcum, triumphis insignem,* CORNELI. 7. C. & CORNELI. SVCCESSI
Qui tu isthaec ianua nosti] *In manuscriptis omnib. Quid tu isthaec. etcet. Quod probari possit.* Cui numquam domini limine abesse licet]
» *Limen foribus imponi dicebatur. Plin. in.* XXXVI.
» *Difficillime hoc contingit in limine ipso, quod fori-*
» *bus*

„ *bus imponebatur.* – sed huic suffixa tigil-
lo] *In manuscriptis, Haec, non Huic. illud rectius.*
Ianua uero sub tigillis est, e quib. etiam parietes.
„ *Tibul. in.* II. *Illi compositis primum docuere tigil-*
„ *lis Exiguam uiridi fronde operire domum.*
„ Tantum operire soles, aut aperire domum]
Tacitus in. III. *Operiri fores etiam dixit, nisi ali-*
„ *ter legendum sit, Dein, multam post noctem, in-*
„ *quit, egressa cubiculo uxore, operiri fores iussit.*
Saepe illam audiui furtiua uoce loquentem
Solam consiliis haec sua flagitia] *In Maffei li-*
bro, Solam cum conciliјs. In aliјs, Solā conciliјs. E-
go legendum audeo adfirmare, Solam cum ancillis.
Ancillis enim libidinum omnium administris uti,
dominae fere solent. quod multis Plauti, Tibulli,
aliorumq. docerem testimoniјs, nisi res esset ipsa no
tissima. Nec speret linguam esse, nec au-
riculam] *In manuscriptis omnibus, Speret nec lin*
guam esse, nec auriculam. Sed, quo uersus staret, Pō
tanus primum, opinor, fecit, Speraret. Legēdum for
te, Nec linguam speret esse, nec auriculam.
Praeterea ardebat quendam] *Legendum, ut est*
omnibus in manuscriptis, Addebat, non Ardebat.
– quem dicere nolo Nomine] *sic saepe etiam*
Vergil. loquitur. – ne tollat rubra superci-
lia] *Minitabundus. Quamquā is etiam gestus est*
„ *hominis impudentis. Euripides,* Βούλομαι σ᾽ εἰπεῖν
„ εὖ βραχέα μὴ λίαν ἄνω βλέφαρα πρὸς τὸ ἀναιδὲς ἀγα-
„ γών. *Aristophanes in Lysistrata dicit,* τοξοποιεῖν
„ τὰς

,, τὰς ὀφρῦς. -magnas cui lites intulit olim] *In manuscriptis omnibus, Qui, non Cui.*

Falsum mendaci uentre puerperium] *Si manuscriptam lectionem retinemus, erit haec sententia, Qui cum nothus esset, & qua uolebat matre minime genitus, magnas, ob id credo, lites suscepit. Mendaci uentre sic dixit, ut & Horat. in. V. Carm.*
,, *Tuusq. uenter Pactumeius, & tuo Cruore rubros*
,, *obstetrix pannos lauit.*

AD. MALLIVM

QVOD *mihi fortuna, casuq. oppressus acerbo,*
Conscriptum lacrimis mittis epistolium,
Naufragum ut eiectum spumantib. aequoris undis
Subleuem, & a mortis limine restituam,
Quem neq. sancta Venus molli requiescere somno
Desertum in thalamo caelibe perpetitur,
Nec ueterum dulci scriptorum carmine Musae
Oblectant, cum mens anxia peruigilat.
Id gratum est mihi, me quoniam tibi ducis amicum,
Muneraq. & Musarum hinc petis, & Veneris.
Sed, tibi ne mea sint ignota incommoda Malli,
Neu me odisse putes hospitis officium,
Accipe, quis merser fortunae fluctib. ipse,
Ne amplius a misero dona beata petas.
Tempore, quo primum uestis mihi tradita pura est,
Iucundum cum aetas florida uer ageret,
Multa satis lusi: non est dea nescia nostri,

Quae dulcem curis miſcet amaritiem.
Sed totum hoc ſtudium luctu fraterna mihi mors
Abſtulit. o miſero frater adempte mihi:
Tu mea, tu moriens fregiſti commoda frater:
Tecum una tota eſt noſtra ſepulta domus:
Omnia tecum una perierunt gaudia noſtra,
Quae tuus in uita dulcis alebat amor:
Cuius ego interitu tota de mente fugaui
Haec ſtudia, atq. omnes delicias animi.
Quare, quod ſcribis, Veronae turpe Catullo
Eſſe, quod hic quiſquis de meliore nota
Frigida deſerto tepefecit membra cubili,
Id Malli non eſt turpe, magis miſerum eſt.
Ignoſces igitur, ſi, quae mihi luctus ademit,
Haec tibi non tribuo munera, cum nequeo.
Nam, quod ſcriptorum non magna eſt copia apud me,
Hoc fit, quod Romae uiuimus: illa domus,
Illa mihi ſedes, illic mihi carpitur aetas,
Huc una e multis capſula me ſequitur.
Quod cum ita ſit, nolim ſtatuas, me mente maligna
Id facere, aut animo non ſatis ingenuo,
Quod tibi non utriuſq. petiti copia facta eſt.
Vltro ego deferrem, copia ſi qua foret.
Non poſſem reticere deae, qua Mallius in re
Iuuerit, aut quantis iuuerit officijs,
Ne fugiens ſaeclis obliuiſcentib. aetas
Illius hoc caeca nocte tegat ſtudium.
Sed dicam uobis: uos porro dicite multis
Millibus, & facite, haec charta loquatur anus.

Omnibus

Omnibus inq. locis celebretur fama sepulti,
Notescatq. magis mortuus, atq. magis:
Ne tenuem texens sublimis aranea telam,
Deserto in Malli nomine opus faciat.
Nã, mihi quam dederit duplex Amathuntia curam,
Scitis, & in quo me corruerit genere,
Cum tantum arderem, quantum Trinacria rupes,
Lymphaq. in Oetaeis mallia Thermopylis,
Maesta nec adsiduo tabescere lumina fletu
Cessarent, neq. tristi imbre madere genae.
Qualis in aerij pellucens uertice montis
Riuus muscoso prosilit e lapide:
Qui cum de prona praeceps est ualle uolutus,
Per medium densi transit iter populi,
Dulce uiatori lasso in sudore leuamen,
Cum grauis exustos aestus hiulcat agros.
At ueluti nigro iactatis turbine nautis
Lenius aspirans aura secunda uenit,
Iam prece Pollucis, iam Castoris implorata,
Tale fuit nobis Mallius auxilium.
Is clausum lato patefecit limite campum,
Isq. domum nobis, isq. dedit dominam,
Ad quam communes exerceremus amores.
Quo mea se molli candida diua pede
Intulit, & trito fulgentem in limine plantam
Innixa, arguta constitit in solea.
Coniugis ut quondam flagrans aduenit amore
Protesilaeam Laodamia domum,
Incepta frustra nondum cum sanguine sacro

Hostia

Hostia caelestes conciliasset heros.
Nil mihi tam ualde placeat Rhamnusia uirgo,
Quod temere inuitis suscipiatur heris.
Quam ieiuna pium desideret ara cruorem,
Docta est amisso Laodamia uiro,
Coniugis ante coacta nouum dimittere collum,
Quam ueniens una, atq. altera rursus hiems
Noctib. in longis auidum saturasset amorem,
Posset ut abrupto uiuere coniugio.
Quod scibant Parcae non longo tempore abesse,
Si miles muros esset ad Iliacos.
Nam tum, Helenae raptu, primores Argiuorum
Coeperat ad sese Troia ciere uiros,
Troia nefas commune sepulchrum Europae, Asiaeq.
Troia uirum, & uirtutum omnium acerba cinis.
Quae nempe & nostro letum miserabile fratri
Adtulit. hei misero frater adempte mihi:
Hei misero fratri iucundum lumen ademptum:
Tecum una tota est nostra sepulta domus:
Omnia tecum una perierunt gaudia nostra,
Quae tuus in uita dulcis alebat amor.
Quem nunc tam longe non inter nota sepulchra,
Nec prope cognatos compositum cineres,
Sed Troia obscena, Troia infelice sepulchrum
Detinet a nostro terra aliena solo.
Ad quã cum properans fertur simul undiq. pubes
Graeca penetrales deseruisse focos:
Ne Paris abducta gauisus libera moecha
Otia pacato degeret in thalamo.

Quo

Quo tibi tum casu pulcherrima Laodamia
Ereptum est uita dulcius, atq. anima
Coniugium. tanto te absorbens uortice, amoris
Aestus in abruptum detulerat barathrum.
Quale ferunt Graij Peneum prope Cyllenaeum
Siccari emulsa pingue palude solum,
Quod quondam caesis montis fodisse medullis
Ausus falsiparens Amphitryoniades,
Tempore quo certa Stymphalia monstra sagitta
Perculit, imperio deterioris heri,
Pluribus ut caeli tereretur ianua diuis,
Hebe nec longa uirginitate foret.
Sed tuus altus amor barathro fuit altior illo,
Quod diuum dominum ferre iugum docuit.
Nam neq. tam carum confecto aetate parenti
Una caput seri nata nepotis alit,
Qui cum diuitijs uix tandem inuentus auitis
Nomen testatas intulit in tabulas,
Impia derisi gentilis gaudia tollens,
Suscitat & cano uulturium capiti:
Nec tantum niueo gauisa est ulla columbo
Compar, seu quidquid dicitur improbius
Oscula mordenti semper decerpere rostro,
Quantum praecipue multiuola est mulier.
Sed tu harum magnos uicisti sola furores,
Ut semel es flauo conciliata uiro.
Aut nihil, aut paulo cui tu concedere digna,
Lux mea se nostrum contulit in gremium:
Quam circumcursans huc illuc saepe Cupido,

Fulgebat

Fulgebat crocina candidus in tunica.
Quae tamen & si uno non est contenta Catullo,
Rara uerecundae furta feremus herae,
Ne nimium simus stultorum more molesti.
Saepe etiam Iuno maxima caelicolum
Coniugis in culpa flagrauit cottidiana,
Noscens omniuoli plurima furta Iouis.
Atqui nec diuis homines componier aequum est,
Ingratum tremuli tolle parentis onus.
Nec tamen illa mihi dextra deducta paterna,
Fragrantem Assyrio uenit odore domum,
Sed furtiua dedit nigra munuscula nocte,
Ipsius ex ipso dempta uiri gremio.
Quare illud satis est, si nobis id datur unis,
Quo lapide illa diem candidiore notet.
Hoc tibi, quo potui, confectum carmine munus
Pro multis alijs redditur officijs.
Ne uestrum scabra tangat robigine nomen
Haec atq. illa dies, atq. alia, atq. alia.
Huc addant diui quamplurima, quae Themis olim
Antiquis solita est munera ferre pijs.
Sitis felices & tu simul, & tua uita,
Et domus ipsa, in qua lusimus, & domina,
* Et qui principio nobis dominam dedit, a quo
Sunt primo nobis omnia nata bona,
Et longe ante omnes mihi quae me carior ipso est,
Lux mea, qua uiua, uiuere dulce mihi est.

Quod

Quod mihi fortuna, casuq. oppressus acerbo] *Sic Vergil. Casu concussus acerbo.* Et a mortis limine restituam] *Simile quiddam Graeci dicere uidentur, illis uerbis,* ἐπὶ γήραος οὐδῷ. *Lucret. Leti iam limine in ipso. Et Vergil. contra. Primoq. in limine uitae. Restituere eodem modo dicit Flaccus in.* IIII. *Carm. Non Torquate genus, non te facundia, non te Restituet pietas.*

Quem neq. sancta Venus] *Idem ante, Nam sanctae Veneri, cupidiniq.* - molli requiescere somno] μαλθακῷ ὕπνῳ. *Et Ennius, Laetantes uino curatos somnus repente In campo passim mollissimus perculit.* In thalamo caelibe] *Sophocles in Trachinijs idem dixit,* Ενθυμίοις δ' εὐναῖς τ' ἀνανδρώτοις. - cum mens anxia peruigilat] *Sic etiam in manuscriptis. legebam ipse, Cui mens anxia peruigilat.* - me quoniam tibi ducis amicum] *In manuscriptis omnibus, Dicis. illud probabilius.* Muneraq. & Musarum hinc petis, & Veneris] *Musarum munera, eadem Horat. uocat in.* II. *epist. ad Augustum, Musarum dona, Ad libros, & ad haec Musarum dona.*

Sed, tibi ne mea sint ignota incommoda Malli] *In manuscriptis semper, Manli, &, Manlius.* Accipe, quis merser fortunae fluctibus] *Sic Horat. Aduersis rerum inmersabilis undis.* Iucundum cum aetas florida uer ageret] *Apte, & eleganter expressit* τὴν ἥβην, καὶ τὴν ἀκμήν. *Seleria apud Stobaeum*

„ dixit, ἥβαν μετὰ τῶν φίλων. At Callimachus etiam
„ Ver aetatis dixisse uidetur in Hymno in Delon, παῖ-
„ δες δὲ θέρος τὸ πρῶτον Ἰούλῳ. Atq. alibi de amore,
„ Κρυπταδίη φιλότης καὶ μείλιχα δῶρα, καὶ εὐνὴ Ἄνθεα
„ τῆς ἥβης γίγνεται ἁρπαλέα Ἀνδράσιν, ἠδὲ γυναιξίν. Eo-
„ dẽ pertinet illud Pericleũ apud Arist. in. III. Rhet.
„ Τὴν νεότητα ἐκ τῆς πόλεως ἀνηρῆσθαι, ὥσπερ τὸ ἔαρ τοῦ
„ ἐνιαυτοῦ, εἰ ἐξαιρεθείη. Et Pompeius Macer, Παί-
„ ζετ' ὦ νέαι φρένες ἐστὶν ἡμῖν τοῦτ' ἔαρ παντὸς βίου. Et
„ Ouidius, Aetatis breue uer. Ver agere sic dixit, ut
„ & Vergil. Ver magnus agebat Iuppiter.
„ Iucundum: *Expressit illud Homericum,* Χαριεστά-
„ την ἥβην τοῦ ὑπηνίτου. *quo est usus Plato in Prota-
gora.* - non est dea nescia nostri] *Sic au-
„ ctor incertus in Ciri, Quod si alio quouis animo ia-
„ ctaris amore, Nam te iactari non est Amathusia no-
„ stri Tam rudis, ut nullo possim cognoscere signo.*
Quae dulcem curis miscet amaritiem] *Curis:
„ amoribus. Sic Horat. in.* IIII. *Carm. Amaraq. cu-
„ rarum. Ac de Sappho hoc sumptum uideri possit,
„ apud quam, ut adducit Hephaestion* περὶ αἰολικῶν,
„ *sic erat,* Ἔρως δ' αὖτ' ἐμὸς λυσιμελὴς δονεῖ. Γλυκύπι-
„ κρον ἀμάχανον ὄρπετον ἀπήχθετο, *& cet. Musaeus,
„ siue quisquis alius auctor operis quod exstat,* ἤδη καὶ
„ γλυκύπικρον ἐδέξατο κέντρον ἐρώτων. *Cic. in.* V. *epist.
„ ad Att. eodem uerbo, quo Sappho, est usus, In his,
„ inquit,* γλυκύπικρον *illud confirmas, morã mihi nul-
„ lam fore. In eandem sententiam Plautus in Cistella-
„ ria, Namq. ecastor amor & melle, & felle est fecun-*

» *dissimus, Gustu dat dulce, amarum ad satietatem*
» *usq. aggerit. Et in Pseudolo Callidorus de suis amo-*
» *ribus. Nam mihi uideor cum ea fabularier Lege,*
» *dulce amarumq. una nunc miscens mihi.*
Tu mea, tu moriens fregisti commoda] *Fran-*
» *gi sic dicuntur cõmoda, ut & res. Horat. in. II. Ser.*
» *Postquam omnis res mea Ianum Ad medium fra*
» *cta est.* Omnia tecum una perierunt gau
dia nostra] *Non dissimile huic uidetur illud Ver-*
» *gili in Bucolicis, Heu cadit in quemquam tantum*
» *scelus, heu tua nobis Paene simul tecum solatia ra*
» *pta Menalca.* Quae tuus in uita dulcis
alebat amor] *Hunc postea uersum cum superiore*
repetit. – quod hic quisquis de meliore
nota Frigida deserto tepefecit membra cubi
li] *Eo turpe Catullo Veronae esse iocans Manlius*
scribebat, quod ad eius amicam quicumq. paulo me
lior uentitaret, & deserto in Catulli lectulo cuba-
ret. Genere hoc ipso dicendi alia tamen in re usus
» *est Curio in epist. ad Cic. Et Sulpici, inquit, successo*
» *ri nos de meliore nota commenda. Sed uno in libro*
tantum Tepefecit, in duobus aliis, Tepefacit, atq. in
Maffei libro suprascriptum, uel Tepefactat.
Id Manli non est turpe, magis miserum est] *Si*
» *militer Cic. in. III. epist. ad Atticum, Velim pro*
» *tuo in me amore hanc inanem meam diligentiam*
» *miserabilem potius, quam ineptam putes. Et in.*
» III. *in Verrem. Erunt qui illum, si hoc fecerit, non*
» *improbum, sed miserum, me non diligentissimum*
» *consulem,*

consulem, sed crudelissimum tyrannum existimare uelint. At in oratione pro Roscio coniungens utrũq. Videant, inquit, ne turpe, miserumq. sit, eos, qui eque strem splendorem pati non potuerunt, serui nequissimi dominationem ferre posse. Liuius eodem prope modo, quo Catullus, Neq. id queri, quod hostilia ab hoste passi forẽt, esse enim quaedã belli iura, quae ut facere, ita pati sit fas. saxa exuri, dirui tecta, praedas hominum pecorumq. agi, misera magis, quam indigna patienti esse. - illa domus, Illa mihi sedes] Ouid. Haec domus, haec sedes.

- illic mihi carpitur aetas] Omnib. in manuscriptis, non Mihi, sed Mea. Metaphora autem uideri possit a fructibus, uel rebus ijs, quae carpendo consumuntur, ut lana, quae & carpitur, & diducitur. Sic Vergil. in. IIII. Aeneid. Sola ne perpetua maerens carpere iuuenta. Et Ouid. in. II. de remedio amoris, Si potes, & ceras remoue, quid imagine muta Carperis, hoc perijt Laodamia modo. Et in. IIII. de tristib. Quaeq. meae semper placuerunt otia mẽti, Carpere, & in studijs molliter esse meis. Eodẽ modo Aetatem degere dicimus. est autem Degere, minuere. auctor Non. Marcell. Huc una e multis capsula] In capsas libros includebant. Horat. in. I. Serm. Beatus Fannius, ultro Delatis capsis, & imagine. Quod cum ita sit, nolim statuas, me mente maligna Id facere] In manuscriptis omnib. non Me, sed Nos. Maligna mente: parum liberali. - utriusq. petiti] Sic Petitum

dicitur, ut & Datum. de quo post. Sed quoniam in manuscriptis nonnullis, Potenti, in alijs Petenti legitur, hoc retinendum censeo. Vltro ego deferrem] *Eodem modo Cic. loquitur in.* IIII. *epist. ut uocant, Fam. Nec mihi quidquam tali tempore in mentem uenit optare, quod uon ultro mihi Caesar detulerit. Et in.* XIII. *Vltro te ad me detulisse putabo. Liuius quoq. in.* III. *Quae consilij fuerunt, adeo aequa postulastis, ut ultro uobis deferenda fuerint.* Illius hoc caeca nocte tegat studium] *Sic Horat. in.* IIII. *Carm. Sed omnes inlacrimabiles Vrgentur, ignotiq. longa Nocte, carent quia uate sacro.* -et facite, haec charta loquatur anus] *In manuscriptis omnib. non Charta, sed Certa. In Maffei tamen libro supra positum, uel Charta. Si Certa retinemus, interpretemur, Anus docta posteris narret. uel Cera. ut ceratas tabulas intellegamus, in quib. scribebant. itaq. nihil adfirmo. Loqui annales, dixit & Macrobius in.* III. *Saturn. Sed & multus exercitus, oppidaq. hostium Gallorum, Hispanorum, Afrorum, Maurorum, aliarumq. gentium, quas prisci loquuntur Annales. Et auctor incertus in Ciri, Aeternum Sophiae coniunctum carmine nomen Nostra tuum senib. loqueretur pagina saeclis. Senib. autem saeclis, sic dixit, ut & Catullus alibi, Cana saecula. Et Claudianus in laude Serenae, uxoris Stiliconis, Antiquos loquitur Musarum pagina reges. Philippus in epigrammate chartas anus eodem modo uidetur dicere,* ἤ-

,, ποτε μαιονίδαο βαθὺ κλέος, οὔνομ' Ομήρου λήθη Πη-
,, ραλέων ἁρπάσεται σελίδων. Omnibus inq. locis] *Hic uersus in manuscriptis non erat. & in omnibus tantum spatij reliquum erat, quantum uni uersui capiendo satis esset. Atq. in uno annotatum in margine, Deficiebat hoc carmen in exemplo. itaq. quicumq. legitur uersus hoc loco, nothus is est.* Notescatq. magis mortuus, atq. magis] *Eodem uerbo atq. eadem in sententia Propert.*
,, *in. II. Nec minus haec nostri notescat fama sepul*
,, *chri.* Deserto in Malli nomine opus faciat] *Omnibus in manuscriptis, In deserto ali nomine. itaq. legendum puto, In deserto alijs nomine opus faciat.* - duplex Amathuntia] *Amathusia, in manuscriptis.* - & in quo me corruerit genere] *Sic etiam erat omnibus in manuscriptis. aut igitur hoc retinendum, aut mutandum fortasse leuiter sic, Et in quo mi cor ruerit genere. Vt aut Catullo cor ruerit, aut Venus ipsum ruerit. actiue.*
,, *n .etiam Plautus, opinor, Ibi me corruere posse*
,, *aiebas diuitias, Et Verg. - cumulosq. ruit male pin*
,, *guis harenae. Similiter Laberius in Virgine, ut est*
,, *apud Nonium Marcellum in uerbo, Peluis, Amo*
,, *re cecidi tamquam blatta in peluim. Optima tamē & uerissima lectio uidetur, Torruerit, non, Corruerit.*
,, *quo uerbo idem alibi eodem in genere utitur, Cū*
,, *uesana meas torreret flamma medullas. Et Hor.*
,, *saepe, Me torret face mutua, Thurini Calais filius*
,, *Ornithi. Et, Si torrere iecur quaeris idoneum.*

Cum tantum arderem, quantum Trinacria
rupes] *Summum ex amore incendium sic signi-*
,, *ficat. Sic. n. Plaut. in Asin. Nam ni impetro, Re-*
,, *gem perdidi, ex amore tantum est homini incen-*
,, *dium. Et apud Ouid. Polyphemus in.* XIII. *Me-*
,, *tam. Uror enim, lasusq. exaestuat acrior ignis.*
,, *Cumq. Suis uideor translatam uiribus Aetnam. Pe*
,, *ctore ferre meo. Sic ille quoq. summo se Galateae*
amore teneri significat. Lymphaq. in Oe-
teis mallia Thermopylis] *Iacobus Taurellus,*
uir eruditus in primis, ac diligens, non Manlia, uel
Mallia, sed, Lamia, legendum putabat. a Lamia-
co sinu. has. n. aquas esse calidas, demonstrat in At
,, *ticis Pausanias his uerbis,* Ατε τοῦ κόλπου τοῦ Λαμια-
,, κοῦ τέλματος πρὸς ταῖς Θερμοπύλαις. αἴτιον δὲ ἐμοὶ δο-
,, κεῖ, τὸ ὕδωρ ταύτη τὸ θερμὸν ἐκρέον ἐς τὴν θάλασσαν.
Quod legendum adfirmare auderem, si liqueret mo
do eius uerbi principem syllabam produci, & La-
miã, ut Lamiacã, dici posse. Sed hoc leuius, illud e
re magis. At Malliã, gemino, LL, *a Maliaco sinu*
dici, ne id quidem probandum uidetur. itaq. uiden-
dum etiam atq. etiam, quid sequi debeamus.
Riuus muscoso prosilit e lapide] *Muscosum*
,, *lapidem dicit, ut & Horat. Musco circumlita sa-*
,, *xa.* -de prona praeceps est ualle uolu-
tus] *Syllabarum concursus in uerbis, Valle uolutus,*
mire cursum aquae defluentis exprimit.
Dulce uiatori lasso in sudore leuamen] *In ma*
nuscriptis omnib. non Lasso, sed Basso, Atq. in Maf

fei

fei libro ſupra uerbum, Viatori, ſcriptum, uel Viatorum. Itaq. legendum opinor, Dulce uiatorum laſſo in ſudore leuamen. Vt ſic prope Laſſum ſudorem dixerit, ut & Febris arida dicitur ab effecto.

- exuſtos aeſtus hiulcat agros] *Verg. in Georg. Ubi hiulca ſiti findit canis aeſtifer arua. Et auctor luſus in Priapum, Agente terra per caniculam rimas.* Ac ueluti nigro] *omnib. in manuſcriptis, Hic ueluti nigri. In uno autem, Hic ueluti nigro, & cet.* Iam prece Pollucis, iam Caſtoris implorata] *In manuſcriptis, Implorate. legendum fortaſſe ſit, Implorante. Ea ſententia, ut aura ſecunda uenit, implorante Caſtoris ac Pollucis opẽ. nam implorata prece Caſtoris, id eſt, quod Caſtorem precemur, utrumq. durum atq. inſolens uidetur.*

Ad quam communes exerceremus amores] *Sic in Maffei libro. in alio, Exercemus. in tertio, Nos exercemus amores. Aut igitur primum illud, aut hoc retinendum poſtremum. nec enim uerſus aliter ſtabit.* Quo mea ſe molli] *Se atq. amicam, Malli domo receptos dicit, ibiq. inter ſe amaſſe.* Intulit] *Propert. in. 1. Sic mihi te referas leuis, ut non altera noſtro Limine formoſos intulit ulla pedes.* - et trito fulgentem in limine plantam Innixa, arguta conſtitit in ſolea] *Omnib. in manuſcriptis, Conſtituit ſolea. eſt uero Conſtituere idem nonnumquam quod Ponere. ut eam dicat trito in limine pedem poſuiſſe innixam arguta ſolea. Arguta: crepante, ſonitum edente. Sic*

Vergil. Argutumq. nemus, pinosq. loquentes. Sin, Constitit, malis, id fortasse coniungendum cum uerbo Plantam. nam & Plantam insistere sic Plautus in Casina uidetur dicere, apud quem est, Institit plã tam. Turpilius in Demetrio, ut adducit Nonius Marcellus in uerbo Primores, similiter, Sandalio innixa primoribus digitis. Incepta frustra nondum cum sanguine sacro Hostia caelestes conciliasset heros] *In manuscriptis quoq. Incepta, sine diphthongo. Ac fortasse Incepta, pro non accepto. ut Inuocatus apud Horat. id est, non uocatus. Frustra uero iungendum cum uerbo Conciliasset, uel potius, quod in omnibus manuscriptis legitur, Pacificasset. In quib. Caelestis, more ueterum, non Caelestes, erat scriptum. Caelestes autem heros,* τοὺς οὐρανίους μάκαρας, *quod dicit Euripides. Ouidij, opinor, est uersus ille, Mica salis puri pacificabat heros. atq. hostiam quidem illam intelligit, quã pro salute uiri ad Troiam militantis Laodamia dis immolarat, de qua Ouid. in epist. Laodamiae, Excutior somno, simulacraq. noctis adoro Nulla caret fumo Thessalis ara meo. Tuta damus, lacrimasq. super, quae sparsa relucent, Vt solet a fuso surgere flamma mero. Talis, inquit, in Mallij domum se mea contulit, qualis Laodamia tum, cum primũ ad maritum uenit, ante scilicet, quam Troiam ille proficisceretur, atq. ipsa uero absens deos marito militanti mactatis hostijs, nec litata, frustra placaret.* Nil mihi tam ualde placeat] *Non ego, inquit, si*

uehementer

uehementer huius meae coniugium concupiscam, dis inuitis quidquam effectum uelim. Atq. ita signi ficare uult bono omine, & dis adprobantibus suam sibi iunctam fuisse. Quam ieiuna pium de siderat ara cruorem, Docta est amisso Laodamia uiro] *In manuscriptis duobus, Desiceret, non Desideret. in uno, Disgeret. Mutandum puto Deficeret, in Defecerit. Ea sententia, quam supra posui, Nihil prodesse contra deorum uoluntatem sacrificia, nec arae ipsae sanguine uictimarum utiliter imbuuntur. itaq. fusum sanguinē ieiunae deficiunt, ac sacrificantem uoto frustrantur. quod exemplo, inquit, suo Laodamia docuit. Sed locus tamen hic etiam atq. etiam considerandus.* Coniugis ante coacta nouum dimittere collum] *In manuscriptis, in alijs, Nouit, pro Nouum, in alijs, Vouit, in alijs, Voluit. legendum omnino, Noui. Collum autem dixit opinor a iugo transferens, uel complexum sic significat.* Posset ut abrupto uiuere coniugio] *Facilius uel absentiam, uel mortem uiri tulisset, si aliquandiu suis amoribus illi frui licuisset.* Quod scibant Parcae non longo tempore abesse] *In manuscriptis duob. Abisse. in uno, Abysse. Ea fortasse sententia, Quod coniugium non longo abisse tempore sciebant, id est, id non accidisse, ut diuturnum foret. quod si non placet, priorem lectionem retineamus.* Si miles] *Protesilaus ipse.* Coeperat ad sese Troia ciere uiros] *Ad sese: contra sese, in sese, ut Graeci πρὸς.*

Ciere uiros, ad iram impellere, aut in sese concitare. Vergil. Aere ciere uiros, martemq. accendere cātu. Et Tibul. Iam ciet infernas magico stridore cateruas. Troia nefas commune sepulchrum Europae Asiaeq.] *Propert. Olim mirabar quod tanti ad Pergama belli Europae atq. Asiae caussa puella fuit. Atq. alibi, Excidium Europae quae fuerim, atq. Asiae. Lucret. de terra, opinor, Eadem rerum commune sepulchrum.*

acerba cinis] *Feminino genere quoq. Lucret. in.* IIII. *Cinere ut multa latet obrutus ignis. De quo Caris. Grammaticus. Sic & Puluis, eodem genere, Propertius extulit in.* I. *Sit mihi praecipue puluis Etrusca dolor.* Quae nempe & nostro letum miserabile fratri Adtulit] *In manuscriptis omnibus, Quae ueter id nostro, & cet. Legendum forte, Quae ueteri nostro. Et quae sequuntur. Sed nō ita frater, ut amicus dicitur uetus. Legendum forte, Quae ueteri domino, & nostro. & cet. ut illud de Priamo intelligatur.* Quem nunc tam longe] *In manuscriptis omnib. Quae. Sed illud probabilius.* Nec prope cognatos compositum cineres] *De mortuis id uerbum usurpabant. Lucret. in.* I. *Compositis plenae gemuerunt ossib. urnae. Et Cornel. Tacit. in.* XVII. *Pisonem Verania uxor ac frater Scribonianus, T. Iunium Crispina filia composuere, quaesitis, redemptisq. capitib. quae uenalia interfectores seruauerant. Et Propert. proxime accedens ad haec Catulli, Et mater non iu-*

" *ſta piae dare debita terrae, Nec pote cognatos in-*
" *terhumare rogos.* Sed Troia obſcena, Tro ia infelice ſepulchrum] *Scribendum forte, ut in omnib. manuſcriptis, Sepultum. Infelice uero, auſerendi caſu, uetuſte credo.* Detinet a noſtro terra aliena ſolo] *Manuſcripti omnes ſummo conſenſu habebant, Detinet extremo terra aliena ſolo.*
" *Extremo: id eſt, longinquo. Vergil. Extremiq. homi-*
" *num Morini. quamquam hi extremi, quod in ultimis terris. Sed mutandum fortaſſe leuiter, Externo.* Ad quam cum properans fertur ſimul undiq. pubes] *In manuſcriptis non, Cum, ſed, Tum. et in duobus libris uerſus mancus, in quibus legitur hoc modo, Ad quam tum properans fertur undiq. pubes. in uno, Ferretur undiq. pubes. quod reiciendum omnino, itaq. uerbum deeſſe ſuſpicor, ac uocem, Simul, eſſe prorſus addititiam, atq. alienam.* - penetrales] *In manuſcriptis more ueterum ſcriptum, Penetralis, ut ante, Celeſtis.* Quo tibi tum caſu] *In manuſcriptis omnib. Quod. Sed illud potius.* Coniugium] *Coniux ipſe tuus.* - tanto te abſorbens uortice] *Etiam hoc loco isdem in libris ſcriptum erat, Vertice. Atq. ita ſemper eſſe ſcribendum, quidquid ea uox ſignificet, pluribus doceo in meis in Horat. Commentationibus. Idq. Scipioni Africano placuiſſe, ſcribit in. I. Quintil. Similitudine uero utitur in*
" *tenui re maximarum etiam rerum. Sic ante, Cum*
" *tantum arderem, quantum Trinacria rupes. Sic*

autem

autem exprimit eum, quem Graeci, opinor, βαθὺν ἔρωτα, uocant. Quale ferunt Grai Peneum prope Cyllenaeum] *Eodem modo in manuscriptis. Sed pro Peneum, legendum Pheneum, quemadmodum Aldus olim impresserat. Est autem Pheneus urbs Arcadiae, quae, ut scribit Ste-*
" *phanus,* κεῖται ὑπὲρ τὸ ὄρος τὴν κυλλήνην. *Atq. idem Pheneum masculino genere dici tradit.*

Siccari emulsa pingue palude solum] *De quo Pausan. in Arcadicis multa. idemq. adfirmat opus id Herculis fuisse Tirynthо pulsi ab Euristheo. Alia est Strabonis in extremo octauo libro sententia. id enim terrae motu accidisse scribit. Eum sequi*
" *tur auctorem Plinius in. XXXI. Terrae quoq. in-*
" *quit, motus profundunt, sorbentq. aquas, sicut cir-*
" *ca Pheneum Arcadiae quinquies accidisse constat. Emulsa uero dixit, pro Absorpta, attracta, hausta.*
" *Sic Ennius, ut adducit in. X. Priscianus, Mulserat*
" *huc nauem compulsam fluctibus Pontus.*

Quod quondam caesis montis fodisse medullis] *In manuscriptis nonnullis, Fudisse.*

Ausus falsiparens] *Omnibus in manuscriptis, Audet. qui modus est in primis historicus. Falsiparens autem id uidetur exprimere, quod Graeci dicunt* ψευδοπάτωρ. Perculit, imperio deterioris heri] *Deterior etiam, opinor, latine dicitur Inferior.* - ianua caeli] *Portam caelo tri-*
" *buebant, qua ingrediantur indigetes. Vergil. Quē*
" *super ingens Porta tonat caeli. Et multo ante En-*
" *nius.*

,, *nius, Mi soli caeli maxima porta patet.*
Hebe nec longa uirginitate foret] *Hebe Iuuenta latine dicitur. sic enim uertisse uidetur Ouidius in.1.de Ponto. Nectar & Ambrosiam latices,*
,, *epulasq. deorum Det mihi formosa gnaua iuuenta*
,, *manu. cui Hercules coniux obtigit. ac propterea uetus Poeta apud Hephaestionem de Hercule,* χαῖρ'
,, ἄναξ ἑτάρε ζαθέας μάκαρ ἥβας. Sed tuus altus amor barathro fuit altior illo] *Pausanias, & Strabo illa etiam* βέρεθρα, & βάραθρα *uocant. Altum amorem Graeci, ut dixi, etiam* βαθὺν ἔρωτα *dicunt. Theocrit. in Idilio.* III. ὡς ἴδεν, ὡς ἐμά-
,, νη, ὡς εἰς βαθὺν ἅλλετ' ἔρωτα. *Euripides etiam trāsferens ab aquis eodem in genere in Hippolyto cor. dixit,* Κύπρις γὰρ οὐ φορητὸς, ἢν πολλὴ ῥυῇ.
Quod diuum dominum ferre iugum docuit] *In manuscriptis duobus erat, Qui tuum domitum ferre iugum docuit. In uno, Qui tuum dominum ferre iugum docuit. Legendum suspicor, Qui tantum indomitam ferre iugū docuit. Impotentem, inquit, amorem illum tuum fuisse oportet, qui te amoris expertem tantum iugum ferre docuit.*
Nam neq. tam carum confecto aetate parenti] *In Maffei libro legitur hic uersus, Nam nec causa earum confecto aetate parenti. In alijs, Neq. tam causa earum. Quae sunt omnia* ἀσύστατα. *Verbum autem, Causa, huic loco plane est alienum. Ego sic scriptum id uerbum in uno reperio, Cā. quod Causa interpretari solent. e quo facile fit uerbum alte-*

rum T. ã. Legendum igitur eodem, quo in uulgatis libris, modo. Vna] *Atq. eo illi nepos carior. acerbiſſimus enim parentib. atq. auis dolor, ſi alienos, non liberos ac nepotes relinquit heredes.*
» *Pindarus,* Ἀλλ' ὥστε παῖς ἐξ ἀλόχου πατρὶ, ποθεινὸς,
» ἥκοντι νεότατι τὸ πάλιν ἤδη. μάλα δέ οἱ θερμαίνει
» φιλότατι νόον. ἐπὶ πλοῦτος ὁ λαχὼν ποιμένα ἐπακ-
» τὸν ἀλλότριον θνάσκοντι συγερώτατος. *Serus autem nepos dicitur, quod, auo iam ſenio prope confecto, natus ſit.* Qui tum diuitiis] *Legendum, ut in manuſcriptis omnibus, Cum, non Tum.* – uix tandem] *Serum enim nepotem dixit.* Nomen teſtatas intulit in tabulas] *Ideſt, in teſtamenti tabulas.* Impia deriſi gentilis gaudia tollẽs, Suſcitat & cano uulturiũ capiti] *Poſterior uerſus in manuſcriptis nonnullis legitur hoc modo, Subcitata cano uoluntarium capiti. In alijs, Suſcitata cano uoluntarium capiti. In Maffei libro ſic erat, Scuſcitata cano uoltariũ capiti. Ego nihil adfirmare audeo. In mentem tamen illud uenerat, Se citat a cano uulturium capite. uel, Se citat in cano uulturium capiti, ideſt, incitat. Sic eo uerbo veteres uſos eſſe, multis omnino exemplis doceri poteſt: Vulturius autem dicebatur, qui & Vultur. ac,* μεταφορικῶς, *qui cuiuſquam bona inuolaret. Aemilius Scaurus contra Q. Caepionem*
» *actione ſecunda, ut Caris. adducit in.* I. *Nefarius*
» *uulturius, patriae parricida. Cic. in Piſonem, Vul-*
» *turius illius prouinciae. Idem in eadem, Scaurus.*
» *uulturius*

„ *uulturius reip. Crates quoq. Adſentatores ac me-*
retrices uulturijs ſiue miluis eſſe ſimiles dixit ean-
dem ob cauſſam. in Graecorum enim ſententijs hoc
„ *eius legitur.* Κράτης τὰ τῶν πλουσίων καὶ ἀσώτων
„ χρήματα, ταῖς ἐπὶ τῶν κρημνῶν συκαῖς εἴκαζεν. ἀφ'
„ ὧν ἄχθρωπον μηδὲν λαμβάνειν. κόρακας δὲ καὶ ἰκτί-
„ νους ὥσπερ παρὰ τούτων ἑταίρας καὶ κόλακας.
- ſeu quidquid dicitur improbius] *In manu-*
ſcriptis tribus, Qui multo dicitur improbius. In
Maffei libro, Quae multo dicitur improbius. ut il-
lud ad columbum, hoc ad columbam referatur. libe
rum cuiq. ſit, utrum ſequi malit, dummodo non igno
ret, impreſſam lectionem alienam eſſe, ac minime
Catullinam. At nihil tam improbum in rapiendis
oſculis fingi poteſt, quam ſunt ipſi columbi. De quo
„ *Ouid. in .* II. *Eleg. Oſcula dat cupido blanda co-*
„ *lumba uiro. Et Maecenas, ut auctor eſt in .* XX. *e-*
„ *piſt. Seneca, Labris columbari, idem ſignificans*
„ *dixit. Iſdem uerborum figmentis uſus. C. Matius*
apud Gell. libro. XX. *cap.* VIII. *dixit in Mimiam*
„ *bis, Sinuq. amicam recipere frigidam caldo, Colum*
„ *batimq. labra conſerens labris.* Quantum
„ praecipue multituola eſt mulier] *Legendum,*
ut in manuſcriptis omnibus, Quamquam & cet.
Mira inquit in amando Laodamia fuit cōſtantia,
cum mulieres tam ſint inconſtantes, nec uno um-
quam contentae. Aut nihil, aut paulo
cui tu concedere digna, Lux mea ſe noſtrum
contulit in gremium] *Sic etiam in manuſcri-*
ptis,

ptis, praeterquam in uno, in quo non, Tu, sed Tum. Ego, quoquo modo legatur, nihil aptum uideo huic sententiae. nam, Paulo, uerbum, cui uerbo iungemus. deinde, Tū, quid hic tandem loci habet? Ego Tu in Plus mutādū puto, quocumq. id modo accidit. Sed nihil tamen adfirmo. Quam circumcursans huc illuc saepe Cupido] *In manu scriptis, pro, Huc illuc, Hinc illinc. quod sequamur. Similiter Horat. in. I. Carm. de Venere.*
» *Quā*
» *iocus circum uolat, & cupido.* Coniugis in culpa flagrauit cottidiana] *In manuscriptis omnib. uel, Flagrantem, uel, Fragrantem. Nihil autem, quod e re foret, comminisci poteram. Sed, deesse tamen uersum unum atq. alterum, uehementer suspicabar.* Noscens omniuoli plurima furta Iouis] *Anacreon, quod Ioui Catullus, idem amori tribuit, apud quem sic est,* Αλλ' ου θέλω συνοικεῖν Ερωτι παντορέκτῃ. Atqui nec diuis homines. &cet.] *Hic uersus erat omnibus in manuscriptis. nec tamen apparet, quo referri eum oporteat. aut quam sit in partem ac sententiā accipiendum. Nisi si forte in eam, non esse coniugium semper e patris sententia celebrandum. Sic ut semper esse castam necesse sit. Sequitur enim,*
» *Nec tamen illa mihi dextra deducta paterna, ut id onus etiam sublatum fuisse significet. De deducendi ritu dictum antea.* -nigra munuscula nocte] *In manuscriptis omnib. non Nigra, sed Mira. Miram autem noctem uocat, qua sibi illius*

frui

frui licuit consuetudine. id enim uersus qui sequitur, significat, Ipsius ex ipso dempta uiri gremio.
Eodem prope modo Gremium uidetur antea dixisse, Qui ipse sui gnati imminxerit in gremium.
– si nobis id datur unis] Sic in tribus manuscriptis. In Maffei, Si nobis his datur unis.
Quo lapide illa diem candidiore notet] In tribus libris sic scriptũ erat, Quem lapide illa dies candidiore notat. In uno, Quem lapidem illa dies candidiore notat. Ego superiorem, & hunc ipsum uersum sic legendum suspicabar, ut, quam minime possem, longe ab scripta lectione discederem. Quare illud satis est, Si nobis is datur unis, Quem lapide illa diem candidiore notat. Hoc inquit satis est, si is nobis unis, non item alijs dies datur, eumq. diem solidum in amore, ac delicijs consumimus. atq. eum sibi illa diem ducit felicissimum. Ne uestrum scabra tangat robigine nomen] Scabrã robiginem dixit etiam Vergil. in Georg. Catullum, credo, imitatus. Sitis felices] Sic idem Vergil. in. 1. Aeneid. Sis felix. Euripides in Iphigenia, Ὄναισθε μύθων, καὶ γένοισθ' εὐδαίμονες. – et tua uita] Tui amores. Idem alibi, Iucundum mea uita mihi proponis amorem. Et domus ipsa, in qua lusimus, & domina] In manuscriptis uerbũ, Ipsa, non erat. itaq. aut uerbũ deest unum, aut legendum, Atq. domus in qua lusimus, & domina. Saepe enim, Et, pro, Atq. & contra, scriptores librarij peccantes fecere. & ultimam syllabam uerbi Do-

mus, productam interdum nominandi casu nonnumquam legimus. Octauius Pantagathus legebat, Et domus ipsi in qua &c. Et qui principio nobis dominam dedit, a quo Sunt primo nobis omnia nata bona] In manuscriptis sic leguntur hi uersus, Et qui principio nobis terram dedit, aufert, A quo sunt primo omnia nata bono. At, quae uera lectio ex his uerbis possit existere, non dispicio. Sed, qui meus fuerit conatus, etsi mihi quidem ipse displicet, non tacebo, Et qui principio nobis teneram dedit, ac fert. Et illo etiam modo, Et qui principio nobis teneram dedit, ac fere. Et quae sequuntur. Vel pro, Aufert, legendum Afer, ut Afrum aliquem eo nomine puellam Catullo & Mãlio dedisse intellegamus. Cetera mihi quidem probantur. Concursum enim illum uocalium duarum liberum esse posse, iã antea docui. Erat tamen quibusdam in manuscriptis non, Nata, sed Nota. Sed in nonnullis libris emendatum sic, ut legendum censemus. ac, pro Bono, malim equidem Bona.

IN. RVFVM

NOLI admirari, quare tibi femina nulla
Rufe uelit tenerum supposuisse femur,
Non, si illam rarae labefactes munere uestis,
Aut pelluciduli delicijs lapidis.
Laedit te quaedam mala fabula, qua tibi fertur
Valle sub alarum trux habitare caper.

Hunc metuunt omnes. neq. mirum: nam mala ual-
Bestia, nec qui cum bella puella cubet. (de est
Quare aut crudelem nasorum interfice pestem,
Aut admirari desine, cur fugiunt.

In Rufum.]

Hic est, opinor, M. Coelius Rufus, de quo Plin. in. VI. de
„ naturali historia, cap. XLIX. M. Coelius Rufus, et
„ C. Licinius Caluus eadem die geniti sunt. Oratores
„ quidem ambo, sed tamen dispari euentu. Et cet.
„ Ad quem post etiam Catullus, Rufe mihi frustra,
„ ac nequiquam credite amice. Atq. alibi, Coelius
„ Aufilenum, & Quinctius Aufilenam. Vbiq. uero
summum suum amicum fuisse declarat. Pro quo ex
stat etiam Ciceronis oratio, ac tot ad eum epistulae.
Egit autem adulescentiam Coelius in summa uitae
licentia. Eundem Cicero in epistulis saepe Rufum
„ uocat. Nisi si hic alter ille Coelius, de quo ante, Coe-
„ li Lesbia nostra, Lesbia illa. Non, si illam
rarae labefactes munere uestis] In libris manu
scriptis fere sic legitur, Nos illa rarae. in nonnullis
Nos illa arae. conentur alij prauam lectionem me
liorem reddere. Propert. in. IIII. in eadem senten
„ tia. Qui uersus, Coae dederit nec munera uestis,
„ Ipsius tibi sit surda sine arte lyra. In ueterib. libris,
Sine aere lyra. Aut pelluciduli deliciis la
pidis] In omnib. fere libris, Prolucidului, quasi Pro-
cul lucentis. Laedit te quaedam mala fa-

bula] *Eodem modo uerbo Laedere uidetur uſus O-*
„ *uid. in.* III. *Faſt. Sed laedit ille pudendus amor. Eu*
„ *ripid. in Hippolyto coronato Mordere ſic uidetur*
„ *dixiſſe,* Δάκνει σε Θησεῦ μῦθος, ἀλλ' ἔχ' ἥσυχος, τοὐν-
„ θένδ' ἀκούσας, ὡς ἂν οἰμώξῃ πλέον. Valle
ſub alarum trux habitare caper] *Capras, Ho-*
rat. alij Hircum dicunt. Ariſtophan. Acharn.
„ Ὄζων κακὸν τῶν μασχαλῶν πατρὸς τραγασαίου. *Val-*
lem quoq. ſic tranſtulit Auſonius in Paedagogum
„ *liguritorem, De ualle femorum intrinſecus paris*
„ *rugas.* - nam mala ualde eſt Beſtia] *Eo-*
„ *dem modo Bion apud Stobaeum:* Φεῦγε μακρὰν, κα-
„ κόν ἐντι τὸ θηρίον. -nec qui cum bella puel
„ la cubet] *Sic ſaepe Plautus loquitur, Si hoc impe-*
„ *traro, ut ego cum Caſina cubem. Et in Mil. glor.*
„ *Nae illae fortunatae, quae cum iſto cubant.*
„ - interfice peſtem] *Sic Peſtes Verg. in.* I. *Georg. di*
„ *xit, Tum uariae inludent peſtes, ſaepe exiguus*
„ *mus. Et quae ſequuntur. Atq. alibi de colubro, Pe-*
„ *ſtis acerba boum. Itaq. ut ille frumenti peſtes, illa*
„ *boum, ita haec naſorum.*

DE . INCONSTANTIA FEMINEI . AMORIS

NVLLI *ſe dicit mulier mea nubere malle,*
Quam mihi. non, ſi ſe Iuppiter ipſe petat.
Dicit: ſed, mulier cupido quod dicit amanti,
In uento, & rapida ſcribere oportet aqua.

- non

-nō, si se Iuppiter ipse petat] *Sic post ad Lesbiā,*
» *- Nec prae me uelle tenere Iouem. Plautus in Casi-*
» *na eadem in sententia, Negaui enim ipsi me con-*
» *cessurum Ioui, Si is mecum oraret. Et in Poenulo si*
» *militer, Patrue mi, ita me di amabunt, ut ego, si sim*
» *Iuppiter, Iam hercle ego illam uxorem ducam, &*
» *Iunonem extrudā foras. Et Ouid. in epistula Phae*
» *drae ad Hippolytum. Si mihi concedat Iuno, fra-*
» *tremq. uirumq. Hippolytum uideor praepositura Io*
» *ui.* Dicit: sed, mulier cupido quod dicit amanti] *Non sine imitatione repetitum uidetur*
» *uerbum, Dicit. Sic enim Menander,* λέγεις ἃ δὲ λέ-
» γεις, ἕνεκα τοῦ λαβεῖν λέγεις. *Dicere uero, Promit-*
tere; & Dicta, Promissa. In uento, & rapida scribere oportet aqua] *Verbum uetus est Graecorum,* εἰς ὕδωρ γράφειν. *Idem uento, aere, igni leuiorem mulierem esse adfirmant. Statius eodem modo Memoriam dixit madidam, & Fidem pro-*
» *fluuiam. In Epiclero.n. sic posuerat, Ita ne Anti-*
» *pho est iuuentus profluuia fide, Ita ne est immemo-*
» *ris, ita ne est madida memoria. At Catullus de Xe*
» *narcho sumpsit, cuius illud est,* Ὅρκον δ᾽ ἐγὼ γυναι-
» κὸς εἰς ὕδωρ γράφω. *Menander de improbis homi-*
» *nib.* Ἀνδρῶν δὲ φαύλων ὅρκον εἰς ὕδωρ γράφε.

*

SI *cui iure bono sacer alarum obstitit hircus,*
Aut si quem merito tarda podagra secat,
Aemulus iste tuus, qui uestrum exercet amorem,
Mirifice est actu nactus utrumq. malum.

Nam quoties futuit, toties ulciſcitur ambos,
Illam affligit odore, ipſe perit podagra.

Si cui iure bono] *Ita olim Aldus edidit, & in nõ nullis etiam libris fuiſſe adfirmant. Eodem uero principio ſaepe utitur, id eſt, ab eodem uerbo initiũ*
,, *ducit, Si qua recordanti, Si quidquã mutis, Si quid*
,, *quam tacito, Si quidquam cupido.* - ue-
ſtrum exercet amorem] *Quaſi interrumpit, & interturbat.* Mirifice eſt actu nactus utrumq. malum] *In Achillis Maffei libro, ita ut Aldus edidit, A te, non Actu. quod ipſum placet.*

AD. LESBIAM

DICEBAS *quondam, ſolum te noſſe Catullum*
Lesbia, nec prae me uelle tenere Iouem.
Dilexi tum te, non tantum ut uulgus amicam,
Sed pater ut gnatos diligit, & generos.
Nunc te cognoui. quare, etſi impenſius uror,
Multo ita me nec tu uilior, & leuior.
Qui potis eſt inquis. quod amantem iniuria talis
Cogat amare magis, ſed bene uelle minus.

Sed pater ut gnatos diligit, & generos] *Tibul*
,, *lus in eadem prope ſententia in.* III. *Haec tibi uir*
,, *quondam, nunc frater caſta Neaera, Et quae ſe-*
,, *quuntur.* Nunc te cognoui.] *Idem poſt,*
,, *Quod te cognoſſem bene.* Multo ita me nec
tu

tu uilior, & leuior] *Aldus ante impresserat, Multo ita ne mi tu uilior,& leuior. In libris manu scriptis dupliciter legitur, Multo ita me nec uilior & leuior. Et, Multo ita nec me uilior,& leuior. praue utrumq. Placet autem, quod edidit Guarinus, Multo mi tamen es uilior,& leuior.* Quis potis est inquis] *In Maffei libro, Qui potis est. In alijs, Qui potis es. mihi legendum uidebatur, Qui pote sic, inquis. uel, Qui potis hoc. Deinde, quod sequitur, Quod amantem iniuria talis, in libris manuscriptis omnibus, Quam amantem. legebam ipse, Quae amantem iniuria talis.* Cogat amare magis] *In scriptis libris omnib. Cogit. quo probabilior est superior lectio, Quae amantem. Mihi uero aut simul cum his legendi uidebantur, aut statim post hos illi uersus,*
" *Huc est mens deducta tua*
" *mea Lesbia culpa, Atq. ita se officio perdidit ipsa*
" *suo, Vt iam nec bene uelle queam tibi, si optima fias,*
" *Nec desistere amare, omnia si facias. Deinde illi,*
" *Odi, & amo: qua re id faciam, fortasse requiris: Ne*
" *scio: sed fieri sentio, & excrucior. Nam, Qua re, diuisim legendum puto, ut & ipsa postulare uidetur sententia. Sed, ut illi inter se omnes parte ex omni non cohaereant, aptius tamen hoc omnes loco legi uidentur. Veniebat etiam illud in mentem mihi, ut superiores illos uersus ita legerem, Qui potis hoc, inquis, quia amantem, & quae sequuntur. ut prior illa pars cum interrogatione legeretur, posterior responderet. eiusmodi uero oxymoris siue antithetis*

frequenter usam Sappho, constat. adducit hos illius uersus Hephaestion, Ἐρῶ τε δῆτα κ' οὐκ ἐρῶ. Καὶ μαίνομαι, κ' οὐ μαίνομαι. Non alieni sunt ab hac sententia ueteris poetae uersus hi, Ἀργαλέως μοὶ θυμὸς ἔχει περὶ σοῦ φιλότητα. Οὐδὲ γὰρ ἐχθαίρειν, οὐδὲ φιλεῖν δύναμαι. Sed, quod Catullus qua re illud fieret, se nescire dixit, explicat eleganter Ouid. in. III. Elegiarum. Nequitiā fugio, fugientem forma reducit. Auersor morum crimina, corpus amo. Sic ego nec sine te, nec tecum uiuere possum, Et uideor uoti nescius esse mei. Alexand. Aphrodis. in Arist. III. Top. ubi de genere, quomodo speciei genus esse aliquod diiudicabimus, Ἀλλ' οὐδὲ ὁ ἔρως ἐν τῷ φιλεῖν, ἐπεὶ καὶ μισοῦσί ποτε οἱ ἐρῶντες.

IN. INGRATVM

DESINE de quoquam quidquam bene uelle mereri,
Aut aliquem fieri posse putare tuum.
Omnia sunt ingrata. nihil fecisse, benigne,
Immo etiam taedet, taedet, obestq. magis:
Ut mihi, quem nemo grauius, nec acerbius urget,
Quam, modo qui me unum, atq. unicum amicū (habuit.

Desine de quoquam quidquam bene uelle mereri] *Ita erat uno in ueteri libro. in aliis pro Quidquam, & Quisquam, & Quemquam legebatur. Legendum fortasse sit, Quisquis.* Omnia

ſunt ingrata. nihil feciſſe benigne eſt] *Eſt uerbum nullis in manuſcriptis libris erat. ita uero diſtinguebam, ut prior pars, Omnia ſunt ingrata, pronuntietur, adſirmeturq. poſterior, Nihil feciſſe benigne, cum interrogatione, ut ſubaudiatur uerbũ Oportet. quaſi dicat, Nihil ne cuiquam benigne feciſſe oportet. Tum quod ſequitur, reſpondeat. Immo etiam taedet. &c. Quam in ſententiam Philotis apud Terentium in Hecyra multa loquitur cum Syra.* Nihil feciſſe benigne: *Sic veteres loquebãtur. Plautus in Ciſtel. Faciam. facis benigne. Et in Capt. Facis benigne.* Immo etiam taedet] *In manuſcriptis omnib. totus hic uerſus legebatur, Immo etiam taedet, ſtatq. magisq. magis. In uno, Stat magis, atq. magis. Guarinus in ueterib. libris, etiam quomodo Aldus edidit, fuiſſe teſtatur. Mihi quidem nihil in mentem ueniebat, quod aptius iudicarem.* - qui me unum, atq. unicum amicum habuit] *Vnicum: ſummum. Vnice. diligimus, quos uehementer amamus.*

IN. GELLIVM.

GELLIVS *audierat, patruum obiurgare ſolere,*
Si quis delicias diceret, aut faceret.
Hoc ne ipſi accideret, patrui perdeſpuit ipſam
Vxorem, & patruum reddidit Harpocratem.
Quod uoluit, fecit: nam, quamuis inrumet ipſum
Nunc patruum, uerbum non faciet patruus.

Gellius

Gellius audierat, patruum obiurgare ſolere

Hic eſt ille Gellius, homo impuriſſimus, quem Cic. pro Sextio tanto opere exagitat. Sunt haec apud illum, An ſicubi aderit Gellius, homo & fratre indignus, uiro clariſſimo, atq. optimo conſule, & ordine equeſtri, cuius ille ordinis nomen retinet, ornamenta confecit. id erit populare. eſt. n. homo iſte populo R. *deditus. nihil uidi magis. qui, cum eius adoleſcentia in ampliſſimis honorib. ſummi uiri, L. Philippi uitrici, florere potuiſſet, uſq. eo non fuit popularis, ut bona ſolus comeſſet. deinde ex impuro adoleſcente, & petulante, poſteaquam rem paternam ab idiotarum delicijs ad philoſophorum regulam perduxit, Graeculum ſe, atq. otioſum putari uoluit, ſtudio literarum ſe ſubito dedidit. nihil ſane a re iuuabatur. anagnoſtae, libelli etiam pro uino ſaepe oppignerabantur. manebat inſaturabile abdomen, copiae deficiebant. itaq. ſemper uerſabatur in ſpe rerum nouarum, otio & tranquillitate reip. conſeneſcebat. Et quae ſeditio umquam fuit, in qua non ille princeps. ecquis ſeditioſus, cui ille non familiaris. ecquae turbulenta contio, cuius ille non concitator. cui bene dixit umquam bono. bene dixit. immo quẽ fortem, & bonum ciuem non petulantiſſime, eſt inſectatus. qui ut credo non libidinis cauſſa, ſed ut poplicola uideretur, libertinam duxit uxorem. is de me ſuffragium tulit, is adfuit, is interfuit epulis, & gratulationibus parricidarum, in quo tamen eſt ne ullus cum ullo reo eſt inimicus eſt meus ſuauiatus.*

Quem

Quem locum totum eo descripsi, ut postrema haec uerba, quae uitiosissime omnibus in libris leguntur, miro Octauij Pantagathi acumine emendata, restitutaq. demonstrarem. Sic autem legit uir doctissimus: In quo tamen est me ultus, cum illo ore inimicos est meos suauiatus. Huius enim sententiae uiden
» tur etiam illa Catulli post in eundem, Quid dicam,
» Gelli, quare rosea ista labella, Hiberna fiant candi
» diora niue. Frater autem Gelli huius fuit. L. Gellius, qui cum. Q. Arrio praetore a Spartaeo acie uictus est. Liuius in Epitome lib. XCVI. Sed idem tamen Pantagathus illum apud Cic. Gellium huius patruum fuisse putat, filium consulis illius scilicet, qui est ab Spartaeo superatus. qui degener uxorem ipsam patrui libertinam amaret, et cum patruus inrumari se uellet, iuuenũ in mulieres libidinem reprehendebat. Itaq. nepos Gellius patruo inrumando silentium imposuit, quo libertinae ipsius amoribus sine querella perfrui posset. -patrui perdespuit ipsam Vxorem] Vir eruditus legit Perdepsuit, non, Perdespuit. Depsere enim, in obscenis est.

Quod uoluit, fecit] Quod uoluit patruus. sunt, qui malunt, Gellius. -nam, quamuis inrumet ipsum Nunc patruum] Quantum uis patruo sic iniuriam faciat, maledictum nullum audiet. & quod uxori pepercerit patrui, et ei silentium obscene imposuerit. In manuscripto uno, Nunc, Hunc legebam. idq. opinor, rectius.

IN. LESBIAM

HVC est mens deducta tua mea Lesbia culpa,
Atq. ita se officio perdidit ipsa suo,
Vt iam nec bene uelle queam tibi, si optima fias,
Nec desistere amare, omnia si facias.

Vt iam nec bene uelle queam] Οξύμωρον uide-
,, tur. quale etiam illud, ἔκων ἀέκοντι θυμῷ.
- omnia si facias] Sic etiam Cratinus apud Pollu
,, cem in. X. Οὐ δύναται πάντα ποιοῦσα, νεὼς οἴκου λα-
,, χεῖν.

AD. SEIPSVM

SI qua recordanti benefacta priora uoluptas
Est homini, cum se cogitat esse pium,
Nec sanctam uiolasse fidem, nec foedere in ullo
Diuum ad fallendos numine abusum homines:
Multa parata manent in longa aetate Catulle
Ex hoc ingrato gaudia amore tibi.
Nã quaecumq. homines bene cuiquam aut dicere pos- (sunt,
Aut facere, haec a te dictaq. factaq. sunt.
Omnia quae ingratae perierunt credita menti.
Quare te iam cur amplius excrucies.
Quin te animo affirmas, teq. instringisq. reducisq.
Et dis inuitis desinis esse miser.
Difficile est longum subito deponere amorem.

Difficil

Difficile eſt: uerum hoc, qua lubet, efficias.
Vna ſalus haec eſt. hoc eſt tibi peruincendum.
Hoc facies, ſiue id non pote, ſiue pote.
O di, ſi ueſtrum eſt miſereri, aut ſi quib. umquam
Extrema iam ipſa in morte tuliſtis opem,
Me miſerum aſpicite: & ſi uitam puriter egi,
Eripite hanc peſtem, perniciemq. mihi,
Quae mihi ſubrepens imos, ut torpor, in artus,
Expulit ex omni pectore laetitias.
Non iam illud quaero, contra ut me diligat illa,
Aut, quod non potis eſt, eſſe pudica uelit.
Ipſe ualere opto, & taetrum hunc deponere morbum.
O di, reddite mi hoc pro pietate mea.

Multa parata manēt in longa aetate Catulle Ex hoc ingrato gaudia amore tibi] *Genus ipſum dicendi, expreſſum ex Callimacho in Lauacro Pal*
» *ladis* Ω ἑτάρα· τῶι μήτι μινύρεο τῶι δὲ γὰρ ἄλλα τεῦ
» χάριν ἐξ ἐμέθεν πολλὰ μενεῦντι γέρα. *Eiuſdem pro-*
» *pe ſententiae Pindaricum illud, apud Platonem,*
» Ος ἂν δικαίως, καὶ ὁσίως τὸν βίον διαγάγῃ, γλυκεῖα
» οἱ καρδίαν ἀτιτάλλοισα γηροτρόφος ξυναορεῖ ἐλπὶς,
» ἃ μάλιστα θνατῶν πολύστροφον γνώμαν κυβερνᾷ. *Huius me ſimilitudinis admonuit Corbinellus.*
-ingratae perierunt credita menti] *collocata in hominem ingratum.* Quin te animo affirmas, teq. inſtringisq. reducisq.] *In manu ſcriptis omnibus, Qui tu animo affirmas, atq. inſtinctoq. reducis. Ego uero coniecturam faciebam*

ſic

ſic legendum, Quin tu animum offirmas, atq. iſtinc uſq. reducis, quaſi id dicat, Quin tu animum offirmans ab ea cogitatione, & amoribus illis tuis ſemper abducis. Sic Cic. in II. Philipp. ›› Omnem ſe amorem abieciſſe illinc, atq. in hanc ›› transfudiſſe. Et dis inuitis] Prouer- ›› bium fuiſſe uidetur, quo uſus Poeta, dixit, Heu ni ›› hil inuitis fas quemquam fidere diuis. Itaq. expri- ›› munt Homericum illud, Αέκητι θεῶν.
›› Extrema iam ipſa in morte] Verg. Extrema ›› iam in morte parant defendere telis. Extremam ›› dicunt mortem, quod ea ſit ultima, ut ait Flaccus, ›› linea rerum. Me miſerum aſpicite] Aſpi ciendi uerbo ſaepe ſic utitur Verg. - et, ſi uitam puriter egi] Sic Horat. & Tibullus, Puras manus, nullius caede pollutas. Sic apud Heraclidem περὶ πολιτειῶν, de Pariys, ubi Corax, Archilochi interfector, Pythiae, iubenti, ut e templo exi- ›› ret, reſpondet, Αλλὰ καθαρὸς εἰμὶ ἄναξ.
Quae mihi ſubrepens imos, ut torpor, in artns] In manuſcriptis omnibus, Seu mihi ſubrepés imos ut corpore in artus. legendum forte ſit, Haec mihi ſubrepens imos in corporis artus. Imos artus ›› ſic dixit, ut & Horat. Imos ſenſus. Mollis inertia ›› cur tantam diffuderit imis obliuionem ſenſibus.
Expulit ex omni pectore laetitias] Legendum forte ſit, Ex omnis. ut ſit, Omnis laetitias ›› ex pectore. ſic Lucret. - tuisq. ex inclyte chartis. ›› Et Verg. in Bucol. Iniciunt ipſis ex uincula ſertis.
Quam

" *Quam hoc loco ἀναστροφὴν esse, propterea puto, quod Omnes laetitias quasi prouerbio dixisse veteres, animaduerti. Sic Cic. in. II. de Finib. Ille Caecilianus, qui omnib. laetitijs laetum esse se narrat. Et in. II. Epist. ad Caelium, Repente uero incessi omnibus laetitijs. Et Pomponius quoq. multitudinis numero, Quot laetitiae insperatae modo mihi inrepsere in sinum. Et Lucret. in. III. Hic exultat enim pauor, & metus, haec loca circum Laetitiae exultant.* Non iam illud quaero] *Sic, ut puto, etiam Cic. Neq. uero iam illud quaero. Et Vergil. in. IIII. Aeneid. Non iam coniugium antiquum, quod prodidit, oro.* -contra ut me] *In manuscriptis, Contra me ut. Hoc uero est ἀντιστροφήν. Simile illud in Priapum, Quare illud satis est, si te permittis amari, Non contra ut sit amor mutuus inde mihi.* O di] *sic Euripides in Iphigenia, ὦ θεοί.*

AD. RVFVM

RVFE *mihi frustra, ac nequiquam credite amice,*
Frustra. immo magno cum pretio, atq. malo:
Siccine surrepisti mi, atq. intestina perurens,
Sic misero eripuisti omnia nostra bona.
Eripuisti heu heu nostrae crudele uenenum
Vitae, heu heu nostrae pestis amicitiae.

RVFE mihi frustra, ac nequiquam credite amice] *Ad M. Caelium Rufum. de quo iam dictum.*

ctum. uel potius ad Alfenum Rufum, cuius ante obliuionem amicitiae accusauit. Credite uero, non Cognite, in omnib. manuscriptis. itaq. olim edidit Ald. Manutius. Sic Sulpicius in Periocha,
„ Sororem falso creditam meretriculae.
„ -immo magno cum pretio, atq. malo] Pre-
„ tium dixit, more Graecorum. Sic Crantor, Μὴ νο-
„ σοῖμεν. νοσήσασι δὲ παρείη τὶς αἴσθησις, εἴτ᾽ οὖν
„ τέμνοιτό τι τῶν ἡμετέρων, εἴτ᾽ ἀποσπῷτο. τὸ
„ γὰρ ἀνώδυνον τοῦτο οὐκ ἄνευ μεγάλων ἐγγίνεται
„ μισθῶν τῷ ἀνθρώπῳ. τεθηριῶσθαι γὰρ μὲν σῶ-
„ μα τοιοῦτον, ἐνταῦθα δὲ ψυχήν. Quae Ci-
„ cero totidem uerbis in. III. Tusc. Ne aegro-
„ tus, inquit, sim. sed, si fuerim, sensus adsit, siue
„ secetur quid, siue auellatur a corpore. nam istuc ni
„ hil dolere non sine magna mercede contingit im-
„ manitatis in animo, stuporis in corpore. Et Calli
„ machus in Hymno in Dianam, Οὐδὲ γὰρ ἀτρείδης
„ ὀλίγῳ ἐπεκόμπασε μισθῷ. Et Vergil. in. VII. At li-
„ cet amborum populos exscindere regum Hac ge-
„ ner, atq. socer coeant mercede suorum. Ouid. in. X.
„ Metam. eodem, quo Catullus, modo, Mors pretiũ
„ tardis. Ac post, Indignamq. necem pretium patie-
„ tur amoris. Malo, etiam Tibullus sic dixit, Ne
„ pigeat magno post didicisse malo.

DE. GALLO

GALLVS habet fratres, quorũ est lepidissima coniux
Alterius, lepidus filius alterius.
Gallus homo est bellus: nam dulces iungit amores,
Cum puero ut bello bella puella cubet.
Gallus homo est stultus, nec se uidet esse maritum,
Qui patruus patrui monstret adulterium.
Sed nunc id doleo, quod purae impura puellae
Suauia coniunxit spurca saliua tua.
Verum id non impune feres: nam te omnia saecla
Noscent, &, qui sis, fama loquetur anus.

Gallus habet fratres] *Gallorum nomen Romanum fuisse, constat. nam & poeta Cornelius, & Fauonius quidam Galli fuisse leguntur. In marmoribus tamen Capitolinis Galus simplici.* L. *ut & in aereis nummis Antoni Augustini Episc. Ilerden.* GALVS. APRONIVS. &, GALVS. MESSALLA. *In uetustissimo Vergili exẽplo,* PAVCA MEO GALLO, *per duplex.* LL. Sed nunc id doleo] *Vehementer suspicor, ceteros, qui sequuntur, uersus, suo loco positos non esse. aut esse ἀποσπασμάδιον.*
" -spurca saliua] *Idem post, Tamquam commixtae*
" *spurca saliua lupae.* -&, qui sis, fama lo-
" quetur anus] *Sic Martial. Unum pro cunctis fa-*
" *ma loquatur opus. Et uetus poeta apud Priscianũ,*
" Τοὺς σοὺς ἀγῶνας αἰὼν λαλήσει.

IN. LESBIVM

LESBIVS est pulcher. quid ni. quem Lesbia malit,
Quam te cum tota gente, Catulle, tua.
Sed tamen hic pulcher uendat cum gente Catullum,
Si tria amatorum suauia reppererit.

Lesbius est pulcher. quid ni] *Esse quibusdam in libris adfirmant, Gellius est pulcher. Quid ni. Sic*
" *ueteres locutos, tradit Festus Pompeius. Quid nisi, in*
" *quit, usurpauisse antiquos, testis est Afranius in E-*
" *pistula. Me auctore, mater, abstinebis. quid nisi. Nisi id Festus notat, quod posteriores, Quid ni, sic veteres, Quid nisi dixisse. Et idem post Catullus,*
" *Gellius est tenuis. quid ni.* Sed tamen hic pulcher] *Esse & haec potest sententia, hunc sua cũ gente Catullum uenditurum, pretiumq. hoc daturũ ei, qui tria sibi dederit suauia.*

AD. GELLIVM

QVID dicam, Gelli, quare rosea ista labella
Hiberna fiant candidiora niue,
Mane domo cum exis, & cum te octaua quiete
E molli longo suscitat hora die.
Nescio quid certe est. an uere fama susurrat
Grandia te medij tenta uorare uiri.
Sic certe est, clamans, Victoris rupta miselli
Ilia, demulso labra notata sero.

-&

-& cum te octaua quiete E molli longo fusci tat hora die] *Postquam sis meridiatus aestiuis, ac longis diebus.* Grandia te medii tenta uo rare uiri] *Et quia* κακέφατον *uidetur, deorum uehi culum Tensum dixerunt, non Tentum, ne uerbum turpe sonaret in sacris. Diomedes Grammat. de Ostentum, & Ostensum supinis agens. nisi legendũ sit apud Diomedem, Deorum uehiculum Tensam dixerunt, non Tentam. Verbo eodem obscene etiam Graeci utuntur. In epigrammatis enim Graecorũ sic Priapus loquitur,* Ἀλλ' ὡς ἐντέταμαι, φῶρ ἔμβλεπε. *Medij autem uiri, quod dicit, pudenda ipsa significat, & nefariam libidinem, quam gentib. opprobrans Minutius in dialogo, Qui, inquit, scortorum licentiae inuident, qui medios uiros lambunt, libidinoso ore inguinib. inhaerescũt, homines malae linguae, etiamsi tacerent. Et in lusibus Priapus. Oscula dat medio si qua puella mihi. Auson. quoq. in Eunomium liguritorem, Eune quid affectas uendentem Phyllida odores, Diceris hanc mediam lãbere, non molere. Atq. alibi idem de Castore fellatore, Lambere cum uellet mediorum membra uirorum Castor.* Sic certe est, clamans Victoris rupta miselli Ilia, demulso labra notata se ro] *In manuscriptis libris, Ille te mulso. In alijs, Illa te mulso. In alijs, Illa te mulso. Itaq. doctissimi uiri, Pierius Valerianus, & Gabriel Faernus, coniecturam fecerant ualde probabilem, legendum, Ilia & emulso. Mihi etiam in mentem uenerat, suspicari*

legendum, Iliaq. & mulso. Vel, Iliaq. & malto. Sed Mulgendi uerbo sic usus Lucret. in. IIII. Et commiscendo semen cum forte uirile Femineum mulsit subita ui, corripuitq.

AD. IVVENTIVM

NEMO NE *in tanto potuit populo esse, Iuuenti,*
Bellus homo, quem tu diligere inciperes,
Praeterquam iste tuus moribunda sede Pisauri
Hospes, inaurata pallidior statua.
Qui tibi nunc cordi est, quem tu praeponere nobis
Audes, at nescis, quod facinus facias.

Nemo ne in tanto potuit populo esse, Iuuenti] *Ad eundem Iuuentium, ante, O qui flosculus es Iuuentiorum.* Praeterquam iste tuus] *Iste, contemptim.* Hospes, inaurata pallidior statua] *Aurum etiam Graecis* Χλωρὸν *dicitur. Notum illud uetus, & ab Aristophanis interprete expositum.* τίποτ' ἐστὶ χλωρὸν ἀντιβολῶ τὸ χρυσίον. δέδοικ' ἐπιβουλευόμενον ὑπὸ πάντων αἰεί. *Silius hoc Astures colore in aurifodinis uersantes adfecta ualetudine, atq. aegros esse significat. Est enim apud illum sic, Sed scelerum caussas aperit deus, Astur auarus Visceribus lacerae telluris mergitur imis. Et redit infelix effosso concolor auro. Lucianus in Gallo.* Οἴμωζε καὶ διαγρύπνει, καὶ ὅμοιος γίγνου τὸ χρῶμα τῷ χρυσῷ προστετηκὼς αὐτῷ. at nescis,

» quod facinus facias] *Sic alibi loquitur, Saepe fa*
» *cis facinus. Et Plautus in Poenulo, Eo tu uim tu fa*
» *cinus facere lepidum, & festiuum. Et Terent. Non*
» *fit facinus magnum, & memorabile sine periculo.*

AD. QVINCTIVM

QVINCTI, *si tibi uis oculos debere Catullum,*
Aut aliud, si quid carius est oculis:
Eripere ei noli, multo quod carius illi
Est oculis, seu quod carius est oculis.

Quincti] *C. interpono, ueterum monumentorum*
fidem secutus. Eripere ei noli] μονοσυλλά-
» βως, *etiam Plaut. in Pseud. Ei homines coenas sibi*
» *coquunt, cum condiunt. Et ante, Eas herbas herbis*
» *alijs porro condiunt. Et statim, Eo laserpicij libram*
» *pondo diluunt. Vt Lucil. Eidem,* δισυλλάβως. *Vni se*
» *atq. eidem studio omnes dedere, & arti. Et Vergil.*
» *in Bucol. Vno eodemq. igni. Lucretius in.* III. *Ei*
» *bisyllabum fecit, priore tamen longa. Siue aliud*
» *quoduis potius coniunctius ei. Et in.* VI. *Et mani-*
» *bus nitidum teneris opus effluit ei. Nisi forte legen*
dum apud illum sit, Eij. itaq. sit Ei prius monosyl-
labum. - seu quod carius est oculis] *Sen-*
tétia postulare uidetur, ut potius, Si quid, legamus,
» *Dixit enim ante, Aut aliud si quid carius est ocu*
» *lis.*

IN. LESBIAE. MARITVM

LESBIA mi, praesente uiro, mala plurima dicit.
    Hoc illi fatuo maxima laetitia est.
Mule, nihil sentis. si nostri oblita taceret,
    Sana esset. quod nunc garrit, & obloquitur,
Non solum meminit, sed, quae multo acrior est res,
    Irata est, hoc est uritur, & loquitur.

Mule, nihil sentis] *Quibusdam in libris, Mulle, per duo.* L L. *In Patauino exemplo, Nulle. quod est opinor rectius. Nullum enim appellat stupidum, nihil audientem, nihil, ut alibi loquitur, sentientem. Nec tamen repugno, quo minus Mulum legas. Sic. n. Cic. Pisonem admissarium, atq. asinum dicit.* Nihil sentis: *Sic Ouid. in.* III. *Amor. Fabula, nec sentis, tota iactaris in urbe.* – si, nostri oblita, taceret, Sana esset] *Insanire enim dicuntur, qui amant. Sed omnib. in libris manuscriptis erat, Samia, uel Sannia. itaq. uidendum, an legendum potius Sanna, quod irrisionem significat, qua si id dicat, inrideri me amantem ab ea putaré, planeq. contemni, si de me taceret. nunc quod loquitur, ardere se etiam demonstrat. Nunc autem, sic aduersatur hoc loco, ut apud Graecos* Νῦν δὲ.
– quod nunc garrit] *In manuscr. Gannit.*
Irata est, hoc est uritur, & loquitur] *Tanta uis est eius in me amoris, ut irascatur. id est, uero irascatur.*

ſcatur. Eſt enim ira feruor, atq. ardor ſanguinis, et, qui amant, ardẽt etiam ipſi. ſuntq. haec τοῦ πάθους σημεῖα. Similiter Tacitus, de uitijs, opinor, quae
,, *obiciuntur, Namq. ſpreta exoleſcunt: ſi iraſcare,*
,, *agnita uidentur.*

DE. ARRIO

CHOMMODA *dicebat, ſi quando Commoda uellet*
Dicere, & Hinſidias Arrius Inſidias:
Et tum mirifice ſperabat ſe eſſe locutum,
Cum, quantum poterat, dixerat Hinſidias.
Credo ſic mater, ſic Liber auunculus eius,
Sic maternus auus dixerat, atque auia.
Hoc miſſo in Syriam, requierant omnib. aures:
Audibant eadem haec leniter, & leuiter:
Nec ſibi poſtilla metuebant talia uerba,
Cum ſubito affertur nuntius horribilis,
Ionios fluctus, poſtquam illuc Arrius iſſet,
Iam non Ionios eſſe, ſed Hionios.

Et Hinſidias Arrius Inſidias] *Q. Arrij meminit Pedianus in argumento Ciceronianae diuinatio-*
,, *nis. Q. nimirum Arrius Praetor, qui cum. L. Gellio*
,, *a Spartaeo acie uictus eſt, de quo Liuius in Epito-*
,, *me lib.* XCVI. *ab.* V.C. *Arrium uero per duplex.*
,, RR. *proferendum, ac ſcribendum, cenſeo. Confirmat*
,, *hoc & Feſtus in uerbo Torum. Nam antiqui, in-*
,, *quit, nec mutas, nec ſemiuocales litteras, gemina-*
,, *bant.*

„ *bant. ut fit in Ennio, Arrio, Annio. Et uetus in-*
„ *scriptio Romae apud Rufinum Episcopum.*

SOLI
INVICTO
L. ARRIVS
RVFINVS
D. D

Et in uetustissimo marmore, in quo Centuriarum incisa nomina ad Capitolini Montis radices, eodem modo, L. ARRIVS. HELIVS. *Sed eodem tamen in saxo, & in templo Ludouici Gallorum Regis sacrato, ubi nunc aqua Lustralis, &* ARRIVS *per duplex.* RR. *& per simplex* ARIA.

D. M
TIMOTEO. CANTABRIO
QVI. VIXSIT. ANNIS
DVOBVS. MENS. DVOBVS. DIEB
XV. ARRIVS. SEVERVS. ARIA
FELICISSIMA. PAREM
TES. DVLCISSIMO
FILIO. FECERVNT

Hoc misso in Syriam] *In manuscr. Hic. legendū forte, Hinc.* - requierant omnib. aures]
„ *Quas ille tot aspirationib.* ἐκκεκώφωκε, καὶ ἐμπέπλη-
„ κε, *ut ait Plato in Lyside.* - postilla] *Postilla*
„ *id est,*

» id est, Postea. Terent. Phorm. Eam compressit, un-
» de haec nata est, neq. postilla umquam attigit. Cor-
» nel. Fronto in Exemplis elocutionum. Et Ennius,
» Postilla germana soror errare uidebar. Et Plaut. in
» Cur. Sed eum, qui mihi uendidit illam, numquam
» postilla uidi. Vltima longa, ut in Postea. Comperio
autem, veteres Post praepositionem sic trib. modis
composuisse, Postea, Postilla, Postinde, ut apud Suet.
» de inlustrib. grammat. in. Q. Caecilio, Postinde
» damnationem, ut est in libris iam olim impressis,
» non Postdeinde.

IN. LESBIAM

ODI, & amo. quare id faciam, fortasse requiris:
Nescio: sed fieri sentio, & excrucior.

IN. QVINTIAM. ET. LESBIAM

QVINTIA formosa est multis, mihi candida, longa,
Recta est. haec ego sic singula confiteor.
Totum illud, Formosa, nego. nam nulla uenustas,
Nulla in tam magno est corpore mica salis.
Lesbia formosa est: quae cum pulcherrima tota est,
Tum omnib. una omnes surripuit Veneres.

Quintia formosa est.] Quinctium veteres dixisse, antiqua monumenta declarant. Sed &, non interposito C, Quintiam eosdem pronuntiasse, ue-

tus

tus inſcriptio demonſtrat, quae hodie extat Romae ad S. Marci.

C. FVL. QVINTIA. C. FVLVINIA
C. FVLVINIVS. C. L. EROS

Neſcio, an eadem de Quinctia in luſib. in Pria-
» pum, Deliciae populi, toto notiſſima circo, Quinctia,
» uibratas docta mouere nates. Et quae ſequuntur.
» Longa eſt] Ouid. in. III. Amorum Eleg. III. Lon
» ga, decensq. fuit, longa decensq. manet.
- mihi candida, longa Recta eſt] Horat. in. I.
» Serm. Sat. II. Candida, rectaq. ſit, munda hacte-
» nus, ut neq. longa, Nec magis alba uelit, quã dat
» natura, uideri. Recta eſt] Propert. in. II.
» Deſpicit & magnos recta puella deos. Nonnullam
formae laudem eſſe, etiam Cic. pro Muraena ſigni
» ficat, Solos, inquit, ſapientes, eſſe, ſi diſtortiſſimi ſint,
» formoſos. Totum illud, Formoſa, nego. nam nulla uenuſtas] Sueton. in Nerone Claudio,
» Pulchrum a Venuſto ſecernens, Vultu, inquit, pul-
» chro magis, quam uenuſto. Vt ex his eius uerbis in-
» tellegatur, aliud Pulchrum, aliud eſſe Formoſum.
Totum illud, id eſt, τὸ ὅλον, ſiue τὸ σύνολον.
Nulla in tam magno eſt corpore mica ſalis]
» Lucret. in. IIII. eodẽ in genere - Charitonia, tota,
» merum ſal. Quem uerſum Honoratus Faſcitellus
» ab erudito homine legi dicebat, Χαρίτων ἴα, tota me
» rum ſal, ut ea Gratiarum eſſe una dicatur. de quo
tamen

tamen considerandum etiam atq. etiam puto. Octauius Pantagathus legendum putabat, Charis omnia, tota merum sal. auget autem uim boni magnitudo. Id se quoq. multis locis probatum a ueterib. animaduertisse, Corbinellus aiebat. apud Arist. in Rhetoricis. Θηλειῶν δὲ ἀρετὴ, σώματος μὲν, κάλλος καὶ μέγεθος. Et Sappho idem quoq. sensisse, ὅτι σμικρά μοι παῖ ἔμμεναι φαίνεαι, κ' ἄχαρις. Et, quod Micam salis dicit in corpore, hoc cuiusmodi sit, e Plutarchi uerbis in. V. Sympos. intellegitur, Διὰ τοῦτο δὲ ἴσως καὶ κάλλος γυναικὸς τό μήτε ἀργὸν, μήτε ἀπίθανον, ἀλλὰ μεμιγμένον χάριτι, καὶ κινητικὸν, ἁλμυρὸν, καὶ δριμὺ καλοῦσιν. Hunc interpretans locum Quinctilianus in. IX. Nam & Cicero, inquit, omne, quod salsum, ait esse Atticorum, non quia sunt maxime ad risum compositi. Et Catullus cum dicit, Nulla in tam magno est corpore mica salis, hoc dicit, nihil in corpore eius esse ridiculum. Salsum erit igitur, quod non erit insulsum. Et quae sequuntur. Lesbiã itaq. sic laudat suam Catullus, ut Helenam Zeuxidis veteres laudauerunt, quam pinxit ille τὸ τῶν ἄλλων κρεῖττον ἀπανθίζων, ut ait Dionysius Halicarn.

DE. SVO. IN. LESBIAM AMORE

NVLLA potest mulier tantum se dicere amatam
Vere, quantum a me Lesbia amata mea est.

Nulla

Nulla fides ullo fuit umquam foedere tanto,
Quantũ in amore ſuo ex parte reperta mea eſt.

Quantum in amore ſuo ex parte reperta mea eſt] *In manuſcriptis omnib. In amore tuo. Sic uero ſignificat* τὸν ἔρωτα τὸν ἀμφιθαλῆ, *& bene mutuis,* ,, *ut Flaccus ait, Fidum pectus amoribus. Sed, ſi de Lesbia, non cum Lesbia, loquitur, illud ſequendum.*

IN. GELLIVM

QVID *facit is Gelli, qui cum matre, atq. ſorore*
Prurit, & abiectis peruigilat tunicis.
Quid facit is, patruum qui non ſinit eſſe maritum.
Ecquid ſcis, quantum ſuſcipiat ſceleris.
Suſcipit o Gelli, quantum non ultima Tethis,
Non genitor Nympharum abluat Oceanus.
Nam nihil eſt quidquam ſceleris, quo prodeat ultra,
Non ſi demiſſo ſe ipſe uoret capite.

- qui cum matre, atq. ſorore Prurit] *Prurire* ,, *ſic feminas dixit obſceni auctor carminis. Oro,* ,, *nam quis erit modus, Quirites, Aut praecidite ſe*,, *minale membrum, Quod totis mihi noctib. fati*,, *gant Vicinae, ſine fine prurientes, Vernis paſſerib.* ,, *ſalaciores.* Ecquid ſcis, quantum ſuſci,, piat ſceleris] *Sic Cic. Philipp. XI. Miſerior igi*,, *tur, qui ſuſcipit in ſe ſcelus. Et in Pompeiana, De-*

lenda est uobis illa macula, Mithridatico bello superiore suscepta. - quantum non ultima Tethis, Non genitor Nympharum abluat Oceanus] *Genus expiationis hoc fuisse uidetur, eamq. uim non mare tantum, sed ipsos eiam fluuios habere credebant. Ex hoc genere uidetur esse, quod saepe apud Obsequentem de Prodigijs legimus. Lunae Androgynus natus, praecepto haruspicum in mare deportatus. Atq. alibi, Puer haruspicum iussu crematus, cinisq. eius in mare deiectus. Item alibi, In Etruria Clusi materfamiliae uiuum serpentem peperit, qui iussu haruspicum in profluentem deiectus aduersa aqua natauit. Et apud Iuuenalem Sat.* VI. *Vt quidquid subiti & magni discriminis instat, In tunicas eat, & totum semel expiet annum. Hibernum fracta glacie descendat in amnem Ter matutino Tiberi mergetur, & ipsis Verticib. timidum caput abluet. Et apud Persium, Haec sancte ut poscas, Tiberino in gurgite mergis Mane caput. Pausanias in Boeoticis, idem de mari significans,* Ὁ μὲν δὴ σεμνότερος ἐς αὐτὸν λόγος, τὰς γυναῖκας φασὶ τὰς Ταναγραίων πρώτας Διονύσου τὰ ὄργια μυηθείσας ἐπὶ θάλασσαν καταβῆναι καθαρσίων εἵνεκα. νηχομέναις δὲ ἐπιχειρῆσαι τὸν τρίτωνα. *Et quae sequuntur. De fluminib. Sophocles in Oedypo Tyranno,* Οἶμαι γὰρ οὔτ' ἂν Ἴστρον οὔτε Φᾶσιν ἂν Νίψαι καθαρμῷ τήνδε τὴν στέγην, ὅσα Κεύθει, *Et reliqua. Mari eluendi uim maximam Lucretius tribuens in.* VI. *alio quidem in*

genere

» genere idem prope dixit, Non si Neptunus fluctu
» renouare operam det, Non mare si totum uelit elue
» re omnib. undis. Ultimam uero Tethin dicit, to-
» tum mare, ad extremos usq. eius fines.
Non genitor Nympharum] *In manuscriptis, Nec genitor Nympharum.* Non si demisso se ipse uoret capite] *Haud scio, an eandem obscenitatem Cicero significet in Clodio, in oratione pro*
» *domo. Quaere, inquit, hoc ex Clodio, scriptore*
» *legum tuarum. iube adesse. latitat omnino. Sed, si*
» *requiri iusseris, inuenient hominem apud sororem*
» *tuam, occultantem se, capite demisso. Nam, si Sex.*
» *ille Clodius cunnilingus, hic Gellius iuuenis irru-*
» *mator, par est utriusq. obscenitas.*

IN EVNDEM

GELLIVS est tenuis. quid ni. cui tam bona mater,
Tamq. ualens uiuat, tamq. uenusta soror,
Tamq. bonus patruus, tamq. omnia plena puellis
Cognatis, quare is desinat esse macer
Qui ut nihil attingat, nisi quod fas tangere non est,
Quantumuis quare sit macer, inuenies.

Gellius est tenuis] *Etenim, qui veneri dediti sunt, eos macie confectos uideri necesse est. Lucret. in.*
» III. Ἰσχνὸς ἐρωμάνιον *tum sit, cum uiuere non quit.*
» *Prae macie* ῥαδίνη. -cui tam bona mater] *tam pulchra.* Qui ut nihil attingat] *Io-*

cus

cus esse uidetur παρὰ προσδοκίαν. id enim sequi uidebatur, ut hic, ea, quae liceret, non attingens, multo minus, quae non liceret, attingeret. eoq. minime macresceret. nunc tantum sese polluens nefaria libidine, sat caussae tamen est, cur sit idem macer.

IN. EVNDEM

NASCATVR magus ex Gelli, matrisq. nefando
 Coniugio, & discat Persicum haruspicium.
Nam magus ex matre & gnato nascatur, oportet,
 Si uera est Persarum impia relligio,
Gnatus ut accepto ueneretur carmine diuos,
 Omentum in flamma pingue liquefaciens.

Nascatur magus ex Gelli, matrisq. nefando Cóiugio] *Magum lingua Persarum Sacerdotem dici, testatur Appuleius. Persas uero ipsos ceteris gentib. odio esse, propter haec nefaria cum parentibus, sororibusq. coniugia, tradit Eusebius.* Nam magus] *Idest sacerdos. eiusmodi ergo matrimonijs sacerdotes suscipiebantur, non item alij. Significare enim hoc Catullus uidetur.* Gnatus ut accepto ueneretur carmine diuos] *Accepto, sibiq. per manus tradito a parentib. incestuosis. nisi Acceptum carmen, dis gratum malis intellegere.* Omentum in flamma pingue liquefaciens] *Positis in ignem uiscerib. uictimarum.*

marum. In Liquefacio, E, produxit, ut & saepe
„ *Lucret. ut in.* IIII. *Ac rarefactum detracto sangui*
„ *ne uenis. Et in.* III. *Expergefactiq. sequuntur ina-*
„ *nia saepe. Et Ouid. in.* VII. *Metam. Tura lique-*
„ *faciunt.*

IN. GELLIVM

NON *ideo, Gelli, sperabam, te mihi fidum*
In misero hoc nostro perdito amore fore,
Quod te cognossem bene, constanterq. putarem,
Haud posse a turpi mentem inhibere probro:
Sed neq. quod matrem, nec germanam esse uidebam
Hanc tibi, cuius me magnus edebat amor.
Et, quamuis tecum multo coniungerer usu,
Non satis id caussae crediderам esse tibi.
Tu satis id duxti. tantum tibi gaudium in omni
Culpa est, in quacumq. est aliquid sceleris.

In misero hoc nostro perdito amore fore] *In ueterib. omnib. haud paulo melius, In misero hoc nostro, hoc perdito amore.* Quod te cognossem bene] *Ponam duos hos uersus, ut nonnullis in libris manuscriptis rectius, mea quidem sententia, leguntur. Quod te cognossem bene, constantem ue putarem, Aut posse a turpi mentem inhibere probro.* Sed neq. quod matrem] *Hic quoq. uersus in exemplo Guarini aptius legitur, Sed quod nec matrem, nec germanam esse uidebam.*

-cuius me magnus edebat amor] *Sic Verg. Est mollis flamma medullas - Interea. Atq. alibi. - & caeco carpitur igni. Et alibi, Hic quos durus amor crudeli tabe peredit. Edax amor etiã ab Apollonio in.* III. *Argonaut. dicitur,* Μάργος ἔρως. *& ut citat eius interpres, ab Anacreonte,* Τακερὸς δ' ἔρως. *Idẽ significans Sophocles de Venere,* Εντήκεται γὰρ πλευμόνων ὅσοις ἔνι ψυχὴ, τὶς οὔτι τῆς δὲ τῆς θεοῦ βορός. *Magnus amor,* δεινὸς. *Sic Plato.* Ὄψις γὰρ ἡμῖν ὀξυτάτη τῶν διὰ τοῦ σώματος ἔρχεται αἰθήσεων, ᾗ φρόνησις οὐχ ὁρᾶται. δεινοὺς γὰρ ἂν παρεῖχεν ἔρωτας, εἴ τι τοιοῦτον ἑαυτῆς ἐναργὲς εἴδωλον παρείχετο εἰς ὄψιν ἰόν. Tu satis id duxti] *Ita prorsus legendum uidetur. tametsi est in omnib. fere manu scripiis, Induxti.* - tantum tibi gaudium in omni Culpa est, in quacumq. est aliquid sceleris] *Eadem prope sententia apud Cic. in.* XI. *Philip. Deinde ea libidinum turpitudo, ut in hoc sit semper laetatus, quod ea faceret, quae sibi obici ne ab inimico quidem possent uerecundo. Et pro Milone, Vt eum nihil delectaret, quod aut per naturam fas esset, aut per leges liceret.*

IN. LESBIAM

LESBIA *mi dicit semper male, nec tacet umquam*
De me. dispeream, me nisi Lesbia amat.
Cui ego quasi eadem totidem mox deprecor illi
Adsidue. uerum dispeream, nisi amo.

-dispeream, me nisi Lesbia amat] *In manuscriptis, Lesbia me dispeream nisi amat.*

Cui ego quasi eadem totidem] *Incidi in veteres libros. A. Gelli. in. VI. uero eius libro, ubi hic Catulli uersus legitur, sic erat scriptum, Quo signo quasin totidem mox deprecor illi. itaq. coniecturam feci legendum, Quo signo, quasi enim totidem mox deprecor illi. Fuerat, opinor, sic scriptum. Quo signo, quasi. n. totidem. Simili errore factum, In, quoq. opinor in Proemio, quo Hieronymus, Eusebij Chronicon interpres, utitur, in illis eius uerbis, Nec ignoro, multos fore, qui, solita libidine detrahendi omnibus, quod uitari non potest, nisi qui omnino nil scribit, huic uolumini genuinum dentem infigant. calumniabuntur in tempora, conuertent ordinem, res arguent, syllabas uentilabunt. & quae sequuntur. Quibus in uerbis In mutandũ omnino in Enim, fuerat enim scriptum. n. Deprecari autem sic dixit, ut & Ennius in Erechtheo, Quibus seruitutem mea miseria deprecor. Et Cresphonte, Ego, cum meae uitae parcam, letum inimico deprecor.*

In. CAESAREM

NIL *nimium studeo Caesar tibi uelle placere,*
Nec scire, utrum sis albus, an ater homo.

Nec scire, utrum sis albus, an aterhomo] *Idẽ, opinor, Plautus significans in Pseudolo, Quem ego ho*

" minem nulli coloris noui. Eiusdem quoq. sententiae
" est ironia Ciceronis in. XIII. Philipp. Magnum
" crimen senatus. de Theopompo summo homine ne-
" gleximus. qui ubi terrarum sit, quid agat, uiuat de
" nique, an mortuus sit, quis aut scit, aut curat.
Quintilianus in. X. dissimulato Catulli nomine, ne
Caesarem suũ uidelicet offenderet, huius loci memi
" nit. Negat, inquit, se magnifacere aliquis poetarũ,
" utrum Caesar ater, an albus homo sit: insania. Ver
" te, ut idem Caesar de illo dixerit: arrogantia est.
Sunt, qui desiderari ceteros uersus putent huius epigrammatis.

IN. MENTVLAM

MENTVLA moechatur, moechatur Mentula certe.
Hoc est, quod dicunt, ipsa olera olla legit.

Mentula moechatur] Locus uideri posset ex paronomasia, si similiora essent initia uerborũ, Mentulam moechari, ut Ollam olera legere. Festus Pompeius in uerbo Legere, Legimus aut scriptum, aut
" olera. Cum Mentulam igitur ipsum adulterij insimularet, sic Mentulam moechari dicit, ut, Olera ollam legere, Prouerbio dicitur. Sententia uero eiusmodi est, ut, cum Mẽtulam hunc, siue quis alius, adulter esset insignis, cũ Catullus aut se ipse sic excusare fingatur, se non moechari, sed mentulam ipsam, in suamq. mentulam sic culpam conferat, ut

uulgo dici etiam ſolet, non olera aliquem furatum, ſed ollam ipſam. at eius furtum fuiſſe constat, cuius etiam ſit olla, ut adulterum etiam eſſe eum dubitandum non ſit, cuius illae ſint obſcenae partes. Legere autem, Furari eſt. quo uerbo Horat. ceteriq. ſic ſunt uſi. Hinc Sacrilegium. De furto olerum, in obſcenis luſibus.
» *Fur abeas poenam, licet indigne-*
» *re, feramq. Propter olus dices, hoc ego propter olus.*
» *Quod expreſſum uidetur ex illo,* Ἀλλ' ὥς ἐντέταμαι,
» φῶρ' ἔμβλεπε, τοῦτο δ' ἐρωτᾷς τῶν ὀλίγων λαχάνων εἵ-
» νεκα τῶν λαχάνων.

IN. SMYRNAM. CINNAE

SMYRNA *mei Cinnae nonam poſt deniq. meſſem,*
Quam coepta eſt, nonamq. edita post hiemem:
Millia cum interea quingenta Hortenſius uno

*

Smyrna cauas Atracis penitus mittetur ad undas:
Smyrna incana diu ſaecula peruoluit.
At Voluſi annales *
Et laxas ſcombris ſaepe dabunt tunicas.

Smyrna mei Cinnae] *Commentario Smyrnae edito, L. Craſſitium Tarentinum inclaruiſſe ſcribit Tranquillus, aut quiſquis alius auctor eſt libelli de inluſtrib. Grammaticis. Et Smyrnam Cin-*
» *nae puto intellegit. Cariſius in. I. Huius tabis, Cin-*
» *nam in Smyrna, nullo auctore, dixiſſe, tradit.*

nonam

-nonam post deniq. messem, Quam coepta est, nonamq. edita post hiemem] *Vergil. eodem modo aestiuum tempus significans, Messem dixit: hibernum autem, Frigoris nomine. Ante focum si frigus erit, si messis in umbra.* Millia cum interea] Ἀνακόλουθον *mihi uidetur. itaq. aut aliquid ante hunc uersum desit, aut hic suo loco positus non est. quod mihi eo probabilius uidetur, quod Volusi annales breui tempore perituros esse significet, nisi quis & Hortensium & Volusium simul esse reprehensos contendat. Suspicabar tamen sic legendos hos uersus, Smyrna mei Cinnae, nonam post deniq. messem, Quam coepta est, nonamq. edita post hiemem. Smyrna cauas Atracis penitus mittetur ad undas, Smyrna incana diu saecula peruoluet. At Volusi annales - Et laxas scombris saepe dabunt tunicas.* Smyrna cauas Atracis] *Aut Atracis, aut Atacis legendum uidetur. Vtriusq. enim meminerunt auctores optimi. Propert. in. 1. Et dicam, Atraciis licet haec considat in oris. Et Tibullus, Cum tremeret forti milite uictus Atax. Cauam undam dixit etiam Ouidius in Ibin, Qua caua de Stygiis fluxerat unda uadis. Et Verg. in. 1. Georg. Caua flumina. Implentur fossae, & caua flumina crescunt. Et idem alibi Catullus, Cauam paludem dixit.* Smyrna incana diu saecula peruoluit] *Sic est in plerisq. manuscriptis. Si, Peruoluet, feceris, uersum reddideris haud paullo meliorem. Cana saecula & Martialis di-*

" xit, in. VIII. *Nec pateris Caesar saecula cana mo*
" *ri. Ac, si Martialis Catullũ in eo est imitatus, quod mihi quidem uerisimile fit, dubium non est, quin Catulli uersus, ut in quibusdam manuscriptis est, ita legendus sit, Smyrnam cana diu saecula peruoluent. etenim quod ante, M, fuit, mutatum est in In, praepositionem. uerbo autem Peruoluet apex detractus, qui* N. *ualet.* At Volusi annales] *reliquum huius uersus deest. nisi, Paduam, in manuscriptis libris male legitur, ac pro eo fuit aliud in optimis libris, quod cum scribae librarij foedissime corruperint, cuiusmodi fuerit, coniectura adsequi non possumus.* Et laxas scombris] *Hac mali poetae poena adficiuntur. de qua saepe Martialis, alijq. auctores.*

*

Parua mei mihi sunt cordi monumenta sodalis.
At populus tumido gaudeat Antimacho.

Parua mei mihi sunt cordi monumenta] *In libris manuscriptis, &, Sunt, & Sint. ab omnib. autem quos uiderim, abest uerbum ultimum. Quin uero hoc aliud sit epigramma, aut pars potius epigrãmatis, ne dubitandum quidem uidetur.*
At populus tumido gaudeat Antimacho] *Acron, uetus Horati interpres, illis Horati uerbis, Nec sic incipies, ut scriptor Cyclicus olim Fortunã Priami cantabo, & nobile bellum. Aut nomen proprium, inquit, Cyclicus, & significat Antimachum poetam.*

poetam. mali uero poetae imperitae multitudinis aurib. esse solent fere iucundiores. Euripid. in Hippolyto Coron. Ἔχει δὲ μοῖραν, καὶ τόδ᾽· οἱ γὰρ ἐν σοφοῖς φαῦλοι, παρ᾽ ὄχλῳ μουσικώτεροι λέγειν.

AD. CALVVM. DE. QVINCTILIA

SI *quidquam mutis gratum, acceptumq. sepulchris*
Accidere a nostro Calue dolore potest,
Quom desiderio ueteres renouamus amores,
Atq. olim missas flemus amicitias,
Certe non tanto mors inmatura dolori est
Quinctiliae, quantum gaudet amore tuo.

Si quidquam mutis gratum, acceptumq. sepulchris Accidere a nostro Calue dolore potest] *Eodem modo Cicero in. I. Epist. ad. Q. fratre. Sed certe a te mihi omnia semper honesta, & iucunda ceciderunt. In eandē sententiā Isocrates in Euagora,* ἡγησάμην Εὐαγόραν, εἴτις ἐστὶν αἴσθησις τοῖς τετελευτηκόσι περὶ τῶν ἐνθάδε γιγνομένων, εὐμενῶς μὲν ἀποδέχεσθαι καὶ ταῦτα, καὶ χαίρειν ὁρῶντα τὴν περὶ αὐτοῦ ἐπιμέλειαν, καὶ τὴν σὴν μεγαλοπρέπειαν. *Et Sophocles in Electra,* ὥστε τῷ τεθνεῶτι τιμὰς προσαπτεῖν, εἴτις ἔστ᾽ ἐκεῖ χάρις. *Itaq. veteres, an uita functis eorum, quae hic agerentur, sensus esset, uehementer dubitarunt. eaq. de re disputat Aristoteles in. I.* ἠθικῶν Νικομαχείων. Atq. olim missas flemus amicitias] *In manuscriptis aliquot,*

„ quot, *Amissas. Sic Verg. in. III. Georg. – Tũ quos*
„ *amisit inultus amores.*

IN. AEMILIVM

NON *ita me di ament, quidquam referre putaui,*
Vtrum os, an culum olfacerem Aemilio.
Nil immundus hoc, nihil est immundius illo:
Verum etiam culus mundior, & melior.
Nam sine dentib. est, hoc dentes sesquipedales,
Gingiuas uero Ploxemi habet ueteris.
Praeterea rictum, qualem defessus in aestu
Meientis mulae cunnus habere solet.
Hic futuit multas, & se facit esse uenustum,
Et non pistrino traditur, atq. asino,
Quem si qua attingit, non illam posse putemus
Aegroti culum lingere carnificis.

Non, ita me di ament] *I. longum in extremo, incipiente etiam dictione, quae a uocali quacumq. in ciperet, fere non elidebant, idq. nunc corripuere, nunc uero etiam produxere. Obseruatum hoc multis in locis apud Vergilium.* Vtrũ os an culum] *Sic omnes libri manuscripti. Guarinus legit, Vtrum ne os.* Nil immundius hoc, nihil est immundius illo] *Dupliciter hic versus in libris manuscriptis legebatur. primũ sic. Nihilo mũdius hoc nobisq. immundius illud. Deinde etiam sic, Mundius haec nihil est, nobisq. immundius illud.*

lud. quod rectius iudico, si Haec tantum in Hoc mutetur. Nobis, inquit, nihilo mundius est hoc, id est ipsum os Aemili, quã illud, quod immundius haberi solet, Culus nimirum ipse. Prior etiam lectio stare possit, si, Que, tantum mutaris in, Quam. nam Nihilo contracte non minus legi potest, quam Nihil, quod factum a veterib. poetis nonnumquam inuenio. Nam sine dentib. est, hoc dentes] In libris manuscriptis, Hic dentes. quod est ipsum probabilius. - Ploxemi] Quid hoc uerbi sit, declarant Quintilianus, & Fest. Pomp.

Praeterea rictum, qualem defessus in aestu Meientis malae cunnus habere solet] Legendum forte sit Diffissus, pro Defessus.

- atq. asino] Ovους, opinor, uocat Xenophon etiam molas, quib. frumenta teruntur. Aegroti culum lingere carnificis] Cur aegroti. itaq. uehementer suspicor nomen proprium fuisse, atq. scriptum, Agroti, aut, Argoti, aut quouis alio modo nõ dissimili. corruptum deinde in, Aegroti.

IN. VICTIVM

IN te, si in quemquam, dici pote, putide Victi,
Id, quod uerbosis dicitur, & fatuis.
Ista cum lingua, si usus ueniat tibi, possis
Culos, & crepidas lingere Carbatinas.
Si nos omnino uis omnes perdere, Victi,
Dicas. omnino, quod cupis, efficies.

In

In te, si in quemquam, dici pote, putide Victi] *In manuscriptis etiam libris Vecti. quod si probabilius iudicamus, legendum omnino Vetti. Vettium enim & Vettiam scribebant. Namq. ut cetera uetustatis monumenta praeteream, in hortis Rodulfi Pij Cardinalis Carpensis uetustum marmor huiusmodi litteris incisum legitur.*

A. BAEBIVS. A. F. OVF
VETTIA. A. F. VXOR

Culos, & crepidas lingere Carbatinas] *Ego uero in Politiani sententiam lubens eo. praesertim cũ grauissimis veterum auctorum testimonijs, ijsq. firmamentis nitatur, quibus isti, qui reprehendunt, nihil afferunt aut grauius, aut melius, praeter inanissimas rationes. Obscenitatem eiusmodi Euno cuidam obiciens Ausonius, sic scribit,* ,, *Eune quod uxoris gauidae patria inguina lambis, Festinas glossas non natis tradere natis. Atq. alibi, Inguina quod calido leuas tibi dropace, Caussa est, Inritant uolsas leuia membra lupas. Sed quod & elixo plantaria podice uellis, Et teris inclusas pumice clazomenas, Caussa latet, bimarem nisi quod patientia morbum Adpetit, & tergo femina, pube uires.*

Dicas] *Aut loquere, aut caussas age.*

AD. IVVENTIVM

SVRRIPVI *tibi, dum ludis, mellite Iuuenti,*
Suauiolum, dulci dulcius ambrosia.
Verum id non impune tuli: namq. amplius horam
Suffixum in summa me memini esse cruce,
Dum tibi me purgo, nec possum fletib. ullis
Tantillum uestrae demere saeuitiae.
Nam simul id factum est, multis diluta labella
Abstersi guttis omnib. articulis:
Ne quidquam nostro contractum ex ore maneret,
Tamquam commixtae spurca saliua lupae.
Praeterea infesto miserum me tradere amori
Non cessasti, omniq. excruciare modo:
Vt mi ex ambrosia mutatum, iam foret illud
Suauiolum tristi tristius helleboro.
Quam quoniam poenam misero proponis amori,
Numquam iam posthac basia surripiam.

Suauiolum, dulci dulcius ambrosia] *Horat.* » *in.* I. *ode.* XIII. *Speres perpetuum dulcia barba* » *re laedentem Oscula, quae Venus Quinta parte* » *sui nectaris imbuit.* - namq. amplius horam] *Amplius cum accusandi casu, ut Cic. optimiq. alij Latinitatis auctores.* Suffixum in summa me memini esse cruce] *Quo modo in cruce suffigi, atq. suspendi solerent, quos eo supplicio ad* » *ficerent, Manilius in.* V. *Astro. declarat. At si-*

» *mul*

„ mul infeſti uentum eſt ad litora Ponti, Mollia per
„ duras panduntur bracchia cautes. Aſtrinxere pe
„ des ſcopulis, iniectaq. uincla, Et cruce uirginea mo
„ ritura puella pependit. Tantillum ueſtrae
demere ſaeuitiae] *Veſtrae, de uno. ut & Ouid.*
„ *in. 1. Faſt. Pax erat, & ueſtri Germanice cauſſa*
„ *triumphi Tradiderat domitas iam tibi Rhenus*
„ *aquas. Et Verg. Crimen amor ueſtrum..* ab
ſterſi guttis] *In veterib. libris, Guttis abſterſi. fa-*
ciendumq. Abſterſiſti. quod eſt aptius. Tam
quã commixtae ſpurca ſaliua lupae] *In libris*
quibuſdam, Comminctae. in aliis, Cõiunctae. ex quo
factum opinor, Comminctae. itaq. legendum forte,
Coniunctae. Lupã uero meretricem intellegit. Pla-
„ *ciades in Gloſſis. Lupã, meretricem, a rapacitate,*
„ *uel a libidine huius animalis, unde & Lupanar di*
„ *citur. Cic. pro Milone, Illo, qui ſemper ſecũ ſcorta,*
„ *ſẽper exoletas, ſemper lupas ducebat. Sic Martial.*
„ *in. 1. Abſcõdunt ſpurcas haec monumenta lupas.*
Sunt, qui Commixtam retineant, & Lupam com-
mixtam ſic a Catullo dictam exiſtiment, ut a Plau
to etiam in Moſtellaria Capra commixta dicitur,
i. foeda. Sed hoc illi uiderint. Inamabile ſuauium
„ *ſignificans, Statius comicus argute dixit, Sed tua*
„ *moroſa ne uxor quaeſo eſt. quam rogas. Qui tan-*
„ *dem, taedet mentionis, quae mihi Vbi domum ad-*
„ *ueni ac ſedi, extemplo ſauium Dat ieiuna anima.*
„ *nil peccat de ſauio, ut deuomas uult, quod foris pu-*
taueris. Vt mi ex ambroſia] *In manuſcri-*

ptis,

ptis, Ambrosio. Vt Osculum sic Ambrosium dicatur, ut etiam Vergilio Comae dicuntur ambrosiae.

- tristi tristius helleboro] *Amarius. Sic Verg.*
» *Media fert tristes succos. Et alibi, Tristesq. lu-*
» *pini. Amarius autem elleboro, Prouerbio dicitur, ut in illo,* ἁδὺ τὸ βινεῖν ἐςι, τίς οὐ λέγει; ἀλλ᾽ ὅ-
» ταν αἰτῇ χαλκὸν, πικρότερον γίνεται ἐλλεβόρου.

De . coelio . et . qvinctio

Coelivs *Aufilenum, & Quinctius Aufilenam,*
Flos Veronensum depereunt iuuenum,
Hic fratrem, ille sororem. hoc est, quod dicitur, illud
Fraternum uere dulce sodalitium.
Cui faueam potius. Coeli tibi. nam tua nobis
Perspecta exigitur unica amicitia,
Cum uesana meas terreret flama medullas,
Sis felix Coeli, sis in amore potens.

Coelius Aufilenum] *Et Coelium per, Oe, et per Ae diphthongos legimus in vetustissimis monumentis, ijs scilicet, quae Romae sunt in amaenissimis Card. Carpensis hortis, & in ea basi, quae hodieq. in Vrbe ad Arcũ Septimio dicatum cum Centuriar. exstat nominib. & diuersas quidam esse uolunt familias. Ego uero dubito Aufidena ne, pro Aufilena, legendum sit. Romae enim apud Episcopum Ferratinum monumentum exstat eiusmodi.*

IVNONI
IVLIAE
AVFIDENAE
CAPITOLINAE
SACRVM

Nam, de antepenult. eius uerbi quid statuam. non habeo. Flos Veronensium depereunt iuuenum] *Flos,* ἄωτος, *uerbum Pindaro frequentatum in hoc genere, et Theocrito,* Τῆμος ναυτιλίας μιμνάσκε θεῖος ἄωτος ἡρώων. *Iuuenal. Sat.* V. *Flos Asiae ante ipsũ pretio maiore paratus. In Veronensium uero Synizesis eadem, quae in uerbo Omnia apud Vergil. in* VI. *– Quin protinus omnia Perlegerent oculis. itaq. est in illo optimo uetustissimoq. libro, quo Romae magno Card. Carpensis beneficio sum usus. Iam, quia & Nicolaus Erythraeus, & Pierius Valerianus adcurate de eo, atq. erudite multa tradiderunt, addam ad illa uersus Lucretij, qui colligentes illos alia fugerunt e.* V. *libro, Sed sic quodq. suo ritu procedit, ut omnia Foedere naturae certo – Et, Ignis enim superauit, & ambiens multa perussit. Et Ouidij illud, Catullini huius simillimum, e.* V. *Fast. Cum tua sint, cedantq. tibi confinia mensium.* Fraternum uere dulce sodalitium] *Simillimum illud Horat. – hac in re scilicet una Multum dissimiles, ad cetera paene gemelli. Nisi sic turpitudinem atq.*

obſcenitatem τῆς ἑταιρώσεος ſignificare uoluit. Sed illud rectius, quod & Corbinello uidebatur ob ſimilem, aut eandem potius Menandri ſententiam,
» ὡς ἡδύ γ' ἐν ἀδελφοῖς ὁμονοίας ἔρως.

Perſpecta exigitur unica amicitia] *In manuſcriptis etiam, Perfecta est igitur. in alijs, Perfecta, atq. exigitur, utrumq. mihi tralatum uidetur ab operibus, quae ad regulam fiunt, ac libellam. itaq. amicitiam perfectam illius, ac ſanctam ſignificat. Plin. in* XXXVI. *cap.* XXV, *uerbo Exi-*
» *gere de pauimentis ſic utitur. Deinde ſpiſſa calca*
» *tis carbonib. inducitur ſabulo calce ac fauilla mix*
» *tis. materia craſſitudine ſemipedali ad regulam,*
» *& libellam exigitur. Indidem translatum uideri*
» *poſſit & Ouidianum illud in.* III. *Fast. Non ha-*
» *bet exactum, quod agat.*

INFERIAE . AD . FRATRIS TVMVLVM

MVLTAS *per gentes, & multa per aequora uectus,*
Aduenio has miſeras frater ad inferias,
Vt te postremo donarem munere mortis,
Et mutum nequiquam adloquerer cinerem:
Quandoquidem fortuna mihi tete abſtulit ipſum.
Heu miſer indigne frater adempte mihi.
Nunc tamen interea, priſco quae more parentum
Tradita ſunt triſtes munera ad exſequias,
Accipe, fraterno multum manantia fletu,
Atq. in perpetuum frater haue, atq. uale.

Aduenio] *Legendum pato, Adueni. concinnius enim est, Adueni, ut donarem, quam, Aduenio, ut donarem.* Vt te postremo donarem munere mortis] *Et Vergil. suprema haec*
„ *uocat munera in.* XI. *Ite, ait, egregias animas,*
„ *quae sanguine uobis Hanc patriam peperere suo,*
„ *decorate supremis Muneribus – Et Ouid. in.*
„ III. *Eleg. Hic certe manib. fugientis pressit ocel-*
„ *los Mater, & in cineres ultima dona dedit. In*
„ *Hispania Citeriore monumentum eiusmodi exstat.*

C. IVL. FABIAN
ANN. XIX.
FABIA . PAVLA
AMITA
MVNVS
SVPREMVM

Ambrosius eodem uno verbo Suprema uocat. Mu-
„ *nus autem hoc etiam Graeci dicunt. Hom.* Τοῦ-
„ τονυ καὶ γέρας οἶον ὀϊζυροῖσι βροτοῖσι Κειρᾶσθαι τεκό-
„ μην, βαλέειν δ' ἀπὸ δάκρυ παρειῶν. *Atq. alibi,* Πα-
„ τροκλον κλαίωμεν. τὸ γὰρ γέρας ἐςὶ θανόντων. *Verg.*
„ *Et fungar inani Munere.* Et mutum nequiquam adloquerer cinerem] *Huiusmodi adlocutiones* προσφθέγματα *dici ab Euripide, Corbinellus obseruauit, apud quem est in Troad.*
„ Πρὸς τάφον δ' ὁμηλίκων κώμους ἀπάξω φίλα διδοὺς
„ προσφθέγματα. *In Achillis Maffei libro, alteroq.*

Patauino,

Patauino, Mutam. Vtrumq. per veterum licet au-
» ctoritatem. Tibullus, Et mea cum muto fata que-
» rar cinere. Auson. eodem modo, Non nomen, non
» quo genitus, non unde, quid egi, Mutus in aeternum
» sum cinis, ossa, nihil. Similiter Propert. in. II. Ta-
» liaq. illacrimans mutae iace uerba fauillae. Hoc e
» genere est, quod est apud Vergil. in. V. Vinaq fundebat
» pateris, animamq. uocabat Anchisae magni, ma-
» nesq. Acheronte remissos. Quandoquidem fortuna mihi tete abstulit ipsum] *In scriptis libris omnibus, Te abstulit, quod stare etiam potest.* Heu miser indigne frater adempte mihi] *sunt, qui legant, Misero, non suffragantib. libris. More igitur Graecorum rem eandem* ἐπιθέτοις *cumulat. Ouid. in. IIII. Fast. in eandem sententiã, Osculaq. adplicuit posito suprema feretro, Atq.
» ait, Inuito frater adempte mihi. Ademptum uero uita defunctum intelligunt optimi poetae, Ouid.
» Iure igitur lacrimas celso libamus adempto.*

Tradita sunt tristes munera ad exsequias] *In scriptis est, Tristi. itaq. legendum, Tristis.*

- frater haue, atq. uale] *salutandi sitos, etiã Grae
» cis mos erat. Theocritus in Epigram.* Χαιρέτω οὗτος
» ὁ τύμβος ἐρεῖ· ἐπεὶ δ᾽εὐρυμέδοντος κεῖται τῆς ἱερῆς κοῦφος
» ὑπὲρ κεφαλῆς. *Hauere autem, et ualere eos fere iubebant, quos amplius uisuri non erant. Hoc, opinor, & Plautus significans in Curg. Ego, inquit, abeo. uale,
» atq. salue. Et Verg. Salue aeternũ mihi maxime Pal
» la, Aeternũq. uale. sic in ueteri quoq. monumento,*

Romae, in aedibus Ioannis Zabrerae Sauonensis.

D . M
V I R I A E
P R I M I T I V A E
V I X . A N N . X V I I I
M E N S . I . D I E . X X I V
L . V I R I V S . H E L I V S
C O N I V G I . D V L C I S
H A V E . D O M I N A . V A L E . D O M I N A

AD. CORNELIVM

SI *quicquam tacite commissum est fido ab amico,*
Cuius sit penitus nota fides animi,
Me unum esse inuenies illorum iure sacratum,
Corneli: & factum me esse puta Harpocratem.

Si quicquam tacite commissum est fido ab amico] *in omnib. manuscriptis, Tacito. utrumq. uero mihi non probatur. Tacitum enim latine, non qui tacet, sed quod tacetur ipsum, dicimus. Tum durũ etiam illud uidebatur, subintellegere, Ei, cuius sit penitus, Et quae sequuntur. Itaq. legendum putabam, Si quoiquam tacitum commissum est. & cetera. Tacitum autem dicit id, quod* ἀπόῤῥητον *Graeci. Sin datiuum Ei, uelis omnino legi, legi possit, Si quidquam taciti. Sunt qui Tacito, pro Tacite dictum uelint, ut Certo, pro Certe. quod non placet. Tacita uero* τὰ ἀπόῤῥητα *sic dicta, ut ab Horatio, Tacenda. Dicenda*

tacenda locutus. Me unum esse inuenies illorum iure sacratũ] *Est in manuscriptis, Meq. esse inuenies. Et, Atq. esse iuuenes. conabar igitur ita restituere, Me, quem ipse adiures. uel, Aut quem ipse adiures. uel, Me quem ipse inuenias. Illo cum iure sacratum, Corneli. & quae sequuntur. Neq. uero impedio, quo minus etiam, qui uolet, priorem illam lectionem sequatur, et sententiam. Sic se sanctum hominem, ac fidei plenum significat. probabiliorem lectionem facit, quod, Ius, idest Religionem interponit, et Sacratum dicit. Sic enim Iusiurandum dicitur et apud Cic. in. II. de legib. Poena uiolati iuris esto.*

AD. SILONEM

AVT *sodes mihi redde decem sestertia, Silo,*
Deinde esto quamuis saeuus, & indomitus:
Aut, si te nummi delectant, desine quaeso
Leno esse, atq. idem saeuus, & indomitus.

Aut sodes mihi redde decẽ sestertia, Silo] *Vno in libro, non Decem, sed Tuo. Faernus. Duo, faciebat.* Aut, si te nummi delectant] *In Patauino, At, si te nummi. In nonnullis etiam libris, pro, Nummi, Nimium. Interminari, ac ferocire leno, ut eiusmodi homines solent, ne pecuniam redderet. cuius se minis minime terreri Catullus significans, Nihil, inquit, moueor tua ista ferocia, reddas modo decem, quae debes, sestertia.*

AD. QVENDAM. DE. LESBIA

CREDIS, *me potuisse meae male dicere uitae,*
Ambob. mihi quae carior est oculis.
Non potui, nec, si possem, tam perdite amarem.
Sed tu cum caupone omnia monstra facis.

Sed tu cum caupone omnia monstra facis] *In manuscriptis, Cum tappone, itaq. est in Maffei libro, Cum tapone, ut in Zanchi exemplo. In tripone, ut erat in Patauino. itaq. legendum suspicabar, Sed tu cum turpi ore omnia monstra facis: idest, turpissima quaeq. atq. incredibilia confingis, & loqueris isto impolluto ore. Translatum autem uidetur ab Haruspicina, atq. augurijs. Sic enim apud Diomedem grammat. L. Cassius Hemina in. II. Monstrũ fit, sus parit porcos. XXX. Plautus in Mostell. Quae hic monstra fiunt. Et Terent. idem significans, aliquid monstri alere, sic dixit, Cic. ad Att. Venerat horis duabus ante Cherippus. mera monstra nuntiarat.*

IN. MENTVLAM

MENTVLA *conatur Pimplaeum scandere montem:*
Musae furcillis praecipitem eijciunt.

Mentula conatur] *Ineptum hominem, ac peni deditum, uersus etiam facere temptantem, inridet. Pim-*

plaeum

plaeum montem, sic, ut est Sororum montem, Propert. in. III. Sed, quod pace legas opus hoc de monte sororum. nisi quid significatur, quale illud Laberij apud Nonium Marcellum in uerbo, Eugium. Quare tam arduum ascendas. an concupisti Eugium scandere.

DE. PVERO. ET. PRAECONE

CVM puero bello præconem qui uidet esse,
Quid credat, nisi se uendere discupere.

Cum puero bello] In manuscriptis omnibus, Obelio. Si nomen forte id pueri fuit. Iocus a uenditione puerorum petitus. pueros enim mangones uendere erãt soliti. Martial. in. I. Millia pro puero centum me mango poposcit. Aut praeco igitur puerum, aut se puer ipse uendere discupiebat, sed ad tempus. In Maffaei libro erat, Praeconẽ qui uidet ipse. Eiusmodi credo puerum Cato intelligit apud Gellium, Sed nisi qui palam, inquit, corpore pecuniam quaereret, aut se lenoni locauisset. & quæ sequuntur.

AD. LESBIAM

SI quidquam cupido, optantiq. obtigit umquam
Insperanti, hoc est gratum animo proprie.
Quare hoc est gratum, nobis quoq. carius auro,
Quod te restituis Lesbia mi cupido,

Restituis cupido, atq. insperanti ipsa refers te:
O mihi cara magis candidiore nota.
Quis me uno uiuit felicior, aut magis hac est
Optandus uita, dicere quis poterit.

Si quidquam cupido, optantiq. obtigit umquã] *In manuscriptis. Si quidquid. in Patauino pro Obtigit, Obtulit. legendũ forte, Si quis quid cupido, optantiq. obtulit umquam.* Insperanti, hoc est gratum animo proprie] *Arist. in.* II. *Rhetor.* » ὥσπερ καὶ τέρπει τὸ πολὺ παρὰ δόξαν. *ita uero dispungo, ut insperanti animo gratum id esse proprie intellegatur.* Quare hoc est gratũ, nobis quoq. carius auro] *Durius, quam Catullinae conueniat elegantiae, Nobis quoque. legendum forte, Nobisq. hoc carius auro. tametsi* ἑνικῶς *ante dixerit, Cupido, optantiq. Sic uero Auro carius, quasi prouerbio, dicebant, quod sibi gratissimum, carissimumq. esse significabant. Tibullus in.* I. *Carior est auro iuuenis, cui leuia fulgent ora, nec amplexus aspera barba terit.* » O mihi cara magis candidiore nota] » *In manuscriptis, Nobis o luce. Et, Nobis o lucem. Mihi quidem suspicari in mentẽ uenerat, deesse uersus, qui sequerentur. Martialis imitatus in.* IIII. » *Hãc lucem lactea gemma notet.* Quis me uno uiuit felicior, aut magis hac est optandus uita, dicere quis poterit] *In manuscriptis omnibus, Aut magis me est, siue, Mage me est. Ego uero scriptum fuisse suspicor, Aut magis mi esse optandũ*

in uita, dicere quid poterit. est enim planior, & concinnior sententia, nec longe a uestigijs ueteris, quæcumq. fuit, lectionis discedit. Plautus autem in Capt.
" *in eandem sententiam, Quoi hominum adaeq. ne-*
" *mo uiuit fortunatior. Vt contra in Amphitr. Quis*
" *nam me Thebis alter uiuit miserior.*

IN COMINIVM

SI, *Comini, arbitror populi tua cana senectus*
Spurcata impuris morib. intereat,
Non equidem dubito, quin primum inimica bonorũ
Lingua exsecta auido sit data uulturio,
Effossos oculos uoret atro gutture coruus,
Intestina canes, cetera membra lupi.

Siconi arbitrio] *In manuscriptis, Sic homini populari arbitrio. in alijs, Sic horum. Emendauit Hieronymus Auantius, Si Comini arbitrio populi. incertum,*
" *an uetus exemplar secutus. Sed caussam, cur suo loco*
" *uerba moueantur, non uideo. Legendum igitur, Si*
Comini populi arbitrio. quin primum inimica bonorũ] *Loci similes sunt. apud Horat. in. V.*
" *Carm. ode. V. Post insepulta membra different lupi,*
" *Et esquilinæ alites. Et apud Ouidium in Ibin, Siue*
" *per immensas iactabar naufragus undas, Nostraq.*
" *longinquus uiscera piscis edet. Siue peregrinae car-*
" *pent mea membra uolucres, Siue meo tingent sangui*
" *ne rostra lupi. Ac post, Ipsae te fugient, quæ carpunt*
" *omnia flammae, Respuet inuisum iusta cadauer hu*

» *mus. Unguib. & rostro tardus trahet ilia uultur, Et*
» *scindent auidi perfida corda canes.* Lingua exsecta] *In manuscriptis omnibus, Exserta.* Effossos oculos uoret atro gutture coruus] *In Patauino, pro Gutture, Gurgite legebatur.*

AD. LESBIAM

IVCVNDVM, *mea uita, mihi proponis amorem*
Hunc nostrum inter nos, perpetuumq. fore.
Dij magni, facite, ut uere promittere possit,
Atq. id sincere dicat, & ex animo,
Vt liceat nobis tota producere uita
Aeternum hoc sanctae foedus amicitiae.

Atq. id sincere dicat, & ex animo] *Sic Terentius*
» *in Eunucho loquitur, Si istuc crederem sincere dici,*
» *quiduis possem perpeti. Ex animo autem dicere, id*
» *Graece est,* ἀπὸ καρδίας. *Sic uetus poeta* ἦ μὴν ἐρεῖν
» σοι τ᾽ἀπὸ καρδίας. σαφῶς, καὶ μὴ ᾽πίτηδες μηδὲν, ἀλλ᾽
» ὅσον φρονῶ. Vt liceat nobis tota perducere uita Alternum] *In manuscriptis, Tota producere uita Aeternum. &c.*

AD. AVFILENAM

AVFILENA, *bonae semper laudantur: amicae*
Accipiunt pretium, quae facere instituunt.
Tu quod promisti, mihi, quod mentita inimica es,

Quod

Quod nec das, & fers, saepe facis facinus.
Aut face re ingenuae est, aut non promisse pudicae,
Aufilena, fuit. sed data corripere
Fraudando, efficitur plusquam meretricis auarae,
Quae sese toto corpore prostituit.

Tu quod promisti, mihi quod mentita inimica es] *Quod promisisti, & quod mentita es. primum scelus.* Quod nec das, & fers] *Alterum flagitium. In manuscriptis est, Nec das, nec fers. Guarinus illo modo legit, nec tamen, librum ne ueterem sit secutus, exprimit. Auctor carminis in Priapum uerbo Dandi sic utitur, Quaedam si placet hoc tibi Priape Ficosissima me puella ludit, Et nec dat mihi, nec negat daturam. Sic* χαρίζεσθαι *Graecis* κυρίως τὸ συνουσιάζειν λέγεται, *ut scribit interpres Pindari.* – saepe facis facinus] *sic Plautus in Mostel. loquitur. Habeo, Neptune. Non dici potest, quam indignum facinus fecisti, & malum. Et in Aul. Hei, Megadore, haud decorum facinus tuis factis facis. Et ante illum Ennius in Annali.* VII. *Vt faceret facinus, leuis haud malus idem. Plin. in.* XXXIII. *nat. histor. cap.* III. *alijsq. in locis, Scelus facere sic dixit.* – data corripere] *id est dona. Sic opinor Ouid. de amore, Nullis flectitur ille datis.* – efficitur] *In manuscriptis legitur et, Efficit, &, Effecit. itaq. legendum, Efficitur.*

AD . AVFILENAM

AVFILENA, *uiro contentam uiuere solo,*
Nuptarum laus est laudib. eximijs.
Sed cuiuis quamuis potius succumbere fas est,
Quam matrem fratres efficere ex patruo.

Nuptarum laus est laudib. eximiis] *Sic omnino est in ijs, quos uidi libris. Mihi legendũ uidebatur, Nuptarum est laus e laudib. eximijs. Nuptas quoq. absolute dixit Horat. nihil addens in. 1. serm. Hic nuptarum insanit amoribus. Egregiam laudem nescio an hanc significarit Ausonius in Epicedio in patrẽ,*
„ *Matronale decus possedit filia, cuius Egregia et nu*
„ *ptae laus erat, & uiduae.* Sed cuiuis quam-
„ uis potius succumbere fas est] *sic Horatius, eo-*
„ *dem usus uerbo - Iuuet ut tigres succumbere ceruis.*

IN . NASONEM

MVLTVS *homo es, Naso, neque tecũ multus homo, sed*
Descendit Naso, multus es & pathicus.

Multus homo es, Naso, nec tecum multus homo] *Multum: corpulentũ intellegit, hũc autem prostratum ac libidinis alienae patientem. id enim dicit, Descendere, non secum, sed ut Horatius loquitur, cinaedo geminatum multũ esse dicit. Ouidius Multam dicere uidetur longam, in. 11. Elegiarum. apud*
„ *eum sic est. Tu quia tam longa es, ueteres heroidas*

„ *aequas,*

aequas, Et potes in toto multa iacere toro. Nisi sic intellegamus, eam quantumuis longam, esse tamen aptam ueneri. uel, quod tanta sit, totum lectum corpore suo occupaturam.

AD. CINNAM

CONSVLE Pompeio primum duo Cinna sedebant
Moechilia, facto consule nunc iterum
Manserunt duo, sed creuerunt millia in unum
Singula. foecundum semen adulterio.

Consule Pompeio primum duo Cinna sedebant. Moechilia, facto consule nunc iterum] Quam multorum ingenia locus hic exercuit. Quam parũ etiamnum inter eruditos homines conuenit. Ego uero, cum ueteris lectionis, quãuis corruptae, rationem semper habendam existimo, tum conandum etiam cuiq. ut ab illa, emendans, quam minime possit, longe discedat. itaq. cũ in manuscriptis, quos uiderim, omnibus, legatur, Mecilia, leuiter muto, distinguoq. Moechi, illo facto consule nunc iterum. Et quae sequuntur. Sed isdem in libris erat, Solebant, non Sedebant. Sedebant, duco rectius. estq. in obscenis uerbum Sedere. de quo iam dictum.

IN. MENTVLAM

FIRMANO saltu non falso Mentula diues
Fertur, qui tot res in se habet egregias
Aucupia omne genus, piscis, prata, arua, ferasque.

Necquicquam

Necquicquam fructus sumptib. exsuperat.
Quare concedo sit diues, dum omnia desint,
Saltum laudemus, dum tamen ipse egeat.

Firmano saltu non falso Mentula diues Fertur] *Guarinus legit, Firmani saltus. Aldus pridem impressit, quo modo posuimus. In scriptis libris est, Firmanus Saluus, et, Salius. Ego primum illud, Firmano saltu, retinendum censeo. ut Mentula Firmano*
„ *saltu diues intellegatur. Cic. in. II. de Diuin. L. Ta*
„ *rutij Firmani meminit; cuius is forte saltus fuerat.*
„ *L. quidem, inquit, Tarutius, familiaris noster, in*
„ *primis Chaldaicis litteris eruditus. & quae sequuntur.* - qui tot res in se habet egregias] *In manuscriptis, Qui quot res in se habet egregias. Vt ab admirante haec dici intellegas. Deinde enumeratio sequitur.* Aucupia omne genus, piscis] *In manuscriptis, Aucupia, distinctum ab, Om*
„ *ne genus piscis. sic. L. Pomponius ante eum, omne pi*
„ *scati genus. Piscis autem, pro, Pisces, more etiam antiquorum, dixit.* Nec quidquam fructus] *Nec enim quaestus potest consistere, ut ait Plau*
„ *tus, si eum sumptus superat. In manuscriptis, Ne quidquam fructus. illud probabilius.* Saltum laudemus, dum tamen ipse egeat] *In manuscriptis omnibus, Dum modo. & retinendum puto.*

IN . EVNDEM

MENTVLA *habet instar triginta iugera prati,*

Quadraginti

Quadraginti arua. cetera sunt maria.
Cur non diuitijs Croesum superare potis sit,
Vno qui in saltu tot bona possideat.
Prata, arua, ingentes siluas, saltusque, paludesque,
Vsq. ad Hyperboreos, & mare ad Oceanum.
Omnia magna haec sunt. tamen ut sint maxima, &
Nõ homo, sed uere mẽtula magna nimis. (ultra,

Mentula habet instar triginta iugera prati] *Est etiam in manuscriptis libris, Instar, & ferri possit. quae fuit & aliorum poetarum licentia, tamen, ab ea lectione non longe abiens, suspicabar legendum, pro, Instar, Iusti.* - cetera sunt maria] *In Zanchi libro erat, Extera sunt maria.* Vno qui in saltu tot bona possideat] *In manuscriptis alijs, Moda; in alijs, Modo, ut in Zanchi. quod sit ipsum tolerabilius. nec enim plane satisfacit.* Omnia magna haec sunt, tamen ut sint maxima, & ultra, Non homo, sed uere mentula magna nimis] *At in manuscriptis aliter. Sic nempe. Omnia magna haec sunt, tamen ipse si maximus ultor, Non homo, sed uero mentula magna minax. Credo ego, hunc Catullo, in se iocãti, grauiter minatum, cũ suas opes efferret. Hic igitur, inquit, ultor grauis, non homo, sed uero est minax mentula. Hic non, ut homines, telo, sed aliorũ probitati ac pudicitiae mentula minatur. Sed lego pro, Tamen ipse si, Tamen ipse hic. nec enim a praue scripta lectione longe discedi tur. Vergil. in.* VIII. *Herculem maximum ultorẽ*

» eodem

» eodem modo dicit. Nam maximus ultor Tergemi
» ni nece Gerionis, spolijsq. superbus Alcides aderat.

AD. GELLIVM

SAEPE *tibi studioso animo uenante requires*
Carmina uti possem mittere Battiadae,
Qui te lenirem nobis, neu conarere
** Telis infesta mic teremusq. caput.*
Hunc uideo mihi nunc frustra sumptū esse laborem,
Gelli, nec nostras huc ualuisse preces.
Contra nos tela ista tua euitamus amictu:
Adfixus nostris tu dabis supplicium.

Saepe tibi studioso animo uenante requires Carmina uti possem mittere Battiadae Qui te lenirem nobis, neu conarere Telis infesta mic teremusq. caput Hunc uideo mihi nunc frustra sumptum esse laborem] *Ita descripsi hos uersus, ut erant in melioribus manuscriptis. Nunc e malis bonos facere temptent, atq. experiantur acuti homines. Si quis tamen in tanta corruptella, deprauatione q. lectionis acumini locus esse potest, distinguebam ipse. Qui te lenirem nobis. Battiades uero Callima*
» *chus dicitur etiam Ouidio in Ibin, Nunc, quo Bat-*
» *tiades inimicum deuouet Ibin, Hoc ego deuoueo teq.*
» *tuosq. modo.* Telis infesta.] *Legebam, Telis infestans mi icere musca caput. Veteres autem quasi prouerbio* Μυίας δηγμὸν *uidentur dixisse. nam Plutarchus in libro* στωϊκῶν ἐναντιωμάτων, *Chrysippi sen-*

tentiam

tẽtiam refellens, Ὅμοια δ' εἴρηται τούτοις ἐν τῷ τρίτῳ περὶ θεῶν. ἔτι γὰρ οἶμαι φησὶ τοὺς ἐπαίνους ἀλλοτριώσεσθαι. κατὰ τὰ τοιαῦτα τῶν συμβαινόντων ἀπ' ἀρετῆς, οἷον δυσθανατώσης γραὸς ἀποσχέσθαι· καὶ καρτερῆσαι μυίας δηγμὸν. *Ac paulo post*, εἰ γὰρ ἴσον ἐστὶ τῷ ἀνδρείῳ, δῆγμα μυίας ἐνεγκεῖν καὶ τὸ σωφρόνως ἀποσχέσθαι τῆς γραὸς, οὐδὲν οἶμαι διαφέρει τὸν σπουδαῖον ἀπὸ τούτων ἢ ἀπ' ἐκείνων ἐπαινεῖσθαι. Hunc uideo mihi nunc frustra sumptum esse laborem] *Nunc, aduersatiua. Sic Metellus ad Cic. Nunc uideo illum circumuentum, me desertum a quibus minime conueniebat. Praecedunt haec ipsa, multa alia.* Contra nos tela ista tua euitamus amictu] *Leuia scilicet. Sic Anacreon* Κοῦφα βέλεμνα. *est enim apud illum*, φιλολοιδοροῖο γλώττης φεύγω βέλεμνα κοῦφα. Adfixus nostris tu dabis supplicium] *Nostrum, inquit, enim mage erit, ut ait poeta, penetrabile telum. Et posterior etiam Manilius. s. ipsum sic elisit, Formosos Phoebus geminos, Cyllenius cancrum. Ut Cicero ante, Delphinus iacet haud nimio lustratus nitore. Vetustiores autem fere semper elidebant.*

FINIS.

Praetermissa eiusdem Statij.

Fol.14. Omne aeuum tribus explicare chartis] ἐν ἐπιτομῇ. *Legi aliquid Graece scriptum eiusdem sententiae, inscriptum sic,* Ερμλώεια ἐν ἐπιτομῇ τῶν χρόνων.

Fol.19. Cui primum digitum dare adpetenti.] *Theo-*
" *critus,* - ἄκρα δὲ χειρῶν Δάκτυλα. -

Fol.20. Et tristes animi leuare curas.] Tristes: *amaras.*
" *Horat. in. IV. - amaraq. curarum. Namq. Triste, ama-*
" *rum dicitur. Idem alibi, de Venere: Quae dulcem curis mi-*
" *scet amaritiem.* Leuare: κουφίζειν. *Theocritus in* δυσέ-
" *ρωτι:* Οὐ λόγος, οὐχὶ φίλαμα τὸ κουφίζον τὸν ἔρωτα.

Fol. 38. Nec quae fugit, sectare.] *Theocritus in Cy-*
" *clope:* Τι τὸν φεύγοντα διώκεις.

Fol.44. At certe tamen inquiunt.] *Sententia postulare uidetur, & dialogi ratio, ut Hadriani Turnebi, eruditi uiri, coniecturam sequamur, At certe tamen, inquit, id quod illic &c.*

Fol.131. Iam uer egelidos.] *Columella quoq. de cultu hortorum dicit, Egelidum uer.*

Fol.138. Vt conuenerat esse delicatos] Delicatos: *amantes otij. Sic enim etiam posse uidemur interpretari.*
" *Namq. eodem prope modo Quintilianus in. XII. Ne illas*
" *quidē tulerim delicias eorū, qui doceri amicos suos iubent.*

Fol.157. Num te leaena montibus Libyssinis.] *Theo-*
" *critus in* δυσέρωτι: Αγριε παῖ, καὶ στυγνὲ κακᾶς ἀνά-
" θρεμμα λεαίνας.

Fol.199. Sed micante labello.] *Theocritus in* δυσέρω-
" τι: - οὐκ ἀμάρυγμα χείλεος. -

" Fol.206. Aequales.] *Pindarus in Pyth. eadem multa.* οὐκ
" ἔμειν' ἐλθεῖν τετράπεζαν νυμφιδίαν, Οὐδὲ παμφώνων
" ἰαχὰν Υμεναίων, ἅλικες οἷα πάρθενοι φιλέουσιν ἑταῖ-
" ραι Εσπερίαις ὑποκουρίζεσθ' ἀοιδαῖς.

Fol.207. Mutato comprendis nomine.] *Columella.*
" *- aut ore corusco Hesperus, eoo remeat cum lucifer ortu.*

, Fol.208. Vt flos in saeptis.] *Columella: Talis humus uol*

DD " *parietibus,*

" *parietibus, uel saepibus hirtis claudatur, neu sit pecori, neu*
" *peruia furi.*

Fol.209. Sic uirgo, dum intacta manet, tum cara suis.] " *Sed Quintilianus in.* IX. *Dum, utrobiq. legit, & interpre*" *tatur. & pro, Intacta, legit, Innupta. Catullus, inquit,* " *in Epithalamio, Dum innupta manet, dum cara suis est.* " *Sed prius Dum, significat, Quoad: sequens, Usq. eo.*

Fol.258. Haec uestis:] *Locus insignis, & quem fortasse in hac ecbasi sibi propositum Catullus haec scribens habebat, apud Apollonium in.* IV. *cuius initium,* Οἷς μέτα καὶ πέπλον.

Fol.309. Quis te mutauit tantus deus.] *Eodem prope* " *modo Theocr. in* Δισέρωτι: Ἆρα τίς ἐξαπίνας με θεὸς " βροτὸν ἄλλον ἔτευξε.

Fol.338. Tecum una perierunt.] *Similiter Theocr. in* " ἐρωτικῷ: Πάντα τοι ὦ βῶτα ξυγκάτθανε δῶρα τὰ " μοισᾶν.

" Fol.320. Reiecta ueste.] *Deposita. Verg. in.* V. *- dupli-* " *cem ex umeris reiecit amictum. Et Ouid. in.* IX. *Meta-* " *morph. - reieci uiridem de pectore uestem.*

Fol. 330. Magnas cui lites.] *Terent. in Andria: - lites sunt inter eos factae mapumae.*

Fol. 372. Sic certe est.] *Eodem prope modo Horat. in.* V. " *Sic est, acerba fata Romanos agunt.*

ERRATA.

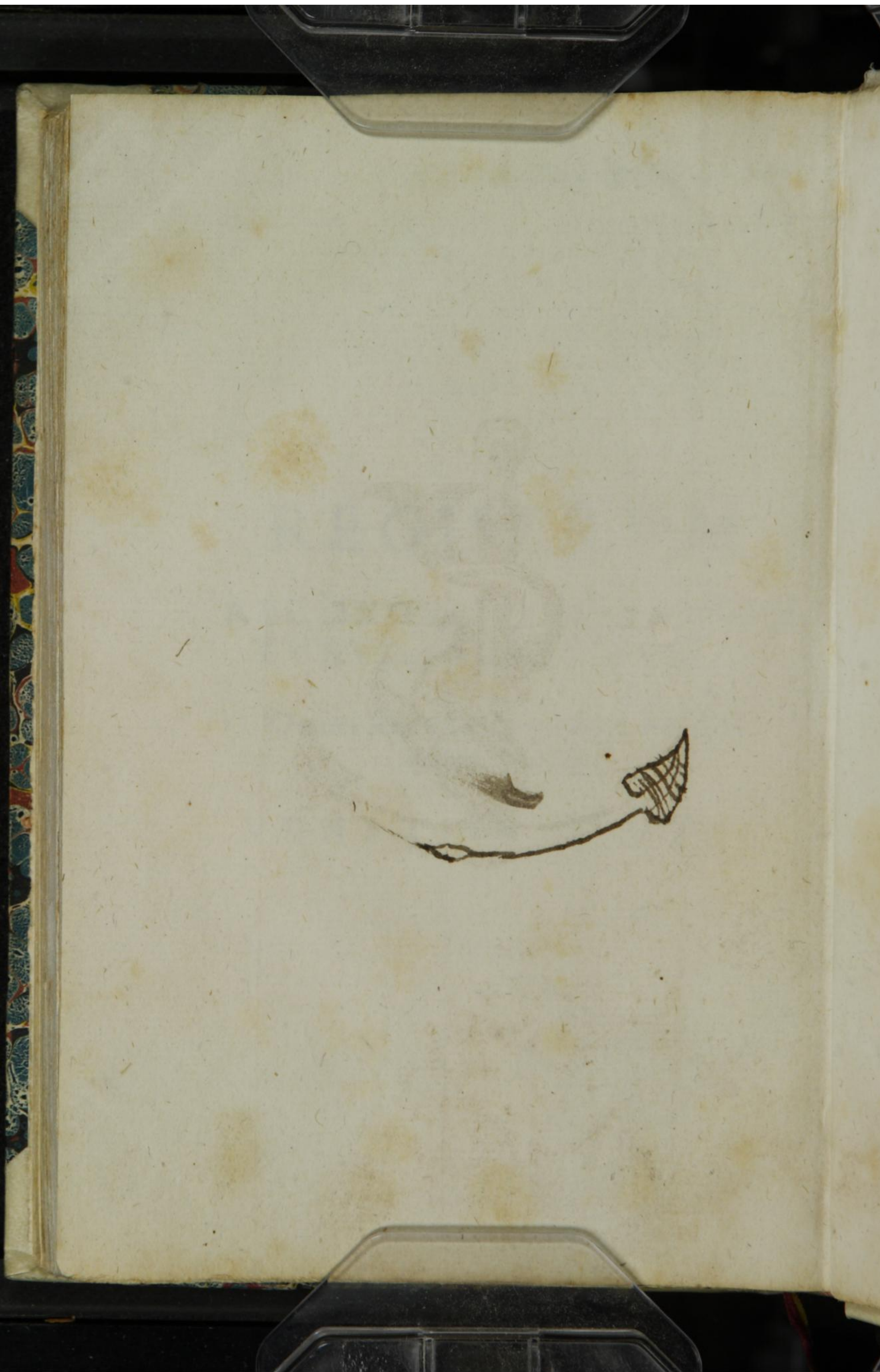
Fol. 17. ἀενάων, ἀεννάων. 19. ἔξετ', ἔζετ'. 20. dolet, docet. 35. Eretii, Eretrii. 36. ἀστερόμματον, ἀστεροόματον. 47. & 50. Gallicumq., Gallicum. 73. interpretr., interpretari. 75. collata, collatas. 81. dicitur, ducitur. 82. dente, olente: temperat, temperet. 83. asculentarum, esculentarum. 87. haec, hic. 88. perdidisti, perdidistis. 95. Apollonius, Apollonii. 96. χθονοί, χθονός. 98. auditas, additas. 106. uouere se, uouere. 109. σιγματίξειν, σιγματίζειν. 110. mala, magna: αρκαϊσμός. ἀρχαϊσμός. 112. ἄκοιπις, ἄκοιτις. 113. est, es. 121. dicebat, dicebant. 122. μόνος, μάνον. 130. Hunc, huic. 132. eadem, etiam. 133. aestulosae, aestuosae: reddeuntes, redeuntes. 137. Licinius Maur, C. Licinius Macer. 138. uis, ius. 142. uincit, Insidens pallor moriens, uincit Insidens pallor, moriens. 143. ὀρθώσει ἐν, ὀρθώσειεν. 144. philosophiae, philosophicae. 146. Caesorem, Caesarem. 148. sinte, sinite. 150. gemini, genuini. 157. ἔτεκω, ἔτεκε. 159. auditus, audiens: optimus, optimis. 165. Ticidaci, Ticidae. 166. Anhelospanopae, Anhelos panopae. 176. ἐπιφωνηζικῶς, ἐπιφωνητικῶς: optimus, optimis. 178. δωριδινάτῳ, δωριδινάσῳ. 191. uidendi, indendi. 197. correptam, productam: I in E, E in I. 199. labello, labella. 208. quod proximus, quod proximus umor alebat. 211. in, ite. 213. sale, sole. 214. Πάλλος, Γάλλος. 216. ea, ab. 223. δυηχέσι, δυηχέσι: cecinis, cecinit: agens, egens. 323. quin, qui. 327. hinc, huic. 331. possem, possim. 333. esset, isset. 336. Seleria, Scletia. 341. Πηραλέων, Γηραλέων. 342. lasusq., laesusq. 344. dicore, dicere: tuta, tura. 349. ξατέας, ζατέας. 350. In cano, incano. 356. ὄξων, ὄζων: nae, ne. 363. Spartaeo, Spartaco. 367. subrepisti, subrepsti. 370. clamans, clamāt. 371. clamans, clamant. 372. sede, a sede. 373. coenas, cenas. 375. Spartieo, Spartaco. 398. μιμνάσκε, μιμνάσκετο.

REGISTRVM

ABCDEFGHIKLMNOPQRS
TVXYZ. AABBCCDD.

Omnes ſunt quaterniones, præter DD,
qui eſt duernio.

VENETIIS. ∞ DLXVI

AL DVS

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE
FIRENZE

